МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

(серпень 2022 року)

КИЇВ • 2022

УДК 355.48(477-651.2:470-651.1)(05)"2022.08"
В63

Воєнно-історичний опис російсько-української війни (серпень 2022 року) підготовлений робочою групою фахівців Міністерства оборони України, Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України та Генерального штабу Збройних Сил України.

Голова робочої групи:
генерал Валерій ЗАЛУЖНИЙ

Робоча група:
генерал-лейтенант Євген МОЙСЮК, генерал-лейтенант Сергій ШАПТАЛА, віце-адмірал Андрій ТАРАСОВ, полковник Віталій БІДНИЙ, полковник Олександр БОГАЧУК, капітан 1 рангу Євгеній ВДОВИЦЬКИЙ, полковник Данило КОМАРОВ, полковник Ігор КОСЯК, полковник Віталій КУРАВСЬКИЙ, полковник Андрій НАУМЕНКО, полковник Борис ПОПКОВ, полковник Леся СКУРІНЕВСЬКА, полковник Андрій СЛЮСАРЕНКО, полковник Сергій ТАРАНЕЦЬ, полковник Сергій УШАКОВ, капітан 1 рангу Олексій ЧІРІКАЛОВ, полковник Сергій ХЛОНЬ, капітан 1 рангу Сергій СОКОЛЮК, капітан 1 рангу Степан ЯКИМ'ЯК, підполковник Андрій ЩЕГЛОВ, підполковник Олеся КУЦЬКА, майор Микола КРЕТ, капітан Олександр ГАПОНЕНКО, старший лейтенант Іван ПАТРИЛЯК, лейтенант Михайло КОВАЛЬЧУК, лейтенант Андрій КОВАЛЬ, лейтенант Максим ЛЮБАШЕНКО, лейтенант Сергій СІВКОВ, працівники Збройних Сил України Володимир ГОЛОВКО, Валерій ГРИЦЮК, Леонід КРИВІЗЮК.

Рецензенти:
радник Головнокомандувача Збройних Сил України генерал-майор запасу Віктор НАЗАРОВ;
заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України бригадний генерал Володимир КОВАЛЬ.

Воєнно-історичний опис російсько-української війни:
Вип. 06: серпень 2022 року / Міністерство оборони України, Апарат
63 Головнокомандувача Збройних Сил України, Генеральний штаб Збройних Сил України та Центр досліджень воєнної історії Збройних Сил України. – Київ, 2023. – 176 с.

У шостому випуску "Воєнно-історичного опису російсько-української війни" проаналізовано воєнно-політичну, воєнно-економічну, воєнно-стратегічну обстановку та хід бойових дій упродовж серпня 2022 року.

Матеріали опису призначені для військових і цивільних фахівців у галузі воєнної історії, національної безпеки і оборони, журналістів.

УДК 355.48(477-651.2:470-651.1)(05)"2022.08"

© Міністерство оборони України, 2022
ISSN 2786-8028
© Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022
© Центр досліджень воєнної історії Збройних Сил України, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ 5

ПЕРЕДМОВА 8

Розділ 1. ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА, ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У СЕРПНІ 2022 РОКУ 9

1.1 ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА …… 9

Суб'єкти воєнно-політичних відносин в російсько-українській війні.

Воєнно-політичні цілі протиборчих сторін.

Ключові воєнно-політичні події, процеси, їх сутність.

Воєнно-політичні рішення щодо забезпечення національної безпеки України.

Висновки.

1.2 ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ОБСТАНОВКА ...…… 42

Економічна обстановка у світі.

Економічна обстановка в росії.

Економічна обстановка в Україні.

Висновки.

1.3 ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА ...……..… 61

Обстановка навколо України

Загальна обстановка.

Часткова обстановка

(положення, завдання, угруповання військ (сил) сторін на напрямках, напрями зосередження зусиль, способи ведення та результати воєнних дій):

у Східній операційній зоні;

у Південно-Західній операційній зоні;

у Північно-Західній операційній зоні.

Висновки.

Розділ 2. ХІД БОЙОВИХ ДІЙ У СЕРПНІ 2022 РОКУ …….. 80

2.1 ПІВНІЧНО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА 80

Загальна характеристика оперативної обстановки.

Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.

Характер воєнних дій на операційних напрямах

Результати.

Висновки.

2.2 СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА 87
Загальна характеристика оперативної обстановки.
Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.
Характер воєнних дій на операційних напрямах
Результати.
Висновки.

2.3 ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА 108
Загальна характеристика оперативної обстановки.
Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.
Характер воєнних дій на операційних напрямах
Результати.
Висновки.

2.5 ДІЇ АВІАЦІЇ ТА СИЛ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ..... 116
Характеристика повітряної обстановки.
Завдання авіації та сил ППО сторін.
Склад угруповань авіації та ППО. Особливості виконання завдань авіації та протиповітряної оборони.
Результати.
Висновки.

2.4 ДІЇ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ У ЧОРНОМОРСЬКІЙ ОПЕРАЦІЙНІЙ ЗОНІ ……..... 130
Характеристика морської обстановки.
Завдання ВМС сторін. Склад угруповань ВМС.
Особливості виконання завдань ВМС у Чорноморській операційній зоні.
Результати.
Висновки.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ 135

ДОДАТКИ:

ВТРАТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ РФ У СЕРПНІ 2022 РОКУ…….. 139

МІЖНАРОДНІ САНКЦІЇ ТА ВОЄННА, ЕКОНОМІЧНА І ПОЛІТИЧНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ З БОКУ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ 145

РІШЕННЯ КЕРІВНИЦТВА УКРАЇНИ, НАПРАВЛЕНІ НА ПІДТРИМАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ…….. 152

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАСОБІВ РАКЕТНОГО НАПАДУ ЗС РФ……. 159

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

А	армія (загальновійськова армія)
АА	армійська авіація
АЕС	атомна електростанція
аер	аеродром
АТО	антитерористична операція
ББМ	бойова броньована машина
БМП	бойова машина піхоти
БПЛА	безпілотний літальний апарат
БРК	береговий ракетний комплекс
БТГр	батальйонна тактична група
БТР	бронетранспортер
ВМБ	військово-морська база
ВМС	Військово-Морські Сили
ВМФ	військово-морський флот
ВО	військовий округ
ВТЗ	високоточна зброя
ГА ООН	Генеральна Асамблея Організації Об’єднаних Націй
ДКУ	Державний кордон України
“днр”	“донецька народна республіка”
ДПС	Державна прикордонна служба
ДРГ	диверсійно-розвідувальна група
ДШВ	Десантно-штурмові війська
ЄС	Європейський Союз
ЗМІ	засоби масової інформації
ЗРВ	зенітно-ракетні війська
ЗГРК	зенітний гарматно-ракетний комплекс
ЗРК	зенітно-ракетний комплекс
зс рф	збройні сили російської федерації
ЗСУ	Збройні Сили України
ІВФ	інші військові формування
ІПсО	інформаційно-психологічна операція
“лнр”	“луганська народна республіка”
МВС	Міністерство внутрішніх справ

МЗС	Міністерство закордонних справ
МО	Міністерство оборони
мрк	малий ракетний корабль
МТЗ	матеріально-технічне забезпечення (засоби)
НБУ	Національний банк України
НГ	Національна гвардія
НЗФ	не передбачені законом збройні формування
оаембр	окрема аеромобільна бригада
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВТ	озброєння та військова техніка
огпбр	окрема гірсько-піхотна бригада
ОДКБ	Організація договору колективної безпеки
ОЗ	операційна зона
омбр	окрема механізована бригада
ООН	Організація Об’єднаних Націй
ООШ	об’єднаний оперативний штаб
ОПК	оборонно-промисловий комплекс
ОР	операційний район
ОРДЛО	окремі райони Донецької та Луганської областей
ОСУВ	оперативно-стратегічне угруповання військ
отбр	окрема танкова бригада
отр	оперативно-тактичний рівень
ОТРК	оперативно-тактичний ракетний комплекс
ОТУ	оперативно-тактичне угруповання
ОУВ	оперативне угруповання військ
ПвК	повітряне командування
ПДВ	повітряно-десантні війська
ПЗРК	переносний зенітно-ракетний комплекс
ПКС	повітряно-космічні сили
ПКР	протикорабельна ракета
пмр	придністровська молдовська республіка
ППО	протиповітряна оборона
ПрО	правоохоронні органи
ПРРМ	Придністровський регіон Республіки Молдова
ПС	повітряні сили
ПТКР	протитанкова керована ракета
ПТРК	протитанковий ракетний комплекс

пч	підводний човен
рб	республіка білорусь
РБК	ракетний береговий комплекс
РВіА	ракетні війська і артилерія
РВК	розвідувально-вогневий комплекс
РЛС	радіолокаційна станція
РЕБ	радіоелектронна боротьба
РЕР	радіоелектронна розвідка
РНБО	Рада національної безпеки і оборони
РОВ(с)	російські окупаційні війська (сили)
РПГ	ручний протитанковий гранатомет
РСЗВ	реактивна система залпового вогню
РТВ	радіотехнічні війська
ртщ	рейдовий тральщик
РТГр	ротна тактична група
РТР	радіотехнічні розвідка
рф	російська федерація
РХБЗ	радіаційний, хімічний, біологічний захист
СБУ	Служба безпеки України
СВ	Сухопутні війська
СММ	Спеціальна моніторингова місія
ТА	танкова армія
ТОТ	тимчасово окуповані території
ТРК	тактичний ракетний комплекс
УВ	угруповання військ
фсб	федеральна служба безпеки
фр	фрегат
чф	чорноморський флот

ПЕРЕДМОВА

Це видання є продовженням щомісячних воєнно-історичних описів російсько-української війни 2022 року (від початку широкомасштабної агресії росії проти України – 24 лютого 2022 року).

Центром досліджень воєнної історії Збройних Сил України зібрано та узагальнено матеріали, проаналізовано події війни протягом серпня 2022 року, та на їх основі підготовлено черговий щомісячний "Воєнно-історичний опис російсько-української війни".

У розділі 1 розкрито воєнно-політичну, воєнно-економічну та воєнно-стратегічну обстановку, описано ключові процеси, явища у політичній, економічній, воєнній сферах, що відбулись у серпні 2022 року, а також тенденції їх розвитку.

Підрозділ 1.1 містить аналіз дій суб'єктів воєнно-політичних відносин, розкриває воєнно-політичні інтереси і цілі сторін, ключові воєнно-політичні події, процеси, явища у політичній, економічній, воєнній сферах та тенденції їх розвитку. Розглянуто воєнно-політичні рішення в інтересах захисту фундаментальних національних інтересів, міжнародні чинники прийняття та корегування воєнно-політичних рішень, зроблено висновки з оцінки воєнно-політичної обстановки.

В підрозділі 1.2 проведено оцінку економічної обстановки:

у світі: досліджено темпи зростання/падіння ВВП, ріст інфляції та її вплив на валютні котирування. Розглянуто ситуацію з експортом/імпортом в цілому та енергоносіїв зокрема. Проаналізовано оборонні витрати держав світу й нарощування санкційних обмежень проти російської федерації.

російської федерації: фінансово-економічний стан підприємств ОПК через міжнародні санкції, відмову у постачанні комплектуючих, закупівлі продукції подвійного призначення тощо, стан ринків збуту продукції;

України: зроблено загальну оцінку фінансово-економічного стану в державі, знищення та руйнування підприємств ОПК, вплив на економіку міжнародної фінансово-економічної допомоги. Розглянуто можливість відновлення воєнно-економічного потенціалу, зокрема шляхом надання Україні міжнародної військової, фінансової та гуманітарної допомоги.

Проаналізовано ефективність впливу міжнародних санкцій проти росії як країни-терориста зі сторони країн-партнерів та ЄС. Наведено висновки з оцінки воєнно-економічної обстановки.

Підрозділ 1.3 розкриває загальну воєнно-стратегічну обстановку. Здійснено кількісну та якісну оцінку зс рф, визначено особливості положення сторін, склад угруповань військ (сил) на напрямках, завдання протиборчих сторін, напрями зосередження головних зусиль проблемні питання, притаманні зс рф. Зроблено висновки з оцінки воєнно-стратегічної обстановки.

Розділ 2 описує характер бойових дій на всіх операційних напрямах у Північно-Західній, Східній та Південно-Західній операційних зонах. Розглянуто дії Військово-Морських Сил у Чорноморській операційній зоні, проаналізовано дії авіації та сил протиповітряної оборони ворогуючих сторін.

У підрозділах 2.1, 2.2, 2.3 надано загальну характеристику оперативної обстановки, завдання сторін, склад угруповань, характер бойових дій у операційних зонах та на операційних напрямках. Оцінено результати збройної боротьби, сформульовано висновки.

Підрозділ 2.4 висвітлює дії Військово-Морських Сил у Чорноморській операційній зоні, характеристику морської обстановки, завдання ВМС сторін, склад угруповань ВМС, визначені особливості виконання завдань ВМС у Чорноморській операційній зоні, результати та висновки.

У підрозділі 2.5 розглядаються причини змін у тактиці ведення бойових дій в повітряному просторі. Дається характеристика повітряної обстановки, визначені завдання авіації та сил ППО протиборчих сторін, наведено склад угруповань авіації та ППО, проаналізовано особливості виконання завдань авіацією та силами протиповітряної оборони.

Сформульовані загальні висновки щодо перебігу російсько-української війни в серпні 2022 р., публікуються додатки.

Матеріали опису призначені для військових і цивільних фахівців у військовій галузі, оборонній та безпековій політиці, журналістів.

РОЗДІЛ 1
ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА, ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У СЕРПНІ 2022 РОКУ

1.1. ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА

Російсько-українська війна залишається найбільшим викликом архітектурі безпеки, що була закладена у світі після Другої світової війни. Незважаючи на свій обмежений географічний характер, вона продовжує створювати глобальні наслідки, зачіпаючи інтереси не тільки ключових гравців і центрів сили, але і більшості країн світу, кордони і суверенітет яких були гарантовані Статутом ООН. Адже повномасштабне вторгнення путінської росії в Україну може відкрити "скриньку Пандори" агресії проти сусідніх держав і загрожувати занурити світ в епоху війн, насильства і масових злочинів, як це вже було у XX столітті.

Сьогодні Україна стала на рубежі оборони міжнародного порядку, заснованого на правилах, захищаючи ціною життів своїх оборонців засадничі цінності цивілізованого світу проти спроб росії та її союзників зруйнувати міжнародний порядок та переоблаштувати його під право сильнішого, замінити силу права правом сили. З огляду на цю свою роль, Україна зараз є одним із ключових полів битви, де вирішується доля глобального протистояння між силами демократії та автократії. Від успіху чи програшу нашої країни залежить як загальний баланс сил у світі, так і доля міжнародного порядку, який утвердився після завершення "холодної війни".

Міжнародна спільнота доволі пізно розпізнала реальне обличчя відродженого російського імперіалізму та реваншизму, перед цим "проковтнувши" війни кремлівського режиму в Чечні, агресію проти Грузії у 2008 році, окупацію Криму у 2014 році та "гібридну агресію" на сході України у 2014-2022 роках. Спроба після розпаду Радянського Союзу залучити росію до західного світу та побудувати з нею цивілізовані відносини зазнали краху. В очікуванні столітнього ювілею створення СРСР у 2022 році російський диктатор путін вирішив спробувати відродити "імперію зла", розпочавши повномасштабну агресію проти України. Адже, як зазначав американський політолог Збігнєв Бжезінський, "без України Росія перестає бути імперією". І саме Україна, за планами кремля, мала стати відправною точкою для реанімації російського імперського проєкту.

Вистоявши на першому етапі війни та відкинувши російські війська з-під Києва, Чернігова та Сум, Україна змогла не тільки здобути симпатії і захоплення всього цивілізованого світу, але й утвердити віру у перемогу сил демократії проти сил автократії та імперіалізму. Наша країна взяла на себе

місію щита, який сьогодні прикриває Європу від російського варварства і насильства. Побачивши реальну здатність Сил оборони України завдавати серйозні поразки російським військам на полі бою, країни Заходу почали інвестувати в перемогу України та утверджувати її роль як оборонного валу у Східній Європі.

У війні на виснаження, яку сьогодні веде Україна, допомога її міжнародних партнерів залишається ключовою. Це включає як фінансову допомогу для збереження стійкості українського економіки, так і військову допомогу, спрямовану на забезпечення потреб ЗС України у боротьбі з російською агресією, а також їхнього переозброєння та модернізації.

В очікуванні затяжної війни, країни Заходу поступово перейшли від політики короткострокової підтримки ЗС України до планування військової допомоги на середню та довгу перспективу. Ключовим елементом цієї політики має стати передусім "ленд-ліз" від Сполучених Штатів, а також допомога у налагодженні виробництва озброєння та військової техніки для оборонних потреб України на території наших європейських країн-партнерів.

У серпні Україна опинилася на порозі нового етапу війни, коли допомога західною зброєю приносила все більші плоди на полі бою, розширивши оперативні можливості Сил оборони України. Завдяки західному озброєнню українські війська змогли не тільки стабілізувати ситуацію на ключових ділянках фронту, а й розпочати підготовку до проведення контрнаступальних операцій на декількох стратегічних напрямках. Більше того, Україна змогла завдати вогневого ураження по військовим об'єктам на території Криму, який до цього вважався безпечним тилом російської армії.

Стан воєнно-політичних відносин в серпні залишався таким, що характеризувався як стан війни, оскільки російська федерація продовжувала широкомасштабне застосування проти України більшої частини своїх збройних сил, окупацію значних територій, бомбардування та обстріли українських міст і цивільної інфраструктури, блокаду портів та українського узбережжя силами свого чорноморського флоту. 24 лютого 2022 року Україна розірвала дипломатичні відносини з російською федерацією, однак зберегла консульську присутність на її території для захисту прав своїх громадян і військовополонених.

Важливим елементом стратегії росії на міжнародній арені залишалися методи гібридної війни з використанням пропаганди та дезінформації, шантажу світової спільноти, у першу чергу країн ЄС, енергетичною та продовольчою кризами, підкупу та фінансування антиурядових сил. У серпні до російського інструментарію додався ще і ядерний шантаж, що загрожує поставити світ на межу глобальної катастрофи.

Суб'єкти воєнно-політичних відносин в російсько-українській війні, їхні цілі

Україна та її партнери

"В усіх світових підручниках з історії буде розділ "Часи, коли світ об'єднала Україна". Коли в демократії знову виросли зуби. Коли тиранія отримує відповідь тією мовою, яку розуміє. Хтось казав: Європа більше не гравець. Слабка, роз'єднана, пасивна, сонна. Україна збадьорила весь континент. Європа виходить на площі. Європа запроваджує жорсткі санкції. Європа одноголосно визнає: Україна – майбутній член Євросоюзу".

Ці слова Президента України Володимира Зеленського, виголошені ним у 31-у річницю Незалежності України 24 серпня 2022 року серед "парадних розрахунків" знищених українськими воїнами російських бойових машин, на весь світ пролунали як слова лідера нації, що впевнено протистоїть одній з найзловісніших імперій.

"І ми піднімемо руки вгору лише один раз – коли святкуватимемо нашу перемогу. Всією Україною. Бо ми не торгуємо своїми землями і своїми людьми. Для нас Україна – це вся Україна. Усі 25 регіонів, без будь-яких поступок чи компромісів. Ми не знаємо цих слів, вони були зруйновані ракетами 24 лютого. Донбас – це Україна. І ми повертатимемо його, хай яким буде цей шлях. Крим – це Україна. І ми його повертатимемо. Хай яким буде цей шлях. Не хочете, щоб ваші солдати гинули? Звільніть наші землі. Не хочете, щоб ваші матері плакали? Звільніть наші землі. Ось такі прості й зрозумілі наші умови", – недвозначно заявив Президент[1].

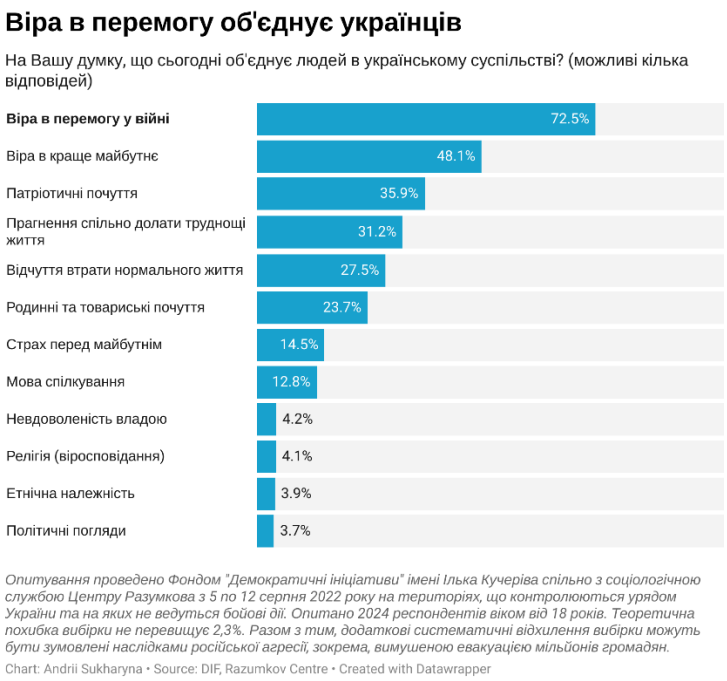
У цитованому посланні український лідер в чергове чітко окреслив цілі України у війні з росією – відновлення повної територіальної цілісності та суверенітету країни у кордонах 1991 року (включно з Кримом та Донбасом), – та зафіксував "червоні лінії" у потенційних переговорах з росією, що виключають будь-які територіальні поступки з боку України.

Даний курс військово-політичного керівництва має зростаючу підтримку з боку суспільства, яке залишається консолідованим навколо головних цілей України у війні проти росії. Так, за даними соціологічного опитування, 98 %

[1] Привітання Президента Володимира Зеленського з нагоди Дня Незалежності України // Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 24 серпня. – URL: https://bit.ly/3BhoWKX.

українців вірять в перемогу та схвалюють дії ЗС України, 91% рішуче або скоріше підтримують дії Президента Володимира Зеленського. Більшість українців не вірять, що будуть домовленості про поступки територією росії. 64 % вважають, що Україна поверне під власний контроль всі території в межах міжнародно визнаних кордонів у 1991 році. Окрім цього, в суспільстві зростає розуміння, що гарантувати довгострокову безпеку України у майбутньому може тільки вступ у НАТО. Так, 72 % українців заявили, що підтримали б вступ до Альянсу, що вказує на помітне зростання прихильників євроатлантичної інтеграції, порівняно з 59 % опитаних у квітні)[2].

За результатами іншого соціологічного дослідження, віра у перемогу залишалася одним із потужних консолідуючих факторів в українському суспільстві. Відповідне переконання мають три чверті (72,5%) українців. Водночас в умовах війни зросла самоідентифікація українців: 90% громадян пишаються своїм громадянством, такий же відсоток респондентів хоче будувати своє майбутнє в Україні. Якби референдум про незалежність України відбувався зараз, то 87,5% опитаних проголосували би "за" незалежність України[3].

З іншого боку, військово-політичне керівництво України відкидає можливість заморожування війни з росією та укладення з нею умовного Мінську-3. Так, 11 серпня Міністр оборони України Олексій Резніков заявив, що для України неможливий ані "корейський сценарій" закінчення війни, ані "сирійський сценарій". Водночас він наголосив на ключовій ролі західної допомоги: "У росіян теж ресурс виснажується: і людський, і збройний. А у нас навпаки додаються партнери. Тобто це, як вони кажуть, колективний Захід, цивілізований Захід, який сьогодні все більше і більше зацікавлений в нашій перемозі", – зазначив міністр. Однак, за його словами, можливо таке, що внутрішня ситуація в деяких країнах буде погіршуватись через війну, і це може

[2] IRI Ukraine Poll Shows Strong Confidence in Victory over Russia, Overwhelming Approval for Zelensky, Little Desire for Territorial Concessions, and a Spike for NATO Membership // International Republican Institute. – 2022, 11 August. – URL: https://bit.ly/3fd6w70.

[3] В Україні однаковий запит і на "сильну руку", і на демократію. // Укрінформ. – 2022, 22 серпня. – URL: https://bit.ly/3DF5A5l.

послабити позиції України[4]. “І тоді деякі політики будуть мріяти, щоб посадити нас за стіл перемовин. Тому ми маємо максимально бути у виграшній позиції, завдяки відповідним рішенням, діям Збройних Сил, продовженню [постачання] озброєння від партнерів і віри в те, що ЗС України, весь сектор безпеки і оборони спроможні перемогти. Я абсолютно вірю, що це реалістичний план”. “Тому це війна на виживання. Ми захищатимемо себе для того, щоб вижити”, – підсумував Олексій Резніков[5].

Водночас серед українських лідерів остаточно закріплюється усвідомлення того, що нинішня російсько-українська війна носить тривалий і виснажливий характер. Секретар РНБО Олексій Данілов заявив, що президент росії володимир путін не зупиниться і намагатиметься довести війну проти України до “логічного кінця”. За його словами, путін поставив на карту все і це буде самообман – думати, що він зупиниться. Данілов чітко визначив і кінцеву мету України у цій війні: “Нам потрібно здобути таку перемогу, яка перекреслить можливості російської федерації повторювати всі ці речі. Нам потрібна така перемога, яка зламає хребет тієї тварі, яка сидить на території рф, яка постійно зазіхає на чужі території. Якщо ми цього зараз не зробимо, то це буде просто відкладена війна”[6].

Цілями України в повоєнний час залишаються відновлення економіки та інфраструктури, забезпечення життєдіяльності держави в умовах постійної російської військової загрози, розбудова таких ЗС України, які були б здатні самостійно, без союзників протистояти російській армії та створення реальної, дієвої та ефективної системи гарантій безпеки нашої держави. Нова система гарантій безпеки мала б у разі нової агресії росії забезпечити нам всебічну політичну підтримку, негайне надання військової та військово-технічної допомоги. Важливим завданням у повоєнний період є також покарання вищого військово-політичного керівництва рф за акт агресії та воєнні злочини, здійснені в Україні. Для компенсації матеріальних збитків, завданих нашій державі, Україна прагне отримання репарацій від москви чи то у вигляді прямого відшкодування втрат чи шляхом конфіскації та передачі арештованих активів рф закордоном.

Таким чином, однією з довгострокових цілей України у війні з росією є завдання їй історичної поразки та зниження її військового потенціалу до такого рівня, який унеможливить відновлення агресії проти нашої держави у майбутньому.

---

[4] Закінчення гарячої фази війни не означає завершення «окопної історії» – Резніков // Укрінформ. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3LJBik4.

[5] "Це війна на виживання". Ситуація не буде заморожена, але може бути охолоджена – Рєзніков // Ліга.Новини. – 2022, 17 серпня. – URL: https://bit.ly/3SnRD0p.

[6] Украинцам нужно готовиться к затяжной войне – секретарь СНБО Украины // Радіо Свобода. – 2022, 24 серпня. – URL: https://bit.ly/3r1xjpp.

Задля кращої координації зусиль у сфері безпеки із країнами Східної та Центральної Європи в умовах російської агресії Україна ініціювала створення нового формату – “Київської ініціативи”, що була започаткована у Києві 22 серпня за участю України, Литви, Латвії, Естонії, Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини. Завданням цієї платформи – продовження санкційного тиску на країну-агресора та майбутні гарантії безпеки для України. Планується, що зустрічі “Київської ініціативи” на рівні зовнішньополітичних радників будуть проходити щомісяця в онлайн-форматі. Коло учасників може розширюватися[7].

НАТО. Російсько-українська війна стала тим фактором, який суттєво впливає на формування воєнно-політичної обстановки насамперед у Європі, змушуючи країни-члени НАТО змінювати свої підходи до організації оборони в сучасних умовах і підтримувати не тільки членів Альянсу, але і країн-партнерів, які роблять свій вагомий внесок в європейську безпеку, – насамперед, Україну. Керівництво НАТО цілком усвідомлює той факт, що саме Україна сьогодні захищає передусім Європу від російської навали. Відтак, керівництво Альянсу нарощує свою, передусім військову допомогу нашій державі, розуміючи залежність архітектури безпеки у Європі від результатів війни з росією. З одного боку, НАТО продовжував посилювати захист свого східного флангу, а з іншого, розширював співпрацю з компаніями оборонної промисловості, щоб забезпечити більше постачань зброї та військового обладнання в Україну в рамках підготовки до тривалої війни з росією.

Виступаючи 4 серпня в Норвегії, генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг заявив, що в російсько-українській війні НАТО має два завдання: підтримати Україну і не допустити переростання конфлікту в повномасштабну війну між НАТО і росією. Він додав, що на саміті НАТО в Мадриді 28 червня 2022 року, всі країни Альянсу погодилися, що будуть підтримувати Україну стільки, скільки буде потрібно. За його словами, НАТО повинно гарантувати, що російський президент путін програє і отримає підтвердження того, що насильство не працює. “Українці мають бути здатні завдати удару у відповідь і повернути територію…”, – заявив він. Генсек НАТО відкинув втому Заходу від війни і заявив, що ціна, яку він заплатив би в разі перемоги росії, була б набагато вище[8].

---

[7] У Києві представлено формат координації політики у сфері безпеки України, Литви, Латвії, Естонії, Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини // Інтерфакс-Україна. – 2022, 22 серпня. – URL: https://bit.ly/3R8FTNM.
[8] NATO Secretary General Jens Stoltenberg’s speech to the AUF summer camp // North Atlantic Treaty Organization. – 2022, 4 серпня 2022. – URL: https://bit.ly/3DAfV2o.

ЄС. За півроку війни серед населення ЄС накопичилася втома від війни в Україні. З наближенням опалювального сезону та стрімким зростання цін на енергоносії та продовольство це відчуття тільки загострилося. Відтак, перед лідерами країн ЄС постало складне завдання: підготувати своїх громадян до непростих наслідків затяжного конфлікту та запровадити заходи економії та підтримки найбільш уразливих соціальних груп.

З метою адекватного реагування на настрої в суспільстві, європейським лідерам необхідно було прояснити свої цілі в Україні, ключовими з яких є: по-перше, відстоювання демократичних цінностей та міжнародного порядку, заснованого на правилах; по-друге, захист незалежності та територіальної цілісності України та її права на самовизначення; по-третє, повоєнна відбудова України; по-четверте, притягнення Росії до відповідальності за акт агресії та воєнні злочини. На порядку денному Європейського Союзу стоїть збереження та посилення поточних санкцій проти рф, мобілізація довгострокової гуманітарної, фінансової, економічної та військової допомоги Україні. Більшість європейських лідерів розуміють, що поразка росії в Україні цілком відповідає інтересам ЄС, адже у протилежному випадку – це додасть сміливості не лише господарю кремля, а й іншим автократам із реваншистськими амбіціями у всьому світі.

США та Велика Британія

У серпні адміністрація 46-го президента США Джо Байдена продовжувала реалізовувати стратегію “дозованої підтримки” Україні, що передбачала надання достатньої кількості озброєнь, щоб допомоги ЗС України стримати наступ російських військ, але недостатньої для того, щоби швидко відвоювати окуповані території. Через побоювання щодо початку нового витка ескалації з боку путінської росії із використанням зброї масового ураження, Білий дім не тільки відмовляється поки постачати нам далекобійні ракетні системи ATACMS, танки та авіацію, але і не забезпечує Україну більшою кількістю систем HIMARS, які відіграли вирішальну роль у нівелюванні переваги в артилерії ворога. Білий дім побоюється, що постачання літаків або танків західного зразка може спровокувати путіна на новий виток ескалації, наприклад, на застосування тактичного ядерного удару. У Вашингтоні є думка, що це може втягнути США в Третю світову війну[9].

На сьогодні США залишається лідером з надання військової допомоги Україні. Тільки у серпні Вашингтон виділив чотири пакети допомоги у сфері безпеки на загальну суму в 5,3 млрд. доларів (див. додаток 2).

Наприкінці серпня з’явилися перші свідчення про офіційне визнання військових зусиль США в Україні та інституціоналізації їх на вищому

[9] Сидоренко С., Гетьманчук А. США на порозі виборів: що зміниться у підтримці України та ЗСУ у 2023 році // Європейська правда. – 2022, 9 вересня. – URL: https://bit.ly/3StxWnc.

стратегічному рівні. За повідомленням американських ЗМІ, адміністрація президента США Джо Байдена планує оголосити довгострокову військову місію з підтримки України та призначити генерала, який відповідатиме за постачання допомоги й підготовку українських військових. Оголошення військової операції означає її офіційне визнання (подібно до того як Пентагон називав свої операції в Іраку ("Іракська свобода") чи Афганістані ("Непохитна свобода", "Вартовий свободи"), а також вказує на те, що США планують довгострокове фінансування підтримки України й участь у цьому процесі американських військових. Назва місії має важливе формальне значення, оскільки зазвичай передбачає довготривале цільове фінансування і можливість встановлення виплат, відзнак і нагород для військовослужбовців, які беруть у ній участь. Призначення генерала також означатиме формування управлінської військової структури стратегічного рівня для координації зусиль, очевидно розрахованих на багато років[10]. У США, таким чином, повною мірою визнають невідворотність курсу України на шляху до зміцнення суверенітету і демократії та необхідність остаточного послаблення росії як потенційного агресора та дестабілізатора безпеки у Європі. Також Вашингтоне прагне надати системну допомогу у модернізації та переозброєнні ЗС України, наближенні їх до західних стандартів.

Цілі ж США у російсько-українській війні окреслив заступник міністра оборони США з політичних питань Колін Каль: "Для нас важливо, щоб Україна вижила та існувала як демократична, незалежна, суверенна країна з неушкодженою територіальною цілісністю. Для нас важливо, щоб росія заплатила ціну, яка перевищує вигоди, які вона отримує від агресії, щоб вона не зробила цього знову, і щоб інші агресори винесли цей урок (…)"[11].

Велика Британія і Україна – природні й логічні партнери, оскільки мають однакове розуміння загроз, які походять від росії. Причому Британія демонструвала це розуміння набагато раніше і чіткіше, ніж багато інших західних демократій, які тривалий час намагалися замирити путіна переговорами. Платформою для взаємодії Києва та Лондона виступає трьохсторонній союз Україна-Велика Британія-Польща, про який було оголошено ще перед початком широкомасштабного вторгнення росії в Україну. З очікуваним приходом Ліз Трасс до влади у Британії "трикутник" може отримати більше уваги з боку Лондона, адже команда Трасс була причетна до його створення. І в Польщі, і в Британії розглядають "трикутник" передусім як ще один формат допомоги Україні, і такий підхід є оптимальним на період,

[10] U.S. Pledges Another $3 Billion for Ukraine Defense, the War's Largest Aid Package // The Wall Street Journal. – 2022, 24 August. – URL: https://on.wsj.com/3dx3M3X.
[11] Нам важливо, щоб Україна вижила, а Росія заплатила ціну за свою агресію, – Пентагон //Цензор.нет. – 2022, 25 серпня. – URL: https://bit.ly/3SrYd5v.

допоки триває війна росії. За умови зацікавлення Варшави та Лондона, Україна могла би використати "трикутник" як платформу для обговорення безпекової архітектури в Європі, трансформацію росії, створення передумов для мінімізації загроз, що й надалі походитимуть від росії[12].

З початку російського вторгнення в Україну позиція ***Німеччини*** **та** ***Франції*** зазнала суттєвих змін і еволюціонувала від ролі посередників у російсько-українському конфлікті до постачальників військової допомоги Києву та відкритих критиків режиму путіна. Особливою примітною була зміна політики Берліна. До 24 лютого про постачання Україні озброєнь від Німеччини не могло бути й мови. Тоді звучали дві головні причини: загальний німецький пацифізм та історична провина Німеччини за вбивство десятків мільйонів людей у Східній Європі під час Другої світової війни, а також заклики вирішувати всі "суперечності" між Україною та рф лише шляхом переговорів. З початком війни ФРН відмовилася від багаторічної політики не постачати зброю до зон конфліктів (хоча з неї і раніше були винятки). З того часу Україна отримала від німців зенітні установки, бронетранспортери, РСЗВ, станції радіолокації, самохідні гаубиці – хоча йдеться про одиниці, у кращому разі про десятки штук за кожною категорією. Німеччина посідає третє, після США та Великобританії, місце за обсягом загальної допомоги Україні (військової, фінансової, гуманітарної) – і, відповідно, перше місце серед країн ЄС.

Незважаючи на це, уряд Олафа Шольца регулярно зазнає гострої критики як в Німеччині, так і з-за кордону, за недостатню підтримку України з боку найбагатшої країни Західної Європи. Відповідаючи на ці претензії, під час виступу у Карловому університеті 29 серпня Шольц пояснював, що Німеччина підтримуватиме Україну "стільки, скільки буде потрібно". Він закликав 27 країн ЄС "зімкнути стрій, вирішити старі конфлікти і віднайти нові рішення". Він оголосив про плани Німеччини збільшити військову підтримку України.

Позицію України, її завдання та цілі у війні поділяють передусім ті європейські країни, що розташовані на східному фланзі НАТО і перебувають під загрозою з боку кремля. У першу чергу, ідеться про держави, які мали досвід радянської окупації, зокрема ***країни Балтії, Польща, Чехія, Словаччина та Румунія***. Символічною в цьому відношенні стала заява голів урядів Чехії та Словаччини з нагоди 54-ої річниці радянського вторгнення до Чехословаччини (21 серпня). Прем'єр-міністр Словаччини Едуард Гегер заявив, що його країна не хоче, щоб росія стала її сусідом, а прем'єр-міністр Чехії Петр Фіала наголосив на необхідності пам'ятати історію і не допускати подібних

[12] Гетьманчук А. Трикутник, але не союз: що не так з альянсом Києва, Лондона і Варшави та як це виправити // Європейська правда. – 2022, 23 серпня.— URL: https://bit.ly/3SJPwDV

трагедій у майбутньому. Обидва політики закликали посилити підтримку України у протистоянні широкомасштабному вторгненню росії[13].

Позиція ***Туреччини*** щодо російського вторгнення в Україну визначається насамперед її регіональними інтересами, а також базується на розрахунку вигоди від двосторонніх відносин зі сторонами конфлікту. З одного боку, Анкара надає Україні дипломатичну, гуманітарну та військову підтримку. Турецький уряд засудив росію через її вторгнення в Україну, надав українській армії додаткові ударні безпілотники та відчинив двері для українських біженців. Він також перекрив протоки Босфор і Дарданелли для російських військових кораблів, що унеможливило проведення масштабної десантної операції на українському узбережжі. Окрім цього, Анкара підтримала резолюцію ГА ООН про призупинення участі росії у Раді з прав людини.

Водночас, Туреччина – єдина країна НАТО, яка продовжила торговельні стосунки з росією. Офіційно турецький уряд стверджує, що не приєднався до міжнародних санкцій проти росії, щоб зберегти канал діалогу з москвою. Стратегічно турки прагнуть отримати максимум вигоди від війни в Україні. Це, зокрема, проявляється у зростанні експорту товарів військового призначення, нарощуванні транзитного постачання енергоресурсів з Азербайджану та Туркменістану до Європи, заміщенні західного імпорту на російському та білоруському ринках турецькою продукцією тощо. Турки закликають західні компанії, що залишили російський чи український ринок внаслідок війни, інвестувати в Туреччині. Також позиціонують свою країну як зручний плацдарм для налагодження роботи в Африці.

Посередницька активність Анкари між москвою і Києвом підвищила рейтинг Реджепа Тайіпа Ердогана в країні. Турецькі еліти вважають, що завдяки йому Туреччина стала впливовим суб'єктом в Африці, Азії та Європі. Туреччині не вигідна як повна поразка росії або її занадто сильне послаблення, так і її стратегічна перемога, з ще більш потужним закріпленням в чорноморському регіоні.

Водночас Туреччина зацікавлена у швидшому завершенні конфлікту – або ж принаймні його активної фази – й прагне використати власний потенціал посередника між Україною та рф. За рахунок цього Туреччина намагається не лише вирішити актуальні безпекові питання поблизу своїх кордонів, а й поліпшити свій вплив на міжнародній арені[14].

Угорщина. Від початку повномасштабного нападу росії на Україну між Будапештом і Києвом регулярно відбуваються конфлікти через те, що уряд

[13] "Щоб росія не була сусідом": прем'єри Чехії та Словаччини закликали посилити підтримку України // Укрінформ. – 2022, 21 серпня. – URL: https://bit.ly/3C3YNRx.

[14] Турецький інтерес у війні росії проти України // Укрінформ. – 2022, 19 квітня. – URL: https://bit.ly/3Burdm8; Позиція Туреччини щодо вторгнення Росії в Україну // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2022, 12 травня. –URL: https://bit.ly/3DB1tHl.

Віктора Орбана гальмує санкції проти російського енергетичного сектору, протидіє ізоляції росії, відмовляється від постачання військової допомоги Україні та транзиту зброї територією Угорщини. Хоча угорський уряд надав гуманітарну допомогу нашій державі та відкрив двері для сотень тисяч українських біженців, Будапешт в цілому зайняв прокремлівську позицію в російсько-українській війні та регулярно поширює російські наративи про неї. Зокрема, Орбан пояснював, що війна трапилася через незгоду Росії з розширенням НАТО. Як наслідок, лише 3% виборців провладної партії Фідес вважають росію відповідальною за війну в Україні[15]. Угорщина наполягає на необхідності перемовин Києва та москви і навіть пропонувала Будапешт як майданчик для перемовин. Влітку 2022 року угорський уряд пішов на поглиблення енергетичної співпраці з москвою, домовившись про додаткові постачання російського газу. Мета Угорщини – використати російсько-українську війну для послаблення ЄС та України і разом з цим зміцнити власний вплив у Дунайському басейні. Сьогодні авторитарна Угорщина, що за своєю системою влади дедалі більше нагадує росію, відкрито кидає виклик єдності ЄС в опорі російській агресії, підриваючи його зсередини.

росія та її союзники.

Рф продовжувала намагатися спотворити свої ймовірні максималістські цілі у війні проти України. Так, під час свого виступу на форумі "Армія-2022" у Московській області 15 серпня 2022 року, говорячи про війну в Україні, президент країни-агресора путін не згадав про територію поза межами Донецької та Луганської областей. Він завершив свою промову твердженням, що "наші воїни разом із "бійцями Донбасу" з честю виконують свій обовязок, борються за росію, за мирне життя в "Донецькій та Луганській народних республіках", чітко виконують усі поставлені завдання, крок за кроком звільняють "землю Донбасу"[16]. Ця заява різко контрастує з раніше сформульованими військовими цілями росії щодо "денацифікації" та "демілітаризації" України. А також несумісна з діями Росії щодо "приєднання" окупованих частин Херсонської та Запорізької областей до рф.

Тим не менше, стратегічні **цілі росії** у війні проти України залишаються незмінними – повалення законної влади в Україні та забезпечення територіального контролю над більшою частиною нашої країни для реалізації імперських планів на пострадянському просторі та світі. Підкорення України, включення її до російської сфери геополітичного впливу – це лише її перше завдання на шляху до більш глобальної мети.

---

[15] Лише 3% виборців Орбана винуватять Росію у війні в Україні // Європейська правда. – 2022, 23 серпня.— URL: https://bit.ly/3xLevOU.

[16] "Наши воины шаг за шагом освобождают землю Донбасса". Путин выступил на открытии форума "Армия-2022" // Медуза. – 2022, 15 серпня. – URL: https://bit.ly/3xqeRKJ.

Військово-політичні цілі росії найкраще охарактеризували у Пентагоні. Заступник міністра оборони США Колін Каль заявив: “Путін не відмовився від своїх загальних стратегічних цілей із захоплення більшої частини України, повалення влади, повернення України до складу нової російської імперії”. За словами заступника глави Пентагону, очільник кремля вважає, що може "перечекати" українців до моменту, коли вони будуть виснажені та ослаблені. А європейців – до моменту, коли вони втомляться через високі ціни на енергоносії[17].

Тактичні цілі Кремля – зламати єдність країн Заходу, послабити їхню підтримку України, зруйнувати санкційний режим та посилити проросійські впливи у країнах Заходу, використовуючи вразливості демократичних систем. Для України та її партнерів важливо попередити реалізацію цього сценарію, адже він може мати довгострокові наслідки для воєнно-політичної обстановки навколо російсько-української війни.

білорусь. Головний і найближчий союзник рф – республіка білорусь продовжує надавати москві обмежену військову допомогу в агресії проти України. Зокрема, у серпні продовжилось переміщення боєприпасів, насамперед для артилерійських систем, із баз складів на території рб до російських окупаційних військ на сході України. Російські літаки продовжували завдавати повітряні удари по території України з білоруських аеродромів. На території рб також проводився ремонт російської пошкодженої військової техніки та здійснювалося вербування білорусів для участі у безпосередніх бойових діях проти України. Відповідно російська федерація поставляє на територію рб ракети типу “Іскандер”, С-300, якими надалі здійснювався обстріл українських населених пунктів і цивільної інфраструктури.

19 липня в інтерв’ю агенції France-Presse самопроголошений лідер білорусі олександр лукашенко прямо заявив, що білорусь не лише підтримує, а й є прямим учасником так званої “російської військової спецоперації”. Але вже 19 серпня він запевнив, що не планує напад на Україну і білорусь нібито не буде обстрілювати українські міста[18]. Відверто ворожа поведінка мінська не завадила лукашенку привітати українців із Днем Незалежності. У своєму зверненні він цинічно побажав нашій країні мирного неба[19].

Поряд із цим, росія не припиняла спроб безпосереднього втягування свого східного сусіда у війну проти України. За інформацією Головного оперативного

[17] Путін не відмовився від планів щодо України. Він просто подовжив терміни, - Пентагон // Цензор.нет. – 2022, 25 серпня. – URL: https://bit.ly/3ScEM0G.
[18] Лукашенко запевнив, що не планує напад, а Білорусь "не бомбитиме" Україну // РБК-Україна. – 2022, 19 серпня. – URL: https://bit.ly/3r5gUAa.
[19] "Влаштовує публічну клоунаду". У Зеленського відреагували на вітання Лукашенка // РБК-Україна. – 2022, 24 серпня. – URL: https://bit.ly/3SsNOGx.

управління Генерального штабу ЗС України, до 13 000 осіб з числа діючих та колишніх військовослужбовців підрозділів білорусі підписали згоду на участь у війні проти України[20]. Втім, за опитуваннями, більшість білорусів не підтримували участі білоруських збройних сил в агресії проти України[21]. За оцінкою української розвідки, загроза проведення наземної операції з боку республіки білорусь відсутня.

Україна наразі не розриває дипломатичних відносин з білоруссю попри те, що вважає її співучасником злочину агресії проти нашої країни, щоб не давати лукашенку додаткових приводів ухвалювати ті чи інші рішення. Незважаючи на те, що білоруські дипломати евакуювалися з Києва в перші тижні повномасштабної війни та відтоді не поверталися, хоча юридично посольство білорусі продовжує функціонувати, МЗС України реагує нотою протесту на кожен російський обстріл з території білорусі для фіксації її участі в агресії проти України[22].

Іран. На тлі невдач у досягненні своїх стратегічних цілей у війні проти Україні росія звернулася по допомогу до свого іранського союзника. З початку повномасштабної війни рф Іран публічно декларував позицію нейтралітету і виступав за припинення вогню та політико-дипломатичне врегулювання. Однак у липні-серпні позиція Тегерана зазнала кардинальних змін. Після візиту путіна до Тегерану 19 липня верховний і духовний лідер Ірану Алі Хаменеї підтримав риторику кремля і заявив, що якби рф не почала повномасштабне вторгнення в Україну, то НАТО нібито б напало на росію. На початку серпня на прохання москви Тегеран відправив у росію першу партію БПЛА серії Shahed-136 для польових випробувань. Водночас туди виїхали й іранські пілоти для навчання на російських літаках Су-35. Наприкінці серпня інформацію про отримання росією іранських безпілотників для використання на полі бою в Україні офіційно підтвердили у Білому домі. Окрім цього, 9 серпня росія успішно запустила іранський супутник у космос на тлі звинувачень у тому, що москва може використати його для покращення спостереження за військовими цілями в Україні[23]. Таким чином, Тегеран і москва прагнуть розширити авіаційну та космічну співпрацю, щоб обійти міжнародні санкції та підтримати російські операції в Україні.

---

[20] Близько 13 тисяч білорусів погодились воювати проти України // Укрінформ. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3Unjxeg.

[21] Участь білоруської армії у війні проти України підтримує лише 3% білорусів – опитування // Європейська правда. – 2022, 25 березня. – URL: https://bit.ly/3S3dMRj.

[22] Кулеба пояснив, чому Україна не розриває дипвідносин з білоруссю // Укрінформ. – 2022, 3 серпня – URL: https://bit.ly/3f1AI4B.

[23] Stepanenko K., Howard A., Lawlor K., Hird K., Barros G., Kagan F. Russian offensive campaign assessment, August 2 // Institute for the Study of War. – 2022, 2 August. – URL: https://bit.ly/3LoE6me; Stepanenko K., Howard A., Lawlor K., Hird K., Barros G., Kagan F.. Russian offensive campaign assessment, August 9 // Institute for the Study of War. – 2022, 9 August. – URL: https://bit.ly/3C432N4.

Північна Корея. Водночас кремль намагався заручитися підтримкою іншої країни-вигнанця – КНДР. Так, у середині серпня путін заявив, що росія і Північна Корея розширюватимуть двосторонні відносини. У листі з нагоди дня визволення КНДР (15 серпня) до лідера Північної Кореї путін заявив, що "більш тісні зв'язки будуть в інтересах обох країн і допоможуть зміцнити безпеку і стабільність Корейського півострова та регіону Північно-Східної Азії". "Стратегічне і тактичне співробітництво, підтримка і солідарність" між двома країнами з тих пір вийшли на новий рівень і є "спільними зусиллями знешкодити загрози і провокації з боку ворожих військових сил", – зазначив Кім Чен Ин у відповідь, маючи на увазі країни Заходу. Пхеньян підтримав російське вторгнення в Україну, заявивши, що мета покінчити з американською гегемонією виправдовує військові методи з боку росії. У середині липня Пхеньян визнав незалежність "лнр/днр" на сході України й пообіцяв зміцнювати дружбу з москвою. У відповідь Україна розірвала всі дипломатичні відносини з КНДР.

Китай продовжував притримуватися підходу, що його деякі аналітики вже охрестили "китайським шпагатом": надавати Росії дипломатичну підтримку, розвиваючи таким чином партнерство проти очолюваного Вашингтоном міжнародного порядку, та одночасно притримуватися заборони західного санкційного режиму, аби не потрапити під дію вторинних санкцій.

Від початку повномасштабної війни в Україні Пекін так і не визнав дії російської армії "вторгненням" і не приєднався до міжнародних санкцій проти кремлівського режиму, віддавши перевагу нейтралітету в цьому питанні. З одного боку, КНР визнає Україну в її міжнародно визнаних кордонах, висловлює слова підтримки її суверенітету та територіальної цілісності, й утримується від прямої військової допомоги росії, оскільки не хоче наразитися на західні економічні санкції.

З іншого боку, Китай голосує проти українських резолюцій в ГА ООН, не засуджує агресивні дії росії проти України, розповсюджує російську пропаганду та посилює стратегічне партнерство з Москвою. Лідер Китаю Сі Цзіньпін продовжує розглядати Росію як важливого дипломатичного союзника у протистоянні США, однак внутрішні чинники стримують його від нарощення підтримки москви. Поряд з цим, Китай прагне відігравати більш домінуючу роль у світовому порядку, однак, на відміну від росії, він не бажає "руйнувати" існуючий.

Війна росії проти України лише об'єднала Захід, і в той же час ускладнила позиції Китаю щодо Тайваню, адже в США як демократи, так і республіканці погодилися з необхідністю захищати острів, а значить протистояти Китаю. Саме Тайвань слугує ще одним стримуючим фактором, що не дозволяє Пекіну активніше підтримувати москву. Адже відкрите схвалення того факту, що росія

порушила суверенітет іншої держави, створило б контекст для іноземного втручання на Тайвані (з перспективою проголошення його незалежності), що його Китай вважає частиною своєї території. Відтак, КНР не поспішає приходити на допомогу рф, вбачаючи в цьому більше ризиків для себе. При цьому глобальні наслідки війни негативно відбиваються і на Китаї, який, маючи вагомий вплив на рф, міг би натиснути на москву та допомогти деескалації конфлікту.

Ключові воєнно-політичні події, процеси, їх сутність

Росія. У серпні військове керівництво рф зіткнулося з проблемою крайньої нестачі особового складу для продовження своєї загарбницької війни в Україні. Щоб поповнити значні втрати, яких зазнала російська армія під час бойових дій в Україні, 25 серпня 2022 року путін видав указ про збільшення штатної чисельності збройних сил рф на 137 тис. осіб. З 1 січня 2023 року армія росії має збільшитися до 2 млн 40 тис. осіб, з них 1 млн 150 тис. – військовослужбовці. У такий спосіб путін, на думку західних аналітиків, намагався уникнути оголошення загальної мобілізації, очікуючи затяжної війни в Україні[24].

В якості живої сили на полі бою в Україні використовує передусім громадян неросійських національностей, що проживають на території рф. Дослідження OSINT спільноти Molfar, що ґрунтується на аналізі 1348 підтверджених випадків загибелі військовослужбовців зс рф із числа "нацменшин", показує національний зріз: бурятів – 18%, дагестанців – 14,8%, чеченців – 12%, башкир – 10,7%, татар – 7%, північноосетинів – 6,4%, удмуртів – 4,6%, чувашів – 4,5%. Решта – це малочисельніші народи та народності, що населяють РФ[25]. На цьому тлі кількість етнічних росіян, які хочуть відправитись на війну в Україну, дедалі зменшується. За даними закритих соціологічних опитувань, у серпні громадяни Росії більше почали сумніватися у правильності війни з Україною[26].

Також керівництво рф намагалося формувати резерв окупаційних військ на території України за рахунок громадян країн Центральної Азії. Для формування нових армійських підрозділів місцеве керівництво дало вказівку співробітникам військових комісаріатів і відділів поліції проводити агітаційні заходи з громадянами Узбекистану, Таджикистану та Киргизстану. Окрім фінансового забезпечення тим, хто погодився підписати контракт і воювати в

[24] Hird K., Philipson L., Barros G., Kagan F. Russian offensive campaign assessment, August 25 // Institute for the Study of War. – 2022, 25 August. – URL: https://bit.ly/3dLgEDn.
[25] Які саме "нацменшини росії" вмирають в українських полях?. – Molfar, 18 серпня 2022 // Режим доступу: https://bit.ly/3diyfCA.
[26] "Маємо закриту соціологію". Данілов заявив, що у Росії починаються "хитання" // Ліга Новини, 22 серпня 2022 // Режим доступу: https://bit.ly/3eUpoar.

Україні, пропонували набути російське громадянство. Окрім цього, у Чечні продовжували формувати та готувати чотири батальйони для війни в Україні[27].

Поряд з системними проблемами у комплектуванні своїх підрозділів особовим складом, країна-агресор зіштовхнулася також зі скороченням запасів високоточної зброї та боєприпасів. Так, за повідомленням ГУР Міністерства оборони України, росія використала 55% крилатих ракет, які мала до війни з Україною. Особливо складна ситуація була з ракетами для "Іскандерів", яких залишилося приблизно 20 % від того, що було до початку широкомасштабного вторгнення, а також із крилатими ракетами "Калібр", кількість яких є доволі обмежена. Внаслідок цього російські війська все частіше використовували ракети Х-22 і боєприпаси для С-300 в наземному варіанті. Однак і ці запаси вичерпуються[28].

Ситуація на окупованих територіях. Наприкінці липня після заяв глави мзс росії сєргєя лаврова про розширення географічних завдань спецоперації країна-агресор розпочала процес організації т.зв. референдумів на тимчасово окупованих територіях Запорізької й Херсонської областей. За кілька днів після цього окупаційні адміністрації на Півдні та Сході України майже синхронно оголосили про створення комісій для організації т.зв. референдуму за приєднання до росії. Були створені відповідні виборчі штаби, складені списки виборців, сформовані виборчі комісії. З метою агітації за приєднання до росії тимчасово окуповані території відвідували російські політики, урядовці, політтехнологи, пропагандисти і так звані волонтери, які відповідали саме за підготовку процесу голосування[29]. За попереднім сценарієм, кремлівська пропаганда планувала видати картинку, за якою щонайменше 70 % мешканців Донбасу нібито хочуть приєднатися до росії. Хоче єдиної дати голосування не було визначено, припускалося, що т.зв. референдуми можуть відбутися 11 вересня, в день регіональних виборів у рф[30]. Мета країни-агресора – створити хоч і фейкові, але юридичні підстави, щоби взяти під свій контроль окуповані території й далі вимагати від світу визнати анексію або бодай змиритися з нею – ймовірно, вдаючись до ядерного шантажу.

Водночас на тимчасово окупованих територіях противник продовжував заходи примусової мобілізації місцевого населення. За даними міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Ірина Верещук, на Луганщині 55% насильно мобілізованих були відправлені на лінію зіткнення

[27] У Росії намагаються поповнити армію громадянами держав Центральної Азії – ГУР // Інтерфакс. – 2022, 17 серпня. – URL: https://bit.ly/3xQLwtb.
[28] У Росії залишилося не більш ніж 45% від тих ракет, які були до початку війни, - ГУР // Цензор.нет. – 2022, 27 серпня. – URL: https://bit.ly/3C3jjlk.
[29] Усі процеси, які стосуються підготовки до "референдуму" на окупованих росіянами територіях України, майже завершені, - Скібіцький // Цензор.нет. – 2022, 27 серпня. – URL: https://bit.ly/3BQlNTW.
[30] У розвідці Британії розкрили плани РФ щодо "референдуму" на Донбасі і назвали болючий провал для Кремля // Обозреватель. – 2022, 15 серпня. – URL: https://bit.ly/3xK34XR.

без попередньої військової підготовки. Вона переконана в тому, що відбувається процес свідомого знищення українського народу, в тому числі й тих, хто колись повірив росії[31].

Зважаючи на значні проблеми на окупованих територіях, 11 серпня путін відправив політичний “десант” на чолі з дмитром медведєвим на Луганщину. Заступник голови ради безпеки рф відвідав т.зв. “лнр” і зустрівся з головами ватажків окупантів леонідом пасічником і “днр” денисом пушиліним. Багато хто розцінив візит російської делегації як підготовку до проведення 11 вересня референдумів про входження українських регіонів до складу рф[32].

Водночас російська окупаційна адміністрація посилила поліційно-адміністративний контроль на захоплених територіях, елементами якого були “примусова паспортизація”, “рублізація”, “фільтрація” та інші заходи “інтеграції”. За даними звіту дослідників Єльського університету (США), тільки на окупованій Донеччині було виявлено 21 фільтраційний табір, де утримують і катують громадян України. Такі фільтраційні табори облаштовані у приміщеннях шкіл, ринків та в’язниць. Біля одного такого табору можна побачити могили, які свідчать про масові поховання. Як йдеться у звіті, умови, про які повідомляють особи, які були звільнені з досліджених закладів, можуть вважатися жорстокими, нелюдськими і такими, що принижують гідність людини, згідно норм міжнародного гуманітарного права[33].

У відповідь на дії загарбників, на окупованих територіях активізувався рух національного спротиву, який був спрямований на зрив підготовки до т.зв. референдумів, здійснення замахів на представників окупаційної адміністрації та їхніх колаборантів, знищення ліній постачання і складів боєприпасів. Особливою ефективними були операції сил руху опору на Півдні України.

Після подій 9 серпня, коли на російській авіабазі у Новофедорівці поблизу м. Саки відбулося декілька потужних вибухів, в окупованому росією Криму посилилися панічні настрої серед населення і масова втеча окупантів у рф. Вибухи у Криму в один момент змінили

[31] Ворог "мобілізував" уже приблизно 55% чоловіків на окупованій Луганщині, залучають навіть 16-річних дітей, - Верещук // Цензор.нет. – 2022, 24 серпня. – URL: https://bit.ly/3BGR3DI

[32] Путін відправив політичний "десант" з Медведєвим на Луганщину // Українські новини. – 2022, 10 серпня. – URL: https://bit.ly/3BHeTz5.

[33] На окупованій Донеччині виявлено 21 фільтраційний табір, де утримують та катують українців, - дослідження Єльського університету // Цензор.нет. – 2022, 26 серпня. – URL:: https://bit.ly/3xz1LLo.

реальність для окупованого півострова та його тимчасових російських господарів. Можна погодитися з думкою кореспондента BBC Вілла Вернона, який наголосив на політичній значущості ймовірного удару Сил оборони України по цілях в Криму, що в очах москви має "квазісвященний" статус: "Настільки глибока атака по кримській території стала серйозним приниженням для путіна". Він також нагадав про погрози, які лунали з москви раніше щодо Криму — включаючи слова дмитра медведєва про "судний день" після гіпотетичної атаки півострова[34]. Таким чином, події у Новофедорівці крім військового значення набули ще й яскравого політичного забарвлення.

Після того, як на півострові прогриміла низка вибухів, загарбники запанікували. Це спонукало окупаційну владу терміново вжити заходів безпеки, зокрема в окупованому Севастополі. Запевнення у надійності російських систем ППО не допомогли[35]. Росіяни досить швидко усвідомили небезпеку для своїх військ у Криму і терміново почали виводити частину з них на територію росії. Відтак, відносно спокійний півострів поступово став небезпечним для перебування там як місцевих мешканців, так і відпочивальників.

Після вибухів у Криму в Європі активізувалася хвиля проросійських лобі, яка розпочала свій рух в Італії та згодом дійшла до Німеччини. Російські лобісти, що представлені як в ЗМІ, так і в політикумі намагалися масово впровадити російський наратив, спрямований в першу чергу на те, щоб Захід заборонив Україні вести обстріли російської військової інфраструктури в Криму.

Кримська платформа. Черговий саміт Кримської платформи відбувся 23 серпня 2022 року – рівно через рік після установчого засідання у Києві. Захід об'єднав учасників із 60 країн і міжнародних організацій, які через повномасштабне вторгнення рф в Україну зібралися в онлайн-форматі. На порядок денний саміту було винесено три ключові питання: 1) роль тимчасово окупованого Криму не лише у війні РФ проти України, а й у підриві безпеки в Азово-Чорноморському регіоні та у провокуванні Росією глобальної продовольчої кризи; 2) подальші кроки у відповідь на порушення Росією прав людини та міжнародного гуманітарного права у Криму, зокрема щодо етнічних українців і кримських татар, які після 24 лютого лише

[34] "Ніхто не готував РФ до таких невдач". Що означає для Росії та Путіна особисто ймовірний удар ЗСУ по важливій військовій цілі в Криму // Новое время. – 2022, 10 серпня. – URL: https://bit.ly/3xRugUy.
[35] Окупанти почали перевіряти укриття у Севастополі після вибухів // Ракурс. – 2022, 22 серпня. – URL: https://bit.ly/3r5ngPY.

посилились; 3) зміцнення політики невизнання будь-якої зміни міжнародно-правового статусу Криму.

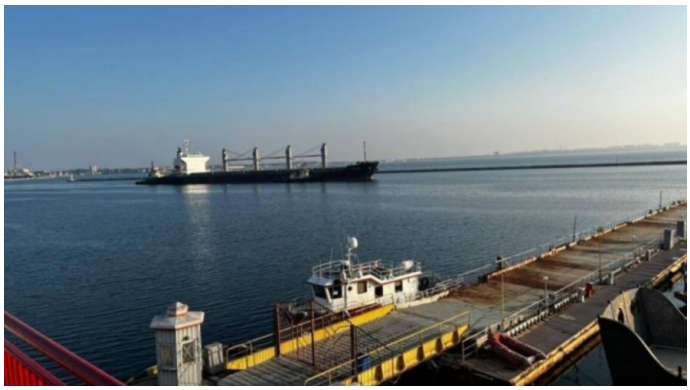
Порівняно з установчим засіданням у 2021 році, географія учасників саміту значно розширилася за рахунок країн Африки, Азії, Латинської Америки, а рівень представників підвищився. Зокрема, із 60 учасників близько 40 держав були представлені на рівні президентів і прем'єр-міністрів. Зокрема, на саміті виступали генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг, генеральна секретарка Ради Європи Марія Пейчинович-Бурич, канцлер Німеччини Олаф Шольц, прем'єр Канади Джастін Трюдо та голова уряду Японії Фуміо Кісіда. Для особистої участі у саміті до Києва прибув президент Польщі Анджей Дуда. Таким чином, всього за рік Кримська платформа перетворилася на справді глобальний майданчик.

За підсумками саміту Кримської платформи, учасники саміту прийняли спільну заяву, в якій висловили намір продовжувати тиск на росію з метою негайного припинення окупації Кримського півострова; засудили агресивну війну кремля проти України, особливо використання тимчасово окупованого Кримського півострова та українських територіальних вод для воєнного вторгнення; закликали росію забезпечити негайне та безумовне виведення всіх своїх військових сил та військової техніки з усієї території України в межах її міжнародно визнаних кордонів[36].

Актуальність саміту Кримської платформи додатково посилилася на тлі успішних дій Сил оборони України, які мали своїм наслідком підрив кількох російських військових баз на території півострова. Ці дії були сприйняті міжнародною спільнотою як певний передвісник деокупації півострова. Звертаючись до Володимира Зеленського, Президент Польщі Анджей Дуда висловив з цього приводу сподівання: "… я думав, що завжди зможу простягнути руку і доторкнутися до Криму. З 2014 року я почав думати, що в мене не буде такої можливості. Але 2022 року все ж таки я почав вірити, що побачу український Крим. Я вірю, пане Володимире, що ви мені покажете Крим".

Російська агресія демонструє, наскільки гостро стоїть питання завершення окупації Криму. Адже росія використовує захоплений півострів як військову базу для своєї агресії та дестабілізації всього світу. Повернення Криму під контроль України гарантуватиме безпеку всього Чорноморського регіону, Європи та світу. Той факт, що кількість учасників саміту Кримської платформи зросла більш, ніж на третину, а географія участі стала по-справжньому глобальною, свідчить, що весь світ на боці України в питанні повернення Криму.

[36] Спільна заява учасників міжнародної Кримської платформи // Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 15 серпня. – URL: https://bit.ly/3DqwEFr.

Зернова угода в дії. Відповідно до досягнутих у Стамбулі 22 липня 2022 року домовленостей за участі України, Росії, Туреччини та ООН, 1 серпня перше судно з українським продовольством вирушило з Одеського порту. Під прапором Сьєрра-Леоне воно здійснило рейс до порту Триполі у Лівані, рухаючись Чорноморським морським коридором, підтвердженим партнерами-гарантами – ООН і Туреччиною. Таким чином, Україна разом з партнерами зробила черговий крок до запобігання світовому голоду, забезпечення глобальної продовольчої безпеки, а разом з нею і політичної стабільності у країнах, що розвиваються. Що більше українського зерна буде на світовому ринку, то меншим буде врожай політичного хаосу в них.

За даними ООН і Міністерства інфраструктури України, в рамках Стамбульської зернової угоди через чорноморські порти Одеса, Південний та Чорноморськ у серпні було експортовано понад 1,5 млн тонн українського продовольства, які були призначені для 15 країн світу. Для порівняння, практично стільки ж української агропродукції сумарно було експортовано автотранспортом за період з березня 2022 року. Загалом з початку дії угоди Спільний координаційний центр (СКЦ) у Стамбулі дозволив рух 139 суден – 77, які прибувають в українські порти і 63 – що виходять з них[37]. Більшість кораблів, що вийшли “зеленим коридором” через Стамбул за перший місяць, лише вивозила після тривалого простою зерно, завантажене ще напередодні війни. Для експорту минулорічного та цьогорічного врожаю, Україні потрібно вийти на перевалку не менше ніж 3 млн тонн на місяць.

У серпні українська дипломатія активізувала свою діяльність на Африканському континенті, щоб, з одного боку, заручитися підтримкою африканських країн у російсько-українській війні, а, з іншого, – гарантувати реалізацію зернової угоди. Поштовхом до цього став липневий вояж міністра закордонних справ росії сергія лаврова до Африки, під час якого останній намагався звинуватити ЄС та США у глобальній продовольчій кризі та запропонувати послуги росії. Для просування українського бачення ситуації, 8-10 серпня Президент України Володимир Зеленський провів перші в історії переговори з лідерами Демократичної Республіки Конго, Боствани, Гани. Центральною темою на них було продовольча безпека та підтримка України у

[37] Майже 140 суден отримали дозвіл на рух у серпні в рамках чорноморської зернової ініціативи. – // Інтерфакс. – 2022, 1 вересня 2022. – URL: https://bit.ly/3SfbCxD; «Зернова ініціатива»: експортовано перший мільйон тонн українського продовольства // Міністерство інфраструктури. – 2022, 26 серпня. – URL: https://bit.ly/3Dvg4Eq.

міжнародних організаціях, зокрема в ООН. Президент Зеленський запевнив своїх співрозмовників, що Україна залишатиметься надійним гарантом продовольчої безпеки в регіоні[38].

Ситуація на Запорізькій АЕС. Запорізька АЕС, захоплена Росією у березні, опинилася у центрі міжнародної уваги через зростаючу загрозу порушення норм радіаційної та пожежної безпеки. Зокрема, серйозний ризик для безпечного функціонування найбільшої атомної станції у Європі з'явився 5 серпня внаслідок її подвійного обстрілу російськими військами з РСЗВ. Голова МАГАТЕ Рафаель Гроссі заявив, що ситуація на захопленій росією станції цілком вийшла з-під контролю. Українська влада закликала МАГАТЕ та ООН домогтися від росії виходу з АЕС і передачі станції спеціальній комісії. Натомість росія звинуватила в обстрілі Україну. 6 серпня російські окупанти в черговий раз обстріляли ракетами місто Енергодар, влучивши по майданчику ЗАЕС безпосередньо поруч зі станційним сухим сховищем відпрацьованого ядерного палива. Втім, одним артилерійським обстрілом не обійшлося. 8 серпня загарбники заявили про готовність підірвати заміновану станцію. Хоча російські високопосадовці швидко спростували цю заяву, стало очевидним, що подібні погрози є елементом цілеспрямованого залякування світової спільноти.

Президент України Володимир Зеленський закликав світ пришвидшити дії у відповідь на ядерний шантаж росії, зокрема запровадити нові санкції проти російської атомної галузі. "Світ має не забувати про Чорнобиль і пам'ятати, що Запорізька АЕС – найбільша в Європі. Чорнобильська катастрофа – це вибух в одному реакторі, Запорізька АЕС – це шість енергоблоків", – наголосив він[39].

10 серпня МЗС України надало МАГАТЕ та ООН докази порушення російськими окупантами принципів ядерної безпеки на Запорізькій АЕС і звернулося із закликом невідкладно направити на станцію міжнародну місію у складі фахівців МАГАТЕ і військових експертів ООН[40].

---

[38] Зеленський провів першу в історії двосторонніх відносин розмову з президентом Ботсвани // Інтерфакс. – 2022, 8 серпня. – URL: https://bit.ly/3f2hD2r; Зеленський обговорив із президентом Гани питання продовольчої безпеки та підтримки України в міжнародних організаціях // Інтерфакс. – 2022, 10 серпня. – URL: https://bit.ly/3S9Cmj0; Зеленський провів перші в історії двосторонніх відносин перемовини з президентом Конго. // Цензор.нет. – 2022, 9 серпня. – URL: https://bit.ly/3LnefLJ.

[39] Зеленський закликав світ пришвидшити відповідь на ядерний шантаж Росії // Цензор.нет. – 2022, 8 серпня. – URL: https://bit.ly/3BRLdAC.

[40] Україна вимагає направити на Запорізьку АЕС місію МАГАТЕ та військових експертів ООН // Укрінформ. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3DEq522.

11 серпня темі безпеці на Запорізькій АЕС було присвячене засідання Ради безпеки ООН, що було скликане за ініціативою самої росії у зв'язку з нібито ударами Києва по станції. Під час зустрічі український представник в ООН Сергій Кислиця заявив, що росія має допустити на ЗАЕС місію під керівництвом МАГАТЕ, розмінувати об'єкти ЗАЕС і відвести військових та озброєння зі станції. З подібною пропозицією виступили також представники США, Великої Британії та Франції. Проте російський представник василь небензя не підтримав пропозицію щодо створення демілітаризованої зони навколо ЗАЕС, заявивши, що тоді неможливо буде гарантувати безпеку спостерігачів, яку, за його словами, готова забезпечувати росія[41].

Напередодні засідання ООН міністри закордонних справ країн "Великої сімки" оприлюднили заяву, в якій закликали росію негайно повернула законному суверенному власнику, Україні, повний контроль над Запорізькою АЕС, а також над усіма ядерними об'єктами в межах міжнародно визнаних кордонів України для забезпечення їх безпечної експлуатації[42].

Свідченням формування ширшої антиросійської коаліції щодо ситуації на Запорізькій АЕС стала спільна заява, яку 12 серпня зробили ЄС та 42 країни світу, із закликом до росії вивести свої війська із атомної станції, оскільки їхнє перебування там створює загрози для безпечної роботи станції. До заяви приєдналися усі члени ЄС і Євросоюз як окремий підписант, Норвегія, Британія, Ісландія, США, Канада, Японія, Південна Корея, Австралія, Нова Зеландія, Грузія, Молдова, Чорногорія, Ліхтенштейн, Північна Македонія та Туреччина[43].

18 серпня генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі у відповідь на запрошення України офіційно засвідчив свою готовність очолити делегацію на Запорізьку АЕС[44]. Нарешті, 19 серпня під час телефонної розмови з президентом Франції Еммануелем Макроном російський диктатор путін дав свою згоду на розгортання місії МАГАТЕ на Запорізькій АЕС.

Під час телефонної розмови 21 серпня британський прем'єр-міністр Борис Джонсон, президент США Джо Байден, його французький колега Еммануель Макрон і канцлер Німеччини Олаф Шольц наголосили на необхідності забезпечення безпеки ядерних установок, яким загрожує війна росії в Україні, а також підтвердили свою підтримку України у боротьбі з вторгненням росії. Вони закликали до військової стриманості навколо

[41] МАГАТЕ закликає надати доступ, Китай — до перемовин. Про що заявили на Радбезі щодо ЗАЕС // Суспільне. Новини. 2022, 12 серпня. – URL: https://bit.ly/3ShuLii.

[42] Statement of the G7 Foreign Ministers in support of the IAEA´s efforts to promote Nuclear Safety and Security at the Zaporizhzhya Nuclear Power Plant in Ukraine // Federal Foreign Office of Germany. – 2022, 10 August. – URL: https://bit.ly/3dp1O5n.

[43] Ukraine-joint statement on the situation at the Zaporizhzhia Nuclear Power Plant // Delegation of the European Union to the International Organisations in Vienna. 2022, 14 August. – URL: https://bit.ly/3DATR7J.

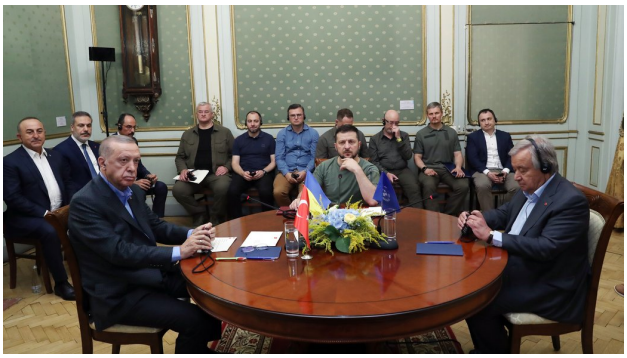
[44] Гендиректор МАГАТЕ Гроссі у відповідь на запрошення України готовий очолити делегацію на ЗАЕС. // Цензор.нет. – 2022, 8 серпня. – URL: https://bit.ly/3ShL3Zi.

контрольованої росією Запорізької атомної електростанції. Лідери привітали угоду, схвалену президентом росії путіним, щодо дозволу інспекторам ООН відвідати станцію[45].

Повторного засідання Радбезу ООН щодо ситуації навколо Запорізької АЕС російська федерація цинічно запросила на 23 серпня, щоб інформаційно перебити заплановане на 24 серпня обговорення наслідків російської агресії проти України.

Таким чином, росія продовжила ядерний шантаж України і світу, аби вплинути на міжнародну спільноту і змусити нашу державу погодитися на російський "мирний план" – капітуляцію України та згоду на анексію окупованих територій.

Переговори Зеленський-Гутерреш-Ердоган у Львові. 18 серпня у Львові відбулися тристоронні переговори Президента України Володимира Зеленського, президента Туреччини Реджепа Таїпа Ердогана і Генерального секретаря ООН Антоніо Гутерреша. На зустрічі також були присутні глави МЗС, Міноборони і Мінінфраструктури Туреччини і України. На порядку денному зустрічі була перспектива дипломатичного врегулювання війни рф проти України, ситуація на Запорізькій АЕС, робота місії ООН для встановлення фактів трагедії в Оленівці, а також експорт зерна з українських портів. Під час переговорів виявилися ключові розбіжності між сторонами у баченні перспектив мирного врегулювання російської війни проти України. Зокрема, після закінчення зустрічі турецький президент заявив, що вірить у закінчення війни в Україні за столом переговорів, а шлях до цього він вбачав у стамбульській зерновій угоді. В свою чергу, Президент Зеленський заявив, що переговори з країною-агресором можливі лише за умови, якщо російські війська залишать незаконно окуповані території України. Ердоган висловив готовність бути посередником у мирних переговорах з очільником рф.

Особливу увагу було приділено темі ядерного шантажу росії на Запорізькій АЕС. Цей свідомий терор з боку агресора може мати глобальні катастрофічні наслідки. Важливим результатом зустрічі стало узгодження між Україною та ООН параметрів можливої місії МАГАТЕ на Запорізьку АЕС. На думку України, ООН повинна забезпечити безпеку цього стратегічного об'єкта, його демілітаризацію та повне звільнення від російських військ. Президент Зеленський також закликав генерального секретаря ООН Гутерреша задіяти всі

[45] Західні лідери закликали до убезпечення ядерних об'єктів України // BBC. – 2022, 22 серпня. – URL: https://bbc.in/3dGGM2o.

механізми ООН для звільнення з російського полону українських військовослужбовців і медиків.

Міністр інфраструктури України Олександр Кубраков та міністр торгівлі Туреччини Мехмет Муш підписали у Львові меморандум про участь Анкари у повоєнному відновленні української інфраструктури. Також міністри оборони двох країн Олексій Резніков та Хулусі Акар під час зустрічі президентів обмінялися думками з двосторонніх та регіональних питань оборони та безпеки[46].

Європейська інтеграція України. На початку серпня Кабінет Міністрів України завершив роботу над формуванням пакету нормативно-правових актів, необхідних для виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. В рамках Угоди про асоціацію загалом Україна ще має імплементувати 107 регламентів і директив ЄС. До кінця року Україна очікує від Єврокомісії на оцінку другої частини Опитувальника, що стосується всіх сфер наближення законодавства, за якими в подальшому будуть вестись переговори щодо членства України в ЄС.

Що стосується виконання рекомендацій Єврокомісії, то станом на початок серпня Україна призначила керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, реалізувала організаційні заходи щодо проведення засідання конкурсної комісії з відбору нового керівника Національного антикорупційного бюро України, завершила роботу над законопроєктом щодо відбору кандидатів на посаду суддів Конституційного Суду. Триває функціональний аналіз роботи міністерств, необхідний для подальшого посилення потенціалу Уряду з метою проведення євроінтеграційних реформ. Україна майже на 70 % виконала свої зобов'язання за Угодою про асоціацію з ЄС і усвідомлює необхідність виконання всіх юридичних процедур для членства в Євросоюзі. Водночас українська влада хоче до кінця року отримати від лідерів ЄС політичну ясність щодо наступних кроків на цьому шляху[47].

Тайвань. Відносини між Китаєм та США у серпні перейшли у напружену, і навіть доволі вибухонебезпечну фазу, спричинену офіційним візитом до Китайського Тайбею (Тайвані) спікерки Палати представників США Ненсі Пелосі 2-3 серпня. У своїй колонці, опублікованій 2 серпня у The Washington Post Пелосі написала: "Ми вирушаємо в цю подорож у той час, коли світ стоїть перед вибором між автократією та демократією. Оскільки росія веде свою заздалегідь сплановану незаконну війну проти України, вбиваючи тисячі невинних – навіть дітей, – важливо, щоб Америка та наші союзники чітко дали зрозуміти, що ми ніколи не поступаємося автократам"[48].

---

[46] Переговори у Львові. Зеленський зустрівся з Ердоганом та генсеком ООН, львів'яни вийшли на акцію у підтримку полонених — головне // Новое Время. – 2022, 18 серпня. – URL: https://bit.ly/3dqjiyq.

[47] Ольга Стефанішина: Уряд напрацював необхідні нормативно-правові акти для максимального виконання Угоди про асоціацію з ЄС // Урядовий портал. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3QMEDzK.

[48] Nancy Pelosi: Why I'm leading a congressional delegation to Taiwan // The Washington Post. – 2022, 2 August. – URL: https://wapo.st/3UoTmUj.

Пекін пішов на ескалацію, відповівши не тільки перекиданням озброєння ближче до острова, а і готовністю вислати на зустріч транспортнику спікерки свої винищувачі. Однак далі погроз справа не пішла. Пелосі здійснила свій візит, попри бурхливі протести Китаю, який вважає Тайвань своєю провінцією. На тлі загострення ситуації влада острова підвищила бойову готовність армії, а КНР почала проводили навчання у територіальних водах Тайвані. Президент Китаю Сі Цзіньпін заявив, що возз'єднання з Тайванем має відбутися, і не виключив можливого застосування сили для досягнення цього. Незважаючи на погрози Пекіна, менш ніж за два тижні 14-15 серпня на острів знову прибула делегація Конгресу, яка провела переговори з владою республіки.

На фоні тайванської кризи у Південній Європі розгорталася балканська. Косово та Сербія опинилися на грані воєнного конфлікту. Хоча ескалації вдалося уникнути, проте криза жодним чином не була вирішена. Сербія та частково визнане Косово мають намір наполягати на своєму, що не залишає можливості для компромісу. Зокрема, 18 серпня після переговорів у Брюсселі керівники Сербії та Косово не змогли подолати протиріччя через автомобільні номери, але домовилися про подальші переговори для вирішення напруженості між ними[49].

Очевидно, що різка ескалація відносин між Китаєм та США та неврегульованість конфлікту між Сербією та Косово грають на руку путіну. З одного боку, Китай готується до системного протистояння з США (з використанням росії як ситуативного союзника), з іншого, – нова потенційна війна на кордоні з ЄС, може змусити змістити увагу ЄС з України на Балкани. Події навколо Тайваню і Косово можуть створити передумови для воєнно-політичної обстановки, за якої США зануряться в протистояння з Китаєм, а ЄС буде захоплений війною на Балканах.

Важливою подією світового політичного життя, а відтак і суттєвою воєнно-політичною обставиною, яка впливає і на російсько-українську війну є рішення лідерів **Ізраїлю й Туреччини** у другій декаді серпня про відновлення дипломатичних відносин у повному обсязі. Сторони вирішили знову підвищити рівень відносин між двома країнами до повноцінного і повернути послів і генеральних консулів двох країн. Відновлення відносин з Туреччиною має важливе значення для регіональної стабільності та важливою економічною новиною для громадян Ізраїлю та Туреччини[50].

Відлига у відносинах між Туреччиною та Ізраїлем кардинально змінює баланс стримувань і противаг на Близькому Сході. У геополітичному

[49] Сербія і Косово не змогли подолати протиріччя через автомобільні номери // Європейська правда. – 2022, 18 серпня. – URL: https://bit.ly/3fmFo5s.
[50] Ізраїль і Туреччина відновлюють дипломатичні відносини у повному обсязі // Укрінформ. – 2022, 17 серпня. – URL: https://bit.ly/3LDferg.

відношенні рішення про нормалізацію двосторонніх відносин знаменує собою закріплення відносин Анкари з "великою близькосхідною трійкою": Саудівською Аравією, Об'єднаними Арабськими Еміратами та Ізраїлем. Але головні зміни, викликані нормалізацією ізраїльсько-турецьких відносин, відбуваються в Сирії, через прийняття військовим керівництвом росії рішення щодо часткового виведення контингенту росії для передислокації до України та його заміщення підрозділами "Хезболли" та проіранських ополченців під загальним керівництвом Корпусу вартових ісламської революції, що значно посилюється вплив на ситуацію в Сирії з боку Ірану.

Єврейська держава вже здійснила повітряні атаки на Тартус, яку ВПС Ізраїлю раніше, відповідно до негласних домовленостей із кремлем, оминали. Це сталося після візиту делегації "Хезболли" до москви та досягнення між сторонами домовленостей про зазначені раніше ротаційні заходи в зоні виняткового російського впливу в Сирії, цим Ізраїль дав чітко зрозуміти росії, що старі домовленості вже не працюють. А розпочата військова операція Туреччини в Сирії ставить росію перед необхідністю прийняття непростого рішення – або укладати нові домовленості з Єрусалимом та Анкарою, причому на їх умовах, або принизливо-тихо забиратися з регіону, зберігаючи собі обличчя.

Вже сьогодні стабілізація ізраїльсько-турецьких відносин окреслила нову карту балансів і противаг у близькосхідному регіоні та країнах, що примикають до нього, зокрема Ірану, який все ще не наважується підписати ядерну угоду з Ізраїлем. Вочевидь звична для москви схема балансування між протиріччями Туреччини, Ізраїлю та Ірану перестає працювати.

Таким чином, з початком агресії проти України, коли світ розгледів справжнє обличчя путіна, розпочався розвал російської геополітичної конструкції, серед демократичних країн місця диктаторській росії більш не залишається.

Воєнно-політичні рішення щодо забезпечення національної безпеки України

15 серпня Верховна Рада України підтримала Указ Президента України Володимира Зеленського, відповідно до якого воєнний стан в Україні продовжено ще на 90 днів – до 21 листопада. На наступні три місяці також продовжена і загальна мобілізація[51].

15 серпня Указом Президента України №579/2022 було створено Консультативну раду з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Основними завданнями новоствореної ради стала підготовка з урахуванням положень

[51] Воєнний стан і мобілізацію в Україні продовжили до 21 листопада // Суспільне. Новини. – 2022, 15 серпня. – URL: https://bit.ly/3BEPTIJ.

Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території АРК та міста Севастополя, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 117/2021, та внесення в установленому порядку пропозицій щодо пріоритетів діяльності, у тому числі в межах діяльності Кримської платформи, підготовка пропозицій щодо удосконалення законодавства з питань, що стосуються деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Криму та міста Севастополя[52] (див. детальніше додаток № 2).

Міжнародна підтримка України. США продовжували залишатися лідером за обсягами наданої військової допомоги Україні. Тільки у серпні Вашингтон виділив чотири пакети допомоги у сфері безпеки на загальну суму в 5,3 млрд. доларів. Вони включали серед іншого боєприпаси для ракетних систем HIMARS, 16 105-мм гаубиць, 155-мм артилерійських снарядів, 15 безпілотників ScanEagle, 40 машин MaxxPro, високошвидкісні протирадіолокаційні ракети (AGM-88 HARM), 50 HMMWV, 1500 протитанкових керованих ракет і 1000 переносних протитанкових ракетних комплексів (ПТРК) Javelins (див. детальніше додаток № 2). 1 серпня в Україну прибули ще чотири ракетні системи HIMARS від Сполучених Штатів Америки. “Звук залпу HIMARS став головним хітом цього літа на передовій!", – заявив міністр оборони України Олексій Резніков[53].

Рекордним став транш, оголошений президентом США Джо Байденим з нагоди 31-ої річниці Незалежності України, на суму майже 3 млрд доларів. Він був спрямований на посилення спроможності нашої держави у середньостроковій та довгостроковій перспективі і зокрема містив шість додаткових зенітно-ракетних систем NASAMS, велику кількість боєприпасів для артилерії 155-мм та 120-мм калібру, 24 станцій контрбатарейної боротьби, безпілотники Puma та VAMPIRE та інше обладнання. Додатково США оголосили про надання 3 млрд доларів прямої бюджетної допомоги, не пов'язаної зі зброєю[54]. Таким чином, на День Незалежності сумарно США виділили допомогу Україні на суму 6 млрд. доларів. Загальна ж військова допомога США, спрямована Україні після 24 лютого наприкінці серпня становила вже 13,6 млрд. доларів.

17 відомих американських експертів в статті для The Hill закликали президента США Джо Байдена різко збільшити допомогу Україні, щоб підтримати контрнаступ ЗС України. Серед співавторів статті, колишні командувачі Сил США в Європі Філіп Брідлав та Веслі Кларк, екс-

[52] Указ Президента України №579/2022 // Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 15 серпня. – URL: https://bit.ly/3SbViOm.

[53] Ще чотири HIMARS прибули в Україну, – Резніков // Цензор.нет. – 2022, 1 серпня. – URL: https://bit.ly/3eTQ5fw.

[54] Statement from President Biden on Ukraine Independence Day // White House. – 2022, August 24. – URL: https://bit.ly/3BN80xm.

високопосадовці Пентагону Дебра Кейган, Евелін Фаркас та Александер Вершбоу, колишні посли США в Україні Джон Гербст та Вільям Тейонр, та інші. Експерти розкритикували стратегію уряду США, за якою надається достатньо допомоги для стримування російського наступу, але недостатньо для відвоювання захоплених росією територій. “Через перестороги щодо провокування ескалації росією (звичайної та ядерної) ми насправді віддаємо ініціативу російському президентові володимиру путіну і зменшуємо тиск на москву, спрямований на те, щоб росія припинила агресію і серйозно поставилась до перемовин”, – йдеться у статті. Зокрема, дослідники закликають збільшити кількість HIMARS, а також надати Україні далекобійні снаряди ATACMS, дальність дії яких сягає 300 км, а на дипломатичному фронті, утриматись від спроб переконати Україну розпочати перемовини на невигідних умовах. Будь-яка стратегічна перерва, лише дасть час Путіну, щоб перегрупувати свої війська для нових дій, переконані автори статті. Україна має отримати можливість відтіснити російські війська з територій зайнятих з лютого цього року, а згодом і звільнити території, захоплені Росією після 2014 року, вважають експерти і наголошують, що перемога України зменшує ймовірність того, що американським військам доведеться брати участь у прямому протистоянні проти російських сил[55].

Знаковою подією місяця стала ***Конференція північноєвропейських союзників з підтримки України***, що 11 серпня зібрала у Копенгагені міністрів оборони понад 26 держав-партнерів для узгодження середньо- та довгострокового планування допомоги Україні. Ініціатором заходу виступив міністр оборони Великої Британії Бен Уоллес. Президент України Володимир Зеленський висловив вдячність усім партнерам України, які розуміють, що тільки забезпеченням програшу росії на полі бою, тільки російськими втратами – військовими, політичними, економічними – можна наблизити повернення безпеки для України та всієї Європи[56].

Під час конференції обговорювалися програми нарощування виробництва озброєнь для України, зокрема ракет та артилерійських боєприпасів, допомога у розмінуванні. Провідну роль у останньому відіграватиме Ісландія, яка розробить концепцію розмінування та готуватиме

[55] US must arm Ukraine now, before it’s too late // The Hill. – 2022, 17 August. – URL: https://bit.ly/3dzQdAI.
[56] Копенгагені стартує конференція північноєвропейських союзників з підтримки України // Укрінформ. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3DQg81v.

фахівців місій. Практичним результатом роботи конференції стало те, що її учасники погодилися виділити понад 1,5 млрд. євро, а Велика Британія започатковувала фонд для збору коштів на виробництво зброї для потреб України. Зокрема, Словаччина, Польща та Чехія висловили готовність розширити виробництво артилерійських систем, боєприпасів та іншого військового обладнання для ЗС України[57]. Окремо уряд Норвегії виділив пакет військової допомоги у сумі 1 млрд. євро, що надаватиметься протягом двох років як для озброєння, так і для підготовки українських військовослужбовців[58]. Рішення конференції, таким чином, повною мірою підтверджує готовність європейських держав і надалі надавати всебічну підтримку Україні у боротьбі проти російської агресії. Надії ж росії на можливу втому Заходу від війни не виправдалися.

Наступного дня після конференції Велика Британія додатково надіслала в Україну три установки РСЗВ М270[59]. А під час свого візиту у Київ 24 серпня прем'єр-міністр Великої Британії Боріс Джонсон оголосив новий пакет допомоги на понад 50 млн фунтів стерлінгів. Допомога включатиме 850 ручних мікродронів Black Hornet, які призначені для виявлення сил противника, що наближаються, а також протитанкові боєприпаси. Велика Британія також готується надати Україні транспортні засоби для пошуку мін у прибережних водах[60].

У серпні продовжилось виконання заходів великої навчальної програми для ЗС України у Сполученому Королівстві, започаткованої 17 червня британським прем'єром Борісом Джонсоном, з можливістю навчання до 10 000 військовослужбовців кожні 120 днів (операція INTERFLEX). Після конференції у Копенгагені до ініціативи британців долучились й інші країни, зокрема Канада, Данія, Швеція, Фінляндія, Норвегія, Нідерланди та Нова Зеландія[61].

Поряд з цим, у серпні з'явилися перші сигнали скорочення обсягу військової допомоги Україні з боку країн-партнерів. Так, за даними Кільського інституту світової економіки (IfW), з кінця квітня європейські зобов'язання військової допомоги Україні мали тенденцію до зниження, а шість великих країн ЄС у липні не надали Україні нової допомоги. На думку аналітиків, такі країни, як Франція і Німеччина не справляються з наданням допомоги, і поставки зброї можуть слабшати якраз в той момент, коли Київ починає

[57] "Зараз в Англії дуже багато вікінгів". Воллес анонсував більше тренувань для ЗСУ // Ліга. Новини. – 2022, 11 серпня. – URL: https://tinyurl.com/5n8jb9ak.
[58] Резніков анонсував отримання нової військової допомоги від США та Норвегії // РБК-Україна. – 2022, 17 серпня. – URL: https://tinyurl.com/4p4rcsd8.
[59] До України прибули додаткові реактивні системи М270 з Британії // Укрінформ. – 2022, 12 серпня. – URL: https://bit.ly/3xt1Ujs.
[60] Борис Джонсон приїхав привітати Україну з Днем Незалежності. Що він привіз // BBC. – 2022, 24 серпня. URL: https://bbc.in/3xvKHFO.
[61] Шведські інструктори у Британії навчатимуть українських військових, - Міноборони Швеції // Цензор.нет. – 2022, 7 серпня 2022. – URL: https://bit.ly/3LGqkvA.

вирішальний контрнаступ. Європейські країни повинні розглядати війну в Україні як більш схожу з пандемією коронавірусу, коли Захід направив мільярди доларів на заходи екстреного фінансування, зазначають експерти. Загальна ж європейська допомога Україні поки становить лише малу частину суми, яка була виділена на відновлення країн ЄС після пандемії[62].

Німецький канцлер Олаф Шольц, реагуючи на звинувачення про скорочення військової допомоги Україні, заявив під час "Діалогу з громадянами" 25 серпня у Магдебурзі, що Німеччина постачає Україні новітні системи, деяких із них навіть немає на озброєнні Бундесверу. Експерти з питань оборони з правлячих німецьких партій Союз 90/Зелені, СДПН і ВДП закликали уряд Німеччини збільшити постачання озброєння Україні, навіть якщо це тимчасово може послабити боєздатність Бундесверу. У спільній статті для видання Der Spiegel, оприлюдненій 21 серпня, соціал-демократ Крістіан Клінк, "зелена" Зара Нанні і вільний демократ Александер Мюллер розкритикували нинішню позицію Берліна, що підтримка потенціалу Бундесверу для захисту Німеччини та НАТО має пріоритет над наданням допомоги Україні[63]. На позицію німецьких депутатів відреагував міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба. Він наголосив, що німецькі депутати абсолютно мають рацію у своєму заклику надати Україні максимальну військову допомогу. Добре озброєна Україна – найкраща довгострокова інвестиція в безпеку Європи[64].

Певний негативний вплив на ситуацію з військовою допомогою Україні мали окремі заяви та публікації у західних ЗМІ, які ставили під сумнів ефективність переданої країнами Заходу зброї та її використання Україною на полі бою. Зокрема, 7 серпня американське CBS News опублікувало матеріал, в якому стверджувалося, що нібито лише 30% зброї від союзників доходить в Україні на фронт, а з іншою частиною зброї щось відбувається після того, як воно перетинає кордон[65]. МЗС України прокоментувало цю публікацію. "Вітаємо перший крок, але цього недостатньо. Ви ввели в оману величезну аудиторію, ділячись необґрунтованими заявами та підриваючи довіру до постачання життєво необхідної військової допомоги нації, яка протистоїть агресії та геноциду. Має бути проведене внутрішнє розслідування, хто і чому це зробив", – заявив міністр закордонних справ Дмитро Кулеба[66].

---

[62] Europe's powers gave Ukraine no new military pledges in July, data shows // Politico. – 2022, 17 серпня. – URL: https://politi.co/3dm1dS1.

[63] Німеччина надає Україні зброю, якої ще навіть немає у Бундесверу – Шольц // Слово і діло. – 2022, 2 серпня. – URL: https://bit.ly/3BO3huq.

[64] Добре озброєна Україна - найкраща довгострокова інвестиція у безпеку Європи, - Кулеба // Цензор.нет. – 2022, 22 серпня 2022. – URL: https://bit.ly/3C1r2PN.

[65] Why military aid in Ukraine may not always get to the front lines // CBS News. – 2022, 7 серпня 2022. – URL: https://cbsn.ws/3xrMonB.

[66] "Ввели в оману величезну аудиторію": МЗС вимагає розслідувати матеріал CBS News // Фокус. – 2022, 8 серпня 2022. – URL: https://bit.ly/3QLZ6V7.

Разом з тим міністр оборони України Олексій Резніков повідомив, що Україна використовує три системи для моніторингу, контролю та логістичного забезпечення військової техніки та озброєння, яку надають країни-партнери: “Коровай” (проєкт Міністерства цифрової трансформації та інфраструктури України за підтримки Європейського офісу НАТО), LOGFAS (Logistic Functional Area Services – сервіс підтримки логістичних операцій – інтегрований набір програмних систем, розроблений для підтримки логістичного забезпечення НАТО) та програму СОТА (впроваджена на базі РНБО). Міністр відзначив, що на сьогодні міжнародні партнери мають повний доступ для перевірки ефективності застосування їхньої зброї в Україні[67].

Дипломатичні зусилля України щодо врегулювання конфлікту. На початку серпня росія знову порушила тему переговорів. Речник кремля дмітрій пєсков заявив, що росія готова врегулювати “українську проблему” дипломатичним шляхом, але на власних умовах. Українська влада вкрай скептично поставилася до цих “миролюбних” ініціатив москви. “Немає нічого більш цинічного, ніж те, що поплічники путіна говорять, що росія готова до мирних переговорів. Цю готовність ми чуємо і бачимо щодня: артилерійські удари, ракетний терор проти мирного населення, масові злочини. росія залишається зосередженою на війні, все інше – лише димова завіса”, – заявив глава українського МЗС Дмитро Кулеба[68]. Президент України Володимир Зеленський, у свою чергу, зазначив, що “заяви про примирення – це фікція”. Крім цього, він наголосив, що у разі проведення референдуму на тимчасово окупованих територіях України росія закриє всі можливості для переговорів.

Українська сторона поступово зайняла наступальну позицію у риториці про можливість переговорів із державою-агресором, висуваючи в якості попередніх умов припинення вогню та виведення російських військ із території України. Найкраще цю поставу можна проілюструвати словами радника голови Офісу Президента України Михайла Подоляка, який 4 серпня заявив, що правильна позиція в переговорах із росією має чотири складові: РСЗВ та ATACMS, ППО/ПРО, ударні безпілотники, бронетехніка для контрнаступів[69].

Напередодні зустрічі між Президентом України Володимиром Зеленським з президентом Туреччини та Генеральним секретарем ООН 18 серпня у Львові окремі аналітики та ЗМІ повідомляли, що на ній разом з іншими темами будуть обговорювати можливість завершення українсько-російської війни дипломатичним шляхом та проведення прямих переговорів

[67] Україна використовує три системи контролю за озброєнням: Міноборони повідомило подробиці // РБК. – 2022, 11 серпня 2022. – URL: https://bit.ly/3xxI4n7.
[68] Кулеба: росія залишається зосередженою на війні, все інше - димова завіса // Укрінформ. – 2022, 3 серпня. – URL: https://bit.ly/3UsZoU7.
[69] В ОП назвали чотири складові успішних переговорів із росією // Укрінформ. – 2022, 4 серпня. – URL: https://bit.ly/3LBJrXz.

між українським та російським президентами. Цю інформацію опісля підтвердив Реджеп Ердоган, який наголосив на необхідності дипломатичного врегулювання конфлікту між Україною і росією – для цього, на його думку, варто повернутися до переговорів на основі параметрів, сформованих на березневій зустрічі у Стамбулі. Крім цього, Ердоган, який приміряє на себе роль посередника в організації потенційних переговорів, заявив, що у Львові він запропонував Президентові України провести у Туреччині зустріч із президентом росії. Однак за результатами зустрічі Президент Зеленський заявив, що поки не бачить "дипломатичного вікна" для перемовин з росією – воно може відкритися лише після того, як росія повністю виведе свої війська з окупованих територій. Те, що Україна не готова йти на поступки росії, також підтвердив секретар РНБО Олексій Данілов, який зазначив, що будь-який територіальний компроміс із кремлем – це війна, відкладена на майбутнє, тому Україна планує вийти на свої кордони 1991 року[70].

Попри сподівання посередників (Туреччини та ООН), зернова угода не може забезпечити основу для ширшої угоди про мирне врегулювання між Україною та росією, адже ключовою передумовою для цього має стати повне виведення російських військ із території України.

Висновки

Склад суб'єктів воєнно-політичних відносин, які різною мірою мали відношення до російсько-української війни, протягом серпня суттєво не змінився. Проте певною мірою ситуативно їхні воєнно-політичні цілі та інтереси могли трансформуватися, а це, відповідно, впливало на розвиток воєнно-політичної обстановки.

Зокрема, деякі авторитарні країни, як наприклад Іран та Північна Корея, а також Угорщина, стали більш активно підтримувати росію у її загарбницькій війні проти України, намагаючись використати дії москви у власних інтересах для послаблення Заходу. Водночас на міжнародному рівні рф вдалася до ширшого інструментарію гібридної війни проти країн Заходу, використовуючи на додаток до погроз енергетичної та продовольчої кризи ядерний шантаж – підрив найбільшої атомної станції у Європі.

Українське воєнно-політичне керівництво віддавало повний звіт в оцінці нових викликів і вживало всіх можливих заходів для покращення ситуації на фронті та створення сприятливих зовнішньополітичних і внутрішньополітичних умов для досягнення перемоги над агресором, відновленні територіальної цілісності нашої держави у кордонах 1991 року та встановлення довгоочікуваного миру в Україні.

[70] War Speeches: росія фантазує про "HIMARS", а "дипломатичного вікна" для переговорів немає // Українська правда. – 2022, 22 серпня. – URL: https://bit.ly/3SqIUKc.

Події, що відбувалися у світі, різною мірою впливали на розвиток воєнно-політичної обстановки в Україні. Західні держави продовжували надавати істотну політичну, військову та фінансову підтримку Україні, усвідомлюючи що від цього залежить не тільки доля останньої, а й доля всієї Європи та міжнародного порядку, заснованого на правилах. У своїй переважній більшості, європейські держави та США сформували консолідований підхід щодо підтримки України у її боротьбі за свободу та ставлення до росії як до держави-агресора.

У серпні відбувся поступовий перехід у стратегії країн Заходу від постачання озброєння і засобів, необхідних для забезпечення нагальних потреб ЗС України на полі бою, до планування допомоги у середньо- та довгостроковій перспективі для здійснення системного переозброєння та модернізації українського війська за стандартами НАТО. Ця політика вже має на меті не тільки зміцнити обороноздатність та стійкість України у воєнно-стратегічному плані, а й створити надійні інструменти стримування подальшої російської агресії. Серед країн-партнерів зростає усвідомлення стратегічної ролі України як оборонного валу проти російської загрози у майбутньому. Відтак, військова допомога Україні вважається прямою інвестицією у власну безпеку цих країн.

Розрахунок президента рф путіна на втому країн Заходу від війни в Україні не справдився. Попри соціально-економічні виклики, спричинені війною, демократичні країни зберігають доволі високий ступінь консолідації політичних еліт і суспільств, й готові надалі підтримувати нашу країну до її остаточної перемоги над агресором.

На фоні цього зростає міжнародна репутація та довіра до України, що підтверджується як численними прикладами її підтримки, так і участю у багатьох міждержавних заходах, де наша держава має свій впевнений голос та може заявити про свою позицію. Водночас Україна продовжує активно формувати міжнародний порядок денний щодо звільнення окупованих територій (Кримська платформа), проявляє ініціативу у започаткуванні нових форматів і союзів (“Київська ініціатива”, “трикутник” із Великою Британією та Польщею) для протидії російській загрозі. Відтак, суб’єктність України як держави тільки посилюється.

Натомість, росія опиняється в дедалі серйознішій міжнародній ізоляції з дедалі похмурішими перспективами на майбутнє. Своєю деструктивно агресивною політикою не тільки щодо України, а й щодо західних держав вона сама заганяє себе у глухий кут і поступово стає політичним вигнанцем у світі. путін прагнув шляхом поєднання сили і примусової дипломатії підкорити Україну та відновити сферу впливу у ширшому регіоні Центрально-Східної Європи, однак досягнув прямо протилежного. Його спроба швидкого завоювання України зазнала краху, і росія була змушена перейти на тривалої

війни на виснаження, що послаблює її стратегічно. рф стрімко втрачає міжнародні позиції та авторитет у світі. Дипломатичний вплив росії зменшився, а її довгострокові економічні перспективи виглядають все більш проблемними. Замість розколу колективного Заходу, росія отримала консолідовану і потужну відповідь вільного світу у вигляді санкцій, військової допомоги Україні, власної ізоляції на міжнародній арені. В умовах війни НАТО здобуло новий сенс та легітимізацію для свого існування, а його лави в безпрецедентно швидкі терміни поповнили країни, які історично були нейтральними або позаблоковими – Швеція та Фінляндія. Замість того, щоб відсунути НАТО від своїх кордонів, росія своїми діями тільки наблизила Альянс до себе. У свою чергу, москві не вдалося згуртувати своїх союзників навколо цілей "спеціальної військової операції" навіть в рамках тих міжнародних структурах, в яких вона домінує (СНД, ОДКБ, Євразес).

Таким чином, у цілому воєнно-політична обстановка протягом серпня 2022 року розвивалася досить динамічно, що характерно в умовах будь-якої війни, проте цілком прогнозовано і була переважно сприятливою для бойових дій ЗС України.

1.2. ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ОБСТАНОВКА

Економічна обстановка у світі

Широкомасштабна російська агресія продовжує здійснювати негативний вплив на світову економіку. Так, зросли світові ціни на сировинні товари, посилилися збої в ланцюжках поставок та торгівельних маршрутах, а введення санкцій зумовило переорієнтацію бізнесу на пошук нових постачальників та ринків збуту. Зазначені фактори є довготривалими і за прогнозами негативні тенденції у багатьох галузях світової економіки продовжуватимуться навіть після закінчення війни.

Одним із найсуттєвіших індикаторів глобального впливу російсько-української війни на світову економіку є зростання інфляції та рецесія економіки, яке відчуває кожен житель країн, територія яких не охоплена війною. Глобалізація економіки, з одного боку дозволяє пом'якшити негативний вплив війни у пов'язаних торгівельними відносинами країнах, з іншого – кожен учасник об'єднаної системи буде відчувати економічні проблеми, які існуватимуть навіть у окремій країні. Саме цю взаємопов'язаність економік, особливо країн Європи, намагається використовувати росія для шантажу, і вимагає обміняти економічну та енергетичну стабільність на поступки в питанні України.

Загальна динаміка економічних процесів. В серпні 2022 року світова економіка болюче реагувала на війну в Україні та пов'язану з нею енергетичну кризу, яка спричинила масштабні структурні наслідки для розвитку національних економік. Economist Intelligence Unit (EIU)[71] , вважає, що бойові дії триватимуть принаймні до кінця року, та виходячи з цього переглянув оцінку глобального зростання на 1,1 відсоткового пункту до 2,8% у річному вимірі. Війна в Україні знизила цьогорічний прогноз глобального ВВП на 1 трлн. доларів США. Міжнародний валютний фонд (МВФ) погіршив свій прогноз глобального зростання на рік на 1,2 відсоткових пункти від початкової оцінки в січні до 3,2%. Дані EIU показують, що росія постраждає найбільше серед G20[72]. До кінця 2022 року згідно аналізу EIU росію очікує скорочення економіки на 10% порівняно з їх початковою оцінкою зростання в 2,6%[73].

Хоча Європа і вживає прискорених заходів щодо зменшення залежності від російських енергетичних ресурсів, проте у відсотковому відношенні до інших джерел постачання доля російських енергоносіїв все ще залишається високою. У країнах ЄС, на тлі російського вторгнення в Україну, ціни на енергоносії продовжували зростати через дедалі більше обмеження постачання російських енергоносіїв.

В цілому на зростання ціни газу в Європі впливали наступні чинники:

припинення постачання газу через газопровід "Північний потік", який наприкінці серпня був зупинений на техобслуговування;

наповненість газових сховищ в країнах ЄС від 70 до 80 %, що є нижчим за рівень минулого року.

В результаті ціни на газ у Європі на початок серпня складали 203 євро за 1 МВт/год, а 26 серпня досягли своєї пікової точки у 340 євро за 1 МВт/год. Зростання цін на енергоносії, що в свою чергу спричинило зростання інфляції, відобразилося на настроях населення.

Так, у Празі відбулася 70-тисячна антиурядова демонстрація[74]. У цих умовах країни ЄС вживали масштабних антикризових заходів підтримки своїх громадян.

В наслідок енергетичної кризи країни ЄС зіштовхнулись із системними проблемами у виробництві, ростом споживчих цін, волатильністю[75] на

---

[71] Economist Intelligence Unit — це британський бізнес, що надає послуги з прогнозування, дослідження та аналізу щомісячних звітів країн, п'ятирічних економічних прогнозів країни, звітів про ризики для країн і звітів за галузями.

[72] G20 - група міністрів фінансів та керівників центральних банків 20 економік: 19 з найбільших економік світу та Європейського Союзу. Загалом, економіки G-20 становлять 90 % світового ВНП, 80 % світової торгівлі (включаючи внутрішню торгівлю у ЄС) та дві третини населення світу.

[73] Світова економіка втратить $1 трлн через вторгнення Росії в Україну // Forbes – 2022, 5 серпня – URL: https://tinyurl.com/2fh8asv4

[74] Багатотисячна антиурядова демонстрація охопила Прагу // Радіо Свобода. – 2022, 3 вересня. - URL: https://bit.ly/3EbVvNC

[75] Волати́льність (англ. volatility — мінливість) — статистичний фінансовий показник, який характеризує зміну цін на будь-що.

фінансових ринках і нестабільністю валютних котирувань. Зростання цін на газ та, як наслідок, і на електроенергію відобразилося на всіх домогосподарствах та стало проблемою №1 для всіх урядів країн ЄС. Енергетичний дефіцит спонукав європейських політиків до розробки комплексу заходів для виходу з газової кризи та пом'якшення наслідків підвищення цін на енергоносії. Країни ЄС в повній мірі відчули силу газового зашморгу росії, внаслідок чого відбулося переосмислення політики щодо росії. Прийшло усвідомлення необхідності припинення ведення бізнесу "як зазвичай" з рф. Країни ЄС змушені запроваджувати національні плани по стримуванню цін на електроенергію та підвищення енергоефективність своїх економік, витрачаючи на це десятки мільярдів доларів США.

Наприкінці серпня правляча коаліція у Німеччині погодила пакет допомоги своїм громадянам у розмірі 65 млрд. євро. Це вже третій пакет, спрямований на боротьбу з інфляцією та підвищенням витрат на енергію. У рамках оголошеного пакету допомоги, з 1 грудня 2022 року пенсіонери отримають одноразову виплату 300 євро, а студенти – 200 євро. Раніше влада Німеччини погодила одноразову надбавку до зарплати у розмірі 300 євро всім працюючим громадянам. Крім цього, 2 млн. людей отримають право на житлову допомогу у розмірі 415 євро на домогосподарство[76].

За півроку війни в Україні Франція виділила понад 26 млрд. євро для кінцевих споживачів на стримування зростання вартості електроенергії. Прем'єр-міністр Франції Елізабет Борн закликала компанії скоротити споживання енергії на 10%, інакше вони ризикують зіткнутися із примусовим нормуванням електрики та газу[77].

Для зменшення негативного впливу зростання ціни на газ країнами ЄС вжито наступних заходів:

оптимізація споживання енергоносіїв;

збільшення обсягів постачання газу з Норвегії;

заміщення газу іншими джерелами енергії, в тому числі "зеленою" енергетикою, та коригування планів закриття ТЕЦ та АЕС;

поглиблення регіональної співпраці країнами ЄС щодо використання та розвитку існуючої мережі газопроводів та терміналів скрапленого природного газу (СПГ);

нові контракти на постачання СПГ з Америки та Близького Сходу.

Таким чином протягом серпня простежувалися наступні економічні тенденції:

економіка США та економіка світу увійшла в стан рецесії[78];

---

[76] Німеччина погодила пакет допомоги населенню на 65 млрд. євро // Твоє Місто. – 2022, 4 вересня. - URL: https://bit.ly/3rrCsHp

[77] Франція прагне скоротити споживання енергії на 10% вже цієї зими // Економічна правда. – 2022, 16 вересня. - URL: https://bit.ly/3fAkO1z

[78] Рецесія – стан економіки, коли одночасно падає ділова активність, зменшуються витрати на споживання, банкрутують підприємства і зростає рівень безробіття. Іншими словами, це економічна криза.

в країнах ЄС та Великій Британії спостерігалося падіння темпів зростання ВВП та інфляція;

країни ЄС запровадили національні плани по стримуванню цін на електроенергію;

росія продовжувала газову війну з країнами ЄС.

Економічні аналітики прогнозували, що ризиками щодо подальшого уповільнення економічного зростання в світі, будуть – припинення імпорту газу в ЄС з росії, прискорення інфляції в світі, посилення боргової кризи в країнах, що розвиваються, уповільнення торгівлі в світі через геополітичні ризики.

Через зниження постачань із росії у ЄС відбулося зростання цін на газ майже в 12 разів, порівняно із середнім показником за попереднє десятиліття. Це призвело до різкого підвищення вартості електрики, яка у величезних обсягах використовується металургійними заводами, іншими підприємствами важкої промисловості та має вплив на усі галузі економіки.

Європейська металургійна промисловість попередила, що енергетична криза є “екзистенційною загрозою” для її майбутнього. Проблеми галузі, які призвели до безпрецедентного скорочення виробництва минулого року, посиляться без втручання влади, наводить думку експертів Financial Times[79]. Європа вже скоротила приблизно половину потужностей з виробництва алюмінію та цинку, які використовуються у випуску найрізноманітнішої продукції – від автомобілів, літаків та пакування до оцинкованої сталі.

Французький Aluminium Dunkerque, найбільший у Європі алюмінієвий завод, заявив про скорочення виробництва на 22% через подорожчання електрики.

Фінська компанія Outokumpu, провідний європейський виробник нержавіючої сталі, оголосила про те, що відкладає запуск однієї з печей із випуску ферохрому після технічного обслуговування.

Алюмінієвий завод у Словаччині та цинковий завод у Нідерландах призупинили виробництво на невизначений термін.

Багато інших підприємств перебувають під загрозою закриття[80].

Для забезпечення енергетичної безпеки у серпні країнами ЄС були вжиті такі заходи на національному рівні:

Болгарія відмовилась домовлятись з “Газпромом” про нові контракти на постачання природного газу[81];

---

[79] Энергокризис в Европе назвали "экзистенциальной угрозой" для металлургов // ИнтерФакс. – 2022, 7 вересня. - URL: https://bit.ly/3SAV188

[80] Крупнейший алюминиевый завод Европы сокращает производство из-за роста энергоцен // Информационое агенство. News Front. – 2022, 7 вересня. - URL: https://bit.ly/3e2kOa7

[81] Болгарія не домовлятиметься з "Газпромом" про нові контракти на постачання природного газу, - уряд країни // lb.ua. Дрослий погляд на світ. – 2022, 28 серпня. - URL: https://bit.ly/3SVwdr2

уряд Німеччини почав процес націоналізації дочірньої компанії “Газпрому” – компанії SEFE, Securing Energy for Europe[82];

Норвегія збільшила постачання газу та стала найбільшим постачальником в ЄС;

Великобританія зменшила імпорт дизельного палива з росії на 50%[83];

Фінляндія відмовилась від будівництва АЕС та подала позов проти росатому в рамках розірвання договору з будівництва АЕС “Ханхіківі” на 2 млрд. євро[84.]

Війна росії проти України не лише зруйнувала дотеперішню архітектуру безпеки в Європі та світі, а й спричинила гостру продовольчу кризу.

У серпні 2022 року, за даними ООН не вистачало їжі близько 878 млн. людей з 91 країни. Станом на 30 серпня, за даними ООН:

майже 50 млн. людей у 45 країнах перебувають за межею бідності;

майже 1 млн. людей у 5 країнах голодують та мають високу вірогідність смерті;

майже 8 млн. дітей у 15 країнах перебувають у групі ризику смерті від гострого недоїдання[85].

Продовольча криза може поглибитись у зв’язку з: перебоями постачання зернових з України та нестачею мінеральних добрив.

До початку широкомасштабного вторгнення, Україна, росія та білорусь традиційно входили до провідних світових виробників і постачальників міндобрив: Україна – насамперед азотних, росія – практично всіх видів міндобрив, а білорусь – калійних добрив. Утім, російська війна проти України й підтримка дій москви з боку мінська разом з усіма супутніми наслідками – блокуванням або порушенням шляхів постачання Чорним морем, руйнування або пошкодження інфраструктури й потужностей з виробництва міндобрив в Україні, запровадження санкцій проти росії та білорусі разом з високими цінами на газ у Європі спричинили різке зростання цін та дефіцит на міндобрива у світі.

Ринок міндобрив є важливою експортною галуззю експорту рф та рб, зокрема велика частка аміаку поставлялась територією України, завдяки роботі аміакопроводу “Тольяті-Одеса” (зокрема, за 2021 рік поставлено 2,2 млн. тонн аміаку). росія несе збитки внаслідок зупинки аміакопроводу. Частина

[82] Німеччина планує націоналізувати "дочку" "Газпрому" // Економічна правда. – 2022, 28 серпня. - URL: https://bit.ly/3fDauWA

[83] Британія, попри офіційні заяви, продовжує імпорт російського палива // Главком. – 2022, 27 серпня. - URL: https://bit.ly/3M7IMO4

[84] Фінська компанія судитиметься з "росатомом" щодо будівництва АЕС, вимагає 2 млрд євро // Економічна правда. – 2022, 21 серпня. - URL: https://bit.ly/3yefUxT

[85] Global Food Crisis // Informing humanitarians worldwide 24/7. – 2022, 15 вересня. - URL: https://tinyurl.com/yeh8cuw5

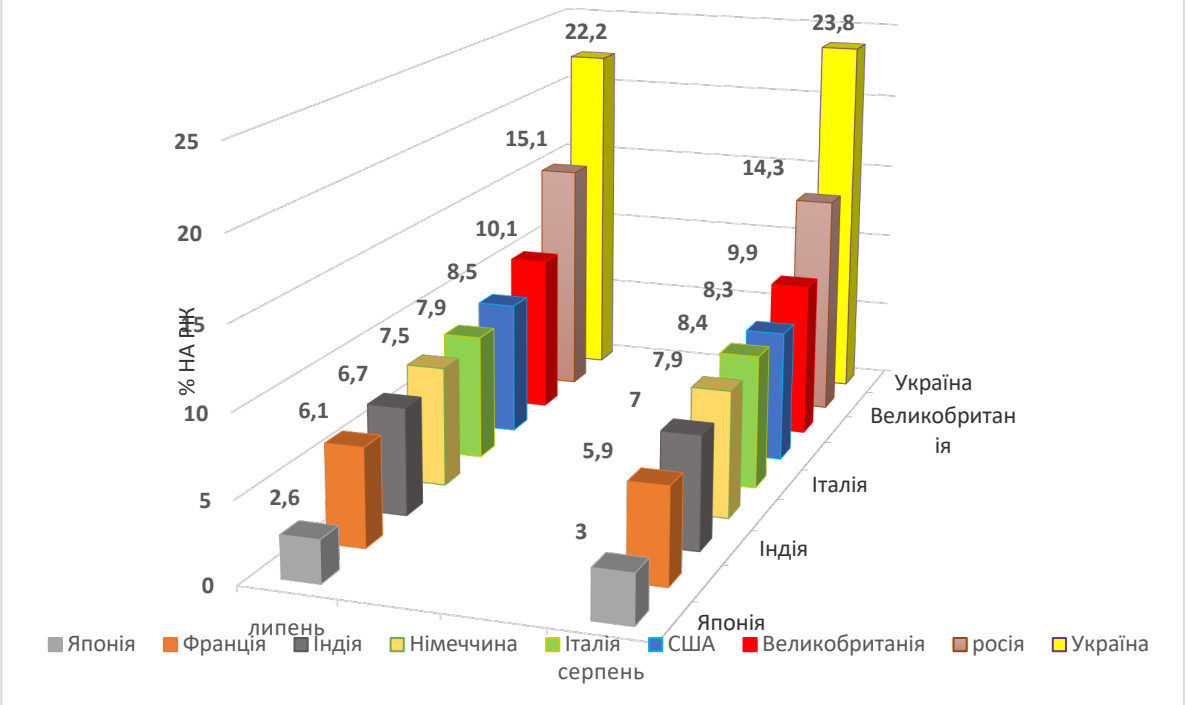
російського аміаку була заарештована та продана Україною на аукціоні. росія намагається змінити ситуацію на ринку міндобрив на свою користь. З цією метою вона ув'язує питання функціонування зернового коридору з півдня України, з поставкою міндробрив для майбутнього урожаю 2023 року для забезпечення глобальної продовольчої безпеки.

Риторику росії підтримав генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш, наголосивши на необхідності забезпечення безперешкодного доступу на світові ринки російським міндобривам. "Без добрив у 2022 році може забракнути продовольства у 2023 році", - застеріг Гутерріш під час свого візиту в Стамбул[86].

Інфляційні процеси. Міжнародна економічна обстановка характеризується спадом виробництва, ростом споживчих цін та інфляцією. Для боротьби з інфляцією держави на національному рівні та міжнародні фінансові організації змушені підіймати базові відсоткові ставки. Всі ці процеси є наслідками енергетичної кризи в Європі та змін умов на світових енергетичних ринках.

Максимально інфляційні процеси проявляються в країнах Європи, які були найбільшими споживачами російського "дешевого" газу. Проте завдяки впровадженим заходам, щодо стабілізації ціни на газ в ЄС, країнам вдалося втримати показники інфляції на приблизно тому ж рівні, що і в липні (Таблиця 1)[87].

Таблиця 1. Динаміка інфляції у світі

[86] Дефіцит міндобрив? Допоможе рідкий гній // Радіо Свобода. – 2022, 3 вересня. - URL: https://bit.ly/3SPSibb
[87] Global inflation tracker: see how your country compares on rising prices // Financial Times. – 2022. - URL: https://on.ft.com/3SKdn6i

Результати від запроваджених санкційних обмежень. Станом на серпень, країнами ЄС було запроваджено сім санкційних пакетів. Найбільш дієвими санкціями серед них є:

заборона на закупівлю, імпорт або перевезення вугілля та інших твердих викопних видів палива в ЄС, якщо вони походять з росії або експортуються з росії. Внаслідок заборони росія не зможе імпортувати вугілля в ЄС на 8 млрд. євро на рік[88];

заборона на імпорт в росію напівпровідникових комплектуючих, товарів та технологій подвійного призначення, хімічних речовин та персональні санкції проти фізичних та юридичних осіб зайнятих в ОПК росії, що суттєво впливає на воєнно-виробничі спроможності підприємств ОПК росії;

обмеження діяльності російських банків та фінансового сектору, завдяки відключенню більшості російських банків від SWIFT переказів, відмова Visa та MasterCard від роботи в рф, замороження активів центрального банку рф, заборона доступу до ринків капіталу, персональні санкції проти фізичних та юридичних осіб, зайнятих у фінансовому та банківському секторах.

Світова економіка перебуває у рецесії. Підвищуються споживчі ціни та зростає інфляція, з продовженням війни в Україні погіршуються прогнози зростання світової економіки. Енергетична криза, штучно створена росією в країнах ЄС напередодні зимового періоду, спричиняє проблеми для домогосподарств та підприємств промислового сектору у всій Європі. Це зокрема виражається в інфляції, рості споживчих цін, зростанні собівартості в енергоємних підприємствах та скороченні виробництва. Поряд із цим, країни ЄС впровадили та задекларували реалізацію низки заходів, які позитивно вплинули на ціну газу в ЄС. Країни ЄС знаходяться на шляху стабілізації та нейтралізації газового шантажу росії та нормалізації економічних процесів. Ціни на газ залишаються високими, але пік газової кризи вже минув.

Економічна обстановка в росії

росія прагне зберегти статус наддержави, зберегти свій політичний та економічний вплив у світі, особливо, на теренах колишнього СРСР. Утім, війна в Україні майже унеможливила російській стороні досягнення цих геополітичних цілей. Загострення відносин росії з країнами Заходу не лише у воєнно-політичній, а й економічній сферах стає дедалі гострішим.

Санкції проти росії: очікування та результати. З початку війни міжнародні партнери України схвалили сім санкційних пакетів, які обмежили доступ росії до міжнародної торгівлі, заблокували резерви та змусили міжнародні компанії масово тікати з рф.

[88] Ukraine: EU agrees fifth package of restrictive measures against Russia // European Commission. – 2022. - URL: https://bit.ly/3fGrU4t

Разом з тим, песимістичні прогнози економістів щодо економіки рф поступово поліпшувалися та найгірші сценарії розвитку не справдились. Вірогідно, через те, що санкції запроваджувалися недостатньо швидко і не були надто потужними.

Хоча країни G7 і взялися за головні статті доходів рф – нафту та вугілля, – аналітики Київської школи економіки переконані, що без додаткових санкцій наслідки схвалених заходів можна буде побачити не раніше кінця 2023 року. Ключовим тут є газове ембарго з боку країн ЄС. Попри це, російська економіка на шостому місяці великої війни проти України була ослаблена та вразлива.

Доходи росії від продажу нафти й газу в серпні 2022 року стали нижчими за останні 14 місяців. Це сталося на тлі західних санкцій і скорочення постачання газу в Європу. Після відмови деяких країн Європи від російських енергоносіїв через війну в Україні москві довелося продавати своє чорне золото зі знижкою країнам Азії та зменшувати експорт блакитного палива в Європу. В серпні 2022 року на постачанні нафти й газу кремль заробив 11,1 млрд. доларів США (671,9 млрд. рублів). Порівняно з липнем 2022 року доходи знизилися на 13%. У серпні 2022 року прибуток рф від енергоресурсів був на 3,4% меншим, ніж у серпні 2021 року, хоча вартість нафти марки Urals зросла майже на 10%. Водночас доходи країни-агресора від газу, який подорожчав у Європі цього літа, не змогли повністю компенсувати падіння доходів від нафти[89].

Після вторгнення в Україну під санкції потрапили 92% постачань російських нафти та нафтопродуктів у ЄС та 100% – у США. Загалом, під обмеженнями опинилися 62% російського експорту нафти та нафтопродуктів. Крім того, з 5 грудня 2022 року почнуть діяти ембарго ЄС на морські постачання нафти, а з 5 лютого 2023 року – заборона на постачання нафтопродуктів.

Оскільки санкції невдовзі почнуть діяти, країни Європи потроху відмовляються від російської сировини. У серпні в структурі російського експорту частка ЄС упала з 50% до 39%, Британії – з 11% до 0%. Водночас частка Китаю зросла з 4% до 24%, Індії – з 1% до 11%. Тобто, росіяни намагаються якомога швидше переорієнтуватися з європейського на азійський ринок. Експорт російської сирої нафти в серпні впав на 250 тис. бар., але виручка зросла до 20 млрд. доларів США завдяки високим світовим цінам.

Російський експорт продовжував падати. Переорієнтувати його повністю на Китай не вийшло, оскільки Піднебесна жорстко диверсифікувала постачання (щоб не потрапити в залежність від інших країн). Крім того, відвантажувати великі обсяги було проблематично через західні санкції на транспортування.

[89] Гордійчук Д., Мірошниченко Б. Санкції наче не завдають сильного удару по Росії, але це не так. Дослідження економістів // Економічна правда. – 2022, 11 серпня. - URL: https://bit.ly/3ydDbjt

Великі нафтові компанії BP, Equinor, Shell, ExxonMobil і Total Energies покинули російський ринок. Вийшли або припинили інвестиції найбільші світові нафтосервісні компанії Halliburton, Schlumberger, Weatherford та Baker Hughes.

Західні країни ввели санкції на постачання нафтогазових технологій та обмежили доступ до позик. Через ці обмеження російський нафтовидобувний арктичний проєкт "Восток" вартістю 180 млрд. доларів США довелося відкласти до 2029 року. Його планували запустити у 2024-му. "Восток" мав видобувати 2 млн. бар високоякісної сирої нафти на добу, але тепер не може бути реалізований через нестачу західного обладнання та програмного забезпечення. Така ж доля спіткала проєкт "Сахалін-1", який належав ExxonMobil. Видобуток на ньому скоротився у 22 рази до 10 тис. бар. на добу.

3 серпня Швейцарія приєдналась до 7-го пакету антиросійських санкцій, який включає ембарго на постачання золота. Швейцарський уряд дзеркально повторив рішення Євросоюзу, який ухвалив свій 7-й пакет санкцій 21 липня. Тоді ЄС також заборонив імпорт російського золота. Однак експерти кажуть, що це був символічний жест, оскільки насправді торгівля золотом була зупинена фінансовими санкціями ще взимку. Зазначимо, що росія є одним зі світових лідерів за рівнем видобутку золота. За підсумками 2021 року рф експортувала золота на понад 15,3 млрд. доларів США[90].

Оборонні витрати. У проєкті бюджету на 2022 рік на військові витрати було закладено понад 3,5 трлн. рублів – близько 15% загальних витрат. У серпні 2022 року газета "Комерсант" з посиланням на матеріали міністерства фінансів рф повідомила, що у січні-квітні витрати бюджету на національну оборону склали 1,68 трлн. рублів. При цьому зростання витрат почалося саме у квітні - місячні військові витрати склали 627 млрд. рублів проти середньомісячних 351 млрд. рублів у першому кварталі (збільшення – у 1,8 рази).

росія намагається перебудувати оборонно-промисловий комплекс та мобілізувати промисловість для підтримки тривалої війни в Україні.

Військово-промислова комісія росії під головуванням путіна змінила програму держоборонзамовлення та збільшила витрати на 600-700 млрд. рублів. 12 серпня міністр оборони росії шойгу відвідав завод "Уралвагонзавод", найбільшого виробника танків у росії. У цього підприємства виникли фінансові проблеми через санкції та невиконання державних контрактних зобов'язань. "Якщо це правда, візит шойгу може свідчити, що кремль намагається відновити або розширити роботу військово-промислового комплексу", - пояснили в ISW[91].

---

[90] Швейцарія запровадила нові санкції проти росії // 5 канал. Перший.Український.Інформаційний. – 2022, 3 серпня. - URL: https://bit.ly/3fFbgm1

[91] росія готує свій ОПК до тривалої війни в Україні - ISW // BlackSeaNews. – 2022, 18 серпня. - URL: https://bit.ly/3UZ4urm

15–21 серпня у місті Кубинка на території рф пройшла виставка “Армія 2022”, під час якої АТ “рособоронекспорт” прийняло понад 70 делегацій із 50 країн та представило на 6 майданчиках понад 200 зразків продукції російських оборонних підприємств. Виходячи з того, що на фронтах російсько-української війни констатується нестача сучасного російського озброєння, проведення виставки “Армія 2022” мала нестандартну основну мету. Зазвичай основною метою проведення таких виставок є демонстрація воєнного потенціалу країни, залучення додаткових фінансових ресурсів від іноземних замовників та укладення нових контрактів. Проте цього разу росія переслідувала інші інтереси, а саме налагодження шляхів поставок комплектуючих в обхід санкцій, для відновлення можливостей виробництва в ОПК[9293].

Попри заяви керівництва рф про профіцит бюджету рф та збільшення витрат на ОПК, можемо констатувати негативні структурні процеси в даній галузі, а саме:

скорочення робочого тижня працівників та/або надання відпусток за свій рахунок;

зупинка виробництв через брак комплектуючих;

неможливість виготовлення та передачі високотехнологічної продукції, що виготовляється в рф, кінцевому споживачу через заборону доступу до програмного забезпечення.

Діючі потужності ОПК рф не в змозі задовольнити свої потреби у війні з Україною, тим більш малоймовірним є задоволення експортного попиту.

Найбільша ефективність санкцій проявляється в невдачах ворога у імпортозаміщенні. Важливо забезпечити виконання санкцій та унеможливити ввіз на територію рф обладнання, хімічні елементи, товари подвійного призначення та напівпровідники в обхід санкцій та з залученням третіх країн для потреб ОПК рф. Неможливість продовжити виробництво техніки, обладнання, складнощі у створенні нових зразків обладнання та освоєння “нових” технологій замість підсанкційних товарів з ЄС та США призводить до зупинки та скорочення виробництва у промисловості та ОПК росії. Корупція та політика брехні на всіх рівнях, сприяє накопиченню проблем у російській промисловості. Наявні фінансові ресурси дають можливість росії розраховувати на стабільність економіки. Проте можемо констатувати скорочення прибутків рф від експорту викопних ресурсів та водночас відсутня впевненість у можливості ефективного та продуктивного використання наявних фінансових можливостей росією враховуючи фактор тотальної корупції в рф.

[92] Армия 2022 - 8-й международный военно-технический форум и выставка в Кубинке // Международный выставочный портал. – 2022, серпень. - URL: https://bit.ly/3VcYZpl

[93] Новини офіційного сайту АО "рособоронекспорт" // АО "рособоронекспорт". – 2022, серпень. - URL: https://bit.ly/3y9SDNd

Економічна обстановка в Україні

Економіка України зазнає значних збитків від широкомасштабної російської агресії, й наразі ці втрати оцінити важко, адже війна триває.

З початком широкомасштабного воєнного вторгнення рф 24 лютого 2022 року та запровадженням в Україні воєнного стану, державний бюджет було переорієнтовано на військові цілі. Відтак, першочергове фінансування видатків у поточному році спрямовано на підвищення обороноздатності країни та здійснення найнеобхідніших соціальних видатків, які забезпечують підтримку життєдіяльності населення.

Загальна економічна ситуація. Огляд виконання Державного бюджету України за серпень 2022 року:

За даними Державної казначейської служби України (ДКСУ), у серпні 2022 року до загального фонду державного бюджету надійшло 204,6 млрд. гривень. Серед платежів, надходження яких контролюють податкові та митні органи, основні кошти були отримані за рахунок:

податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів – 16,4 млрд. гривень (зібрано 25,9 млрд. гривень, відшкодовано – 9,5 млрд. гривень);

податку на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів – 26,2 млрд. гривень;

податку на доходи фізичних осіб та військового збору – 12,7 млрд. гривень;

акцизного податку – 7,8 млрд. гривень;

податку на прибуток підприємств – 17,4 млрд. гривень;

рентної плати за користування надрами – 8,2 млрд. гривень;

ввізного та вивізного мита – 2,5 млрд. гривень.

Також у серпні до загального фонду державного бюджету надійшло 109,7 млрд. гривень міжнародної допомоги (грантів). Надходження єдиного соціального внеску (ЄСВ) до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування у серпні 2022 року становили 37,1 млрд. гривень.

За оперативною інформацією ДКСУ за січень-серпень 2022 року, касові видатки державного бюджету становили 1449,4 млрд. гривень, у тому числі загального фонду – 1360,1 млрд. гривень, або 81,7 % від розпису звітного періоду. При цьому, у серпні 2022 року касові видатки державного бюджету були здійснені у обсязі 230,9 млрд. гривень, у тому числі загального фонду – у сумі 212,1 млрд. гривень.

За січень-серпень 2022 року державний бюджет було виконано з дефіцитом у сумі 416,9 млрд. гривень, у тому числі загальний фонд – у сумі 418,1 млрд. гривень, проти запланованого розписом загального фонду на січень-серпень 2022 року дефіциту у сумі 864,2 млрд. гривень. У серпні

фактичний дефіцит державного бюджету становив 5,4 млрд. гривень, у тому числі загального фонду – 6,4 млрд. гривень.

Фактичні державні запозичення до загального фонду державного бюджету за січень-серпень 2022 року склали 716,2 млрд. гривень, або 106,5 % від запланованих на цей період.

Від розміщення облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) на фінансування державного бюджету залучено 442,8 млрд. гривень, у тому числі в іноземній валюті 47,9 млрд. гривень (1114,3 млн. доларів США та 439,2 млн. євро).

При цьому, за рахунок випуску військових ОВДП залучено 412,2 млрд. гривень, у тому числі шляхом придбання у власність Національним банком України – 285,0 млрд. гривень.

Із зовнішніх джерел залучено 273,5 млрд. гривень, зокрема допомога у вигляді кредитів, позик та грантів надавалась Україні від ЄС, уряду Канади, МВФ, МБРР, Японського агентства розвитку, Французького агентства розвитку, ЄІБ, уряду Італії, тощо.

Станом на 31 серпня 2022 року державний та гарантований державою борг України становив 3 584,76 млрд. гривень або 98,03 млрд. дол. США, в тому числі:

державний та гарантований державою зовнішній борг – 2 252,49 млрд. гривень (62,84% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 61,60 млрд. доларів США;

державний та гарантований державою внутрішній борг – 1 332,27 млрд. гривень (37,17%) або 36,43 млрд. доларів США.

Державний борг України становив 3 215,29 млрд. гривень (89,69 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 87,92 млрд. доларів США, в тому числі:

Державний зовнішній борг становив 1 954,20 млрд. гривень (54,51% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 53,44 млрд. доларів США;

Державний внутрішній борг становив 1 261,09 млрд. гривень (35,18% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 34,49 млрд. доларів США.

Гарантований державою борг України становив 369,47 млрд. гривень (10,31%) або 10,10 млрд. доларів США, в тому числі:

гарантований державою зовнішній борг– 298,30 млрд. гривень (8,32%) або 8,16 млрд доларрів США;

гарантований державою внутрішній борг – 71,18 млрд. гривень (1,99%) або 1,95 млрд. доларів США.

Протягом серпня 2022 року сума державного та гарантованого державою боргу України збільшилась у гривневому еквіваленті на 45,4 млрд. гривень та у доларовому еквіваленті державний та гарантований державою борг збільшився на 1,24 млрд доларів США[94].

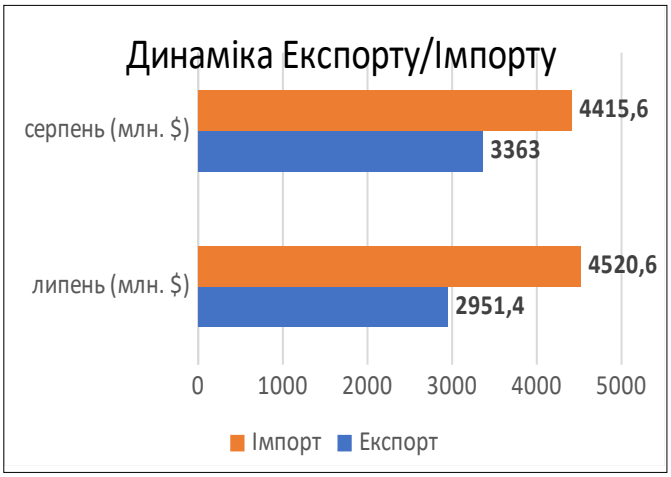
Золотовалютні резерви Національного банку України в серпні збільшились на 3,052 млрд. доларів США та становлять 25,439 млрд. доларів США. В липні золотовалютні резерви Національного банку України становили 22,387 млрд. доларів США[95].

Згідно з даними Мінекономіки України, показник валового внутрішнього продукту нижче минулорічного орієнтовно на 35%. Тобто темпи падіння ВВП сповільнюються, констатує міністерство[96].

У серпні 2022 року споживча інфляція в річному вимірі пришвидшилася до 23,8% (із 22,2% у липні). У місячному вимірі ціни зросли на 1,1%. Про це свідчать дані, опубліковані Державною службою статистики України. Пришвидшення інфляції й надалі зумовлювалося наслідками повномасштабної війни росії проти України. Це порушення ланцюгів постачання, руйнування виробництв, скорочення пропозиції товарів та послуг, збільшення виробничих витрат бізнесу[97].

Зовнішня торгівля України у серпні 2022 року.

У серпні 2022 року обсяги українського експорту зросли на 25% і склали 7,29 млн. тонн. У грошовому еквіваленті експортери отримали 3,363 млрд. доларів США, що на 411 млн. доларів США більше, ніж у липні. Негативне сальдо склало 1052,6 млн. доларів США. Коефіцієнт покриття експортом імпорту становить 0,76.

Зростання експорту пов’язане з частковим розблокуванням портів т.зв. “Великої Одеси” (“Чорноморськ”, Одеський порт та “Південний”). Це дало можливість значно наростити обсяги вивозу українських товарів. В результаті перевезення морським транспортом збільшилися на 85% і склали майже 2,9 млн. тонн. Залізницею Україна вивезла за кордон понад 3 млн. тонн товарів, автомобільними шляхами – 1,36 млн. тонн.

---

[94] Державний борг та гарантований державою борг // Міністерство фінансів України. – 2022. - URL: https://bit.ly/3ygCi9w

[95] Динаміка міжнародних резервів // *НБУ*. – 2022. - URL: https://bit.ly/3V1od9Y

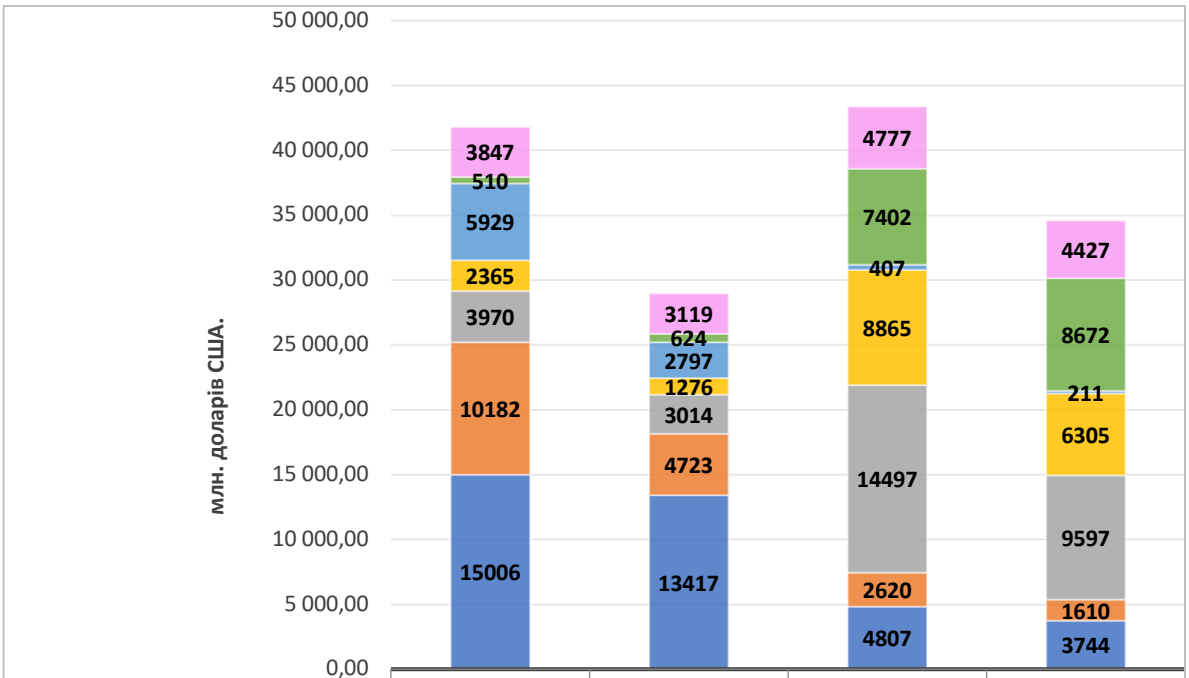
[96] Падіння ВВП у серпні сповільнилося до 35%, за підсумками року буде 33,2% //Мінекономіки. – 2022, 08 вересня – URL: https://tinyurl.com/mpba58wb

[97] Коментар Національного банку щодо рівня інфляції в серпні 2022 року // НБУ – 2022, 12 вересня. – URL: https://tinyurl.com/muzrtep3

В той же час найбільшу виручку експортери отримали від товарів, які експортували автошляхами – 1,48 млрд. доларів США, морські вантажі вартували 995 млн. доларів США, а залізничні – 788 млн. доларів США.

“Україна зробила ставку на експортну модель зростання економіки. До широкомасштабної війни наш експорт складав 35% ВВП. Мета Уряду та Міністерства економіки – підняти його до понад 50%. 75% експорту повинні складати готові товари та послуги. Для цього уряд запустив програму грантів на створення переробних підприємств. В результаті матимемо постійне зростання обсягів валютної виручки, що слугує гарантією макроекономічної стабільності в країні”, – повідомила Міністр економіки України Юлія Свириденко[98].

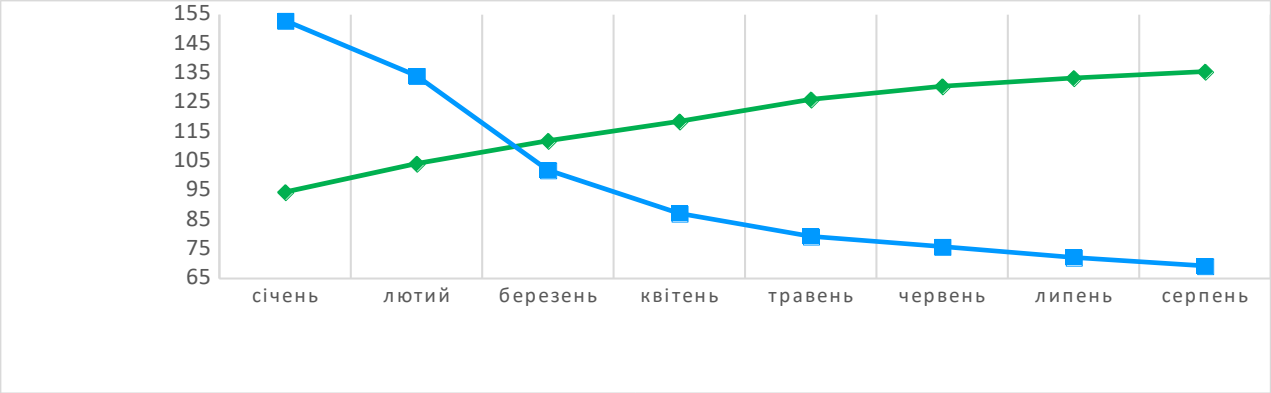
Графік 1. Динаміка експорту та імпорту за 8 місяців 2022 року.

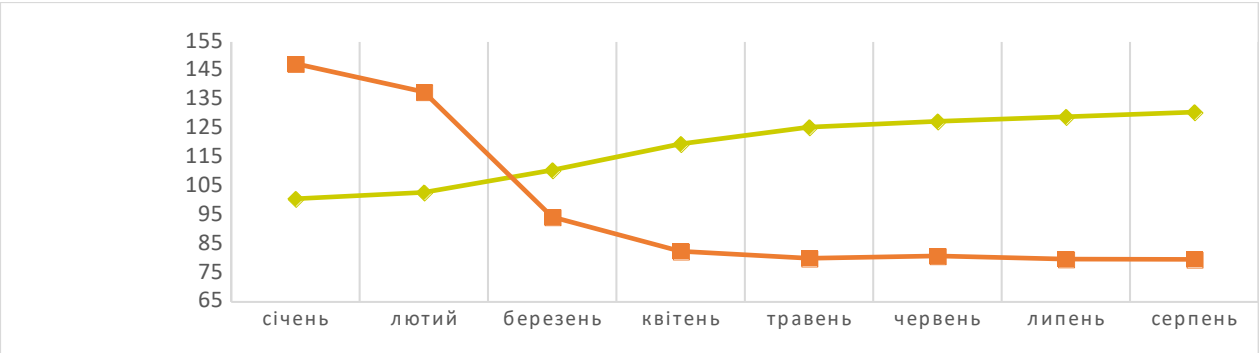
	Експорт 2021р. Всього: 41 809	Експорт 2022р. Всього: 28 970	Імпорт 2021р. Всього: 43 375	Імпорт 2022р. Всього: 34 566
Інше	3847	3119	4777	4427
Паливноенергетичні товари	510	624	7402	8672
Мінеральні продукти	5929	2797	407	211
продукція хімічної промисловості	2365	1276	8865	6305
Машини устаткування та транспорт	3970	3014	14497	9597
Метали та вироби з них	10182	4723	2620	1610
Продовольчі товари та с\г продукція	15006	13417	4807	3744

[98] У серпні український експорт зріс на 25% - серед лідерів соняшникова олія і кукурудза (інфографіка) // Міністерство економіки України. – 2022, 2 вересня. - URL: https://bit.ly/3EbWVrq

Графік 2. Динаміка експорту товарів (у %) до відповідного періоду попереднього року наростаючим підсумком.

Графік 3. Динаміка імпорт товарів (у %) до відповідного періоду попереднього року наростаючим підсумком.

До 24 лютого 2022 року Україна експортувала понад 15% від світового продовольства кукурудзи та близько 10% зернових. Однак зараз український продовольчий ринок знаходиться у кризовому стані через вплив численних довготривалих факторів, зокрема:

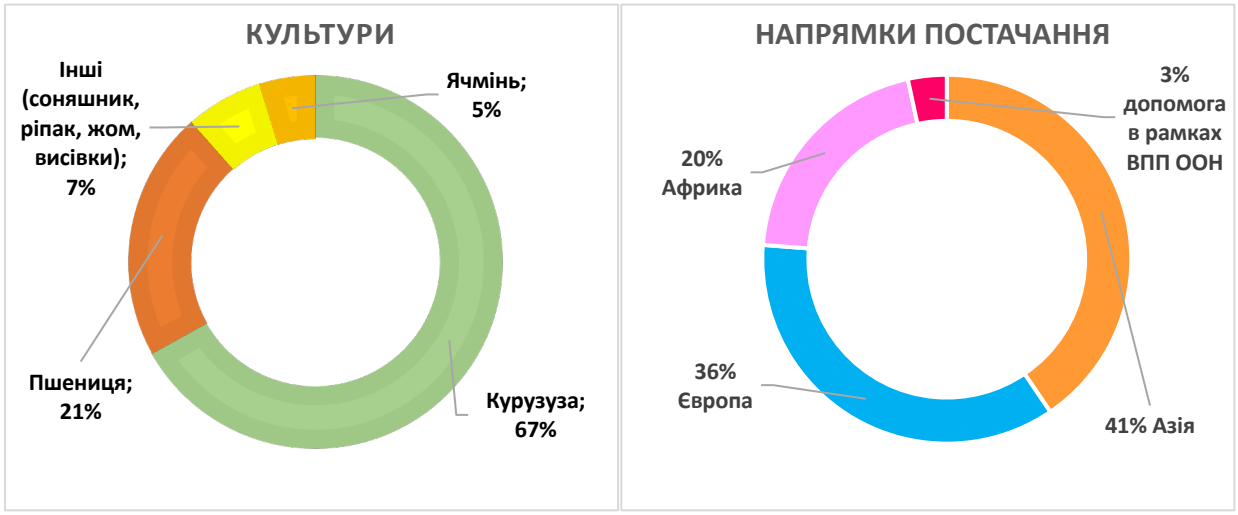
у минулі роки були достатньо несприятливі погодні умови для світового врожаю с/г продукції (в Україні цього не відчули, тому що у минулому році збирали рекордний врожай);

зростання цін на енергоносії, в першу чергу на газ, які збільшили ціни на добрива. А добрива, це важливий компонент собівартості зерна та інших с/г продуктів;

широкомасштабне вторгнення росії в Україну суттєво вплинуло на світовий продовольчий ринок, адже багато компаній не захотіли співпрацювати з країною-агресором;

відсутність експорту зерна з України також підштовхнуло ріст продовольчих цін у світі. А за цінами на зерно почали зростати ціни на м’ясо та інші продовольчі товари.

Результати роботи зернового коридору:

У серпні з портів “Великої Одеси” було відправлено 1,72 млн. тонн агропродукції. Всього протягом місяця з розблокованих портів вийшло 68 суден, порти призначення яких розташовані в 18 країнах світу.

За цей же період через Дунайські порти було експортовано майже 1,6 млн. тонн, залізницею — близько 1 млн. тонн, а автотранспортом — понад 600 тис. тонн агропродукції. Таким чином, сумарно з портів Великої Одеси та українських портів на Дунаї в серпні було відправлено на експорт 3,28 млн. тонн агропродукції[99].

Оборонні витрати. Стан вітчизняного ОПК. Україна суттєво залежить від західного озброєння, проте частково забезпечує потреби Сил оборони України за рахунок власного ОПК. Вітчизняний ОПК виробляє озброєння та військову техніку, яка успішно застосовується у протидії російській агресії, а саме: БпАК, бойова бронетехніка, бронемашини і радіотехнічні засоби.

Український ОПК зазнав суттєвих руйнувань під час широкомасштабного вторгнення росії в Україну. Відбувається його часткове відновлення за рахунок релокації існуючих та створення нових підприємств. Пріоритетним напрямком розвитку ОПК України є орієнтація на вітчизняного виробника з метою зменшення залежності від постачання озброєння західними партнерами.

Незважаючи на те що, на початку широкомасштабного вторгнення ворог знищив або завдав руйнувань майже всім великим нафтопереробним заводам та складам паливно-мастильних матеріалів (ПММ) на території держави, забезпечення ПММ ЗС України було збережено на належному рівні. Завдяки залізничному та автотранспортному сполученню ПММ, а також боєприпаси та озброєння, які надає НАТО, транспортуються та розподіляються максимально швидко й ефективно.

[99] “Зернова ініціатива”: за перший місяць роботи відправлено понад 1,7 млн. тонн агропродукції // Міністерство інфраструктури України. – 2022, 2 вересня – URL: https://bit.ly/3yegMm9

Для росіян найбільшою проблемою на сьогодні залишається пошук українських складів зброї: у зс рф логістика централізована, і все майно зберігається у великих складських сховищах, які легко знайти (саме тому багато з них були уражені українськими M142 HIMARS та іншими засобами за останні два місяці). В Україні раніше були подібні сховища, але більшість із них або були знищені на початку війни, або порожні. Наразі українська логістика працює за допомогою безлічі невеликих складських майданчиків.

Пріоритетним питанням відновлення вітчизняної економіки є відбудова зруйнованої інфраструктури та вживання заходів для забезпечення зростання ВВП. Важливо, забезпечити передумови для побудови високотехнологічної економіки, завдяки інноваціям та використанню нових технологій, враховуючи вітчизняний на міжнародний досвід. Розвиток ОПК є важливим напрямком відновлення економіки України в умовах сьогодення. Важливою передумовою його розвитку є збільшення бюджетних витрат на безпеку та оборону. Ці витрати фінансуються з бюджету першочергово, що необхідно використовувати для спрямування частини цих коштів, як державні інвестиції в ОПК України.

Для того, щоб бюджетне фінансування перетворилось на інвестиції, потрібне його цілеспрямоване використання через оптимізацію економічних ланцюгів. В пріоритеті має стати розробка та виробництво сучасного озброєння – military tech[100]. Адже протягом війни значного впливу на її ведення завдали саме технології, що допомагають вести розвідку та завдавати високоточних ударів, не втрачаючи при цьому людських життів. Однак, щоб створювати military tech сектор, необхідно створити і залучити до нього чимало фахівців.

Одним з напрямків є виробництво БпЛА, як ефективного засобу ведення розвідки та нанесення вогневого ураження. Для їх виробництва потрібно об’єднати чимало технологій – від виробництва сплавів та полімерів до програмного забезпечення – це і елементи штучного інтелекту, і системи радіоелектронної розвідки та боротьби, які здатні постачати інформацію в режимі реального часу.

Державний концерн “Укроборонпром” створив Міжнародний інженерний центр (МІЦь), завданням якого є ремонт ОВТ закордонного виробництва. Це дасть змогу вчасно та якісно обслуговувати іноземне озброєння, що працює на перемогу України у війні з рф. Фахівці МІЦу проходять навчання та сертифікацію задля роботи із закордонною військовою технікою. Кожна одиниця озброєння, яку Україна отримала від міжнародних партнерів, має воювати, а у випадку виведення її з ладу – бути негайно відремонтована[101].

[100] Military tech – це застосування технології для використання у війні. Включає в себе види технологій, які є явно військовими за своєю природою, зазвичай тому, що вони не мають корисного чи законного цивільного застосування або небезпечні для використання без відповідної військової підготовки.

[101] Укроборонпром створив Центр з техобслуговування та ремонту іноземного озброєння й військової техніки // ДК “УкрОборонПром”. – 2022, 16 серпня. – URL: https://bit.ly/3EeREzj

Також, експерти державного концерну “Укроборонпром” оцінили перші 13 розробок у сфері безпеки та оборони, подані в рамках грантової програми. Ці ініціативи мають на меті сприяти підвищенню обороноздатності країни та її швидкій післявоєнній відбудові. Програму реалізують Концерн і Український фонд стартапів (USF) спільно з Кабінетом Міністрів України.

Запропоновані проєкти стосуються розвитку БПЛА, CRM-систем та оптимізації даних, нових транспортних засобів, комплексів контрбатарейної боротьби тощо. Потенційно ці пропозиції здатні підсилити ЗС України та стати потужним імпульсом для подальшого розвитку інноваційних технологій у військовій сфері.

Разом з представниками Укроборонпрому розробки оцінює пул незалежних експертів із різних галузей економіки. Проєкти, які відповідають ключовим критеріям відбору (затребуваність, здійсненність і життєздатність), спрямовуються на розгляд Наглядової ради USF. Вона ухвалює рішення про фінансування та укладення договору про надання гранту. Програма грантової підтримки започаткована у червні поточного року. Відтоді на розгляд надійшло близько 100 проєктів, які стосуються технологій військового та подвійного використання, відбудови інфраструктури тощо. Сума гранту на реалізацію найкращих ініціатив – до 35 000 доларів США[102].

Також, важливу роль у розвитку ОПК та у веденні війни відіграє озброєння партерів, що постачається до України. Постачанням зброї до України займаються військові фахівці з матеріально-технічного забезпечення, які розміщені у штаб-квартирі Європейського командування США в Німеччині. Вони отримують постачання з понад 40 країн, а потім організовують перевезення вантажів комбінованим способом, враховуючи всі можливості шляхів постачання (повітряний, автомобільний, річковий та морський). Це дозволяє скоротити час на транспортування до 72 годин, що дає можливість транспортувати великі партії важкого озброєння, зокрема важких снарядів. Відповідно можна стверджувати, що дефіцит необхідного обсягу снарядів, узгодженого в рамках міжнародної допомоги Україні, майже відсутній.

Впродовж серпня Україна отримала велику кількість важкої техніки та снарядів від країн Заходу. Можна стверджувати, що розпочатий наступ на Півдні України 29 серпня став наслідком перехоплення ініціативи українською стороною та отриманням достатньої кількості озброєння від західних партнерів. Занепад воєнного потенціалу росії стрімко зростає: знищення складів з боєприпасами, живої сили, великого скупчення військ, командних пунктів тощо.

[102] Укроборонпром вивчає оборонні стартапи українців: БПЛА, комплекси контрбатарейної боротьби, нові транспортні засоби // ДК “УкрОборонПром”. – 2022, 18 серпня. – URL: https://bit.ly/3SS3pj9

Зауважимо, що існуюча обстановка на фронтах в Україні не в останню чергу залежить від міжнародної воєнної підтримки. Її, окрім країн НАТО, США та Євросоюзу, надають понад 60 країн, тобто майже третина країн-членів ООН. Кількість країн, які нас підтримують, постійно зростає (група з питань оборони України, формат "Рамштайн"). Серед цих країн існує наступний консенсус: Україна не має зазнати поразки у цій війні.

Санкційна політика України. В Україні створено міжвідомчу групу з питань реалізації державної санкційної політики, що буде координувати санкції проти рф.

Мета створення цієї робочої групи – прискорити накладення санкцій, які ініційовані багатьма органами державної влади і перебувають на різних стадіях ухвалення[103].

Основними завданням є координація та прискорення санкції проти тисяч фізичних та юридичних осіб рф, які в той чи інший спосіб причетні до агресії проти України та щоденно загрожують безпеці країни та наших громадян.

Під час першого засідання було вирішено, що робоча група упорядкує існуючі ініціативи, які перебувають на різних стадіях схвалення, та надаватиме рекомендації щодо прийняття остаточних рішень задля накладення належних санкцій на осіб. Рекомендації базуються на принципах та підходах партнерів України і максимально враховують досвід санкційної політики проти рф, яку застосовують США, Великобританія, країни ЄС та ін. Зокрема, група рекомендувала накласти санкції на осіб, пов'язаних із "росатомом", з огляду на ті злочини, що відбуваються на окупованих об'єктах атомної енергетики. Також в роботу взято санкційний список МЗС, підготовлений з метою синхронізації із заходами наших партнерів.

Надано увагу і санкціям у вигляді стягнення в дохід держави активів. Особливості цього виду обмежень полягають у тому, що вони застосовуються за рішенням Вищого антикорупційного суду за поданням Міністерства юстиції. У зв'язку із цим є необхідність повного блокування активів.

Раніше Кабінет Міністрів України підтримав рішення про запровадження повного ембарго на імпорт товарів з російської федерації. Відтепер жодна продукція рф не зможе бути ввезена на територію України. Також ухвалено рішення про вилучення понад 900 об'єктів права власності росії на користь України.

Наслідки війни будуть відчутні протягом кількох поколінь, адже економіку і інфраструктуру було частково зруйновано, сім'ї було розділено й переміщено, порушено розвиток людського потенціалу, знищено культурну

[103] Про утворення Міжвідомчої робочої групи з питань реалізації санкційної політики // Верховна Рада України. Законодавство України. – 2022, 30 серпня. - URL: https://bit.ly/3fFFHIO

спадщину. Натомість українська економіка продемонструвала певні позитивні зрушення в торгівельному балансі (співвідношення експорту та імпорту) за рахунок «зернового коридору», збільшились золотовалютні резерви, стабілізувалась інфляція, курс долара США та євро зазнає незначних коливань, сповільнилось падіння ВВП.

Висновки

Світова економіка знаходиться в стагнації, інфляційні процеси та сповільнення темпів зростання ВВП стали загальносвітовою проблемою. Країни ЄС планомірно та узгоджено проводять заходи з послаблення впливу газової кризи, що позитивно впливає на зниження ціни на газ.

Незважаючи на газовий шантаж росії та власні національні та загальноєвропейські проблеми, країни ЄС продовжують надавати економічну підтримку Україні.

росія продовжує агресивну політику, яка безсумнівно матиме вагомі наслідки в майбутньому. Керівництво рф продовжує генерувати популістські заяви щодо недієвості санкцій, плановості імпортозаміщення та відсутності проблем в економіці, при фактичному скороченні виробництва, зменшення експорту викопних ресурсів, корумпованості всіх щаблів влади та проблемах в ОПК.

На тлі рецесії у світовій економіці українська економіка, після стрімкого падіння всіх можливих показників, починає стабілізуватись, у окремих галузях починається відновлення. Вагомим чинником стабілізації економічної ситуації в Україні та підтримки фінансової системи держави є фінансова допомога міжнародних партнерів, за рахунок якої щомісячно фінансується приблизно половина витрат Державного бюджету України.

1.3. ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА

Воєнно-стратегічна обстановка упродовж серпня 2022 року характеризувалась як складна.

Обстановка навколо України

Спостерігаючи наростаючу загрозу безпеці у регіоні, у серпні 2022 року держави Північноатлантичного Альянсу, докладали значних зусиль до посилення власних спроможностей та воєнно-стратегічного потенціалу поблизу своїх східних кордонів.

В рамках місії “Air Shielding”, NATO здійснило посилення авіаційного угрупування в Польші – 12 літаків F-22 Raptor 90-ї винищувальної ескадрильї США 4 серпня прибули на 32-гу базу тактичної авіації (Ласьк) для виконання

завдань разом із польськими F-16 із забезпечення безпеки польського повітряного простору[104].

Не зникало з порядку денного також питання збільшення контингенту військ НАТО у країнах Балтії. В рамках зазначеного, у другій половині серпня, на території Естонії були проведено навчання “FURIOUS WOLF – 2022”, із

залученням штурмовиків AV-8B Harrier II США, німецьких та британських винищувачів Eurofighter Typhoon і Voyager відповідно[105] та тренувальні польоти гелікоптерів CH- 47 Coooot Великої Британії. 06 серпня 2022 року Здійснено захід до порту Таллінна десантного корабля USS Gunston Hall.

Також продовж місяця, підрозділи латвійських ЗС взяли участь у навчаннях “NORTH BLOW – 2022” (6 – 20 серпня) у штаті Мічиган у США[106] та навчаннях НАТО в районі військового аеродрому “Lielvārde” (Огре) наприкінці серпня[107].

Аналогічні багатонаціональні навчання проводилися протягом третьої декади серпня у небі над Словаччиною. Під час навчального протистояння об’єднане авіаційне угруповання Франції, США та Великобританії, до складу якого входили винищувачі 4-го та 5-го поколінь (F-22, Rafales, МіГ-29 та Eurofighter Typhoon), а також бомбардувальники B-52 протидіяли об’єднаному німецько-нідерландському угрупованню ППО-ПРО, які були розгорнуті у Словаччині для захисту східного флангу НАТО[108].

На території Польщі, із залученням підрозділів інших країн-членів НАТО було проведено навчання “THUNDER STRIKE – 2022”[109] з підвищення розвідувальних і вогневих спроможностей бойових груп НАТО, та практичні

---

[104] Одні з найсучасніших у світі винищувачів прибувають до Польщі / Ministerstwo Obrony Narodowej – Офіційна Фейсбук-сторінка МО Польщі // Facebook. – 2022, 4 серпня. – URL: https://bit.ly/3Rr8yxN

[105] Проведення навчань авіації Furious Wolf / Sõdurileht – Офіційна Фейсбук-сторінка МО Естонії // Facebook. – 2022, 10 серпня. – URL: https://bit.ly/3UP71o2

[106] Латвійські військові та нацгвардійці беруть участь у військових навчаннях “Північний удар 2022” // Nacionālie bruņotie spēki – Офіційна сторінка МО Латвії. – 2022, 10 серпня. – URL: https://tinyurl.com/24apcpzd

[107] Винищувачі ВПС Об'єднаних сил здійснять низькі тренувальні польоти над авіабазою Ліелварде // Nacionālie bruņotie spēki – Офіційна сторінка МО Латвії. – 2022, 26 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yj9ujv9m

[108] НАТО проводить комплексні багатонаціональні навчання над Словаччиною // Allied Air Command | NATO. – 2022, 23 серпня. – URL:

[109] Наші союзники з бойової групи НАТО спільно з бійцями 15-ї механізованої бригади виконували завдання в рамках навчань “Громовий удар” // Wojsko Polskie. – 2022, 5 серпня. – URL: https://tiny.pl/wq8cz

заняття з перенавчання польських танкістів 1-ї Варшавської бронетанкової бригади на танки Абрамс під керівництвом фахівців ЗС США[110].

З метою демонстрації воєнної присутності НАТО у Південно-східній Європі, протягом першої декади серпня кораблі Другої постійної військово-морської групи НАТО (SNMG2) провели навчання в Адріатичному і Середземному морях[111], а з 8 по 19 серпня провели спільні тренування "THRACIAN VIPER – 2022", під час яких авіація Болгарії, Канади, Греції, Румунії і США відпрацьовувала навички проводити об'єднані операції в повітряному просторі НАТО на південно-східному напрямку[112].

Розгортання військ НАТО в країнах, які межують з РФ, є стратегією, яку західні військові лідери називають "обороною дикобраза". Прагнучи зробити ціну вторгнення неприйнятною для противника, вони демонструють, що війська НАТО можуть миттєво мобілізуватися та підтримати союзників[113].

Крім цього, країнами Північноатлантичного Альянсу проводились окремі заходи на державному рівні щодо зміцнення свого воєнного потенціалу. А саме:

в **Польщі** уряд, наприкінці серпня, затвердив оборонний бюджет держави на 2023 рік, у розмірі майже 98 мільярдів злотих – рекордна для Польщі сума. "Це бюджет безпеки Польщі та безпеки польських сімей" – заявив прем'єр-міністр Матеуш Моравецький[114]. В рамках збільшення оборонних витрат також ухвалено рішення про виділення 30-40 мільярдів злотих на закупівлю озброєння за кордоном. Крім того, у бюджет 2023 року закладено кошти на збільшення чисельності власної армії понад 20 тисяч солдат, не враховуючи сил територіальної оборони.

Литва розпочала будівництво трьох нових військових містечок які передбачатимуть розміщення як підрозділів власних збройних сил, так і підрозділів НАТО, які залучаються до посилення передової військової присутності сил НАТО на території балтійських країн. На державному рівні здійснюється підтримка створення та розвитку національних промислових

[110] 18-та механізована дивізія / Ministerstwo Obrony Narodowej – Офіційна Фейсбук-сторінка МО Польщі // Facebook. – 2022, 31 серпня. – URL: https://bit.ly/3LTIWYY

[111] Кораблі НАТО завершили навчання у східному Середземномор'ї // NATO - News. – 2022, 11 серпня. – URL: https://tinyurl.com/3axjkkvr

[112] ВПС країн НАТО проводять спільні льотні тренування над Болгарією // NATO - News. – 2022, 08 серпня. – URL: https://tinyurl.com/3y5buauy

[113] Країни Балтії очікують збільшення контингенту США та допомоги зі зброєю // Мілітарний. – 2022, 14 серпня. – URL: https://tinyurl.com/3hx5b299

[114] Мільярди для військових // Wojskowy Instytut Wydawniczy. – 2022, 30 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yc4mwh4y

компаній, які пов'язують свою діяльність з обороною, зокрема, виробництвом безпілотників. Так, 23 серпня на аеродромі Кивішкі, під керівництвом міністра національної оборони Литви, відбулася виставка "DRONE DAY – 2022", де 20 литовських розробників представили свої розробки – це перша подія такого роду, спрямована на вивчення потенціалу промислових виробників Литви з оборонної точки зору[115].

Загальна обстановка

Російські війська продовжували ведення стратегічної наступальної операції, в ході якої ворог намагався досягнути наступних стратегічних цілей:

оточення й розгром угруповання ЗС України в Донецькому операційному районі, з виходом на адміністративні кордони Донецької та Луганської областей;

утримання ТОТ Харківської області та забезпечення безперешкодної логістики з Бєлгородської області для угруповання російських військ у тимчасово окупованих районах Донецької області;

утримання ТОТ Запорізької області та збереження сухопутного коридору між тимчасово окупованими районами Донецької області і ТОТ АР Крим;

утримання захоплених районів Херсонської області й створення умов для проведення наступу в напрямку Миколаїв – Одеса.

З кінця липня та протягом першої декади серпня противник здійснив перегрупування п'яти батальйонних тактичних груп військ Східного ВО у Таврійський та Південнобузький, зокрема на Запорізький напрямок – дві БТГр 36 А та одна БТГр 35 А, на Криворізький напрямок – дві БТГр 35 А. У резерви першої черги на ТОТ АР Крим та Бєлгородської області зі Слобожанського ОР переміщено до п'яти БТГр. Крім того, на Слов'янському напрямку на відновлення боєздатності виведено три БТГр 29, 36, 35 А відповідно, а після відновлення боєздатності переміщена в район виконання завдань одна БТГр 20 А Західного військового округу.

Таким чином, на початок серпня, кількість БТГр, які залучалися до ведення бойових дій становила – 115 (з них безпосередньо застосовувалися – 97 (Сіверський ОР – 3, Слобожанський – 17, Донецький ОР – 50, Південнобузький ОР – 27), на відновлені боєздатності перебувало 18). У резерві знаходилось 44 БТГр. На україно-білоруському кордоні було дислоковано до 7 батальйонів зс рб. Загалом, без врахування резерву угруповання нараховувало: особового складу – до 157,6 тис.; танків – до 1120; ББМ – до 2490; артилерійських систем – до 1290; РСЗВ – до 600; ОТРК – 66.

[115] Залучення литовських промислових компаній до оборони зростає // Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija – Офіційна сторінка МО Литви. – 2022, 23 серпня. – URL: https://bit.ly/3rmRmPo

Орієнтовний склад БТГр зс рф

Найменування озброєння		Танкова БТГр			Механізована БТГр	
		ОВТ	о/с		ОВТ	о/с
		до 150	650-700		до 180	800-1000
	Управління (штаб)					
	Особового складу – до 10 осіб; ОВТ – до 4 од.					
	Танковий (механізований) підрозділ					
Т-72Б, Т-90, Т-80У/БВ		до 31 (три ТР)	близько 120		до 10 (одна рота)	близько 40
БМП-2, БМП-3		до 11 (одна рота)	близько 100		до 33 (три роти)	близько 300
	Реактивна артилерія					
БМ-21 “Град”		до 6 (батарея)	близько 60		до 6 (батарея)	близько 60
	Самохідна артилерія					
2С1 “Гвоздика”, 2С3 “Акація”, 2С19 “Мста-С”		до 12 (дві батареї)	близько 120		до 12 (дві батареї)	близько 120
	Засоби ППО					
9К35 “Стріла-10”, 2С6 “Тунгузка”, 9К330 “Тор”		до 3 (взвод)	15-20		до 3 (взвод)	15-20
ПЗРК 9К333 “Верба”, 9К38 “Ігла-С”		до 12 (чотири взвода)	близько 40		до 12 (чотири взвода)	близько 40
	Протитанкові засоби					
ПТРК 9К111 “Фагот”, 9К135 “Корнет”		до 6 (батарея)	близько 20		до 6 (батарея)	близько 20
	Мінометний підрозділ					
Міномет 2Б11 “Сані”		до 6 (батарея)	близько 20		до 6 (батарея)	близько 20

	Підрозділ БПАК					
БПАК Орлан-10		до 4 (взвод)	4-8		до 4 (взвод)	4-8
	Підрозділи бойового забезпечення					
	Інженерно-саперний (особового складу – до 60 осіб (до роти); ОВТ – до 20 од.) Розвідувальний підрозділ (особового складу – до 60 осіб (до роти); ОВТ – до 15 од.) Підрозділ РЕБ (особового складу – 25-30 осіб (взвод); ОВТ – до 10 од. (основний тип – РБ-301Б “Борисоглєбськ-2”)					
	Підрозділ зв’язку					
	Особового складу – 25-30 осіб (до роти); ОВТ – 6-8 од.					

Угруповання Сил оборони України з метою відбиття збройної агресії противника, позбавлення його наступального потенціалу та відновлення контролю над ТОТ України продовжувало ведення:

оборонної операції в межах Східної операційної зони силами ОСУВ “Хортиця”;

оборонної та контрнаступальної операцій в межах Південно-Західної операційної зони, силами ОСУВ “Олександрія”;

стабілізаційної операції в межах Північно-Західної операційної зони силами ОСУВ “Північ”.

Часткова обстановка
(положення, завдання, угруповання військ (сил) сторін на напрямках, способи ведення, напрями зосередження зусиль, результати воєнних дій)
у Східній операційній зоні

Найбільш інтенсивні бойові дії, як і у попередньому місяці, в серпні відбувалися у Східній операційній зоні де окупанти проводили активні наступально-штурмові дії та вдало застосовували наявні вогневі засоби. Крім того, ворог продовжував інтенсивну повітряну розвідку за допомогою безпілотних літальних апаратів.

Противник силами до 67 БТГр зі складу 6, 20 А, 1 ТА, 11 АК берегових військ бф західного во, 5, 35, 36 А, 68 АК, тоф східного во, 2, 41 А, 90 тд центрального во, 8, 58 А, чф, кфл, військових частин та підрозділів 1, 2 АК південного во, пф, бф, пдв вів бойові дії по рубежу: ВАСИЛІВКА, ЩЕРБАКИ, НОВОПОКРОВКА, МИРНЕ, МАРФОПІЛЬ, ВИШНЕВЕ, НОВОДАРІВКА, НОВОДОНЕЦЬКЕ, НОВОМАЙОРСЬКЕ, ЄГОРІВКА, ВОЛОДИМИРІВКА, СТЕПНЕ, ОЛЕКСАНДРІВКА, СТАРОМИХАЙЛІВКА, СПАРТАК, ВАСИЛІВКА, НОВОБАХМУТІВКА, ШИРОКА БАЛКА, ЗАЙЦЕВЕ, ГОЛЬМІВСЬКИЙ, ДОЛОМІТНЕ, БАЙРАК, вздовж ВУГЛЕГІРСЬКОГО

водосховища, Вуглегірська ТЕС, КЛИНОВЕ, ПОКРОВСЬКЕ, СТРЯПІВКА, НАГІРНЕ, БЕРЕСТОВЕ, ВЕРХНЬОКАМ'ЯНКА, ЗОЛОТАРІВКА, ГРИГОРІВКА, ВЗДОВЖ ЛІВОГО БЕРЕГА р. СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ, БОГОРОДИЧНЕ, ДОВГЕНЬКЕ, БРАЖКІВКА, ВЕЛИКА КОМИШУВАХА, ЗАВОДИ, ВЗДОВЖ р. СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ, ЩУРІВКА, БАЛАКЛІЯ, ТРАКОВЕ, ВАСИЛЕНКОВЕ, ПРИМОРСЬКЕ, вздовж ПЕЧЕНІЗЬКОГО водосховища, СТАРИЦЯ, ТЕРНОВА, ВЕЛИКІ ПРОХОДИ, ЦУПІВКА, ТУРОВЕ, ВЕТЕРИНАРНЕ, вздовж державного кордону України.

Намагаючись досягти стратегічних цілей у Східній операційній зоні **противник** виконував наступні завдання:

вийти на адміністративний кордон Луганської області;

розгромити угруповання ЗС України та продовжити наступ в напрямках ДОНЕЦЬК-ПОКРОВСЬК, БАХМУТ-КРАМАТОРСЬК, ВОЛНОВАХА-КОСТЯНТИНОПІЛЬ;

утримати оборонні рубежі та недопустити прориву українських військ в глибину російської оборони у Слобожанському ОР.

Враховуючи результати чотирьох місяців війни, на початку липня ворог окупував до 69% Донецької області та близько 98% Луганської області.

Зосереджуючи основні зусилля на Донецькому напрямку противник продовжував завдавати ракетно-авіаційних ударів, силами та засобами 4 армії ВПС та ППО, по важливих об'єктах воєнної та цивільної інфраструктури і здійснювати обстріли із ствольної та реактивної артилерії вздовж всієї лінії фронту.

В Донецькому операційному районі противник продовжував здійснювати обстріли із ствольної, реактивної артилерії, танків та під прикриттям авіації намагався покращити тактичне положення. Також відмічалося переміщення окремих підрозділів ворога зі Слов'янського на Запорізький напрямок. Силами підрозділів 1 АК вів наступальні (штурмові) дії, але більшість з яких протягом місяця успіху не мали.

Частковий успіх ворог мав лише на Авдіївському напрямку. Продовжуючи атакувати Авдіївку, як оперативно-стратегічний форпост, намагався виконати стратегічне завдання – вихід на адміністративний кордон Донецької області. Окупанти вже здійснювали спроби прориву через північно-східну околицю Авдіївки, але на кінець місяця значного успіху не досягли[116].

Також, російські війська продовжували штурмувати повністю зруйновані Піски та намагались захопити відрізок міжнародної траси Е50 (Ужгород – Довжанський).

На Запорізькому напрямку противник наприкінці першої декади серпня посилив систему ППО шляхом переміщення ЗРК С-300 в напрямку

[116] Stepanenko K., Philipson L., Lawlorand K., Hird K. and Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 2 // The Institute for the study of war. – 2022, 2 серпня. – URL: https://bit.ly/3LLstGh

МЕЛІТОПОЛЬ – ЗАПОРІЖЖЯ. Це вказувало на активізацію застосування авіації та можливе застосування зазначеного ЗРК по наземних цілях[117].

В Слобожанському операційному районі відмічалося зниження бойової активності, противник застосовував тактику ведення позиційних боїв, продовжував здійснювати обстріли м. Харків в основному ракетами ЗРК С-300. Намагався покращити тактичне положення у напрямках Богородичного та Долини, але внаслідок активного супротиву українських військ успіху не мав. За підтримки авіації, ракетних військ та артилерії, противник безуспішно намагався проводити штурмові дії в напрямку Харкова. Впродовж місяця просування вглиб контрольованої українськими військами території не зафіксовано.

Сили оборони України силами ОСУВ "Хортиця" (ОУВ "Харків", ОТУ "Лиман", ОТУ "Соледар", ОТУ "Донецьк", ОУВ "Дніпро") продовжували ведення оборонної операції у визначеній операційній зоні.

З метою недопущення виходу противника на адміністративні кордони Донецької та Луганської областей виконували наступні завдання:

недопущення прориву першого рубежу оборони та відновлення противником наступальних дій в напрямках ДОНЕЦЬК-ПОКРОВСЬК, БАХМУТ-КРАМАТОРСЬК, ВОЛНОВАХА-КОСТЯНТИНОПІЛЬ;

недопущення відновлення противником наступальних дій в напрямку на ХАРКІВ;

дезорганізація систем управління військами і зброєю та всебічного забезпечення противника;

відбиття засобів повітряного нападу противника.

Незважаючи на активність противника в Донецькому операційному районі, Сили оборони України упродовж серпня відбили всі наступи ворога та не допустили його просування в глибину території України та не дали зайняти ні одного населеного пункту.

В Слобожанському операційному районі особливих змін не відбулося. ОСУВ "Хортиця" здійснило перегрупування та нарощування угруповань військ (сил), однак, цього не було достатньо для досягнення переваги на зазначеному напрямку.

З метою позбавлення ворога можливості ведення активних бойових дій, а також для ускладнення передислокації його резервів, ЗС України протягом місяця завдавали ракетно-артилерійських ударів по важливих логістичних центрах та місцях розміщення сил і засобів військ противника. Зазначені дії проводилися у поєднанні з виконанням бойових завдань ССпО та Руху Опору по тиловим обє'ктам зс рф.

[117] Андрющенко П. Ворог стягує ППО до лінії фронту // Укрінформ. – 2022, 10 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yrmedsez

Тримаючи ворога під впливом постійної загрози вогневих ударів, змушуючи його переносити в глибину місця дислокації своїх пунктів управління, а також райони розгортання угруповань живої сили та бойової техніки, посилювати інженерне забезпечення своїх позицій, витрачати час та ресурси на фортифікаційне обладнання ТОТ, Сили оборони України обмежували маневр противника, унеможливлюючи відновлення активних наступальних бойових дій.

У Південно-Західній операційній зоні:

Противник силами до 27 БТГр зі складу 8, 49 А, 22 АК, з'єднань та частин 1 АК південного во, 35 А східного во, пдв утримував рубіж: ОЛЕКСАНДРІВКА, ПРАВДИНЕ, БЛАГОДАТНЕ (ПЕТРОВСЬКЕ), ТЕРНОВІ ПОДИ, ЛЮБОМИРІВКА, МАКСИМІВКА, НОВОПЕТРІВКА, СНІГУРІВКА, вздовж р. ІНГУЛЕЦЬ, АНДРІЇВКА, БІЛОГІРКА, ДАВИДІВ БРІД, вздовж р. ІНГУЛЕЦЬ, МАЛА ОЛЕКСАНДРІВКА, ВЕЛИКА ОЛЕКСАНДРІВКА, АРХАНГЕЛЬСЬКЕ, ОЛЬГИНЕ, ВИСОКОПІЛЛЯ, НОВОВОЗНЕСЕНСЬКЕ, МИРОЛЮБІВКА, ЛЮБИМІВКА, ХРЕЩЕНІВКА, ЗОЛОТА БАЛКА.

З метою утримання захоплених районів Херсонської області й створення сприятливих умов для проведення наступу в напрямку м. Миколаїв виконував наступні завдання:

недопущення прориву рубежів оборони та ведення наступальних дій ЗС України в напрямку ХЕРСОНА та КАХОВКИ;

відновлення наступальних дій в напрямку ХЕРСОН-МИКОЛАЇВ;

відновлення втрачених логістичних шляхів для всебічного забезпечення угруповання на правому березі р. Дніпро;

утримання контролю за центральною та східною частинами акваторії Чорного моря.

На Південнобузькому напрямку ворог зосереджував зусилля на утриманні зайнятих рубежів та недопущенні створення Силами оборони України сприятливих умов для наступу. Застосовував наявні засоби вогневого ураження для обстрілів позицій українських військ, руйнування об'єктів цивільної та військової інфраструктури уздовж лінії фронту та в глибині оборони.

Починаючи з кінця липня противник перекидав війська з Донецького на Запорізький та Миколаївський напрямки. Підтвердженням зміни головного вектора "спецоперації рф" стали слова представника Головного управління розвідки МО України Вадима Скібіцького, що станом на 01 серпня 2022 року російські війська протягом двох тижнів виводили БТГр, в основному повітряно-десантних військ, з Донецької області на окуповану територію Херсонської області.

Світові військові аналітики зазначають, що російські війська, ймовірно,

визначили південний напрямок, як більш вразливий та який потребує посилення. На фотоматеріалах у соціальних мережах було видно, як російські війська протягом останніх тижнів перекидали техніку та особовий склад до Запорізької та Херсонської областей[118].

"Російські війська передислокують підрозділи Східного військового округу (СВО), які діють у Слов'янську, на південь України та перекидають велику кількість військ до Криму для підготовки до захисту окупованих Херсонської та/або Запорізької областей від українських контрнаступів[119]".

Також впродовж серпня противник безуспішно намагався здійснити ремонт автомобільного мосту "Антонівський" та здійснював логістичне забезпечення російських підрозділів через дамбу Каховської ГЕС, що призводило до високого рівня навантаження на зазначений маршрут. Таким чином російські війська не мали мостів, придатних для переправлення важкої техніки або важких вантажів через річку Дніпро в Херсонській області, і покладалися в основному на понтонну переправу, яку встановили біля "Антонівського" автомобільного мосту.

Впродовж місяця на південному напрямку противник продовжував нанесення ракетних ударів, переважно ракетами комплексу С-300, по позиціях українських військ та по цивільній інфраструктурі м. Миколаїв, Миколаївської та Одеської областей. Продовжував утримувати в акваторії Чорного моря від одного до трьох кораблів (підводних човнів) носіїв крилатих ракет та завдавати ракетних ударів по об'єктах в глибині території України.

У тимчасово окупованому Криму протягом місяця відбулася низка потужних вибухів на військових об'єктах, зокрема на аеродромах Новофедорівка (09.08), Джанкой (16.08), Гвардійське (16.08), Бельбек (18.08). Україна ніколи публічно не визнавала цей напад, але радник Офісу президента Михайло Подоляк назвав останній інцидент "демілітаризацією в дії", вказавши, що вибухи не були випадковими. А Міністерство оборони Росії повідомило, що вибухи на півночі Криму сталися на місці тимчасового зберігання боєприпасів на базі поблизу селища Майське. Лідер кримськотатарського народу Рефат Чубаров назвав вибухи "хітом", який чути "далеко за степом"[120].

Ці вибухи завдали значної шкоди російським військовим ресурсам і на

[118] Stepanenko K., Philipson L., Lawlor K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 1 // Institute for the study of war. – 2022, August 1. – URL: https://tinyurl.com/4dpsbthb
[119] Скібіцький В. Окупанти перекидають сили з району Слов'янська для підтримки оборонних позицій на півдні // Інформаційний супротив – 2022, 02 серпня. – URL: https://tinyurl.com/36farvp6
[120] Kirby P. Ukraine war: Russia blames sabotage for new Crimea blasts // BBC news – 2022, August 16. – URL: https://tinyurl.com/247fsfjx

деякий час вивели з ладу один із головних логістичних центрів на ТОТ Криму – Джанкой, яий російські війська використовували як залізничний вузол для транспортування військ і техніки до окупованих населених пунктів в Запорізькій області. Противник в результаті вибухів зазнав значних втрат в авіаційних засобах ураження та авіаційній техніці на деякий час знизив активність застосування авіації на південному напрямку. Враховуючи те, що на аеродромі Новофедорівка знаходилась єдина військова частина ударної авації чорноморського флоту рф, можна припустити, що спроможності морської авіації флоту зараз значно знизилися.

Спираючись на данні відкритих джерел, можна спрогнозувати загальні втрати противника після нанесених ударів в Криму, а саме:

аеродром Новофедорівка – літаки типу Су-30СМ, Су-33, Су-24М – 7 знищено, 2 пошкоджено, здетонували 4 склади боєприпасів;[121]

аеродром Джанкой – під час вибухів у районі аеродрому Джанкою було розгорнуто, щонайменше 8 ЗРС С-400, 3-х ЗРК С-300, 5 ЗРПК ”Панцир-С1” та зосереджено 440 транспортно-пускові контейнери до ЗРК С-300, а у районі залізничної станції “Азовська”, у цей час, по даним розвідки проводилося розвантаження 17 ББМ, 10 САУ “Гвоздика”, 7 САУ “Мста-С”, 2-х САУ “Піон”, 3 од. РСЗВ БМ-21 “Град”, а також боєприпасів. [122]

На тлі зазначених великих втрат російське військово-політичне керівництво призначило нового командувача чф, повідомляє державне інформаційне агентство ТАСС від 19.08.22.

віце-адмірал Віктор СОКОЛОВ. *1962 р.н.*
закінчив: Вище воєнно-морське училище ім. М. В. Фрунзе (1985)
різні посади на Тихоокеанському флоті (1985 – 2012).
керівні посади на Північному флоті (2012 – 2019).
начальник Воєнно-морської академії ім. Н. Г. Кузнецова. (2019 – 2022) [123]
командувач чф рф з с 21 серпня 2022 року

Віктор Соколов змінив Ігоря Осипова, який командував чф рф з травня 2019 року. [124] Що в свою чергу могло привести до зміни формату застосування чф рф та корегування оперативно-стратегічних планів.

[121] Прищепа Я. Канадська розвідка оцінила втрати РФ від початку війни // Суспільне новини – 2022, серпень 12 – URL: https://tinyurl.com/55yycpys
[122] Рощіна О. Вибухи поблизу Джанкоя: скільки техніки тримали там росіяни // Українська правда – 2022, серпень 16 – URL: https://tinyurl.com/bdasuhr2
[123] Ліснічук М. Після вибухів у Криму призначено нового командувача Чорноморського флоту РФ: що про нього відомо. // Обозреватель – 2022, серпень 13 – URL: https://tinyurl.com/5n6kmy87
[124] From CNN’s Pleitgen F. and Pavlova U. Russia appoints new commander for its Black Sea fleet // CNN – 2022, серпень 19 – URL: https://tinyurl.com/37jhmsbs

Але, протягом останньої декади серпня, суттєвих змін у діяльності чф рф не відбулося. Російські надводні сили продовжували триматися близько до кримського узбережжя або діяли у середній частині Чорного моря поза межами досяжності українських засобів берегової оборони. Основна частина чф залишалася в портах базування.

Сили оборони України силами ОСУВ “Олександрія” (ОУВ “Примор’я”; ОУВ “Каховка”) продовжували ведення оборонної операції у визначеній операційній зоні. З метою відновлення контролю над тимчасово окупованими територіями Миколаївської та Херсонської областей та акваторією Чорного моря виконували наступні завдання:

проведення контрнаступальних дій в напрямках ХЕРСОНУ, КАХОВКИ;

недопущення відновлення наступальних дій противника в напрямку МИКОЛАЇВ та КРИВИЙ РІГ;

встановлення контролю над північно-західною частиною акваторії Чорного моря;

відбиття засобів повітряного нападу противника.

В Південнобузькому операційному районі українські військові продовжували позбавляти противника шансів до відходу з правого берега Дніпра. Протягом місяця було нанесено низку високоточних ударів по мосту на дамбі Каховської гідроелектростанції (ГЕС) та по Антонівському автомобільному мосту.

Завдяки пошкодженню транспортних мостів через річку Дніпро в Херсоні та Каховці було дуже ускладнене логістичне забезпечення угруповання противника, яке знаходиться на правому березі. “Протягом другого тижня серпня ми знищили понад 10 складів боєприпасів і скупчень військової техніки. Пошкодили мости через річку Дніпро – ці влучання не дозволяють перекидати важку техніку цими мостами”, – повідомили в оперативному командуванні “Південь” ЗС України[125].

Також з метою підготовки до проведення наступу, протягом серпня 2022 року, ОСУВ “Олександрія” було здійснено:

перегрупування військ (сил);

підготовку вихідних рубежів для проведення наступу;

переміщення засобів РВіА, ППО та резервів ближче до лінії фронту;

розгортання сил і засобів логістичного забезпечення на шляхах проведення наступу.

[125] From CNN's Lister T. Russian troops squeezed in south Ukraine as Kyiv ramps up strikes // CNN – 2022, серпень 16 – URL: https://tinyurl.com/3p659azu

Враховуючи зазначене та з метою деокупації Херсонської області і виходу на північно західний кордон з ТОТ АР Крим Сили оборони України 29 серпня розпочали проведення наступальної операції на південному напрямку.

Протягом останніх днів серпня за рахунок вдалих наступальних дій підрозділів ОСУВ “Олександрія” вдалося захопити ініціативу та заставити ворога відступити на Херсонському та Каховському напрямках. Було встановлено контроль над 8 раніше окупованими населеними пунктами.

Генеральний штаб ЗС України повідомив про знищення, на південному напрямку, російських комлексів ППО – 14 одиниць ЗРК та РЛЗ зс рф. Очевидно, ворог ворог пропустив раптовий потужний удар, за яким прослідували висновки щодо застосування Повітряними Силами ЗС України протилокаційних ракет типу HARM.

Під час застосування HARM це не виглядає перебільшенням, такий погром цілком можливий, оскільки раніше протирадіолокаційні ракети ЗС України не застосовували, і російські радари працювали майже без перешкод.

Підтвердженням застосування ракет типу HARM є знімки з позицій російських військових із залишками ракети AGM-88, приналежність залишків саме до даного типу ракет видала напис на шматку хвостового оперення[126].

Обстановка в операційній зоні в цілому сприяла виконанню завдань підрозділами ЗС України. Успішні дії ЗС України на Південнобузькому напрямку створили передумови для ізоляції ворожого угруповання на правобережжі Дніпра від своїх логістичних потоків та основних сил окупаційних військ у Південно-Західній операційній зоні.

У Північно-Західній операційній зоні:

Противник утримуючи вздовж державного кордону з Україною у Брянській та Курській областях визначені підрозділи зі складу військ Західного ВО (20 А, 1 ТА) з метою забезпечення охорони державного кордону та сковування дій ЗС України виконував наступні завдання:

недопущення перетину українськими військами російського-українського кордону;

[126] Американські протирадіолокаційні ракети з'явилися на фронті. Російська ППО значно ослабне// Texty.ORG.ua – 2022, 10 серпня. – URL: https://tinyurl.com/24fdr3se

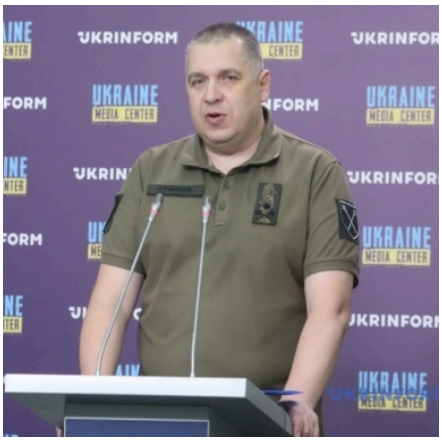
проведення демонстраційних дій поблизу російсько-українського кордону у Брянській і Курській областях.

Упрдовж серпня ворог не вів наступальних дій і не здійснював спроб перетнути державний кордон. Противник продовжував вести артилерійські обстріли населених пунктів та прикордонних районів Чернігівської й Сумської областей. Заходи охорони українсько-російського кордону в Брянській і Курській областях здійснювались у посиленому режимі.

На Волинському та Поліському напрямках ситуація суттєвих змін не зазнала, підрозділи збройних сил республіки білорусь забезпечували охорону зі свого боку українсько-білоруського кордону, в межах Брестської й Гомельської областей.

Занепокоєння викликало продовження накопичення на військових об'єктах рб озброєння та військової техніки зс рф. Так протягом першої половини серпня на аеродромі Зябровка було розміщено дивізіон ОТР "Искандер-М", дивізіон ЗРК С-400 та завезено тактичний запас транспортно-пускових контейнерів до ЗРК С-300.

"На даний час, дійсно, тривають переміщення боєприпасів, насамперед до артилерійських систем, з баз, складів з території республіки білорусь до російських окупаційних військ, які намагаються виконати свої стратегічні завдання на сході нашої країни. Відповідно рф на територію республіки білорусь поставляє ракети типу "Искандер", С-300, С-400, якими надалі з території білорусі здійснює обстріл наших населених пунктів, нашої інфраструктури" [127].

В той же час, з білорусі продовжувалися поставки боєприпасів для російської армії, яка воює на сході України. Натомість росія завозила до рб ракети різних типів, якими потім обстрілювала українську територію. Про це на брифінгу в Медіацентрі Україна-Укрінформ заявив заступник начальника Головного оперативного управління Генерального штабу ЗС України Олексій Громов. За його словами, порівняно зі складами центральних військових округів збройних сил рф на складах білорусі умови зберігання боєприпасів були значно кращими, а лінії постачання складали менше плече підвозу[128].

У Сіверському ОР противник своєю присутністю (демонстраційні дії) стримував розміщені в цьому регіоні Сили оборони України від передислокації на інші напрямки бойових дій. Це завдання виконували підрозділи зі складу

[127] Громов О. росія й далі завозить «Іскандери» у білорусь для ракетних обстрілів України – Генштаб // Укрінформ. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3Cd6J37
[128] Громов О. росія й далі завозить «Іскандери» у білорусь для ракетних обстрілів України – Генштаб // Укрінформ. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3Cd6J37

військ Західного ВО (20 А, 1 ТА) розташовані у прикордонних районах Брянської та Курської областей.

Сили оборони України силами ОСУВ "Північ" (ОУВ "Волинь", ОУВ "Чернігів", ОТУ "Суми", Угруповання сил та засобів оборони м. Київ) продовжували ведення стабілізаційної операції у визначеній операційній зоні. З метою недопущення перетину противником державного кордону та відновлення наступальних дій виконували наступні завдання:

охорона та оборона державного кордону України;

виявлення та знищення ДРГ противника;

відбиття засобів повітряного нападу противника.

Командування Сил оборони України, в поточному місяці було змушене тримати частину своїх сил та засобів в даній операційній зоні як відповідь на потенційну загрозу повторного вторгнення противника на цій ділянці, так, як стратегія ЗС України має на меті прикриття Києва від будь-яких атак з півночі. Крім того, ОТУ "Суми" прикриває лівий фланг ОСУВ "Хортиця", сили якого ведуть запеклі бої з противником у Східній операційній зоні.

Разом з тим, хоча ймовірність нападу на Україну з території білорусі залишалася мінімальною, підрозділи Державної прикордонної служби України разом з ЗС України успішно контролювали і прикривали лінію державного кордону з рб і рф. Сили оборони України, враховуючи оперативно-стратегічну обстановку в даній операційній зоні, значну увагу приділяло районам скупчення ворожих сил на брестському полігоні, та продовжували нарощувати оборонні спроможності на визначених напрямках.

Також протягом серпня воєнно-політичне керівництво країни-агресора продовжувало мобілізаційні заходи, розпочаті у червні-липні 2022 року. Російські проксі-республіки в Донецькій та Луганській областях вели таємну мобілізаційну роботу, водночас намагаючись зібрати достатню кількість живої сили для створення боєздатних підрозділів. Влада "лнр" активно відслідковувала придатних до військової служби чоловіків, у тому числі шляхом обміну продуктів харчування на інформацію про їх місцезнаходження[129].

Суб'єкти федерації продовжували анонсувати створення нових добровольчих підрозділів, спотворюючи інформацію про свій прогрес у вербуванні добровольців. Подібні свідчення збігаються із початковими висновками, що кремль намагатиметься знайти будь-яке підкріплення для продовження своєї тривалої війни в Україні, але ці зусилля навряд чи створять боєздатні сили, необхідні для досягнення мети захопити всю Україну[130].

[129] Stepanenko K., Mappes G. and Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 20 // The Institute for the Study of War. – 2022, 20 серпня. – URL: https://tinyurl.com/ytzvw3cj

[130] Stepanenko K., Philipson L., Howard A., Lawlor K., Barros G., and Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 12 // The Institute for the Study of War. – 2022, 12 серпня. – URL: https://tinyurl.com/4w9fm3sb

Окремої уваги серед мобілізаційних заходів рф заслуговує формування 3-го армійського корпусу зс рф, який створювався з метою посилення угруповання російських військ у Східній операційній зоні та збільшення наступального потенціалу на Донецькому напрямку.

За спостереженнями аналітиків[131], зазначене з'єднання, частково формувалося за рахунок добровольчих батальйонів окремих суб'єктів федерації. Так, стало відомо, що декілька добровольчих батальйонів, зокрема з республік Татарстан і Башкортостан проходили підготовку на полігоні Тоцький в Оренбурзькії області. У навчаннях також брала участь сформована в Оренбурзькій області 72-а окрема мотострілецька бригада. Не виключено, що й інші регіональні добровольчі формування склали основу формуємих бригад 3-го армійського корпусу.

Аналіз Janes Intelligence Group нових зображень із бойової підготовки підрозділів 3-го армійського корпусу на полігоні Муліно в Нижньому Новгороді виявив, що війська 3-го армійського корпусу тренувалися на більш сучасних зразках ОВТ (БМП-3, Т-80БВ, Т-90М. автомати АК-12, тощо), в той

[131] Stepanenko K., Lawlor K., Hird K., Barros G., and Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 7 // The Institute for the Study of War. – 2022, 7 серпня. – URL: https://bit.ly/3fdPK7v

час, як інші російські добровольчі батальйони, які воювали в Україні, наприклад північноосетинський батальйон “Аланія”, вступали в бій зі старішою технікою. Той факт, що підрозділи 3-го корпусу тренувалися на кращому озброєнні, свідчить про те, що російські військові планували залучити їх до наступальних операцій і сподівалися відновити темпи наступу уздовж усієї лінії фронту[132].

Однак, професійна підготовка особового складу 3-го армійського корпусу не була такою ж якісною, як технічне оснащення. Так за даними аналітиків особовий склад не був добре навченим або дисциплінованим. Для багатьох добровольців корпусу попередній військовий досвід не був обов’язковим критерієм для включення до штату підрозділу, а частина добровольців були фізично непридатними та старими. Аналітики також відзначають, що нестача у росії досвідченого сержантського та молодшого офіцерського складу зашкодила ефективності підготовки 3-го армійського корпусу, а отже підрозділам не вистачатиме достатньої бойової потужності, щоб істотно змінити ситуацію на полі бою.

Також, поряд із зазначеним, уваги потребує і нанесення противником ракетних ударів по території України та протидія ним.

Упродовж серпня ворог наніс 1325 ракетних ударів по об’єктах воєнної та цивільної інфраструктури, що нерідко супроводжувалося людськими жертвами. Від вибухів ворожих ракет загинули 8 осіб в н.п. Торецьк (4 серпня), 19 осіб у Харкові (17 серпня), 25 осіб ст. Чаплине Дніпропетровська обл. (24 серпня).

Російські окупанти також завдали ракетних ударів і на свято всіх українців – День незалежності України. 24 серпня, загалом, у всіх областях пролунало 189 повітряних тривог – найбільше з 24 лютого[133], обстрілів зазнали понад 50 населених пунктів України. Росіяни здійснили близько 200 літаковильотів, але часто імітували удари. Мета зазначених дій полягала у залякуванні мирного населення та прагненні ворога зламати патріотичний дух громадян і нівелювати національне піднесення в день основного Державного свята.

---

[132] Hird K., Mappes G., Barros G., and Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 27 // The Institute for the Study of War. – 2022, 27 серпня. – URL: https://bit.ly/3RgduVQ

[133] Кліщук Л. На День Незалежності була рекордна кількість повітряних тривог з 24 лютого // Новинарня – 2022, серпень 25 – URL: https://tinyurl.com/bdftue28

Система протиповітряної оборони України продовжувала знищувати засоби повітряного нападу. Так, упродовж серпня було знищено 137 засобів повітряного нападу з них: літаків/вертольотів – 28/27, БПЛА – 182, крилатих ракет – 64. Зазначені результати показали спроможність існуючої системи ППО ЗС України протидіяти різноманітним засобам повітряного нападу, навіть таким, по яких, за заводськими характеристиками, діяти не можливо.

Разом із зазначеним, фактором, який в подальшому може вплинути на воєнно-стратегічну обстановку є передача Іраном росії першої партії ударних БПАК. Радник Офісу президента України Олексій Арестович заявив, що Іран передав Росії 46 безпілотників.

Принаймні частина наданих безпілотників – це важкі ударні безпілотники “Shahed-191”[134] і “Mohajer-6”[135], які російські війська можуть спробувати використати для завдання ударів по засобам високоточної зброї. Але основну кількість поставляємих до росії БПАК складатимуть безпілотники-камікадзе Shahed-136[136], їх планують поставляти у кількості необхідної для завдавання регулярних повітряних ударів на декількох напрямках та на протязі декількох місяців (приблизно до декількох тисяч од.), які можуть бути використані для завдання підступних дистанційних ударів вздовж всієї лінії фронту та у оперативній глибині.

БПЛА / **Характеристика**	 **“Mohajer-6”**	 **“Shahed 191”**	 **“Shahed 136”**
тип	ударний	ударний	камікадзе
max D польоту, км.	200	1500	1500
габарити, м.	5,67/1,27/10	2,7/0,82/7,31	3,5/0,32/2,5
тривалість польоту, год.	12	4,5	
практична стеля, м.	5400	7620	4000
озброєння	2 УР Qaem TV/IR або Almas	2 УР “Садид-1”	БЧ 40 кг.

[134] Самые опасные дроны Ирана и что о них известно // Фокус Україна – 2022, липень 21 – URL: https://tinyurl.com/384szd3w

[135] Дрон Mohajer-6 с противотанковыми ракетами третьего поколения Almas показали на “Армии-2022” // IXBT – 2022, серпень 17 – URL: https://tinyurl.com/ycy6347n

[136] Бойові можливості іранських БпЛА: Shahed 136 // Ukranian military pages – 2022, вересень 24 – URL: https://tinyurl.com/bdjccde4

Висновки

Таким чином, у серпні 2022 року воєнно-стратегічна обстановка навколо України продовжувала залишатись стабільно складною, але контрольованою.

Підсумовуючи зміни в обстановці можна зазначити, що серпень – це перший місяць від початку повномасштабного вторгнення рф на територію України, коли загарбникам не вдалося захопити жодного стратегічно важливого району або великого населеного пункту.

У Східній операційній зоні противник, після вдалих наступальних дій в липні, перейшов до оборони майже по всій лінії фронту. З метою пошуку слабких місць в обороні українських військ здійснював регулярні спроби штурмових дій. На окремих ділянках тривали локальні бої, але завдяки рішучим діям підрозділів Сил оборони України спроби контрнаступу ворога успіху не мали. При цьому ворог продовжував нести значні втрати в живій силі і техніці.

Підрозділи ОСУВ "Хортиця" стримували наступ противника в напрямку Бахмута, який намагався перемістити лінію оборони подалі від Донецька. При цьому значна частина його підрозділів частково або повністю втратила боєздатність. Це спонукало керівництво зс рф до їх поповнення, переважно за рахунок 3-го армійського корпусу. З цією метою його недоформовані частини оперативно перекидалися на Запорізький та Харківський напрямки[137].

Розміщення противником на Запорізькому напрямку додаткових ЗРК С-300, ймовірно, призведе до нанесення ракетних ударів по наземних військових об'єктах та об'єктах критичної інфраструктури на території Запорізької області.

У Південно-Західній операційній зоні, за вмілих і рішучих дій командування ОСУВ "Олександрія", підрозділам Збройних сил України вдалося стабілізувати обстановку та розпочати контрнаступ, в ході якого було знищено низку ключових командних і логістичних об'єктів зс рф та встановлено контроль над 8 раніше окупованими населеними пунктами. "Український контрнаступ, таким чином, є згуртованим процесом для правильного виконання якого знадобиться деякий час. Кремль, швидше за все, скористається відсутністю швидкого звільнення Херсона або "мовчанням" української сторони щодо ходу контрнаступу, для представлення українських дій в хибному світлі та підірвати громадську довіру до їхніх перспектив", – зазначили експерти ISW[138].

У протистоянні з агресором місто Херсон займає особливе стратегічне значення.

---

[137] Згурець С. Український контрнаступ на Півдні суттєво змінив лінію фронту // Еспресо – 2022, 31 серпня. – https://tinyurl.com/4ft7stf2

[138] Як розгортається контрнаступ ЗСУ на півдні – оцінка ISW // Слово і діло – 2022, 31 серпня. – https://tinyurl.com/4ww58m7j

По-перше, це важливий населений пункт, який захопили російські загарбники на початку масштабного вторгнення 2022 року.

По-друге, Херсон з'єднується з окупованим рф Кримом стратегічно важливими транспортними артеріями – автомобільною дорогою та залізницею, які істотно впливають на всебічне забезпечення окупантів з півдня. Позбавити ворога їх використання це потужна передумова для ліквідації сухопутного коридора, який створила росія у лютому 2022 року.

По-третє, Херсонську область окупанти захопили досить швидко, як через відсутність належно підготовленої оборони, зокрема інженерних споруд та своєчасно замінованої території, так і в результаті роботи російської агентури та зрадників. Тому повернення Херсона матиме надзвичайне психологічне значення.

У Північно-Західній операційній зоні суттєвих змін не відбулося, ознак формування противником наступальних угруповань не виявлено. Збройні сили рф та рб продовжували утримувати підрозділи у прикордонних районах з метою демонстрації своєї присутності та сковування дій Сил оборони України. При цьому противник систематично обстрілював із артилерії та мінометів прикордонні громади Чернігівської та Сумської областей.

У повітряному просторі України авіація противника протягом серпня не зпромоглася досягти панування, лише здійснювала поодинокі авіаційні удари. Втім, отримання зс рф від Ірану ударних БПАК різних типів збільшує ймовірність нанесення високоточних ударів малорозмірними і малопомітними засобами по ключових об'єктах воєнної та цивільної інфраструктури України. Це потребуватиме підвищення уваги фахівців ППО Збройних сил України щодо боротьби із новими типами засобів повітряного нападу.

Загалом, початок українського контрнаступу на півдні спонукав росію до передислокації сил і засобів та зміни пріоритетів на всьому театрі воєнних дій. Генеральний штаб ЗС України повідомив, що російські війська, посилюючи угруповання сил, що діяли на захід від Донецька, розгорнули елементи сформованого 3-го армійського корпусу. Це свідчить про спробу відновити бойові спроможності для ведення наступальних операцій на Донецькому напрямку чи оборонних операцій на Херсонському напрямку шляхом заміни досвідчених військ сирими та погано навченими добровольчими підрозділами[139].

Також певним непрямим доказом зростання проблем в зс рф та їх сприйняття військово-політичним керівництвом росії стало звільнення командувача чф рф Осіпова. Всього в росії було усунуто від виконання обов'язків близько 40% генералів та офіцерів, які брали участь у плануванні "спеціальної військової операції" в Україні.

[139] Stepanenko K., Hird K., Barros G., Mappes G. and Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 30 // The Institute for the Study of War. – 2022, 30 серпня. – URL: https://bit.ly/3SwYBzx

РОЗДІЛ 2. ХІД БОЙОВИХ ДІЙ У СЕРПНІ 2022 РОКУ

2.1. ПІВНІЧНО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Північно-Західній операційній зоні

У серпні 2022 року оперативна обстановка у Північно-Західній операційній зоні* не зазнала суттєвих змін. Бойові дії на Волинському і Поліському напрямках не велися, лише на Сіверському напрямку противник здійснював систематичні обстріли з артилерії різних типів.

Підрозділи зс рф на території Брянської та Курської областей виявляли лише вогневу активність, не роблячи спроб перейти лінію державного кордону. Підрозділи зс рб виконували завдання з посилення охорони ділянки білорусько-українського кордону в Брестській та Гомельській областях. Періодично на території білорусі відбувалося перебазування військової техніки, пов'язане з плановими навчаннями частин і підрозділів зс рб.

Сили оборони України в Північно-Західній операційній зоні продовжували вести стабілізаційні дії для забезпечення безпеки цивільного населення з метою відновлення безпекового середовища, державного управління, відновлення інфраструктури та надання гуманітарної допомоги. Визначені підрозділи Сил оборони України вживали заходів щодо посилення охорони державного кордону.

* Загальну характеристику природо-географічних умов регіонів, які входять до складу Північно-Західної операційної зони див.: Опис воєнних дій за липень 2022 року. С.73 і далі).

Завдання сторін у Північно-Західній операційній зоні

Як свідчить аналіз оперативної обстановки, російські війська на території рб у серпні 2022 року продовжували: виконувати завдання з ураження важливих об'єктів військової та цивільної інфраструктури на території України шляхом нанесення ракетних ударів, нарощувати інфраструктуру своїх військових баз (ае. Зябровка, ае. Лунинець), перекидати додаткові підрозділи та озброєння з території рф. Війська ворога в Брянській та Курській областях рф виконували завдання з недопущення проникнення українських розвідувальних груп на територію рф через цю ділянку державного кордону, перебували в готовності до наступальних дій проти Сил оборони України на Сіверському напрямку.

Аналіз дій противника на початку серпня 2022 року дозволив встановити, що угруповання зс рф у прикордонних районах Брянської та Курської областей мали завдання сковувати підрозділи Сил оборони України постійною демонстрацією загрози наступу.

Завданнями Сил оборони України у Північно-Західній операційній зоні залишались: недопущення вторгнення сил противника на територію України, проведення інженерного обладнання оборонних позицій, посилення охорони державного кордону, ведення стабілізаційних дій.

Склад угруповань військ сторін у Північно-Західній операційній зоні

Російські війська на території республіки білорусь складалися з частин ПКС рф, військ протиповітряної та протиракетної оборони, підрозділів спеціального призначення і ракетних військ.

На Сіверському напрямку, в прикордонних районах Брянської та Курської областей, противник зосередив до чотирьох БТГр зі складу 1 ТА та 20 А Західного ВО. Крім того, у Брянській, Курській та Бєлгородській областях зафіксовано перебування нечисельних груп військовослужбовців зі складу мотострілецького полку 90-ї тд (н.п. Чебаркуль) 41 А Центрального ВО.

Загальна чисельність зс рб у серпні 2022 року складала близько 60 тисяч військовослужбовців. Уздовж лінії державного кордону з Україною були розташовані підрозділи зі складу 11-ї омбр (ППД м. Слонім Гродненської обл.), 103-ї опдбр ССО (ППД м. Полоцьк Вітебської обл.), батальйон 6-ї омбр (ППД м. Гродно), загін 5-ї обр СпП (ППД н. п. Мар'їна Горка).

На території Північно-Західної операційної зони визначені завдання виконувало Оперативно-стратегічне угруповання військ (ОСУВ) "Північ", до складу якого входили: ОУВ "Волинь", УСіЗО м. Київ, ОУВ "Чернігів", ОТУ "Суми".

Характер воєнних дій на операційних напрямках у Північно-Західній операційній зоні

У серпні 2022 року оперативна обстановка у Північно-Західній операційній зоні в порівнянні з липнем суттєвих змін не зазнала. Противник виявляв вогневу активність виключно на Сіверському напрямку, утримуючись від повторних спроб вторгнутися до України з території білорусі чи розпочати наступальну операцію з Курської або Брянської областей рф.

На Волинському і Поліському напрямках не було виявлено ознак створення наступальних угруповань збройних сил рф і рб. Російські війська продовжували завдавати ракетних та авіаційних ударів з території і повітряного простору рб по об'єктах військової та цивільної інфраструктури України, в т.ч. й розташованих на території Північно-Західної операційної зони. Зокрема, 16 серпня російський літак Су-34 завдав удару з території рб по військовому аеродрому на території Житомирської обл.[140] 28 серпня противник завдав ракетного удару по військовому об'єкту в м. Сарни, внаслідок чого значних ушкоджень зазнала цивільна інфраструктура міста[141].

На прилеглих до державного кордону України територіях білорусі тривали заходи з перевірки сил реагування зс рб в рамках військових навчань (зокрема, на полігоні "Брестський", аер. "Барановичі" та у м. Пінськ), що супроводжувалося переміщенням автомобільної та броньованої техніки на території Брестської й Гомельської областей. Частина військової техніки була передислокована на полігони, а інша частина – розосереджена вздовж українсько-білоруського кордону.

Підрозділи зс рб продовжували облаштування інженерних споруд та обладнання блокпостів у прикордонній смузі. Також спостерігалася суттєва активізація роботи білоруських і російських комплексів РЕБ, які перешкоджали польотам українських БпЛА поблизу державного кордону України[142].

На Сіверському напрямку підрозділи зс рф продовжували на ротаційній основі виконувати завдання з посилення охорони російсько-українського кордону в межах Брянської та Курської областей. Противник нарощував інженерне та фортифікаційне облаштування місць несення служби, вогневих позицій та опорних пунктів вздовж лінії державного кордону. Крім того, противник неодноразово проводив технічну розвідку в українському прикордонні, в т. ч. шляхом використання засобів РЕБ, БпЛА та авіації[143].

---

[140] Романенко В. На Житомирщині росіяни вдарили ракетами по військовому аеродрому // Українська правда. – 2022, 16 серпня. – URL: https://tinyurl.com/ybrcjmct

[141] Ракетний удар окупантів по Сарнах: пошкоджено понад 30 будівель // Слово і діло. – 2022, 29 серпня. – URL: https://tinyurl.com/ffat5nz9

[142] У білорусі на кордоні з Україною ворог активно застосовує засоби РЕБ // Укрінформ. – 2022, 23 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yfrnjbt3

[143] Див. наприклад: Ворог проводить повітряну розвідку та обстрілює Сумщину // Голос громад. Новинний портал Конотопщини. – 2022, 03 серпня. – URL: https://tinyurl.com/2p99trce; Окупанти ведуть повітряну

Білоруська військова техніка[144]

Російські війська систематично здійснювали обстріл територій Сумської та Чернігівської обл., в т. ч. із застосуванням авіації, артилерії та БпЛА. Найбільш активно обстріли велися з території Курської обл. Упродовж серпня були обстріляні такі населені пункти: на Чернігівщині – Блешня, Гай, Гірськ, Грем'яч, Залізний Міст, Кам'янська Слобода, Липківка, Логи, Медведівка, Миколаївка, Михальчина Слобода, Мурав'ї, Олександрівка, Пушкарі, Сеньківка, Янжулівка; на Сумщині – Атинське, Басівка, Бачівськ, Білопілля, Бруски, Будки, Велика Писарівка, Вільна Слобода, Вільне, Водолаги, Ворожба, Гаврилова Слобода, Грабовське, Дмитрівка, Журавка, Іскрисківщина, Катеринівка, Кіндратівка, Краснопілля, Манухівка, Мезенівка, Миколаївка, Миропілля, Миропільське, Нова Гута, Нова Слобода, Нові Вирки, Нововасилівка, Ободи, Павлівка, Покровка, Сваркове, Середина-Буда, Славгород, Стара Гута, Старикове, Старі Вирки, Студенок, Стукалівка, Суходіл, Товстодубове, Тур'я, Ходине, Шалигине, Шевченкове, Юр'єве, Яструбине.

Крім того, на Сіверському напрямку зафіксовано спроби проникнення ДРГ противника на територію України. Зокрема, 9 серпня поблизу н. п. Попівка (Красноярузький район, Бєлгородська обл.) було помічено диверсійну групу в кількості 5-6 осіб. Після вогневого впливу противник відступив.

Результати воєнних дій у Північно-Західній операційній зоні

У серпні 2022 року оперативна обстановка у Північно-Західній операційній зоні суттєво не змінилася й залишалася стабільно контрольованою.

Виконуючи поставлені завдання, у серпні 2022 року противник у межах Північно-Західної операційної зони досягнув таких результатів:

завдав ракетних ударів по аеродрому на території Житомирської обл. (16 серпня), військовому об'єкту в м. Сарни Рівненської обл. (28 серпня);

розвідку прикордонних районів України з території білорусі та рф // Еспресо. – 2022, 31 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mr3s44z3

[144] Белорусские войска поедут в Россию на "стратегические учения" // НВ.UA. – 2022, 04 августа. – URL: https://tinyurl.com/3nme22nx

наростив інфраструктуру своїх військових баз на території республіки білорусь (ае. Зябровка, Лунинець);

здійснив перекидання сил і засобів до республіки білорусь;

розгонув додаткові комплекси РЕБ у прикордонних з територією України регіонах;

вів демонстраційні дії на Сіверському напрямку з метою недопущення перекидання підрозділів Сил оборони України на інші напрямки.

Сили оборони України в Північно-Західній операційній зоні досягли у серпні таких результатів:

не допустили відновлення противником наступальних дій;

проводили інженерне обладнання оборонних позицій;

вживали заходів з посилення охорони державного кордону;

проводили стабілізаційні дії на територіях, звільнених від окупації противником.

Висновки по оперативній обстановці у Північно-Західній операційній зоні

У серпні 2022 року ймовірність нападу зс рф на Україну з території білорусі залишалася мінімальною, ознак формування противником ударного угруповання для відновлення наступальних дій в Північно-Західній операційній зоні не зафіксовано. Реальною загрозою залишалося нанесення ракетних ударів по північних областях нашої держави, а також ведення противником повітряної розвідки для виявлення залізничних рухомих складів, якими доставляються озброєння й боєприпаси для ЗС України. Потенційну небезпеку також становив ризик проникнення на територію України ДРГ противника на Сумському напрямку. Сили оборони України у Північно-Західній операційній зоні не допустили дестабілізації обстановки, продовжували нарощувати оборонні спроможності на визначених напрямках.

2.2. СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Східній операційній зоні

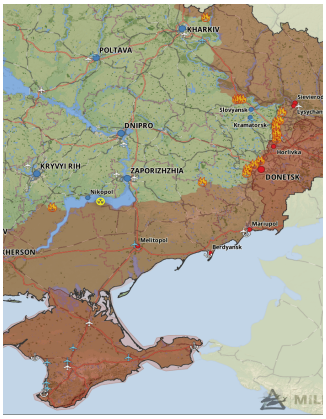
У серпні 2022 року Східна операційна зона[*] продовжувала залишатися театром воєнних дій високої інтенсивності, на якому противник намагався розв’язати свої основні задачі – розгромити угруповання ЗС України на Донбасі, завершити окупацію території Донецької обл. й утримати під своїм контролем раніше окуповані райони Харківської та Запорізької обл., сковуючи

[*] Загальну характеристику територій, які входять до складу Східної операційної зони (площа, кількість і густота населення, наявність залізниць та автомобільних доріг, географічні зони тощо), див.: Опис воєнних дій за червень 2022 року. С. 78 і далі).

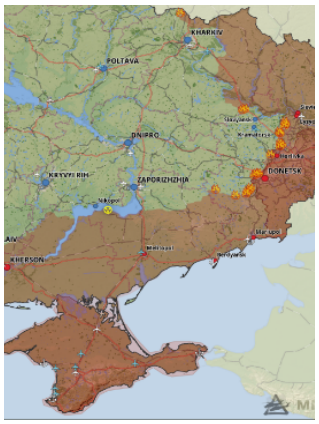
Сили оборони України на флангах і намагаючись покращити тактичне становище власних сил. Відповідно, Донецька обл. була зоною зосередження основних зусиль противника з-поміж усіх операційних напрямків як Східної, так й інших операційних зон. Противник намагався прорвати оборону Сил оборони України у напрямку населених пунктів Сіверськ, Соледар, Бахмут, Авдіївка, здійснюючи постійний вогневий вплив на позиції українських військ уздовж усієї лінії зіткнення.

В експертному середовищі прогнозували можливий напрям наступу російських військ – в обхід оборонних позицій ЗС України біля Авдіївки з півдня, із подальшим виходом у тил українських підрозділів. При цьому, відзначалася недостатність живої сили та техніки для такого маневру, хоча його проведення з боку противника вважалося імовірним. Разом з тим, прогнозувалася оперативна пауза на Харківському напрямку з метою зосередження основних зусиль в районі Соледар – Бахмут – Донецьк[145].

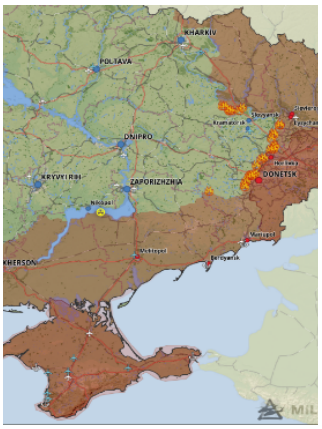
Наведені нижче карти з обстановкою станом на 2, 14 та 24 серпня, підготовлені аналітиками ресурсу “Military Land”, візуально демонструють, на яких ділянках лінії зіткнення в серпні 2022 року противник зосереджував основні зусилля.

Карта бойових дій станом на 02 серпня 2022 року (160 день “великої” війни)

Карта бойових дій станом на 16 серпня 2022 року (174 день “великої” війни)

Карта бойових дій станом на 24 серпня 2022 року (182 день “великої” війни)

Просування російських військ упродовж серпня було настільки незначним, що аналітики американського Інституту вивчення війни зауважили: “від моменту завершення оперативної паузи в боях на Донбасі 16 липня і до 24 серпня, росіяни зуміли захопити 450,84 км^2, що дорівнювало площі Андорри, тоді як під час українського контрнаступу (від 21 березня до початку квітня) було звільнено 45000 км^2, що співвідносилося з площею Данії”[146].

---

[145] Купер Т. Оцінка обстановки на початок серпня // Центр воєнної політики та політики безпеки. – [Б.д.] – URL: https://tinyurl.com/25b69e2b

[146] Hird K., Stepanenko K., Barros G., Kagan F. Russian offensive campaign assessment, August 24 // Institute for the study of war. – 2022, August 24. – URL: https://tinyurl.com/34cjdkxx

Західні воєнні експерти пов'язували повільний темп наступу зс рф у Східній операційній зоні, насамперед, з архаїчною тактикою бою*, відсутністю мотивації особового складу, незадовільним рівнем логістичного забезпечення та неякісним плануванням операцій. Як стверджували американські воєнні оглядачі, "Російські наступальні операції на Сході України, ймовірно, вичерпали обмежений імпульс, який вони набрали наприкінці липня, і, скоріш за все, досягли кульмінації. Російські військові продемонстрували постійну неспроможність перетворити невеликі тактичні успіхи в оперативні успіхи – недолік, який, вірогідно, не дозволить росії досягти значних територіальних здобутків у найближчі місяці, якщо не станеться серйозних змін на полі бою"[147].

Слід підкреслити, що "позиційна війна", яку вели протиборчі сторони впродовж серпня, формувала в експертному середовищі Заходу стійку думку про певний паритет бойових спроможностей обох армій на лінії зіткнення. Зокрема, провідний британський воєнний аналітик, командувач стратегічного командування Британських Королівських Збройних сил, генерал-лейтенант сер Джеймс Річард Гокенгал, 13 серпня 2022 року заявив в інтерв'ю ВВС: "Цього року ні росія, ні Україна, швидше за все, не досягнуть будь-яких рішучих військових переваг в Україні"[148].

Зниження наступальних спроможностей військ протиника упродовж шостого місяця масштабної агресії, беззаперечно, стало результатом втоми особового складу й недоукомплектованістю підрозділів унаслідок виского рівня

втрат. За повідомленнями Генерального штабу ЗС України, на початку серпня російські окупаційні війська втратили понад 41 тисячу осіб убитими[149]. Якість підготовки поповнення (особливо серед мобілізованих мешканців т. зв. "л/днр") була вкрай низькою, що не дозволяло противнику зменшити середній рівень добових втрат (218 осіб на добу

* Тактика російських окупаційних військ у боях на Донбасі в загальних рисах наслідує радянську тактику періоду Другої світової війни, яку німецький воєнний історик, учасник східної кампанії вермахту, генерал Е. Міддельдорф характеризував так: «Постійне прагнення за будь-яку ціну наступати та обмежена ініціатива нищої ланки командного складу призводили до безперервних повторень невдалих атак і великих втрат» (Миддельдорф Э. Тактика в русской кампании // RoyalLib.com. – [Б.д.]. – URL: https://tinyurl.com/47c2mmm8).

[147] Hird K., Stepanenko K., Barros G., Kagan F. Russian offensive campaign assessment, August 24 // Institute for the study of war. – 2022, August 24. – URL: https://tinyurl.com/34cjdkxx

[148] Sir James Richard Hockenhull Ukraine war: predicting Russia's next step in Ukraine // BBC News – 2022, August 12. – URL: https://tinyurl.com/4xdssarj

[149] Загальні бойові втрати противника з 24 лютого по 1 серпня 2022 року // Генеральний штаб ЗС України – 2022, 01 серпня. – URL: https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua

протягом серпня[150]) і доокомплектувати свої підрозділи до штатних показників. Єдиним ефективним родом сухопутних військ в зс рф, який дозволяв противнику утримувати лінію зіткнення у серпні стала артилерія. На значній ролі артилерії в серпневих боях у Східній операційній зоні наголосив у розмові з Начальником штабу оборони Збройних Сил Канади генералом Вейном Д. Ейром Головнокомандувач ЗС України генерал В. Залужний. Зокрема, він зазначив, що противник "…продовжує наступати по всій лінії фронту. При цьому здійснює близько 700-800 обстрілів наших позицій щодня, застосовуючи від 40 до 60 тисяч боєприпасів. Основні зусилля зосереджує на витісненні наших військ із Донецької області. Найбільш напружена ситуація зараз на напрямку Авдіївка-Піски-Мар'їнка"[151].

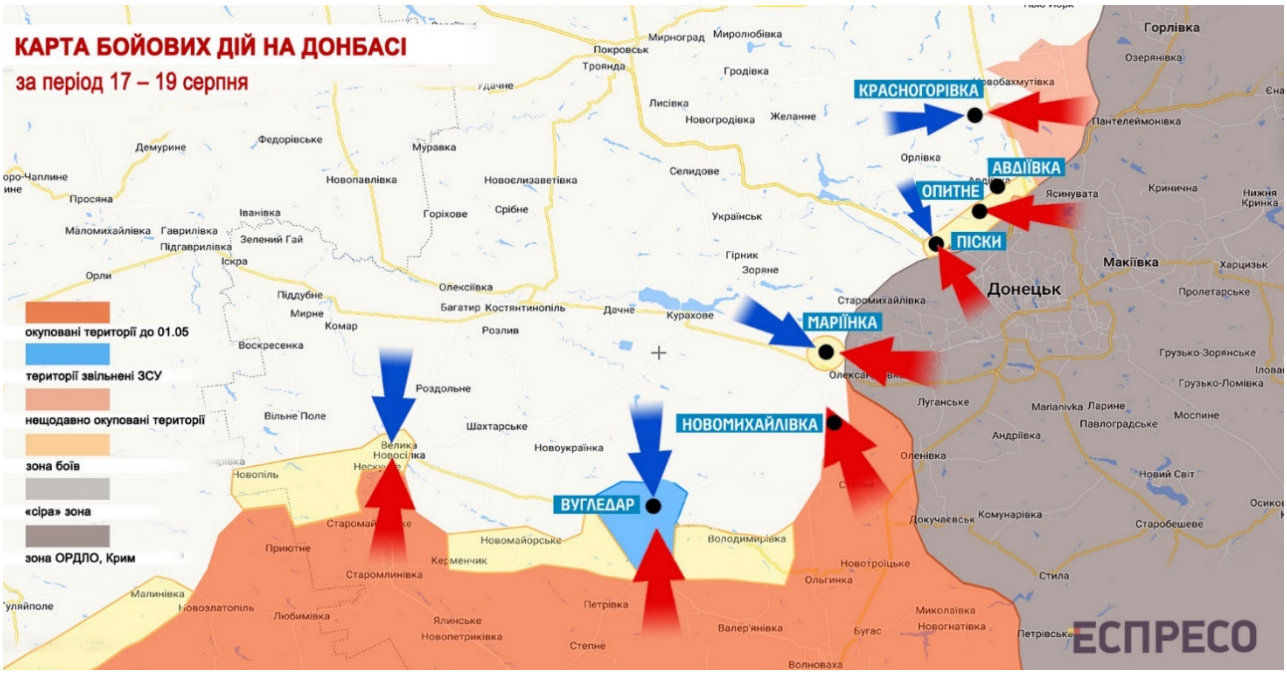

Попри те, що західні воєнні оглядачі вказували, нібито "бойові дії в Україні фактично "дрімають" уже близько місяця"[152], "спокій" на лінії зіткнення був оманливим. Друга декада серпня 2022 року позначилася ескалацією протистояння у Східній операційній зоні (особливо на Авдіївському, Бахмутському, Слов'янському, Краматорському операційних напрямках). Президент України В. Зеленський відзначив цю тенденцію у своєму щоденному зверненні до громадян від 16 серпня: "Наші герої відбивають постійні й дуже потужні атаки на Донбасі. Окупанти застосовують там усе: авіацію, ракети, фосфорні бомби, артилерію... Тривають дуже жорстокі бої"[153].

Попри високу інтенсивність артилерійських обстрілів і вогневу перевагу зс рф на окремих ділянках лінії зіткнення в другій декаді серпня, українські воєнні експерти вважали обстановку передбачуваною, вказуючи на суттєві логістичні проблеми противника після знищення його складів з допомогою високоточної зброї західного виробництва, яку отримали Сили оборони України. Так, головний редактор журналу "Defense Express" С. Згурець у своїй статті від 19 серпня 2022 року писав: "Динаміка бойових дій на фронтах залишається прогнозованою. Ворог намагається продовжувати наступальні дії в зоні населених пунктів Авдіївка, Мар'їнка та Піски. Лінія оборони, яка проходить біля цих населених пунктів, була дуже добре укріплена з 2014 року.

[150] Там само.
[151] Валерій Залужний ознайомив Начальника штабу оборони ЗС Канади із ситуацією на фронті // Армія-inform. – 2022, 16 червня. – URL: https://tinyurl.com/ybakb56d
[152] Купер Т. Війна в Україні, 18 серпня 2022: подивимось що і де відбувається, та чи є якісь значні «новини» // Контракти.ua. – 2022, 19 серпня. – URL: https://tinyurl.com/429p42ju
[153] Щоб ми вигнали окупантів з України, Росії має ставати складніше воювати щодня – звернення Президента Володимира Зеленського // Контракти.ua. – 2022, 16 серпня. – URL: https://tinyurl.com/5bmn22db

Проте вона знаходиться впритул до Донецька. Саме тому противник намагається зараз вирішити два завдання. По-перше, росіяни намагаються пробити нашу оборону на цьому напрямку, аби мінімізувати обстріли своїх військ, які знаходяться в Донецьку. По-друге, створити умови для подальшого просування військ в бік Краматорська. Однак ворогу не вдається втілити свої плани в життя. Хоча на цьому напрямку ворог і має вогневу перевагу через логістику безпосередньо з російської федерації. Авдіївка, Мар'їнка та Піски є єдиним напрямком, де ворог намагається застосовувати тактику вогневого валу. На всіх інших ділянках фронту така тактика неможлива через знищені склади з боєприпасами. Ворог намагається активізувати свої дії по лінії Сіверськ-Соледар-Бахмут. В зоні Сіверська постійно тривають бойові зіткнення малими групами військ. Окупанти намагаються протиснути нашу оборону на цьому напрямку, проте тут для них така мета є складнішою"[154].

На початку третьої декади серпня 2022 року противник спробував активізувати свої наступальні дії в Східній операційній зоні. Зокрема, експертами Інституту вивчення війни у звіті за 22 серпня фіксувалися "обмежені сухопутні атаки росіян на південний захід і південний схід від Ізюма поблизу межі Харківської та Донецької областей (…) наступальні дії в Краснопіллі, що між Ізюмом та Слов'янськом вздовж траси Е40", що оцінювалися аналітиками як локальні спроби покращити своє тактичне становище, а не послідовне просування в конкретно визначеному напрямку[155].

[154] Згурець С. Після ударів по військових аеродромах в окупованому Криму Російська Федерація перекидає бойову авіацію з півострова на більш віддалені аеродроми, побоюючись повного знищення техніки // Еспресо-TV. – 2022, 19 серпня. – URL: https://tinyurl.com/b67de6cz

[155] Stepanenko K., Hird K., Mappes G., Philipson L., Barros G., and Kagan F. Russian offensive campaign assessment, August 22, 2022 // Institute for the study of war. – 2022, August 22. – URL: https://tinyurl.com/4nbwca6k

Того самого дня ГШ ЗС України відзначив наступальні та штурмові дії противника в напрямку населених пунктів Краснопілля, Спірне, Веселе, Соледар, Сіверськ, Кодема, Зайцеве, Вершина, Красногорівка, Первомайське, Невельське, Новомихайлівка, Авдіївка, Мар'їнка[156]. При цьому, противник мав частковий успіх, увійшовши до передмістя Соледару й Бахмуту, а також покращивши своє тактичне положення на північ від м. Горлівка. Одночасно, російським окупаційним військам вдалося поставити під загрозу лінії комунікацій Сил оборони України в районі Вугледара, беручи під свій вогневий контроль дорогу Вугледар – Мар'їнка[157]. Проте, вже до кінця серпня російські наступальні дії на лінії зіткнення від Сіверська на півночі до Вугледара на півдні продемонстрували неспроможність противника розвинути успіх. У повідомленнях Інституту вивчення війни за 31 серпня 2022 року й надалі фіксувалися "спроби росіян" безуспішно оволодіти н. п. Зайцеве, Бахмут, Майорськ, Кодема, Соледар, Красногорівка, Мар'їнка й автомобільною дорогою Е40[158].

Відсутність помітного просування зс рф під час наступальних дій у серпні 2022 року утвердили думку про низький рівень наступальних спроможностей зс рф. Зокрема, малоефективні й нескоординовані наступальні дії РОВ у Східній операційній зоні дозволили польському генералу Р. Польку зробити категоричний висновок про те, що "росіяни втратили здатність до проведення більших наступальних операцій". При цьому експерт вважав, що Сили оборони України також ще не набули спроможностей для рішучого й масштабного контрнаступу. Польський генерал зробив висновок про неминучість затяжного конфлікту або "довготривалої війни", в якій Україна може виграти за умови витривалості, рішучості й отримання належної воєнно-технічної підтримки з боку країн НАТО[159].

Ще більш оптимістичними для Сил оборони України виглядали прогнози британського фахівця, колишнього керівника Королівського інституту оборонних досліджень професора М. Кларка, який у своєму інтерв'ю британському телеканалу "Sky News", підкреслив: "… росію почнуть виштовхувати з окупованих земель протягом першої половини наступного року …". Разом з тим, М. Кларк підкреслив, що путін настільки відданий цій війні, що, ймовірно, знайде спосіб оголосити мобілізацію. "Російська армія мирного часу налічує 850 тис. осіб, вона дуже погано організована та глибоко

[156] Рф демонструє військову присутність на північних кордонах України – Генштаб // Українська правда. – 2022, 22 серпня. – URL: https:// https://tinyurl.com/vf2tauaj
[157] Stepanenko K., Hird K., Mappes G., Philipson L., Barros G., and Kagan F. Russian offensive campaign assessment, August 22, 2022 // Institute for the study of war. – 2022, August 22. – URL: https://tinyurl.com/4nbwca6k
[158] Stepanenko K., Hird K., Barros G., and Kagan F. Russian Offensive Campaign Assessment, August 31 // Institute for the study of war. – 2022, August 31. – URL: https://tinyurl.com/2adr6c2d
[159] Pietraszewski M. Wojna wymyka się spod kontroli. Putin szykuje odwet? "Stać go na to" // Radiozet.pl – 2022, Sierpien 24. – URL: https://tinyurl.com/mpurjdye

корумпована. Тож путіну доведеться готувати країну до повної “війни”. Це божевілля, але я думаю, він чинитиме саме так – одне божевільне рішення за іншим. Бо саме так діють диктатори під час тривалого падіння”, – наголосив експерт[160].

Завдання сторін в Східній операційній зоні

Аналіз дій противника у Східній операційній зоні в серпні 2022 року засвідчив, що перед ними стояли такі оперативні завдання:

здійснити прорив оборонних позицій підрозділів Сил оборони України на Бахмутському й Авдіївському операційному напрямках;

створити умови для оточення і подальшого розгрому військ ОТУ “Лиман”, “Соледар”, “Донецьк” ЗС України;

оволодіти районом оборони Слов’янськ–Сіверськ–Бахмут–Краматорськ;

не допустити концентрації зусиль військ (сил) Сил оборони України на напрямках потенційного прориву РОВ веденням методичного вогню вздовж всієї лінії зіткнення на визначеній ділянці фронту;

не допустити перекидання підрозділів Сил оборони України, що вели оборону Харкова, на інші напрямки;

утримувати раніше окуповані райони Харківської та Запорізької областей.

Як випливає з характеру воєнних дій, у серпні 2022 року Сили оборони України повинні були виконувати такі оперативні завдання у Східній операційній зоні:

шляхом стійкої оборони утримувати лінію зіткнення, не допустити оперативного оточення й розгрому противником частин і підрозділів Сил оборони України на території Донецької області (Слов’янський, Краматорський, Бахмутський, Авдіївський, Курахівський операційні напрямки);

продовжувати оборонну операцію зі створенням сприятливих умов для переходу до контрнаступальних дій на території Харківської та Запорізької областей (Харківський і Запорізький операційні напрямки);

знищувати логістичне забезпечення, склади та командні пункти противника точним вогнем РСЗВ та ствольної артилерії західного виробництва.

Склад угруповань військ сторін у Східній операційній зоні

збройні сили російської федерації.

Угруповання російських окупаціних військ, які виконували завдання у Східній операційній зоні в серпні 2022 року, включали 58 БТГр і 30 об на лінії

[160] Воронцова О. Рішення Путіна божевільні: експерт спрогнозував терміни ганебної поразки РФ // Главком. – 2022, 26 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mwwmhbnc

зіткнення, а також 10-11 БТГр в резерві. Ці сили були включені до складу таких оперативно-стратегічних і оперативно-тактичних угруповань[161]:

Оперативно-стратегічне командування "Запад"

Смоленська група

Резерв Театру ведення бойових дій

6-7 БТГр

Курсько-Бєлгородська група

Резерв Театру ведення бойових дій

4 БТГр

Оперативна група російських військ "Воронєж"

зс рф: 11 БТГр зі складу 1 ГТА, 6 ЗВА, 20 ГЗВА, 14 АК; 2 об зі складу 1 АК ("днр"). Утримують фронт 100 км (4,76 км / БТГр)

Озброєння: танки Т-72Б3, Т-90АМ.

БМП-3, БТР-82А, МТ-ЛБ

Оперативна група російських військ "Ізюм"

зс рф: 17 БТГр зі складу 1 ГТА, 2 ГЗВА, 20 ГЗВА, 11 АК, 68 АК, 1 АК ("днр"), 2 АК ("лнр"), спецпідрозділи ГРУ. Утримують фронт 100 км (4,76 км / БТГр)

Озброєння: танки Т-72Б, Т-72Б3, Т-80Б, Т-80БВМ, Т-90.

БМП-1АМ, БМП-2с, БТР-82А

Оперативна група російських військ "Ростов-Сєвєр"

зс рф: 4 БТГр зі складу 2 ГЗВА, 41 ЗВА. Утримують фронт 56 км (14 км / БТГр)

Озброєння: танки Т-72Б, Т-72Б3;

ББМ: БМП-1АМ, БМП-2С, БТР-80С, БТР-82А.

Оперативна група російських військ "Ростов-Центр"

зс рф: 7 БТГр зі складу1 ГТА, 8, 41 ЗВА; 14 об зі складу повітряно-десантних військ, морської піхоти, ГРУ, ПВК "Вагнер". Утримують фронт 68 км (3,24 км / БТГр)

Озброєння: танки: Т-64БВ; Т-72Б, Т-72БМ, Т-72Б3.

ББМ: БМП-1АМ, БМП-2С, БТР-80С, МТЛБ.

Оперативно-стратегічне командування "Юг"

Оперативна група російських військ "Ростов-Юг"

зс рф: 1 БТГр зі складу морської піхоти ВМФ; 12 об зі складу 1 і 2 АК ("л/днр"). Утримують фронт 115 км (9,6 км / БТГр)

Озброєння: танки Т-64БВ; Т-72Б, Т-72БМ, Т-72Б3.

ББМ: БМП-1АМ, БМП-2с, БТР-80С, МТЛБ.

[161] Склад і структура угруповання зс рф подано за даними фахівця зі стратегічного планування Центру військової історії Армії США Івана Тореса (Ivan Torres, Strategic Planner at the U.S. Army Center of Military History), відомого в Твітері за нікнеймом Jomini of the West.

Оперативна група російських військ "Восток"

зс рф: 18 БТГр зі складу 8, 36, 58 ЗВА; 4 об зі складу повітряно-десантних військ, морської піхоти, ГРУ, ПВК "Вагнер", 1 АК ("днр"). Утримують фронт 200 км (11,7 км / БТГр)

Озброєння: танки:Т-62С, Т-72Б3, Т-80 БВМ;

ББМ: БМП-1С, БМП-3, БТР-80С.

Сили оборони України.

У Східній операційній зоні в серпні 2022 року бойові дії вели з'єднання і частини оперативно-стратегічного угруповання військ "Хортиця", до складу якого входили: ОУВ "Харків", ОТУ "Лиман", ОТУ "Соледар", ОТУ "Донецьк", ОУВ "Дніпро".

Характер воєнних дій на операційних напрямках Східної операційної зони

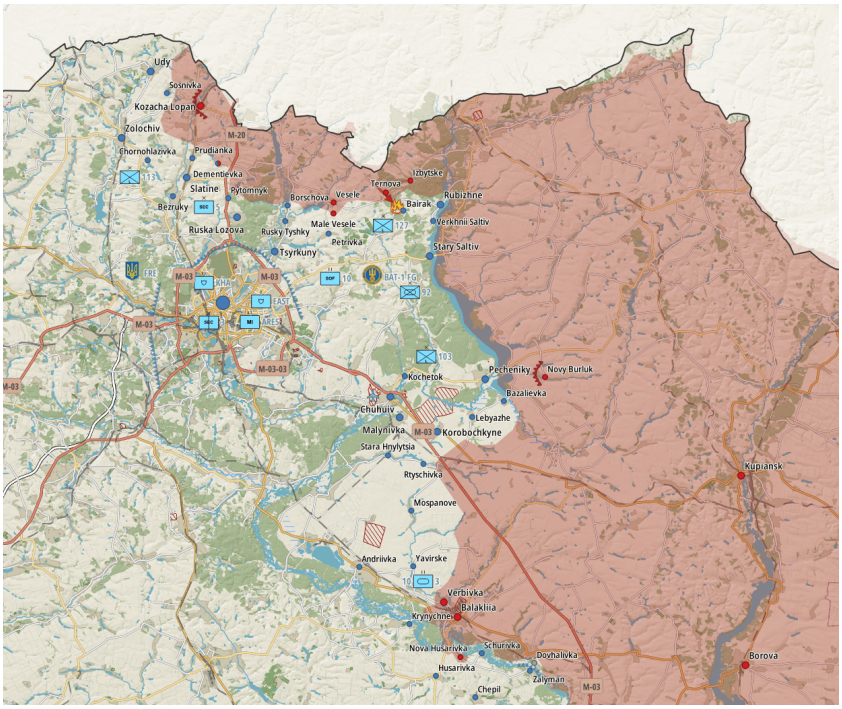
В серпні 2022 року в офіційних повідомлення ГШ ЗС України в межах Східної операційної зони виділялися Слобожанський, Донецький і Таврійський операційні райони, які включали сім операційних напрямків: Харківський, Слов'янський, Краматорський, Бахмутський, Авдіївський, Новопавлівський, Запорізький. На всіх зазначених напрямках РОВ проводили локальні наступальні й штурмові дії різного ступеня інтенсивності, здійснювали постійне вогневе ураження позицій сил оборони України, військової та цивільної інфраструктури. ЗС України на всіх напрямках реалізовували заходи стратегічної оборони, застосовуючи в окремих випадках тактику локальних контрнаступальних дій.

Харківський напрямок у серпні 2022 року характеризувався аналітиками американського Інституту вивчення війни, як "допоміжний" ("підримуючого зусилля"/"Supporting Effort")[162], в межах якого противник основні зусилля зосереджував на утриманні раніше зайнятих позицій та продовженні вогневого впливу на підрозділи наших військ з метою недопущення їх просування вглиб тимчасово захопленої території. З цією метою він здійснював вогневе ураження із танків, ствольної та реактивної артилерії вздовж усієї лінії зіткнення як по позиціях Сил оборони України, так і по цивільній інфраструктурі населених пунктів на підконтрольній українському уряду території. Ворожими ракетно-артилерійськими ударами руйнувалися десятки сіл і міст північно- та південно-східного регіону Харківщини та сам обласний центр. Найбільше випадків застосування противником бойової авіації зафіксовано поблизу н. п. Мосьпанове, Верхній і Старий Салтів, Гусарівка, Ртищівка.

[162] Stepanenko K., Philipson L., Lawlor K., Kagan F. Russian Offensive Campaign Assessment, August 1 // Institute for the study of war. – 2022, August 01. – URL: https://tinyurl.com/2x5uab72

Аби уникнути ураження своїх позицій вогнем високоточної зброї ракетних військ та артилерії ЗС України, противник вживав заходи з відведення окремих підрозділів від лінії бойового зіткнення. Зокрема, польовий табір двох підрозділів 6-ї армії західного військового округу, був переміщений противником з н. п. Комсомольський (22-23 км від кордону з Україною) до н. п. Хохлово (50-51 км від кордону України)[163].

Поширення інформації про вірогідний контрнаступ ЗС України на Херсонщині або Запоріжжі змусило російське командування передислокувати до згаданих регіонів найбоєздатніші частини. За даними Інституту вивчення війни, на Харківщині здебільшого залишалися російські добровольчі формування та мобілізовані з території т. зв. л/днр. На думку американських аналітиків, це вказувало на те, що російське військово-політичне керівництво розглядало цей напрямок як другорядний, порівняно з іншими напрямками[164].

Лінія зіткнення на Харківському операційному напрямку. 02.08.22

Одначе, умовна "другорядність" Харківського операційного напрямку для командування зс рф зовсім не означала відсутності бойових дій на лінії зіткнення. З метою покращення свого тактичного положення противник систематично здійснював спроби вести наступальні і штурмові дії на окремих ділянках лінії зіткнення на Харківському напрямку. Так, 2 серпня противник здійснив висування окремих підрозділів до н. п. Дементіївка, в напрямку Тернова–Байрак; 3 серпня – в напрямку Кочубеївка–Дементіївка, 4 серпня

[163] Садова М. Рашисти бояться високоточної зброї ЗСУ і відходять подалі від кордону з Харківською областю // Харьковские известия. – 2022, 09 серпня. – URL: https://tinyurl.com/y2ysvzta
[164] Stepanenko K., Hird K., Mappes G., Kagan F. Russian Offensive Campaign Assessment, August 14 // Institute for the study of war. – 2022, August 14. – URL: https://tinyurl.com/2tzhf8um

намагався прорвати українську оборону біля н. п. Гусарівка; 13 серпня – в районі н. п. Питомник; 15 серпня спробував прорвати оборону наших військ на напрямку Козача Лопань–Уди, 17 серпня вів наступ неподалік н. п. Леб'яже та Базаліївка; 18 серпня – неподалік н. п. Питомник; 20 серпня вів наступальні дії у районі н. п. Борщова; 25 серпня здійснив невдалу спробу наступальних дій біля н. п. Петрівка; 27 серпня штурмовими діями робив спроби просунутися в напрямку н. п. Дементіївка; 28 серпня наступав неподалік н. п. Світличне; 30 серпня – біля н. п. Уди, а 31 серпня здійснив невдалу спробу наступу у напрямку н. п. Прудянка[165]. Перераховані вище наступальні дії зазнали невдачі. Підрозділи противника були відкинуті Силами оборони України на висхідні позиції.

Характеризуючи динаміку бойових дій на Харківському операційному напрямку, заступник голови Харківської обласної військової адміністрації Р. Семенуха наголошував, що загалом: "… лінія зіткнення стабільна і вона мало рухається. Ведуться перманентні артилерійські обстріли, тобто бойові дії не припиняються та тривають майже 24 години на добу. Ситуація є неспокійною, але якщо дивитися на дистанцію тижня чи двох – вона майже не змінилася"[166].

Водночас протягом серпня Сили оборони України звільнили декілька населених пунктів Харківської обл. Так, заступник начальника Головного оперативного управління ГШ ЗС України О. Громов на брифінгу 4 серпня повідомив про звільнення н. п. Дмитрівка Лозівського р-ну[167]. А станом на 9 серпня українські війська звільнили н. п. Байрак Харківського р-ну[168], що дозволило встановити контроль над важливим автомобільним шляхом в напрямку окупованої Балаклії[169]. Крім того, 23 серпня Сили оборони України зайняли стратегічні висоти в напрямку н. п. Ізюм Харківської області[170].

З метою зриву операцій Сил оборони України на Харківському напрямку, їх сковування, зниження темпу просування у випадку наступальних дій, противник активно вдавався до дистанційного мінування. Протягом другої половини серпня такі дії ворога зафіксовано неподалік н. п. Перемога,

---

[165] Див. зведення ГШ ЗС України щодо російського вторгнення за період з 01.08.2022 по 31.08.2022 / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 01–31 серпня. – URL: https://tinyurl.com/z24upj9d

[166] На Харківщині лінія зіткнення стабільна і мало рухається: якщо дивитися на дистанцію тижня чи двох – ситуація майже не змінилася // Цензор.net. – 2022, 15 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mu82wpxt

[167] ЗСУ звільнили ще один населений пункт у Харківській області // Комментарии.ua. – 2022, 04 серпня. – URL: https://tinyurl.com/ysmd36sw

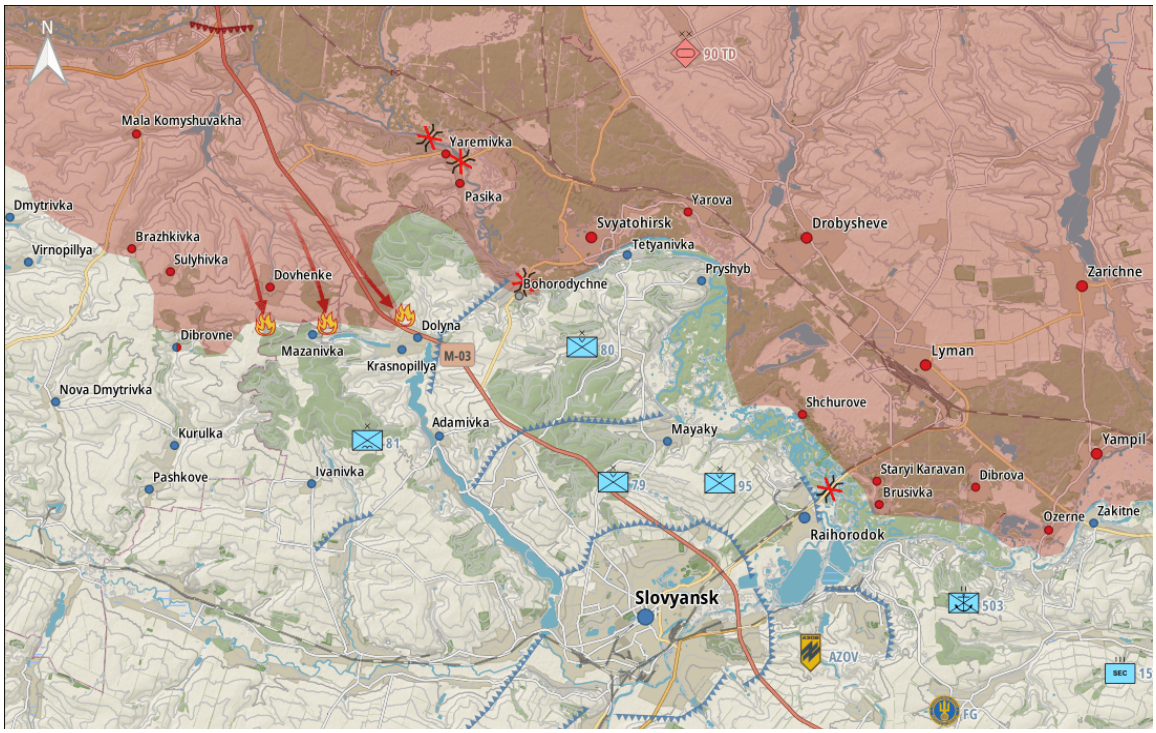
[168] ЗСУ звільнили найважливіший населений пункт Харківської області // Апостроф. – 2022, 09 серпня. – URL: https://tinyurl.com/2ksa5tmz

[169] На Харьковщине освободили еще одно село // Комментарии.ua. – 2022, 10 серпня. – URL: https://tinyurl.com/bdehbjx2

[170] Новикова Н. На Изюмском направлении пятые сутки продолжаются интенсивные бои — заместитель комбата «Карпатская Сечь» // Об'єктив. – 2022, 27 серпня. – URL: https://tinyurl.com/amywdtyn

Українка, Леб'яже, Старий та Верхній Салтів[171]. До таких заходів противник вдавався на тих напрямках, які вважав вірогідними для наступальних дій Сил оборони України.

На Слов'янському операційному напрямку в серпні 2022 року інтенсивність бойових дій вздовж лінії зіткнення знизилась порівняно з попереднім місяцем. Головним завданням Сил оборони України залишалось утримання зайнятих рубежів від н. п. Велика Комишуваха до н. п. Богородичне та далі на схід – по правому березі р. Сіверський Донець.

Лінія зіткнення на Слов'янському операційному напрямку. 02.08.22

Дії підрозділів зс рф характеризувалися постійним вогневим впливом на позиції Сил оборони України шляхом обстрілів з танків, мінометів, ствольної та реактивної артилерії різних калібрів у прилеглих до лінії зіткнення районах. А саме: Адамівки, Барвінкового, Богородичного, Бражківки, Василівки Першої, Великої Комишувахи, Вірнопілля, Грушувахи, Гусарівки, Дібрівного, Дмитрівки, Довгенького, Долини, Залиману, Карнаухівки, Краснопілля, Курульок, Мазанівки, Маяка, Мечебилового, Микільського, Норцівки, Нової Дмитрівки, Новопавлівки, Протопопівки, Рідного, Сулигівки, Чепіля, Червоного, Хрестища, Шнурків тощо.

Застосування російськими окупаційними військами заборонених міжнародними конвенціями боєприпасів запалювальної дії було зафіксовано 16 серпня поблизу н. п. Новодмитрівка та Дібрівне[172].

[171] Див. зведення ГШ ЗС України щодо російського вторгнення за період з 16.08.2022 по 19.08.2022 / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 16–19 серпня. – URL: https://tinyurl.com/z24upj9d

Упродовж серпня 2022 року противник неодноразово вживав дій щодо покращення свого тактичного положення. На окремих ділянках місцевості на початку серпня виявлено розвідувальні групи зс рф, завданням яких було уточнення розміщення позицій ЗС України (01, 03 серпня – неподалік н. п. Мазанівка, групи знешкоджено[173]; 02 серпня – н. п. Довгеньке, Дібрівне, групи відійшли[174]; 24 серпня – біля н. п. Богородичне, група відійшла)[175]. Також противник вів повітряну розвідку за допомогою БпЛА (зафіксовано 23, 26, 27 серпня – в районі н. п. Нова Дмитрівка; 30 серпня – в районі н. п. Богородичне)[176], а з метою протидії повітряній розвідці Силами оборони України задіював комплекси РЕБ.

Основні зусилля підрозділів зс рф на Слов'янському операційному напрямку були зосереджені на прориві оборони наших військ на вузькій ділянці лінії зіткнення від Новодмитрівки до Богородичного. Тут противник вів інтенсивні штурмові та наступальні дії в напрямку н. п. Новодмитрівка, Курулька, Долина, Шнурки та Богородичне, однак йому не вдалося досягти тактичного успіху; російські війська зазнали втрат у живій силі, озброєнні та військовій техніці, а лінія зіткнення залишилась незмінною.

Розвідка боєм здійснювалася противником 07 серпня поблизу н. п. Богородичне та Долина, 21 серпня на напрямках Петропілля–Дмитрівка та Пасіка–Богородичне, 29 серпня – поблизу н. п. Долина. Усі спроби не мали успіху. Для підтримки своїх наземних дій противник упродовж серпня завдавав авіаударів поблизу н. п. Дібрівне, Залиман, Богородичне, Бражківка, Пришиб, Вірнопілля, Тетянівка.

Не досягаючи успіху штурмовими діями, зс рф вдавалися до численних обстрілів об'єктів цивільної інфраструктури. Вогневого впливу з боку противника неодноразово зазнавало м. Слов'янськ. Найсильніші обстріли міста були зафіксовані у ніч на 14 серпня: під ворожим вогнем опинився мікрорайон "Північний" (зруйновано три приватні будинки та пошкоджено багатоповерхівки)[177]; у ніч на 25 серпня (пошкоджено чотири багатоповерхових

---

[172] Оперативна інформація станом на 18.00 16.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 16 серпня. – URL: https://tinyurl.com/3yds5k55

[173] Ранкове зведення Генштабу ЗСУ: 160 доба російського вторгнення в Україну // ПроЗахід. – 2022, 03 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mv7n4vpp

[174] Там само.

[175] Оперативна інформація станом на 06.00 24.08.2022 щодо російського вторгнення // ПроЗахід. – 2022, 24 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mv7n4vpp

[176] Ситуація щодо російського вторгнення в Україну 23 серпня // Район.in.ua. – 2022, 23 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yc26vujw; Оперативна інформація станом на 18.00 26.08.2022 щодо російського вторгнення / Шенеральний штаб ЗСУ // Youtube. – 2022, 26 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mrxvwedp; Оперативна інформація станом на 18.00 30.08.2022 щодо російського вторгнення // ПроЗахід. – 2022, 30 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mv7n4vpp

[177] Доброго ранку, Слов'янськ! Понеділок, 15 серпня / Вадим Лях // Facebook. – 2022, 15 серпня. – URL: https://tinyurl.com/48chc5c3

будинків)[178]; у ніч на 28 серпня (пошкоджено 8 багатоповерхівок, один зі снарядів влучив у подвір'я школи)[179]; 29 серпня противник обстріляв зі 152 мм артилерії евакуаційну базу Товариства Червоного Хреста України у Слов'янську (було зруйновано будівлю, пошкоджено три автомобілі[180]); у ніч на 31 серпня (внаслідок обстрілу пошкоджено цивільні будинки за п'ятьма адресами)[181].

В Донецькому операційному районі противник зосередив зусилля на веденні наступальних дій на Бахмутському, Авдіївському й Курахівському операційних напрямках. На Краматорському напрямку ситуація була більш статичною. зс рф активно застосовували сили й засоби ракетних військ і артилерії та РЕБ. Систематичним застосуванням засобів вогневого ураження противник намагався скувати дії наших військ, не допустити їх перекидання на інші ділянки лінії зіткнення, витіснити підрозділи Сил оборони України із зайнятих позицій. Окупаційні війська не полишали спроб вийти на адміністративну межу Донецької обл. та знищити сили оперативно-тактичних угруповань ЗС України в цьому районі. Упродовж серпня противник збільшив інтенсивність застосування бойової авіації. З метою розвідки маршрутів логістичного забезпечення та місцезнаходження об'єктів критичної інфраструктури, вів повітряну розвідку за допомогою БпЛА. Наприкінці серпня в Донецькому операційному районі противник посилив угруповання своїх військ на Курахівському напрямку за рахунок перегрупування окремих підрозділів зі складу Центрального воєнного округу. Сили оборони України з метою збереження свого тактичного положення вели позиційні бої вздовж лінії зіткнення. Основні зусилля наших військ зосереджувалися на вогневому ураженні пунктів управління, засобів ППО, складів з боєприпасами та порушенні функціонування системи логістичного забезпечення противника[182].

Оцінюючи ситуацію на лінії зіткнення, керівник Центру військово-правових досліджень О. Мусієнко заявив, що "рух вже не той, який був два місяці тому, коли під Сєвєродонецьком і Лисичанськом наступали російські сили. На сьогодні можна помітити наступальну активність на сході (Бахмут і Авдіївка), під Слов'янськом вже менше, на півдні – це захист"[183].

---

[178] Зранку у Слов'янську пролунали три потужні вибухи / Espreso.TV // Youtube. – 2022, 25 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yjbknnt9

[179] Неспокійна ніч у Слов'янську та Краматорську / Павло Кириленко // Facebook. – 2022, 28 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mfb77smb

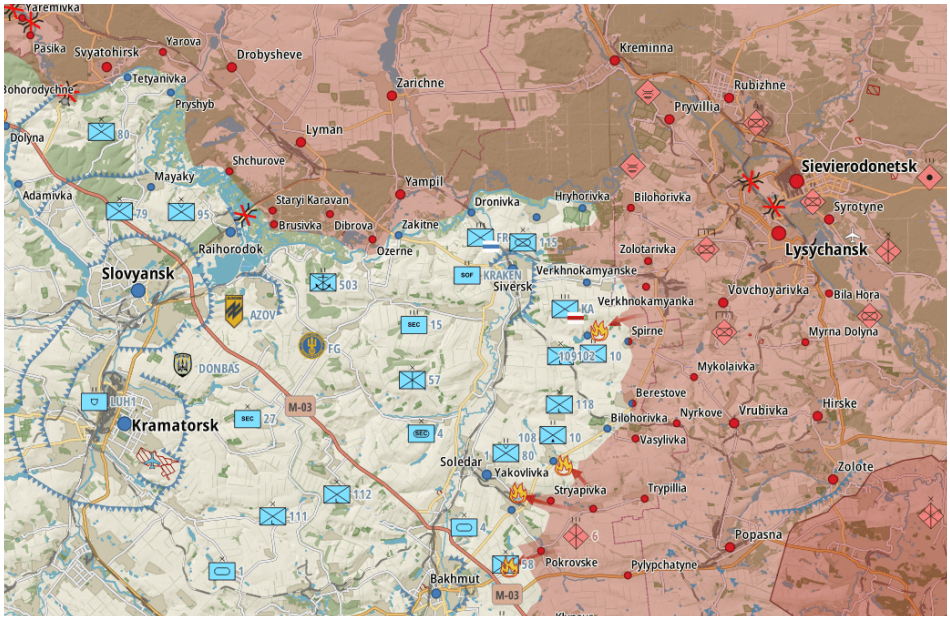
[180] У Слов'янську війська рф обстріляли базу Червоного Хреста // UNN. – 2022, 30 серпня. – URL: https://tinyurl.com/4rhartku

[181] Оперативна ситуація по області станом на ранок 31 серпня / Павло Кириленко // Facebook. – 2022, 31 серпня. – URL: https://tinyurl.com/4fhw8ckm

[182] Оперативна інформація станом 18.00 30.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Youtube. – 2022, 30 серпня. – URL: https://tinyurl.com/4ybbbav4

[183] Військовий експерт назвав три причини уповільнення наступу росіян // ТСН. – 2022, 09 серпня. – URL: hhttps://tinyurl.com/y6nezj5v

На Краматорському напрямку впродовж серпня 2022 року бойові дії мали порівняно низьку інтенсивність. Вони полягали в утриманні підрозділами Сил оборони України зайнятих рубежів по правому березі р. Сіверський Донець від н. п. Райгородок на заході до н. п. Григорівка на сході, та далі до н. п. Бахмутське на півдні.

Лінія зіткнення на Краматорському операційному напрямку. 02.08.22.

У перші дні серпня, зважаючи на значні втрати живої сили, військової техніки та низький рівень морально-психологічного стану особового складу, противник активних наступальних дій на Краматорському операційному напрямку не вів. У подальшому зосередив свої основні зусилля на прориві оборони наших військ з метою оволодіння н. п. Сіверськ та Соледар. У зв'язку з цим проводив розвідку боєм 12 та 14 серпня на півночі Сіверська – в районі н. п. Серебрянка та Григорівка, також вів наступ у напрямках н. п. Верхньокам'янського та Івано-Дар'ївка, успіху не мав, відійшов. Також вів наступальні дії 11 та 27 серпня в районі н. п. Григорівка, успіху не мав[184].

Активні наступальні та штурмові дії противника у другій та третій декадах серпня успіху не мали. Вони велися в напрямках н. п. Спірне, Івано-Дар'ївка, Виїмка – з метою виходу на південні околиці н. п. Сіверськ, та в напрямках н. п. Веселе – з метою виходу на північні околиці н. п. Соледар. Також бої йшли на околицях н. п. Бахмутське та н. п. Соледар, успіху противник не мав.

З метою уточнення позицій Сил оборони України ворог активно вів повітряну розвідку із застосуванням БпЛА. Такі випадки зафіксовані біля

[184] Оперативна інформація станом на 18.00 19.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 19 серпня. – URL: https://tinyurl.com/3yds5k55; Оперативна інформація станом на 18.00 27.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Youtube. – 2022, 27 серпня. – URL: https://tinyurl.com/3yds5k55

н. п. Крива Лука (2 серпня), Никифорівка та Тетянівка (3, 26 серпня), Краматорськ (17 серпня), Званівка та Райгородк (24 серпня).

На Краматорському напрямку з метою нанесення вогневого ураження підрозділам Сил оборони України та підтримки наступальних дій своїх військ, противник активно задіював бойову авіацію. Авіаційні удари завдавалися по позиціях українських військ поблизу н. п. Григорівка, Спірне, Серебрянка, Івано-Дар'ївка, Веселе, Сіверськ.

Вздовж усієї лінії зіткнення противник здійснював вогневий вплив на підрозділи ЗС України та завдавав руйнувань об'єктам цивільної інфраструктури. Обстрілів з танків, артилерійських систем та РСЗВ зазнали н. п. Берестове, Верхньокам'янське, Виїмка, Григорівка, Донецьке, Званівка, Івано-Дар'ївка, Каленики, Карпівка, Крива Лука, Миколаївка, Переїзне, Пискунівка, Платонівки, Пришиб, Райгородок, Різниківка, Роздолівка, Серебрянка, Сидорове, Сіверська, Спірне, Стародубівка, Федорівка та ін.

Противник неодноразово обстрілював м. Краматорськ. 11 серпня ворог завдав удару по приватному сектору міста із застосуванням ЗРК С-300, внаслідок чого зазнали пошкоджень будинки мирних жителів[185]. 12 серпня по місту було завдано одинадцять ракетних ударів, в тому числі із застосуванням ОТРК "Искандер", в результаті чого троє громадян загинуло, п'ятнадцять осіб – поранено, пошкоджено понад сто будинків[186]; 16 серпня ракетним ударом пошкоджено чотири приватні будинки[187]. Черговою "військовою" мішенню росіян став Краматорський коледж технологій та дизайну, обстріляний на світанку 19 серпня[188]. 28 серпня під час чергового обстрілу противник цілив у залізничну інфраструктуру та сильно пошкодив прилеглі будинки[189]. Вночі 31 серпня центр міста був обстріляний із ЗРК С-300. В результаті удару постраждало цивільне населення, пошкоджено 12 п'ятиповерхових будинків[190].

Останніми днями серпня 2022 року на Краматорському напрямку підрозділи зс рф вели наступальні дії з метою виходу до м. Сіверськ та Соледар, які не мали успіху. Під час спроб штурмів та ведення наступу противник активно застосовував бойову авіацію та артилерію. Типовим для цього періоду було повідомлення ГШ ЗС України від 29 серпня: "На Краматорському

---

[185] Ракетний удар по приватному сектору — так почався ранок у Краматорську / Павло Кириленко // Facebook. – 2022, 11 серпня. – URL: https://tinyurl.com/bdhn7b82

[186] 11 ракетних обстрілів пережив цієї ночі Краматорськ / Павло Кириленко // Facebook. – 2022, 12 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yp5nwbau

[187] Так виглядає передмістя Краматорська після нічних обстрілів / Павло Кириленко // Facebook. – 2022, 16 серпня. – URL: https://tinyurl.com/92tmtm8y

[188] Краматорський коледж технологій та дизайну – чергова «військова» мішень росіян / Павло Кириленко // Facebook. – 2022, 19 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mrxcrusv

[189] Гамалій І. Росіяни обстріляли Слов'янськ і Краматорськ, пошкоджені багатоповерхівки і школа. – Lb.ua. – 2022, 28 серпня. – URL: https://tinyurl.com/2p9e7rpk

[190] Росіяни обстріляли центр Краматорська: відео наслідків удару, зняте з дрону // Kramatorsk.post. – 2022, 01 вересня. – URL: https://tinyurl.com/2jz2j775

напрямку тривають ворожі обстріли із наявних артилерійських систем по районах н. п. Григорівки, Івано-Дар'ївки та Тетянівки. Противник задіяв авіацію для ударів неподалік н. п. Григорівки та Тетянівки. Спроба просування у напрямку н. п. Івано-Дар'ївка завершилась для окупантів провалом – втратами та втечею"[191]. Після цієї невдачі, противник знизив активність і ситуація на Краматорському напрямку набула статичного характеру. Противник потребував поповнення у особовому складі, озброєнні та військовій техніці.

Бахмутський операційний напрямок. За оцінками розвідки Міністерства оборони Великої Британії, наприкінці липня – на початку серпня для росії "найуспішнішим напрямком наступу" на Донбасі був Бахмутський. Водночас, станом на 9 серпня, у цьому відомстві повідомили, що під час наступу на Бахмут зс рф за 30 днів вдалось просунутися лише на 10 км[192]. Аналітики Інституту вивчення війни на початку серпня прогнозували, що росіянам не вдасться захопити Донецьку обл. упродовж найближчих місяців. Експерти вважали, що зс рф зможуть провести лише дві помітні наступальні операції – на Сіверськ і Бахмут**[193]**. Австрійський аналітик Т. Купер припускав, що навіть на Донбасі зс рф не будуть спроможні вести масштабні наступальні дії. У своєму огляді бойових дій від 2 серпня 2022 року він зазначав: "**...** я не бачу, щоб вони зараз починали якісь великі наступальні операції. Вони збираються проводити багато локальних пробних контратак, багато розвідувальних операцій, щоб тримати українців у напрузі та нашкодити українському контрнаступу. Але поки я справді не бачу, щоб росіяни планували проводили будь-які серйозні атаки чи наступальні операції протягом наступних одного чи двох місяців"**[194]**.

На середину серпня експерти з американського Інституту вивчення війни підтвердили свої побоювання щодо підготовки зс рф наступу на Бахмут. У звіті за 14 серпня відзначалося: "Свої найкращі війська росія кинула в район Бахмута Донецької обл. – ймовірно, завоювання саме цих територій є пріоритетним для окупантів. (…) москва приділяє першочергову увагу просуванню своїх сил в районі Бахмута і, можливо, до Сіверська, прагнучи використати ентузіазм сил "днр" для захоплення території, яку їм не вдавалося зайняти з 2014 р. на авдіївському напрямку"[195].

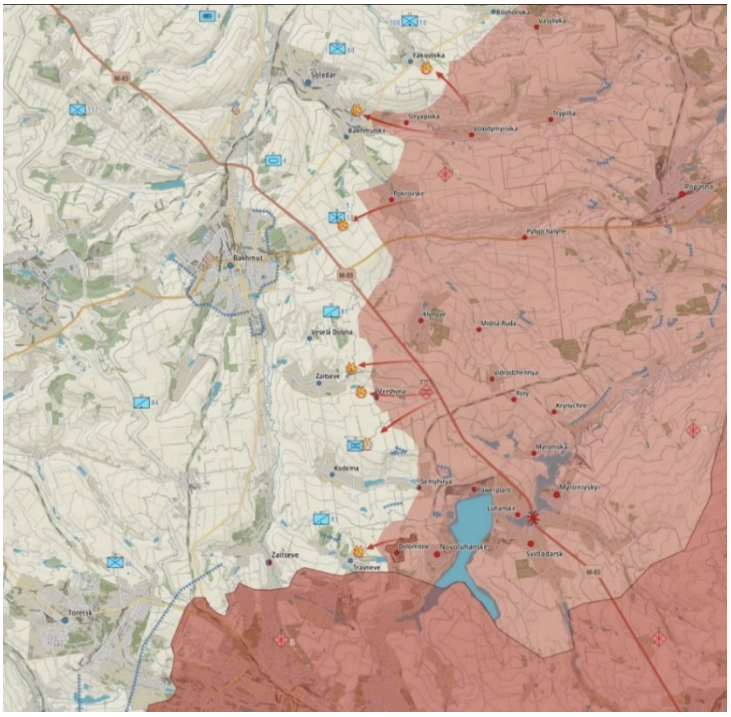
[191] Оперативна інформація станом на 18.00 29.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 29 серпня. – URL: https://tinyurl.com/3yds5k55

[192] Забожко Т. рф за місяць просунулася в бік Бахмута лише на 10 км – британська розвідка // Факти. – 2022, 09 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mu4ns42t

[193] Stepanenko K., Philipson L., Lawlor K., Hird K., Kagan F. Russian offensive campaign assessment, August 2 // Institute for the Study of War. – 2022, August 02. – URL: https://tinyurl.com/muwpha7c

[194] Фронт на Харківському напрямку виглядає замороженим – військовий аналітик Том Купер (2 серпня) // Суспільне. Новини. – 2022, 02 серпня. – URL: https://tinyurl.com/48bedjpc

[195] Туди кинули найманців «Вагнера»: американські експерти назвали головну мету Кремля на фронті // Апостроф. – 2022, 15 серпня. – URL: https://tinyurl.com/3f2d2xuh

Лінія зіткнення на Бахмутському операційному напрямку. 02.08.22.

Отже, протягом серпня противник намагався відтіснити Сили оборони України від західної околиці м. Донецьк та вийти на кордони цієї області. Було зафіксовано проведення численних наступальних та штурмових дій поблизу населених пунктів на Бахмутського напрямку: Бахмут, Бахмутське, Берестове, Василівка, Вершина, Весела Долина, Виїмка, Володимирівка, Дача, Зайцеве, Залізне, Івано-Дар'ївка, Кодема, Комишуваха, Курдюмівка, Майорськ, Миронівка, Нью-Йорк, Семигір'я, Соледар, Спірне, Травневе, Шуми, Яковлівка. Ці та багато інших населених пунктів зазнавали протягом місяця потужного вогневого впливу із танків, ствольної та реактивної артилерії. Сили оборони України придушили усі спроби ворога покращити тактичне положення своїх підрозділів в районах згаданих вище населених пунктів. Одначе, часткового успіху противник досягнув на таких напрямках в районі м. Бахмут196: Відродження–Кодема (2 серпня), Горлівка–Зайцеве (12 серпня) та Покровське – Бахмут (14 серпня).

З метою отримання даних про Сили оборони України, противник вів розвідку боєм: в напрямку н. п. Яковлівка (1, 11 серпня), Білогорівка (7 серпня), Нагірне, Івано-Дар'ївка, Веселе, Яковлівка, Бахмут, Соледар (9 серпня), Спірне (12 серпня), Соледар (14 серпня), Вершина (16 серпня), Зайцеве (23 серпня)[197]. В результаті вогневого ураження Силами оборони України, противник на всіх ділянках відступив.

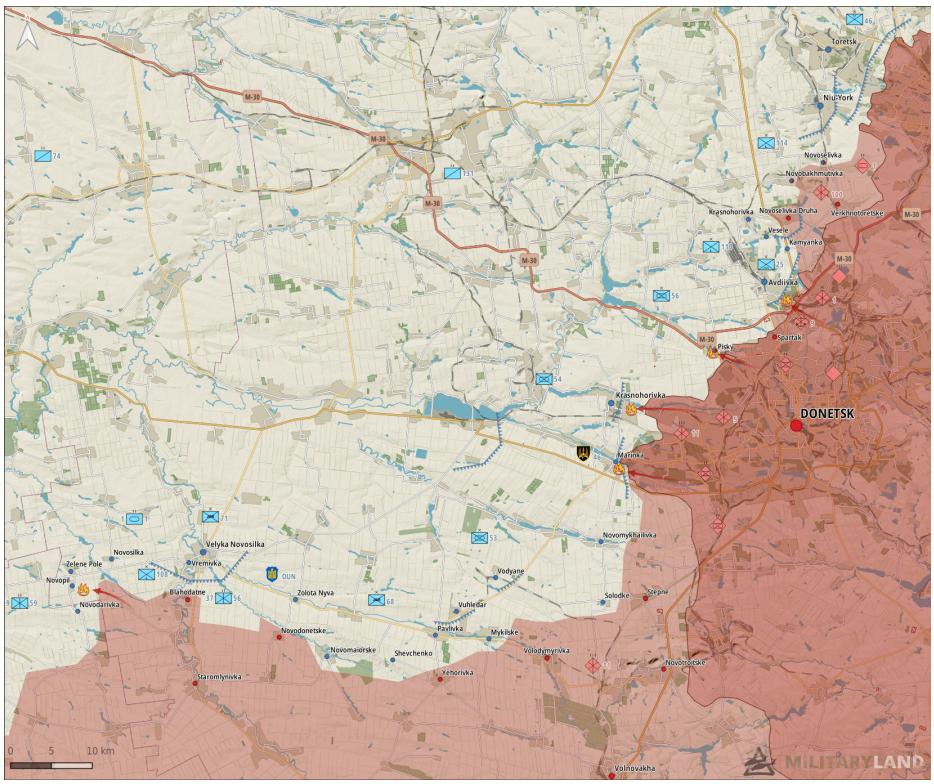
[196] Оперативна інформація станом 18.00 14.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 14 серпня. – URL: https://tinyurl.com/5bk56tat

[197] Див. зведення ГШ ЗС України щодо російського вторгнення за період з 01.08.2022 по 31.08.2022 / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 02–23 серпня. – URL: https://tinyurl.com/z24upj9d

З метою розвідки маршрутів логістичного забезпечення та місцезнаходження об’єктів критичної інфраструктури Сил оборони України противник вів повітряну розвідку за допомогою БпЛА.

Ворог завдав авіаційних ударів по двадцяти населених пунктах на Бахмутському напрямку: Бахмут, Бахмутське, Берестеве, Білогорівка, Вершини, Весела Долина, Веселе, Виїмка, Дачі, Зайцеве, Івано-Дар’ївка, Клинове, Кодема, Покровське, Семигір’я, Соледар, Спірне, Яковлівка. Протягом серпня найбільше авіаційних ударів було завдано по населеним пунктах: Бахмут, Зайцеве, Кодема, Соледар, Яковлівка.

Авдіївський і Новопавлівський операційні напрямки. На початку серпня керівник Центру військово-правових досліджень О. Мусієнко зазначив: “Авдіївка і Піски – це одні з найміцніших та укріпленіших ще від 2014-го року, але зараз російські війська досить активно туди перекидають артилерію, сили і засоби та продовжують завдавати ударів. Їм не дуже вдаються наступи на інших напрямках, вони намагаються зосередити в одній-двох точках масовані обстріли”[198]. Ці слова згодом підтвердив волонтер гуманітарного штабу м. Авдіївка О. Савкевич: “Саме там, між тимчасово загарбаним Донецьком та Авдіївкою нині точиться майже безупинна війна на виснаження. Вже кілька разів, лише упродовж серпня, рашисти намагалися штурмувати місто”[199].

Лінія зіткнення на Авдіївському та Новопавлівському операційному напрямках.02.08.22

[198] "Важко утримувати позиції за таких умов": військовий експерт про бої в Авдіївці та Пісках // ТСН. – 2022, 03 серпня. – URL: https://tinyurl.com/4juw2htm

[199] Окупанти намагаються штурмувати Авдіївку і Піски: життя місцевих перетворилось на квест із виживання // ТСН. – 2022, 31 серпня. – URL: https://tinyurl.com/2p9hmes5

Разом з тим, вогнем з танків та різних типів артилерії ворог обстрілював населені пункти: Водяне, Володимирівка, Кам'янка, Карлівка, Кераміка, Красногорівка, Курахове, Мар'їнка, Нетайлове, Новобахмутівка, Новокалинове, Новоселівка, Олександропіль, Опитне, Первомайське, Петрівське, Пречистівка, Суха Балка, Шевченко та інші. Українські ЗМІ події в Авдіївці описували так: "Російські міни, снаряди та, час до часу, авіаційні ракети летять і руйнують все без розбору. В одну мить, після кожного влучання, на друзки перетворюється – рухоме майно та капітальні, нерухомі споруди. Існування місцевих перетворилось на суцільний квест із виживання. Люди за звичкою йдуть на закупи до місцевого ринку, хоча від нього майже нічого не залишилось"[200].

Противник завдавав авіаційних ударів на населених пунктах на Авдіївському напрямку: Авдіївка, Валентинівка, Веселе, Водяне, Володимирівка, Кам'янка, Красногорівка, Мар'їнка, Микільське, Новобахмутівка, Нововеселівка, Невельське, Новоселівка Друга, Новоградське, Новомихайлівка, Олександропіль, Павлівка, Первомайське, Піски, Пречистівка, Юр'ївка, Ясинувата. Найбільшу кількість авіаційних ударів було завдано по н. п. Красногорівка, Мар'їнка.

Протягом серпня противник багаторазово вів наступальні та штурмові дії неподалік населених пунктів: Піски, Авдіївка, Красногорівка, Невельське, Мар'їнка, Павлівка, Новомайорське, Спартак, Олександропіль, Первомайське, Опитне, Кам'янка, Майорськ, Веселе, Новомихайлівка. Окремі населені пункти штурмувались противником одночасно з кількох сторін: Красногорівка з боку н. п. Новоселівка Друга та Василівка, Авдіївка – з боку н. п. Спартак та Мінеральне (3 серпня). 4 серпня війська противника вели штурмові дії в напрямках Лозове–Піски та Веселе–Піски. 10 серпня ворог вів наступ в напрямках Мінеральне–Авдіївка та Спартак–Авдіївка, 18 серпня – на н. п. Первомайське, 21, 22 серпня – на Невельське, успіху не мав та був відкинутий Силами оборони України на вихідні позиції. Зафіксовано частковий успіх противника: у напрямку н. п. Опитне (17 серпня)[201]. Також противник мав частковий успіх у бойових діях за н. п. Піски. До кінця серпня противнику вдалось зайняти спочатку східні околиці н. п. Піски[202], а потім – його центральну частину[203].

На Запорізькому операційному напрямку в серпні 2022 року не спостерігалося високого ступеня активності протиборчих сторін на лінії зіткнення. Сили оборони України проводили оборонні дії з метою не допустити

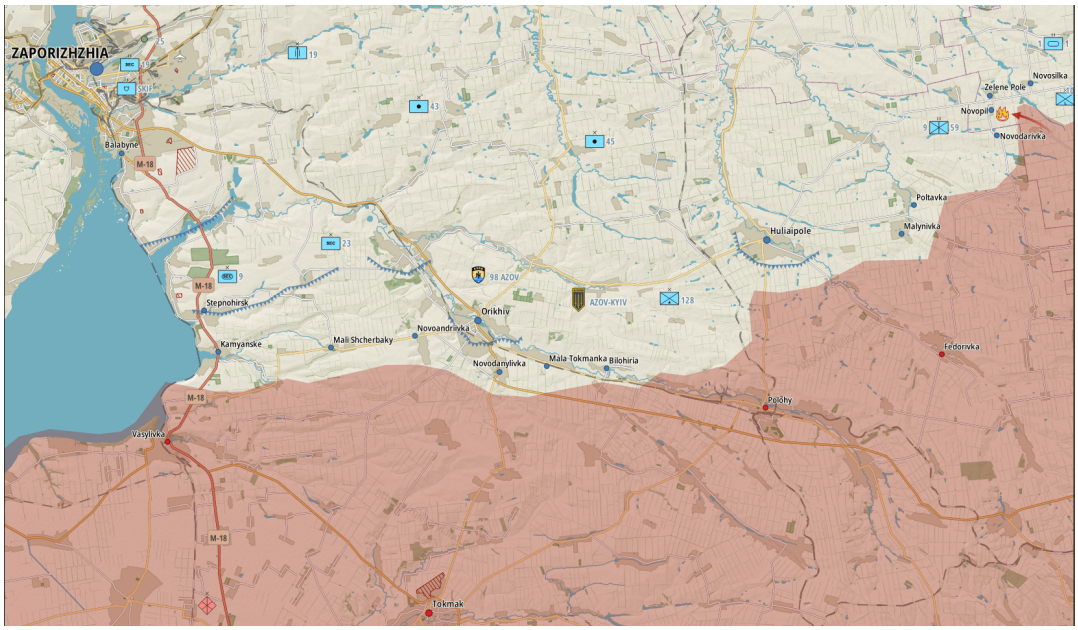
[200] Там само.

[201] Див. зведення ГШ ЗС України щодо російського вторгнення за період з 03.08.2022 по 22.08.2022 / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 01–31 серпня. – URL: https://tinyurl.com/z24upj9d

[202] Російські війська змогли захопити лише околиці Пісків // Вчасно. – 2022, 07 серпня. – URL: https://tinyurl.com/2s4y8rru.

[203] Корогодський Ю. Окупанти трохи просунулися до центру села Піски – британська розвідка // Lb.ua. – 2022, 27 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yc3ntf6z

просування зс рф до обласного центру м. Запоріжжя. РОВ не здійснювали наступальних або штурмових дій, проте завдавали постійного вогневого впливу по позиціях ЗС України, об'єктах військової та цивільної інфраструктури району. Найбільше обстрілів зі ствольної та реактивної артилерії, авіаційних і ракетних ударів у серпні 2022 року противник завдав по таких населених пунктах: Новопіль, Малинівка, Чарівне, Мала Токмачка, Гуляйпільське, Оріхів, Юрківка, Кам'янське, Щербаки, Малі Щербаки, Новоандріївка, Лук'янівське, Нескучне, Полтавка, Могила Сторожова, Ольгівське, Новоандріївка, Новоданилівка, Червоне, Білогір'я, Темирівка Вільне Поле, Бурлацьке, Зелене Поле, Зелений Гай, Червоне, Степове, Залізничне та Времівка. 2 і 15 серпня фіксувалися спроби противника висунути розвідувальні групи в район н. п. Новопіль[204] та Времівка[205]. Обидві спроби успіхів не мали.

Лінія зіткнення на Запорізькому операційному напрямку. 02.08.22

Результати воєнних дій у Східній операційній зоні

Упродовж серпня 2022 року обстановка у Східній операційній зоні суттєвих змін не зазнала. Противник проводив локальні наступальні дії здебільшого в Донецькому операційному районі, здійснював вогневе ураження позицій Сил оборони України по всій лінії зіткнення. В результаті наступальних дій в напрямку н. п. Сіверськ, Соледар, Бахмутське, Бахмут, Авдіївка, Піски, Мар'їнка противнику вдалося досягти часткового успіху, захопивши 460 км^2 (у липні було захоплено 150 км^2, а в червні – 1500 км^2)[206]. При цьому, в серпні РОВ не зуміли вийти до західної адміністративної межі

[204] Оперативна інформація станом 18.00 02.08.2022 щодо російського вторгнення // ПроЗахід. – 2022, 02 серпня. – URL: https://tinyurl.com/mv7n4vpp
[205] Там само.
[206] За даними військового блогера War Mapper (див.: https://twitter.com/War_Mapper)

Донецької обл., втративши у боях 6880 військовослужбовців убитими, з яких до 80% припадало на Східну операційну зону.

РОВ вживали заходів з посилення оборонних позицій на зайнятій території і формували резерви військ на окупованій території Запорізької обл. за рахунок баз постачання на ТОТ АР Крим.

Сили оборони України не допустили прориву противником своїх позицій, оточення ним своїх частин і підрозділів; нарощували спроможності для переходу до контрнаступу; завдавали ударів по складах, опорних, командних пунктах противника.

Висновки з ведення воєнних дій у Східній операційній зоні

Воєнні дії у Східній операційній зоні в серпні 2022 року продемонстрували нездатність російських військ розвинути тактичні успіхи, досягнуті ними на попередніх етапах воєнних дій. Внаслідок стійкої оборони ЗС України, недоукомплектованості власних підрозділів, противник виявився неспроможним вести масштабні та скоординовані наступальні операції на н. п. Бахмут, Сіверськ, Слов'янськ, Краматорськ і Костянтинівко. Оперативно-тактичні угруповання ЗС України "Лиман", "Соледар" і "Донецьк" продовжували виконувати поставлені завдання. На Запорізькому операційному напрямку противник здійснював лише оборонні заходи. В Слобожанському операційному районі зс рф до кінця серпня втратили спроможності до активних наступальних дій, обмежуючись позиційним протистоянням з підрозділами Сил оборони України. Це відкрило перед українськими військами можливість підготовки до контрнаступальної операції у Слобожанському операційному районі Східної операційної зони.

Загалом, упродовж серпня 2022 року Силам оборони України вдалося шляхом стійкої оборони утримувати лінію зіткнення, продовжувати оборонну операцію зі створенням сприятливих умов для переходу до контрнаступальних дій на території Харківської та Запорізької областей, знищувати логістичні спроможності, склади та командні пункти противника вогнем далекобійних РСЗВ й високоточної ствольної артилерії західного виробництва.

2.3. ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Південно-західній операційній зоні

У Південно-західній операційній зоні упродовж серпня 2022 року тривали інтенсивні бої на правому березі р. Дніпро, де противник зосередив потужне угруповання військ для утримання раніше захоплених територій Запорізької, Херсонської та Миколаївської обл. Дніпро – рівнинна річка з повільною й спокійною течією. Ширина долини річки – до 18 км. Ширина заплави – до

12 км. Площа дельти – 350 км^2. Нижній Дніпро – від Запоріжжя до гирла – має протяжність 326 км. Нижче від правої притоки – річки Базавлук – долина Дніпра має ширину заплави 3-7 км, а при впадінні в Дніпровську затоку – до 10 км. До м. Каховка обидва береги річки високі (біля Нікополя – 80 м), від Каховки лівий – низький. Нижче від м. Каховка починається гирлова частина Дніпра. Від м. Херсон річка ділиться на рукави й утворює велику дельту. Близько 2/3 дельти займають плавні, 1/3 – вода. Поглиблення одного з рукавів дельти дає можливість морським суднам доходити до Херсона[207].

Сили оборони України протягом серпня готували, а з 29 серпня розпочали контрнаступ, атакувавши позиції російських військ на лінії зіткнення південніше м. Кривий Ріг – н. п. Давидів Брід – н. п. Лозове – н. п. Снігурівка – н. п. Благодатне – н. п. Олександрівка[208].

Тактичної переваги українським військам вдалося досягти завдяки чисельній перевазі на визначених ділянках лінії зіткнення, систематичним ракетним і артилерійським ударам по пунктах управління, аеродромах, виявлених вузлах матеріально-технічного забезпечення і переправах через р. Дніпро.

Завдання сторін у Південно-Західній операційній зоні. Склад угруповань військ сторін

Аналіз дій протиборчих сторін дозволив встановити, що у серпні 2022 року основними завданнями російських окупаційних військ у Південно-Західній операційній зоні були: утримання захопленої території на правобережжі р. Дніпро та зосередження зусиль для підготовки до відбиття контрнаступу українських військ.

Відповідно, здійснювалась передислокація військ з півночі Донбасу і підвозились резерви з рф та ТОТ Криму, відновлювались пошкоджені мости та

[207] Дніпро // Вікіпедія. – 2022, 30 вересня. – URL: https://bit.ly/3RXGthG
[208] ЗСУ прорвали першу лінію оборони окупантів під Херсоном / Оперативне командування “Південь” // Facebook. – 2022, 29 серпня. – URL: https://bit.ly/3g9lLOJ

переправи, проводилась розвідка та вогневі удари по місцях зосередження українських військ.

Угруповання військ Сил оборони України у Південно-Західній операційній зоні в серпні 2022 року вирішували завдання щодо стримування атак противника, вогневого ураження шляхів матеріально-технічного забезпечення і пріоритетних цілей, морально-психологічного впливу на особовий склад підрозділів ворога, зосередження зусиль на підготовці контрнаступу на визначених напрямках.

Противник на Таврійському і Південнобузькому напрямках у серпні 2022 року мав 47 БТГр (з них 27 резервних) та 1 об, сформовані з військових частин і підрозділів 58-ї ЗВА, 49-ї ЗВА та 22-го АК, окремих військових частин ПДВ, берегових військ і морської піхоти чорноморського флоту (чф) Південного ВО та ПВК "Редут". На озброєнні: танки Т-90А, Т-72Б, Т-62, БМП-2 та 3, БТР-80, БРДМ-2 та МТ-ЛБ. На лінії зіткнення довжиною 222 км на одну БТГр відводилось близько 15,8 км[209].

У Південно-Західній операційній зоні в серпні 2022 року Сили оборони України були об'єднані в ОСУВ "Олександрія", до складу якого входили ОУВ "Примор'я" та "Каховка".

Характер воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

В першій половині серпня ров зміцнювали оборонні позиції в Херсонській обл., з метою утримання регіону для подальшого його приєднання до складу росії та зриву контрнаступу Сил оборони України. Противник продовжував нарощувати резерви на заході та північному-заході від м. Херсон. Здійснював артилерійські обстріли та завдавав авіаційних ударів. Так, 4 серпня на Південнобузькому напрямку ворог завдав авіаційних ударів в районах н. п. Миколаїв, Луч, Лимани, Нова Зоря, Новомиколаївка, Кобзарці, Любомирівка, Киселівка, Андріївка, Лозове, Білогірка, Осокорівка, Потьомкине, Зелений Гай, Біла Криниця, Балка Хутірська та Іванівка. 10 серпня ворог завдав вісім авіаційних ударів по позиціях українських військ вздовж лінії зіткнення[210]. 5 серпня на Криворізькому напрямку противник проводив перегрупування. Підрозділи повітрянодесантних військ перекинуто з району н. п. Нова Каховка у район н. п. Берислав Херсонської обл., переміщено близько 110 од. ОВТ (у тому числі БМД-3 та Т-72Б3). Противник активно проводив повітряну розвідку вздовж всієї лінії зіткнення. Для відстеження змін у положенні Сил оборони України, корегування вогню артилерії та виявлення демаскуючих ознак власних позицій, противник застосував 11 БпЛА у районах н. п. Таврійське, Білогірка, Олександрівка, Сухий Ставок, Степове, Новосілка,

[209] Ukrainian TVD, Day 159-172 / Jomini of the West // Twitter. – 2022, August 17. – URL: https://bit.ly/3yHJtYT
[210] Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 10.08.2022 / Оперативне командування "Південь" // Facebook. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3yHAIxR

Архангельське, Новодмитрівка Херсонської обл. та Парутине Миколаївської обл. 7-8 серпня вів розвідку боєм в районі н. п. Благодатне Херсонської області.

Сили оборони України в першій половині серпня вели активну підготовку до наступальних дій, зривали спроби противника атакувати, завдаючи авіаційних і ракетно-артилерійських ударів по аеродромах, комунікаціях, командних, опорних пунктах, складах боєприпасів, місцях зосередження техніки і живої сили противника. Так, 9 серпня було завдано потужного ракетного удару по ае. Саки на північ від м. Севастополь, що за 193 кілометри за лінією зіткнення. Під час цієї атаки зс рф втратили щонайменше 7 літаків (більшість оцінок коливається від 9 до 13[211]). 11 серпня за результатами відпрацювання українськими ракетно-артилерійськими підрозділами вогневих завдань, втрати ворога складали: 41 військовослужбовець, 3 гаубиці "Мста-Б", 7 од. броньованої та автомобільної техніки. В районі н. п. Новокам'янка було завдано вогневого удару по командному пункту 126-ї об берегової охорони берегових військ чф рф, а біля н. п. Червоний Маяк знищено пункт управління 49-ї армії противника. В н. п. Іщенка уражено КСП БТГр 76-ї дшд, а в районі н. п. Барвінок – склад боєприпасів[212].

13 серпня підрозділами ЗС України було відбито наступ противника у напрямку н. п. Сухий Ставок–Лозове. 14-16 серпня на Запорізькому напрямку противник здійснював обстріли із ствольної та реактивної артилерії і танків вздовж лінії зіткнення. Вів повітряну розвідку БпЛА оперативно-тактичного рівня. Розгорнув та активно використовував комплекси РЕБ[213].

В другій половині серпня 2022 року оперативна обстановка у Південно-Західній операційній зоні зазнала суттєвих змін. На Південнобузькому напрямку противник зосереджував основні зусилля на утриманні займаних позицій, недопущенні просування українських військ, та вогневому ураженні підрозділів Сил оборони України. Вживав заходів з поповнення втрат. Здійснював обстріли зі ствольної, реактивної артилерії, танків в районах Миколаєва, Степової Долини та ще 27 населених пунктів. 16-17 серпня ворог завдавав авіаційних ударів та вів наступальні бої неподалік н. п. Білогірка[214].

19-23 серпня інтенсивність бойових дій на лінії зіткнення почала зростати. Так, 19 серпня противник продовжував обстріли із танків та артилерії різних типів вздовж всієї лінії зіткнення. Завдав авіаційних ударів поблизу

---

[211] Генштаб підтвердив, що бази в Криму обстріляли українськими ракетами // Українська правда. – 2022, 7 вересня. – URL: https://tinyurl.com/yckur2z8

[212] Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 11.08.2022 / Оперативне командування "Південь" // Facebook. – 2022, 12 серпня. – URL: https://bit.ly/3gerUcA

[213] Оперативна інформація станом 06.00 14.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 14 вересня. – URL: https://bit.ly/3Tmvbob;
Оперативна інформація станом 06.00 16.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 16 вересня. – URL: https://bit.ly/3TjllDA

[214] Оперативна інформація станом 18.00 17.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 17 вересня. – URL: https://bit.ly/3Sc4Icg

н. п. Миколаївське, Нове Життя, Первомайське, Біла Криниця та Лозове. Штурмовими діями здійснив спробу прориву нашої оборони в районі н п. Кірове. За результатами вогневого ураження зазнав втрат та хаотично відступив[215].

20-23 серпня противник здійснював обстріли із танків та різнокаліберної артилерії біля Миколаєва, Українки, Олександрівка та ще п'ятнадцяти населених пунктів. Завдавав авіаційних ударів неподалік н. п. Ольгине, Новогригорівка, Таврійське, Трудолюбівка, Андріївка, Новогригорівка та Лозове. Вів наступальні бої у напрямку Василькі–Благодатне, мав частковий успіх[216].

Водночас, Сили оборони України активно протидіяли ворогу на лінії зіткнення. Так, 18-19 серпня силами авіації ПС та Армійської авіації СВ ЗС України було уражено опорні пункти та райони зосередження підрозділів, озброєння та військової техніки противника в районі н. п. Олександрівка, Благодатне, Великопілля, Новопетрівка, Костромка, Білогірка, Брускінське. Ракетно-артилерійськими підрозділами Сил оборони України було знищено склад постачання боєкомплекту у н. п. Білогірка, комплекс станцій супутникового зв'язку "Легенда-2" та протитанковий ракетний комплекс. 22 серпня, з метою припинення постачання плацдарму ворога на правому березі р. Дніпро, українськими військами було завдано ракетного удару по Антонівському автомобільному мосту в м. Херсон та автомобільному мосту через Каховську

[215] Оперативна інформація станом 18.00 19.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 19 серпня. – URL: https://bit.ly/3CZKrSD

[216] Оперативна інформація станом 18.00 20.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 20 серпня. – URL: https://bit.ly/3Cy19Hj; Оперативна інформація станом 18.00 21.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 21 серпня. – URL: https://bit.ly/3yHBpY4; Оперативна інформація станом 18.00 23.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 23 серпня. – URL: https://bit.ly/3CCnNOJ.

ГЕС. Було знищено 17 окупантів, один ЗРК "Бук", один буксированний 120 мм мінометний комплекс "Сані" та склад ворожих боєприпасів в м. Каховка[217].

В цей період на *Криворізько-Нікопольському операційному напрямку* обстановка залишалась напруженою. Противник продовжував тиснути на плацдарм Сил оборони України на лівому березі р. Інгулець, завдаючи вогневих ударів та періодично проводячи штурмові дії і розвідку боєм.

Зважаючи на пошкодження мостів через р. Дніпро, ворог наводив понтонні переправи, намагаючись компенсувати нестачу боєкомплекту, палива та інших видів бойового забезпечення шляхом створення запасів поблизу вогневих позицій та в резервних локаціях. Зокрема, 23-24 серпня 2022 р. між н. п. Корсунка і Львово Бериславського району російські війська розгорнули понтонну переправу, в очікуванні якої перебувало біля 70 од. техніки (в т.ч. тентовані КАМАЗи з БК).

24-31 серпня інтенсивність бойових дій у Південно-Західній операційній зоні зросла. У *Таврійському операційному районі* противник основні зусилля зосереджував на недопущенні проведення українськими військами контрнаступальних дій у Херсонській та Миколаївській обл. З метою виявлення району зосередження підрозділів Сил оборони України ворог 25 серпня 2022 року намагався провести розвідку боєм в районі н. п. Благодатне і Таврійське, зазнав втрат та відійшов[218].

26 серпня штурмова група ворога спробувала провести штурмові дії на напрямку Високопілля–Добрянка, успіху не мала та відійшла. Противник продовжував обстріли в районі н. п. Миколаїв, Кривий Ріг, Лупареве, Прибузьке, Посад-Покровське, Новогригорівка, Партизанське, Червона Долина, Велике Артакове, Квітневе, Іванівка, Потьомкине, Трудолюбівка, Благодатне, Таврійське, Первомайське, Широке та Поляна. Авіаційними ударами намагався зруйнувати важливі об'єкти інфраструктури в районах н. п. Олександрівка, Лозове та Ольгине[219].

З метою придушення артилерійських систем противника лише 26 серпня українськими ракетно-артилерійськими підрозділами було виконано понад 250 вогневих завдань. Продовжено вогневий контроль за Антонівським мостом на р. Дніпро і Дар'ївським на р. Інгулець, що ускладнило логістичне постачання російських окупаційних сил у Херсонській обл. Ворог втратив 24 військовослужбовці, дві РСЗВ "Смерч", три самохідні гармати "Гіацинт", самохідну гармату "Піон", самохідну артилерійсько-мінометну установку

[217] Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 22.08.2022 / Оперативне командування "Південь" // Facebook. – 2022, 23 серпня. – URL: https://bit.ly/3T5Wp2S

[218] Оперативна інформація станом 18.00 25.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Youtube. – 2022, 25 серпня. – URL: https://bit.ly/3gc5sAM

[219] Оперативна інформація станом 18.00 26.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Youtube. – 2022, 26 серпня. – URL: https://bit.ly/3VszU9L

“Нона”, п’ять одиниць броньованої і автомобільної техніки. В районі н. п. Інженерне і Чорнобаївка знищено склади з боєприпасами[220].

27-28 серпня інтенсивність вогневих ударів українських військ зросла. Армійська авіація завдала ударів по опорних пунктах противника у н. п. Солдатське та Олександрівка, по району зосередження живої сили, озброєння та техніки в н. п. Високопілля. Ракето-артилерійськими підрозділами Сил оборони України було знищено 46 військовослужбовців ворога, декілька артилерійських систем, дванадцять одиниць броньованої та автомобільної техніки, склади боєприпасів в н. п. Херсон, Дудчани, Давидів Брід та Любимівка, польовий пункт боєпостачання у н. п. Воскресенське. Уражено три пункти управління в н. п. Херсон і Дар’ївка, зокрема ПУ 35-ої армії зс рф в н. п. Нова Каховка, та взято під вогневий контроль міст та переправу через р. Інгулець[221].

29 серпня Сили оборони України ракетно-артилерійськими ударами розпочали наступ “на багатьох напрямках півдня України. [Підрозділи ЗС України] прорвали першу лінію оборони окупантів під Херсоном”[222]. Бої тривали на двох ділянках, поблизу та на північний схід від м. Херсон. ОУВ “Каховка” повідомляло про прорив першої лінії оборони окупантів та відхід 109-го полку “днр” зі своїх позицій на Херсонщині, та про втечу російських десантників з поля бою[223]. До кінця доби українські війська звільнили від окупантів розташовані поблизу м. Херсон населені пункти Новодмитрівка, Архангельське, Томина Балка та Правдине[224]. Сили оборони України атакували російські позиції навколо н.п. Високопілля, на північний схід від м. Херсон. Ракетно-артилерійські підрозділи українських військ за добу знищили 82 військовослужбовців окупаційних військ та 30 одиниць техніки, в т.ч. зенітно-ракетну систему С-300, два танки Т-72, 11 гаубиць “Мста-Б”, три РСЗВ “Град” та “Ураган”, важку вогнеметну систему “Сонцепёк”, САУ “Гиацинт-С”, самохідну артилерійсько-мінометну установку “Нона-С” та 120 мм мобільний міномет, самохідні гаубиці “Акация” та “Мста-С”, шість одиниць броньованої техніки і три склади боєприпасів в районі н.п. Берислав, Високопілля та Антонівка. Було знищено переправу, яку ворог налагоджував через р. Дніпро в районі н.п. Львове. 29 серпня противник здійснив акти

[220] Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 26.08.2022 / Оперативне командування “Південь” // Facebook. – 2022, 27 серпня. – URL: https://bit.ly/3MG2Xmj

[221] Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 27.08.2022 / Оперативне командування “Південь” // Facebook. – 2022, 28 серпня. – URL: https://bit.ly/3gch8TR; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 28.08.2022 / Оперативне командування “Південь” // Facebook. – 2022, 29 серпня. – URL: https://bit.ly/3rVuczJ.

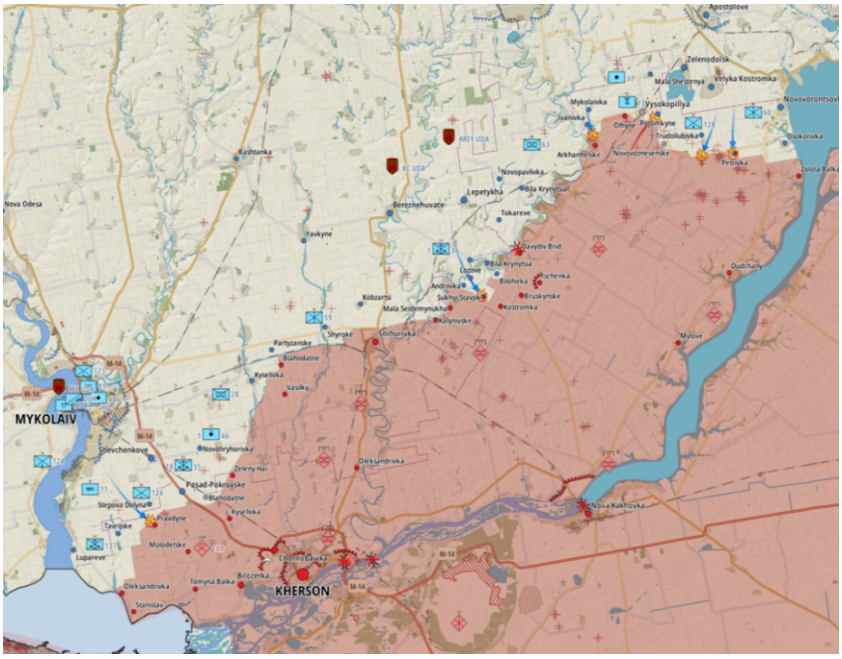
[222] Калітвенцева Є. ЗСУ розпочали наступальні дії на багатьох напрямках півдня – Гуменюк // Українські національні новини. – 2022, 29 серпня. – URL: https://bit.ly/3CzRgsS

[223] ЗСУ прорвали першу лінію оборони окупантів під Херсоном / Оперативне командування “Південь” // facebook. – 2022, 29 серпня. – URL: https://bit.ly/3TrhSTM

[224] Українські війська звільнили 4 села поблизу Херсона від російської окупації // Українські національні новини. – 2022, 23 серпня. – URL: https://tinyurl.com/22bnvrp8

ракетного терору проти мирного населення, завдавши масованого удару по м. Миколаїв шістнадцятьма зенітними ракетами С-300, що призвело до численних руйнувань та пошкоджень приватних і багатоквартирних будинків, об'єктів транспортної інфраструктури. Загинуло дві й поранено двадцять чотири цивільні особи. Також ворог обстріляв міста Нікополь, Марганець та Червоногригорівську громаду[225].

З метою зриву наступу українських військ на Південнобузькому напрямку, противник 30-31 серпня обстрілював з ракетно-артилерійських систем і танків райони н.п. Біла Криниця, Велике Артакове, Олександрівка, Новоселівка, Лупареве, Любомирівка, Степова Долина, Новогригорівка, Квітневе, Киселівка, Широке, Первомайське, Калинівка, Андріївка, Лозове, Шевченкове, Білоусове, Зарічне, Князівка, Ольгине, Посад-Покровське, Зеленодольськ та Червоний Яр. Завдав авіаударів біля н.п. Андріївка, Давидів Брід, Добрянка, Ольгине, Осокорівка, Плотницьке та Потьомкино. 30 серпня ракетними ударами російські окупанти нищили цивільні об'єкти м. Миколаїв. Під прикриттям інфраструктури Запорізької АЕС артилерія зс рф вела обстріли районів н.п. Нікополь та Олексіївка. Ворог вів наступальні дії у напрямку Потьомкиного, успіху не мав, відійшов. Противник застосовував розвідувальні БпЛА неподалік н.п. Давидів Брід, Снігурівка та Велике Артакове[226].

Обстановка на Південнобузькому операційному напрямку станом на 31.08.2022 року

[225]. Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 29.08.2022 / Оперативне командування "Південь" // Facebook. – 2022, 29 серпня. – URL: https://tinyurl.com/2h6rhwj4

[226] Оперативна інформація Генерального штабу Збройних сил України станом на 18.00 30.08.2022 щодо російського вторгнення // Урядовий портал. – 2022, 30 серпня. – URL: https://tinyurl.com/2p9dyhbf; Оперативна інформація Генерального штабу Збройних сил України станом на 18:00 31.08.2022 щодо російського вторгнення // Урядовий портал. – 2022, 31 серпня. – URL: https://tinyurl.com/2p84azes

Розвиваючи перший успіх, Сили оборони України 30-31 серпня знищували ворожі логістичні шляхи, пункти управління та скупчення сил і засобів противника. Українські ракетно-артилерійські підрозділи завдали ударів по пунктах управління БпЛА, станціях РЕБ і РЛС, РСЗВ та засобах ППО ворога, чотирьох транспортних артеріях – Каховському, Дар'ївському та двох Антонівських (автомобільному і залізничному) мостах. Ступінь пошкоджень мостів максимально обмежив їх використання. Нашими ракетно-артилерійськими підрозділами було виконано 220 вогневих завдань, нанесено удари по командних пунктах 331-го парашутно-десантного і 56-го десантно-штурмового полків, знищено шість складів ворожих боєприпасів в Бериславському, Генічеському та Херсонському районах, засоби ППО та РЛС. Внаслідок вогневого впливу українських військ, ворог втратив 201 військовослужбовця, 12 танків Т-72, три реактивні системи залпового вогню "Град", самохідну гармату "Гиацинт-С", самохідну гаубицю "Мста-С" та 18 одиниць авто-бронетехніки[227].

Українські військові, проводячи заходи тактичного маскування, створили ряд дерев'яних макетів американських ракетних систем HIMARS. Для російських безпілотників, які передавали інформацію про цілі на носії крилатих ракет у Чорному морі, ці муляжі нічим не відрізнялись від справжніх ракетних установок. В серпні 2022 року зс рф завдали кілька ударів ракетами "Калибр" по 10 дерев'яних макетах. Ударами по фіктивних цілях можна частково пояснити те, що противник повідомляв про знищення більшої кількості HIMARS, ніж взагалі отримувала Україна[228].

На Запорізькому операційному напрямку тривало активне позиційне протистояння із застосуванням мінометів, артилерії, РСЗВ, танків, авіації вздовж лінії зіткнення та вглиб оборонних порядків без значних прямих бойових зіткнень. Противник продовжував постійні обстріли населених пунктів регіону в межах досяжності вогневих засобів.

Тимчасово окупована територія АР Крим використовувалась противником як "плацдарм" для введення у південні регіони України додаткових резервів, а також логістичного та ремонтного забезпечення.

На Бесарабському напрямку суттєвих змін в обстановці не відбувалося, ознак формування наступальних угруповань не було виявлено. Обстановка в регіоні залишалася напруженою. На території Придністровського регіону Республіки Молдова продовжували діяти посилені режимні заходи. Підрозділи

[227] Оперативне командування "Південь". Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 30.08.2022 / Укрінформ TV. – 2022, 30 серпня. – URL: https://tinyurl.com/yc58uzr2; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 31.08.2022 / Оперативне командування "Південь" // Facebook. – 2022, 31 серпня. – https://tinyurl.com/ybkacr9h

[228] Україна обдурила росіян. Вони б'ють по дерев'яних "HIMARS'ах" "Калібрами" за $6,5 млн, - Washington Post // Цензор.НЕТ. – 2022, 30 серпня. – https://tinyurl.com/y64v9yrv

оперативної групи російських військ у Придністров'ї через побоювання проведення українською стороною диверсійно-розвідувальних дій, перебували на казарменому положенні у повній бойовій готовності, переміщень особового складу та військової техніки з пунктів постійної дислокації не відбувалося. Підрозділи МВС невизнаної Придністровської Молдавської Республіки працювали у посиленому режимі.

Результати воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

У серпні 2022 року обстановка у Південно-Західній операційній зоні зазнала змін. Противник нарощував сили з метою підготовки до відбиття можливого контрнаступу українських військ, нарощував системи вогневого ураження, ППО та матеріально-технічного забезпечення. зс рф формували резерви військ на окупованій території Запорізької, Херсонської та Миколаївської обл. за рахунок функціонування баз постачання на ТОТ АР Крим, переміщували додаткові підрозділи зі Східної операційної зони.

Сили оборони України у серпні 2022 року знищували ворожі логістичні шляхи, пункти управління та скупчення сил і засобів противника, підготували та 29 серпня розпочали контрнаступ, атакувавши російські війська на лінії зіткнення південніше м. Кривий Ріг – н. п. Давидів Брід – н. п. Лозове – н.п. Снігурівка – н.п. Благодатне – н.п. Олександрівка.

У серпні в результаті вогневого впливу підрозділів артилерії та бойової авіації Сил оборони України, було знищено щонайменше 111 складів з боєприпасами, 86 місць скупчень живої сили, техніки, опорних, командних пунктів противника, 3 об'єкти логістичної інфраструктури.

Висновки з ведення воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

Воєнні дії у Південно-Західній операційній зоні в серпні 2022 року продемонстрували нездатність російських військ оперативно реагувати на виклики сучасних підходів до ведення бойових дій. Не віднайшовши дієвих інструментів протидії українським військам на полі бою, ворог здійснював акти терору проти мирного населення України, завдаючи масованих ракетно-артилерійських ударів населених пунктах.

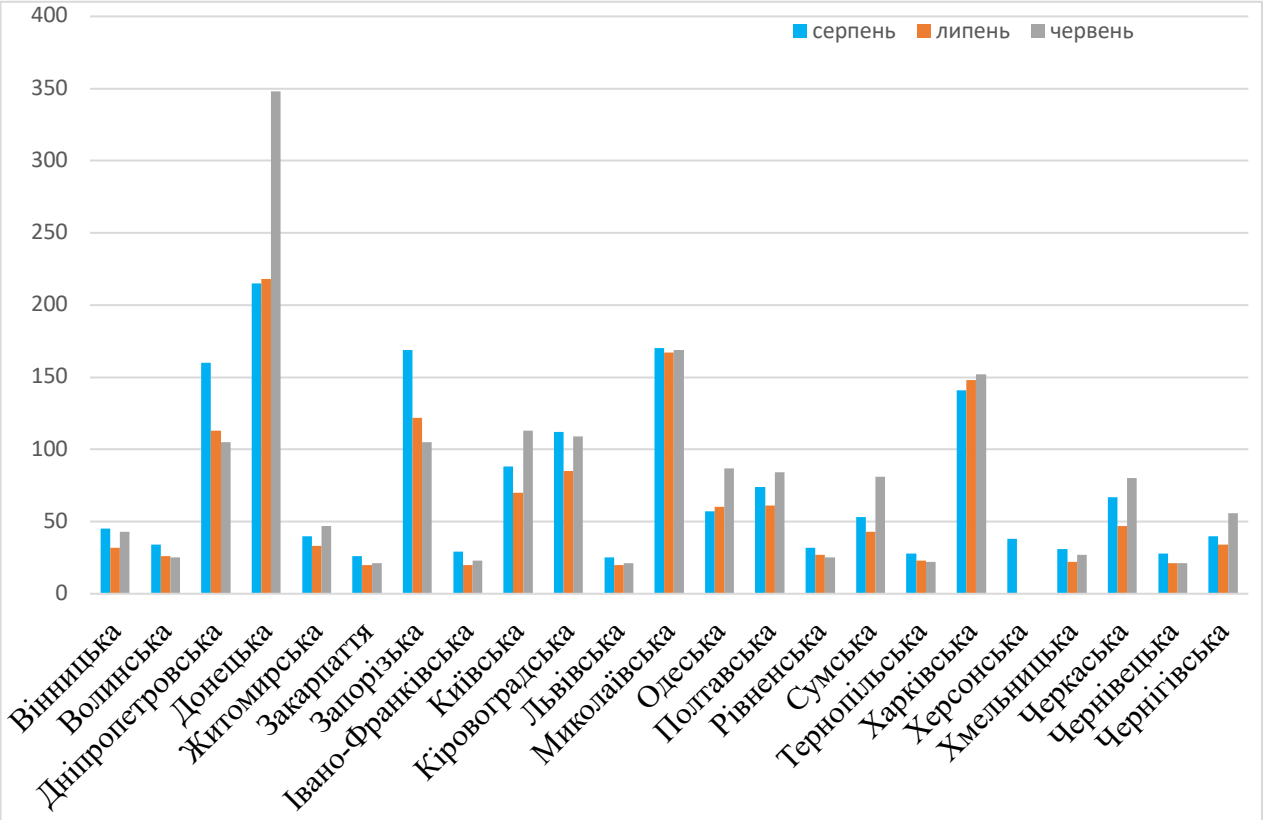
Сили оборони України у Південно-Західній операційній зоні досягли переваги в кількості озброєння та військової техніки над російськими окупантами на визначених ділянках лінії зіткнення. Ракетні та артилерійські системи, отримані в рамках військової допомоги від партнерів, мали кращі якісні параметри, що дозволило провести в серпні 2022 року операцію зі знищення комунікацій і матеріально-технічного забезпечення зс рф та розпочати контрнаступ. Це сформувало передумови для визволення окупованих ворогом частин Миколаївської та Херсонської областей України.

2.4. ДІЇ АВІАЦІЇ ТА СИЛ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ

Характеристика повітряної обстановки

Загальна характеристика повітряної обстановки. Протягом серпня 2022 року противник продовжував завдавати ракетних та авіаційних ударів по території України з метою ураження важливих об'єктів, опорних, командних пунктів військових частин, з'єднань, оперативно-тактичних угруповань військ (сил) ЗС України.

З метою уникнення жертв серед цивільного населення і збереження життя особового складу частин і підрозділів Сил оборони України, радіолокаційні підрозділи ПС ЗС України упродовж літа 2022 року оголошували повітряну тривогу в разі виявлення небезпеки завдання противником ракетних та авіаційних ударів. Статистика[229] оголошень повітряної тривоги за областями:

За серпень довжина світлового дня в Україні скоротилася з 12 год. 38 хв. до 12 год. 21 хв, що в цілому на 27 хв. скоротило період для ведення візуального спостереження за повітряними цілями.

Організаційна структура авіації та сил ППО противника. Організаційно ВПС ВКС рф поділяються на чотири армії ВПС та ППО – по одній в складі кожного з військових округів[230].

---

[229] За даними air-alarms.in.ua – "Статистика повітряних тривог України". Дані по Херсонській обл. за червень та липень відсутні у зв'язку з порушенням системи оповіщення про повітряну тривогу після захоплення противником м. Херсон.

[230] Myers, N. The Russian Aerospace Force // Security Forum. – 2018. – Vol. 2, No. 1. – P. 96. – URL: https://doi.org/10.26410/SF_1/18/8

Військові округи та відповідні їм армії ВПС та ППО ВПС ВКС рф:

	Військовий округ (ВО)	Армія ВПС та ППО
1	Західний ВО	6-а армія ВПС та ППО
2	Центральний ВО	14-а армія ВПС та ППО
3	Східний ВО	11-а армія ВПС та ППО
4	Південний ВО	4-а армія ВПС та ППО

Кожна армія ВПС та ППО включає в себе вертолітні полки, бригади армійської авіації, дивізії або полки штурмової, винищувальної, бомбардувальної авіації, дивізії ППО.

Окремо в підпорядкуванні головнокомандувача ПКС рф перебуває Командування Дальньої авіації ПКС рф, до складу якого входять дивізії і полки стратегічної авіації, що мають на озброєнні стратегічні бомбардувальники Ту-22М3, Ту-95МС, Ту-160.

Організаційна структура авіації та сил ППО сил оборони України. До складу ПС ЗС України входить бомбардувальна, штурмова, розвідувальна, винищувальна, транспортна авіація, а також Зенітні ракетні війська (ЗРВ ПС ЗСУ) і Радіотехнічні війська (РТВ). До складу авіації та сил ППО Сил оборони України входять також Армійська авіація Сухопутних військ ЗС України (АА СВ ЗСУ) та Війська протиповітряної оборони Сухопутних військ ЗС України.

ПС ЗС України організаційно поділяються на Повітряні командування (ПвК): ПвК “Захід”, ПвК “Центр”, ПвК “Схід”, ПвК “Південь”.

Повітряна обстановка у *Північно-Західній операційній зоні*[231] в серпні 2022 року характеризувалася відсутністю бойових дій.

Противник зосереджував основні зусилля на веденні розвідки території України із застосуванням літака далекого радіолокаційного виявлення А-50 та БпЛА, патрулюванні державних кордонів республіки білорусь та російської федерації, вів демонстраційні дії, імітував завдання ракетних та ракетно-авіаційних ударів з метою введення в оману Сил оборони України. Продовжував нарощувати бойовий потенціал своїх військ на території республіки білорусь (ае. Лунинець, Барановичі, Зябровка)[232].

Завдавав ракетних ударів по цивільних та військових об’єктах, логістичних вузлах в районі відповідальності ПвК “Центр”: Вінницька обл. (07 серпня), Черкаська обл. (08 серпня), Житомирська обл. (16 серпня), Полтавська обл.(24 серпня), Київська обл. (25 серпня).

---

[231] Про природно-географічні умови, протяжність державних кордонів та основні фактори, що впливають на повітряну обстановку в операційних зонах, див. розділ “Дії авіації та сил протиповітряної оборони” у липневому випуску “Воєнно-історичного опису”.

[232] Матяш Т. Росія Розширює військову базу та аеродром у білоруському Лунинці // LB.ua. – 2022, 18 серпня. – URL: https://bit.ly/3yepDnT

Завдав ракетного удару в районі відповідальності ПвК “Захід”: Рівненська обл. (28 серпня).

Повітряна обстановка у *Східній операційній зоні* визначалася постійним веденням загальновійськового бою вздовж лінії зіткнення.

Противник вживав заходів з придушення радіолокаційних систем РТВ ПС ЗС України, проводив активну повітряну розвідку із застосуванням БпЛА.

Завдавав ракетних ударів в районі відповідальності ПвК “Схід”: Дніпропетровська обл. (04, 08, 20, 23-26 серпня), Донецька обл. (30 серпня), Запорізька обл. (04-06, 10, 12, 15, 19, 24, 27 серпня), Харківська обл. (01, 03, 05-07, 11-14, 16-20, 23, 25, 27-28, 31 серпня).

Силами штурмової та армійської авіації завдавав поодиноких і групових ракетно-авіаційних ударів по позиціях військ Сил оборони України вздовж лінії зіткнення.

Повітряна обстановка *в Південно-Західній операційній зоні* протягом серпня 2022 року визначалася веденням загальновійськового бою на Південнобузькому та Криворізькому операційних напрямках, вибухами на аеродромах, базах і складах у тимчасово окупованому Криму, ударами по командних пунктах та логістичних маршрутах противника.

Завдавав ракетних ударів в районі відповідальності ПвК “Південь”: Одеська обл. (08, 17, 19, 21, 22 серпня), Миколаївська обл. (01, 03, 19, 20, 21, 22, 29 серпня), Херсонська обл. (28 серпня).

Сили оборони України завдавали ударів по місцях скупчення живої сили та ОВТ, опорних пунктах, командних, логістичних центрах противника.

Завдання авіації та сил ППО сторін

Аналіз обстановки та бойових дій у серпні 2022 року дозволяють зробити висновки про такі *завдання авіації та ППО противника*:

авіаційна підтримка наступальних дій сухопутних військ;

прикриття державних кордонів республіки білорусь та російської федерації;

завдання ракетних ударів по важливих військових, цивільних об’єктах на території України;

завдання ракетно-авіаційних ударів по командних пунктах, штабах, позиціях військ (сил) сил оборони України вздовж лінії зіткнення;

локалізація і знищення ПУ HIMARS Сил оборони України;

ведення демонстраційних дій у прикордонних з Україною регіонах;

перегрупування та відведення сил і засобів авіації, протиповітряної оборони на території тимчасово окупованого Криму у зв’язку з ударами по аеродромах та складах;

прикриття кораблів чорноморського флоту рф;

нарощування засобів ППО шляхом перекидання додаткових сил і засобів з території як російської федерації, так і тих країн, де розташовані російські військові контингенти;

ведення розвідки.

Завдання авіації та ППО Сил оборони України:

прикриття державного кордону України, столиці, військ та важливих об'єктів;

авіаційна підтримка дій сухопутних військ Сил оборони України;

протидія розвідці противником своїх військ (сил);

оповіщення своїх військ (сил), органів військово-цивільної адміністрації, цивільного населення про загрозу ракетних ударів;

методичне знищення протиповітряної оборони противника;

знищення зенітними ракетами, вогнем зенітної артилерії авіації, крилатих ракет, БпЛА противника;

ведення розвідки.

Склад угруповань авіації та ППО сторін

Угруповання авіації та ППО ПС ЗС України:

	Повітряні Сили ЗС України
ПвК "Центр"	39 бр та (винищувальна) 40 бр та (винищувальна) 831 бр та (винищувальна) 96 зрбр, 156 зрп, 138 ртбр 31 опз РТЗ, 2204 об РЕБ
ПвК "Схід"	138 зрбр, 301 зрп, 302 зрп 164 ртбр, 57 опз РТЗ
ПвК "Південь"	160 зрбр, 201 зрбр, 208 зрбр, 14 ртбр, 43 опз РТЗ, 1194 об РЕБ
ПвК "Захід"	114 брта (винищувальна) 204 брта (винищувальна) 11 зрп, 223 зрп, 540 зрп, 1 ртбр 76 опз РТЗ, 17 об РЕБ

Армійська авіація та ППО СВ ЗС України:

Сухопутні війська ЗС України

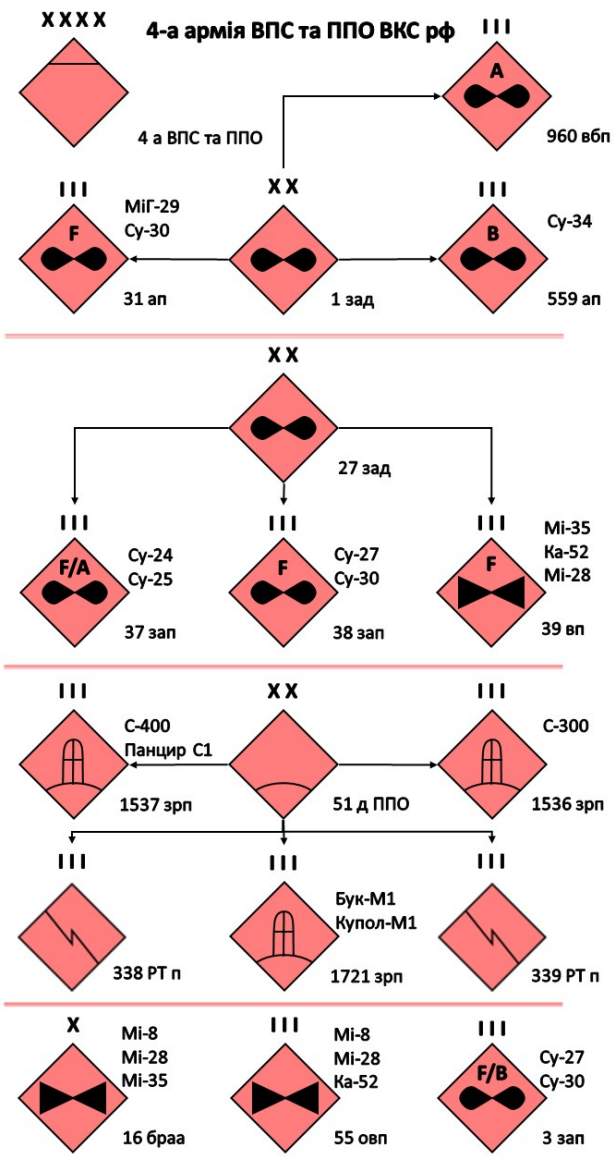
Армійська авіація		***Зенітні ракетні війська***	
	11 обраа		1129 зрп
	12 обраа		1039 зрп
	16 обраа		38 зрп
	18 обраа		39 зрп

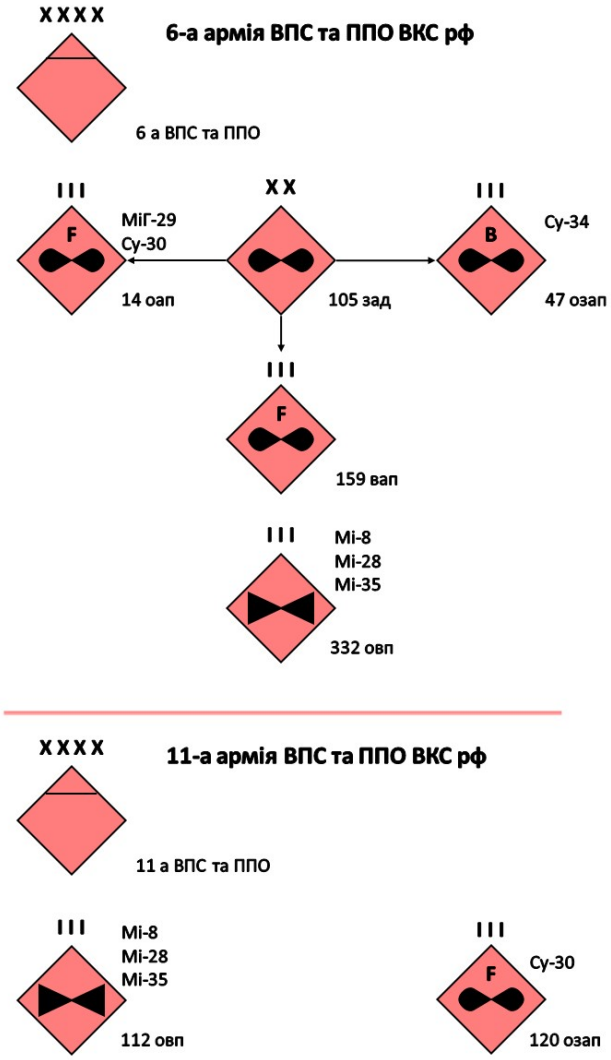
Сили і засоби ПвК діяли в інтересах ОСУВ та ОТУ у визначених операційних зонах.

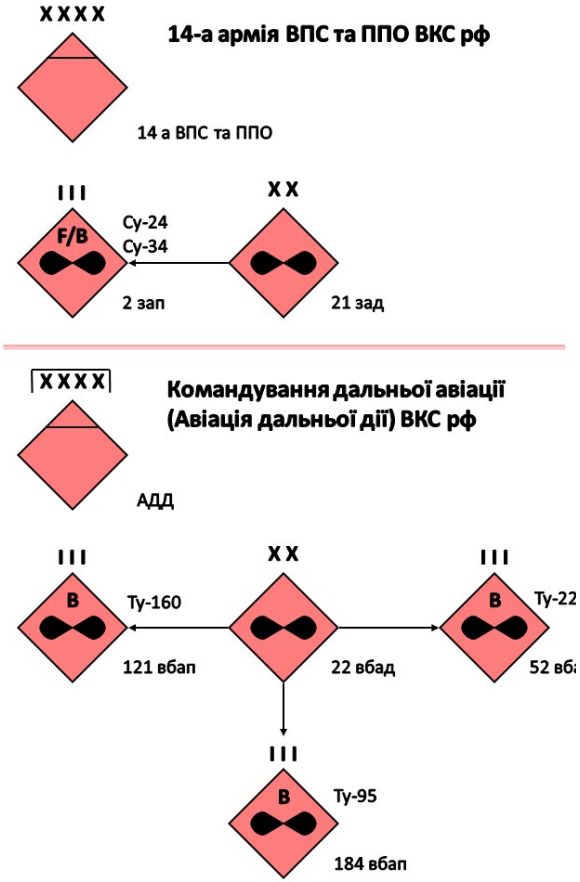
ППО СВ ЗС України виконували завдання зі знищення повітряних цілей в єдиній системі протиповітряної оборони України.

Підрозділи Армійської авіації СВ ЗС України у взаємодії з частинами ДШВ, СВ, ССО виконували завдання з авіаційної підтримки своїх військ в умовах загальновійськового бою, завдавали ракетно-авіаційних ударів по командних пунктах, складах, скупченнях живої сили і техніки противника.

Угруповання авіації та ППО ПКС зс рф, які застосовуються у воєнних діях проти України:

Особливості виконання завдань авіації та протиповітряної оборони

Противник продовжував застосовувати ЗРК С-300 для завдання ракетних ударів по наземних цілях переважно у м. Миколаїв та Харків, використовуючи ракети 5В55К, 5В55Р, 48Н6. Для завдання удару по наземних цілях ці ракети оснащуються осколково-фугасною боєголовкою вагою до 144 кг.

До особливостей застосування авіації противником варто зарахувати масштабні демонстраційні дії ПКС рф 24 серпня 2022 року. Так, в День Незалежності України, авіація противника здійснила біля 200 літаковильотів (з них 90 – літаки тактичної авіації, 34 – дальні та стратегічні бомбардувальники: Ту-22М3, Ту-95МС), імітуючи вихід на траєкторію пуску ракет. В цілому противник зосереджував навколо України біля 400 літаків та 360 вертольотів (з них 150 – ударні)[233]. При цьому в цей день противник завдав 8 ракетних ударів, використовуючи ракети Х-22[234]. Сумарно за цю добу повітряна тривога оголошувалася в Україні 189 разів.

За інформацією представника ГУР МО України генерал-майора В. Скібіцького, станом на 25 серпня 2022 року запаси ракетного озброєння противника в цілому становили 45% від тієї кількості, що була накопичена до початку широкомасштабного вторгнення, тоді як запаси ракет до ОТРК “Искандер” становили 20%[235].

ЗРВ ПС ЗС України демонстрували високу ефективність перехоплення ворожих ракет. Наприклад, під час ракетного удару противника по військових об’єктах у Червоноградському р-ні Львівської обл. 2 серпня, засобами ППО було збито 6 із 8 ракет Х-101, 1 перехопив винищувач авіації Повітряних Сил, 1 досягла цілі[236].

Підрозділи Сил оборони України з метою захисту від високоточної зброї та введення противника в оману здійснювали обманні дії шляхом імітації бойової техніки в хибних районах (позиціях). Зокрема, створювались імітаційні макети РЗСВ М142 HIMARS з подальшим їх розміщенням у районах роботи БпЛА противника. Виявляючи імітаційні макети і сприймаючи їх за реальні ПУ РСЗВ, противник здійснював пуски КР “Калибр” з акваторії Чорного моря, вражаючи хибні цілі. МО України офіційно спростовувало втрати РЗСВ М142 HIMARS [237].

---

[233] Юрій Ігнат, речник Командування Повітряних Сил ЗСУ / Медіацентр Україна // YouTube. – 2022, 25 серпня. – URL: https://youtu.be/kCRfCy3S1_g?t=339

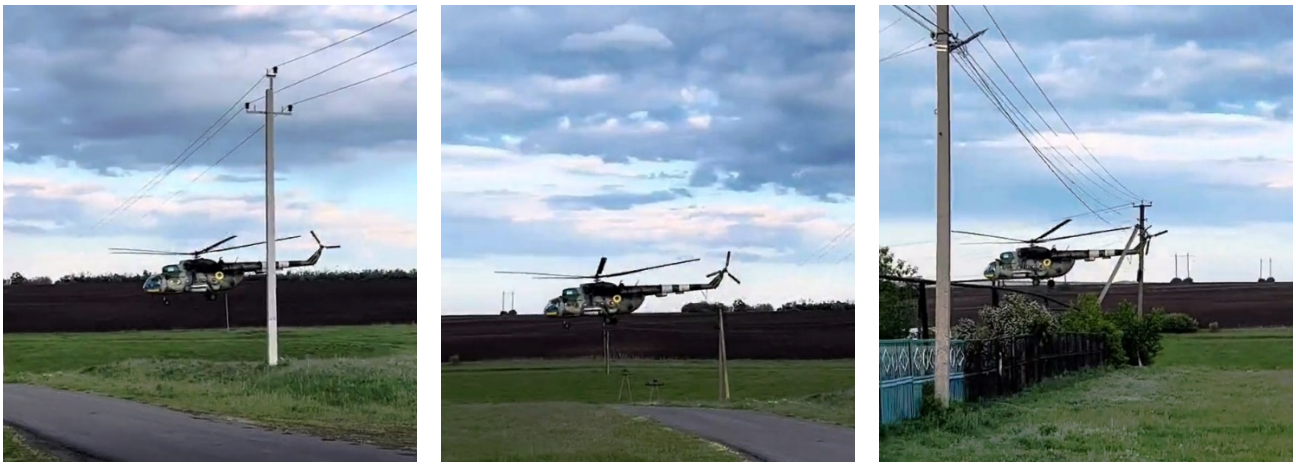
[234] У День Незалежності України 24 серпня окупанти тримали в напрузі всю країну / Командування Повітряних Сил ЗСУ // facebook.com. – 2022, 25 серпня. – URL: https://bit.ly/3RqPcsl

[235] Безпалько У. Вадим Скібіцький, ГУР Міноборони: високоточна зброя в Росії уже на межі // РБК-Україна. – 2022, 27 серпня. – URL: https://bit.ly/3C6Agdl

[236] Повітряна оборона України набирає обертів: 7 з 8 крилатих ракет збито // Defense Express. – 2022, 02 серпня. – URL: https://bit.ly/3SOL6LG

[237] Hudson J. Ukraine lures Russian missiles with decoys of U.S. rocket system // The Washington Post. – 2022, August 30. – URL: https://wapo.st/3ruPIei

Армійська авіація СВ ЗС України продовжувала виконувати бойові завдання на гранично малих висотах з метою уникнення радіолокаційного поля ЗРК противника.

Мі-8 Збройних Сил України здійснює політ під ЛЕП, серпень 2022 року

Результати

В ході виконання завдань авіацією та ППО противника досягнуто таких результатів.

За інформацією з відкритих джерел, противником завдано щонайменше 70 ракетних ударів по території України. Найбільш інтенсивні ракетні удари припали на військові та цивільні об'єкти у Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській, Харківській, Одеській областях.

7 серпня 2022 року, в день Повітряних Сил ЗС України, противник завдав враження по об'єктах в м. Вінниця гіперзвуковими ракетами повітряного базування Х-47М "Кинжал". Основним носієм ракети є винищувач МиГ-31, застосовуються і стратегічні бомбардувальники Ту-22М3 та Ту-160.

16 серпня 2022 року противник завдав ракетного удару по інфраструктурі військового аеродрому в Житомирській обл. керованими авіаційними ракетами Х-59, випущеними з винищувачів-бомбардувальників Су-34 над територією республіки білорусь[238].

17 серпня 2022 року противник завдав ракетного удару – імовірно, ракетою "Искандер" – по триповерховому гуртожитку в Харкові, в результаті якого загинуло 19 осіб, 42 дістали поранення.

24 серпня 2022 року противник завдав масованого ракетного удару по залізничній станції в н. п. Чаплине, Синельниківського району Дніпропетровської обл., влучивши у потяг. В результаті удару 31 особа дістала поранення, 25 осіб загинуло – включно з двома дітьми віком 6 і 11 років[239].

---

[238] Ворог завдав ракетного удару по військовому аеродрому на Житомирщині / Повітряне командування "Центр" // Facebook. – 2022, 16 серпня. – URL: https://bit.ly/3dE4pJ2

[239] Sandora M., Bilefsky D. Russian Missile Strike Kills at Least 22 on Independence Day // The New York Times. – 2022, August 24. – URL: https://nyti.ms/3yfXdJX

29 серпня 2022 року противник завдав масованого ракетного удару (щонайменше 12 ракет від ЗРК С-300) по Миколаєву, в результаті якого було знищено житлові будинки, загинуло 2 цивільних осіб, 24 особи дістали поранення.

Втрати авіації ПС ЗС України на серпень 2022 включно, за даними порталу Oryx, становили 43 од., з них: 13 од. МиГ-29, 5 од. Су-27, 12 од. Су-25, 11 од. Су-24, 2 од. L-39. Втрати Армійської авіації СВ ЗС України становили 14 од., з них: 3 од. Ми-2, 8 од. Ми-8, 3 од. Ми-24[240].

Втрати цивільного населення України (за даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини) від застосування противником крилатих та балістичних ракет повітряного, морського та наземного базування у серпні 2022 року склали: 46 вбитими, 126 пораненими[241].

Наслідки удару по залізничній станції в н.п. Чаплине, 24.08.2022

Продовжуючи виконувати завдання із нарощування бойового потенціалу на території республіки білорусь, противник силами транспортної авіації (5 посадок Ил-76 в період 05-13 серпня 2022 року) здійснював перекидання до ае. Зябровка військової техніки та озброєння. Станом на 15 серпня 2022 року противник зосередив: до 14 од. ЗРК С-300 / С-400, 2 од. ЗРГК “Панцир”, 3 од. РЛС, до 60 ракет для ЗРК С-300 / С-400, невстановлену кількість ОТРК “Искандер”. Відмічалося нарощування злітно-посадкової смуги аеродрому. Охорону об’єкту здійснювали підрозділи 11-ї омбр (м. Слонім), 120-ї омбр (м. Мінськ) зс рб[242]. Крім того, противник продовжував розширювати інфраструктуру ае. Лунинець[243].

З метою нарощування сил і засобів ППО на окупованій території України, наприкінці серпня противник здійснив перекидання комплексів С-300 із Сирії

[240] List of Aircraft Losses During the 2022 Russian Invasion of Ukraine // Oryx. – 2022, March 20. – URL: https://bit.ly/3Vd8GUL

[241] Ukraine: Civilian Casualties as of 4 September 2022 // United Nations. Ukraine. – 2022, September 05. – URL: https://bit.ly/3EfJ9UP

[242] До 14-и ЗРК С-300/400, ЗРПК “Панцирь” и РЛС: ВС рф продолжают находиться в Зябровке // Motolko.help. – 2022, 15 августа. URL: https://bit.ly/3RAJV1E

[243] Рашисти розширюють військову базу та аеродром в білоруському Лунинці // PolskieRadio. – 2022, 18 серпня. – URL: https://bit.ly/3fEQ13R

до м. Новоросійськ[244]. За даними Головного управління розвідки МО України, російська федерація також виводила свої військові контингенти з територій Таджикистану та Вірменії разом із озброєнням та військовою технікою[245]. За даними відкритих джерел, до складу російського військового контингенту в Таджикистані (201-а Гатчинська військова база) входили: окрема вертолітна ескадрилья (4 од. Ми-24, 4 од. Ми-8), авіаційна ланка штурмовиків (5 од. Су-25), дивізіон ЗРК С-300. Військовий контингент російської федерації у Вірменії (3624-а авіаційна база) включав: зенітний ракетний полк (дивізіон Бук-М1, два дивізіони С-300), ескадрилью винищувальної авіації (МиГ-29, Су-30), ескадрилья армійської авіації (Ми-8, Ми-24).

Сили оборони України в ході бойових дій у серпні 2022 року завдавали втрат ПКС та ППО зс рф.

Втрати противником засобів авіації, ППО та крилатих ракет станом на:[246]					
	28 квітня	**31 травня**	**30 червня**	**31 липня**	**31 серпня**
Літаки	190	208	217	223	234
Вертольоти	155	174	185	190	204
Засоби ППО	77	93	104	117	152
БпЛА ОТР	232	515	641	735	849
Збиті крилаті ракети	n.d.	120	143	174	196

Різке зростання втрат противником засобів ППО пояснюється, в тому числі, застосуванням авіацією ПС ЗС України ракет AGM-88 HARM (*High-speed Anti-Radiation Missile*), що здатна вражати високочастотні РЛС противника. Вперше інформацію про надання Силам оборони України такого типу озброєння озвучив заступник міністра оборони США з питань політики К. Каль 08 серпня 2022 року, повідомивши про включення протирадіолокаційних ракет до попереднього пакету військової допомоги від Сполучених Штатів[247]. Офіційне підтвердження з'явилось у зв'язку з публікацією напередодні OSINT-фахівцями фото уламків ракет AGM-88, знайдених після вогневого ураження позицій противника[248]. Постачання додаткової партії протирадіолокаційних ракет було вже відкрито заявлено у новому пакеті військової допомоги Сполучених Штатів для України від

[244] Fabian, E. Russia sends S-300 back home from Syria amid Ukraine invasion, satellite images show // The Times of Israel. – 2022, August 26. – URL: https://bit.ly/3fH5i3S

[245] Військові рф, які дислокуються в Казахстані, відмовляються повертатись, щоб не брати участь у війні проти України // Головне управління розвідки МО України. – 2022, 27 серпня. – URL: https://bit.ly/3M8dRkr

[246] Таблицю складено на основі даних Генерального штабу Збройних Сил України, оприлюднених у відкритому доступі.

[247] Trevithick, J. Anti-Radiation Missiles Sent to Ukraine, U.S. Confirms // The Warzone. – 2022, August 08. – URL: https://bit.ly/3fDl2Fa

[248] Russian channels have posted images of what appear to be the remains of an AGM-88 HARM antiradiation missile / OSINTtechnical // Twitter. – 2022, August 07. – URL: https://bit.ly/3fFNDty

19 серпня 2022 року[249]. Для бойового застосування ракет AGM-88 було обладнано МиГ-29 ПС ЗС України – відповідні кадри оприлюднило Командування Повітряних Сил ЗС України 30 серпня 2022 року[250].

Бойове застосування ракет AGM-88 HARM вимагало від авіації ПС ЗС України спеціалізованої тактики:

одночасний виліт пари літаків на середніх та великих висотах, та пари літаків з протирадіолокаційними ракетами на малих висотах;

пуск літаками другої пари протирадіолокаційних ракет на відстані 15-80 км після активізації РЛС противника;

відхід літаків першої пари до введення противником у дію засобів ППО.

Упродовж серпня 2022 року на території тимчасово окупованого Криму фіксувалися вибухи на декількох військових об'єктах збройних сил російської федерації. Зокрема, 9 серпня 2022 року сталася серія вибухів на ае. Саки поблизу н.п. Новофедорівка. На вказаному аеродромі з часу окупації Криму російською федерацією базувався 43-й окремий морський авіаційний полк[251], який мав на озброєнні літаки Су-24 та Су-30. Супутникові знімки зафіксували знищення щонайменше 9 літаків[252].

[249] Fact Sheet on U.S. Security Assistance to Ukraine, 19.08.2022 // U.S. Department of Defense. – 2022, August 22. – URL: https://bit.ly/3RAeiVN

[250] ПС ЗСУ показали застосування HARM з МиГ-29 // Мілітарний. – 2022, 30 серпня. – URL: https://bit.ly/3EfBk1m

[251] Повна назва: 43-й окремий морський штурмовий Севастопольський Червонопрапорний ордена Кутузова авіаційний полк морської авіації чорноморського флоту.

[252] Загальні бойові втрати противника з 24.02 по 10.08 / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 10 серпня. – URL: https://bit.ly/3M2qptH

16 серпня 2022 року стався вибух на аер. Гвардійське неподалік від Сімферополя, який використовувався ПКС рф як місце базування 37-го змішаного авіаполку[253] зі складу 27-ї змішаної авіаційної дивізії 4-ї армії ВПС та ППО ВКС рф. Вказані події змусили командування ПКС рф вжити термінових заходів щодо переміщення авіації на запасні аеродроми в Криму та аеродроми на території рф[254].

16 серпня 2022 року відбулася детонація на складі боєприпасів у н. п. Майське Джанкойського р-ну АР Крим. За даними військово-політичного оглядача групи "Інформаційний спротив" О. Коваленка, база біля Джанкоя слугувала основною логістичною базою в Криму, через яку транспортували велику кількість сил і засобів з російської федерації до окупованих противником територій півдня України. На момент події там було зосереджено 8 од. ЗРК С-400, 3 од. ЗРК С-300, 5 од. ЗРГК "Панцир-С1", пускові контейнери з понад 440 ракет до ЗРК С-300 / С-400[255].

20 серпня 2022 року в Севастополі стався вибух в районі штабу чф рф, імовірно – в результаті застосування ударного дрона. Крім того, тієї доби в декількох місцях у Криму помічалась робота засобів ППО: зенітного гарматного комплексу в районі Севастополя та зенітного ракетного комплексу в Євпаторії[256].

Органи державної влади російської федерації намагалися замовчати причини та масштаби інцидентів на аеродромах та складах боєприпасів 9 і 16 серпня – заперечувались втрати ОВТ, а причиною вибухів називалася детонація авіаційних боєприпасів. Журналісти видання "The Washington Post", посилаючись на анонімне джерело в українському уряді, пояснювали ці вибухи діяльністю українських диверсійних груп[257]. В той же час, українська влада офіційно не підтверджувала причетності ЗС України до вибухів у Криму. Заступниця міністра оборони України Г. Маляр так прокоментувала пожежу на аер. Саки: "Міноборони України не може встановити причину займання, однак вкотре нагадує про правила пожежної безпеки та заборону куріння у невстановлених місцях."

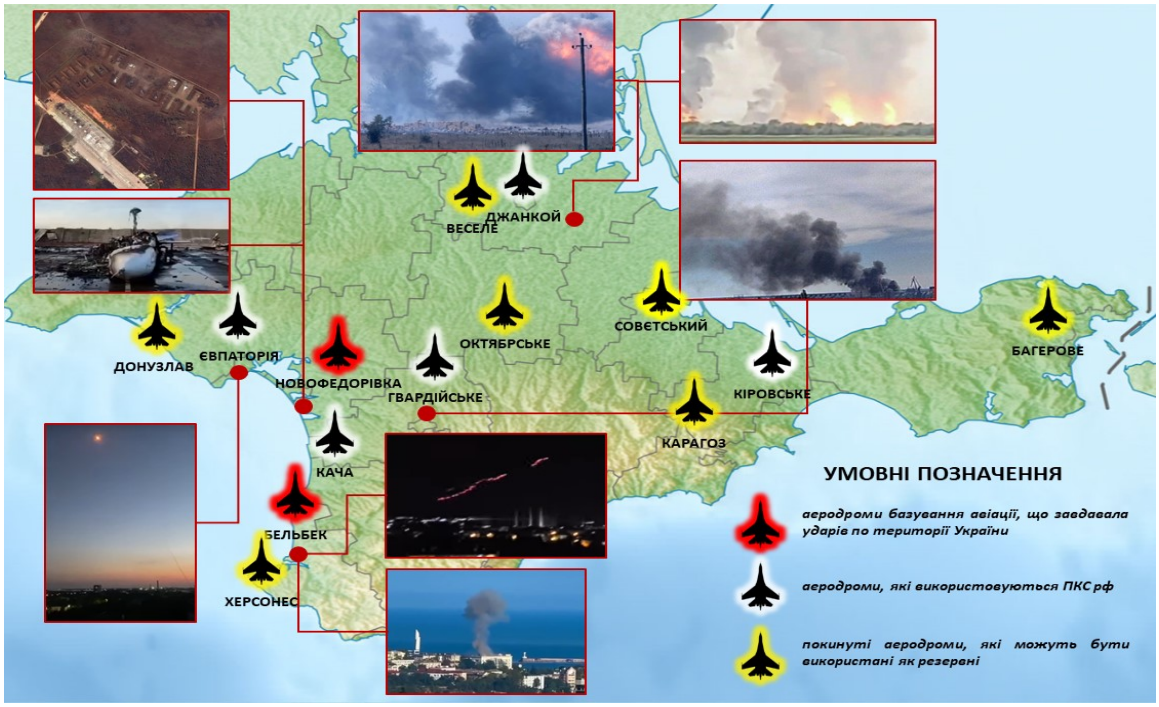
[253] Вибух у Гвардійському під Сімферополем стався, ймовірно, у казармі – місцеві жителі // Радіо Свобода. – 2022, 16 серпня. – URL: https://bit.ly/3CwnHtp

[254] Після останніх подій в Криму рашисти терміново переміщують свої літаки та гелікоптери в глиб півострова та на аеродроми рф // ГУР МО України. – 2022, 17 серпня. – URL: https://bit.ly/3C4HeQg

[255] Кучкіна А. У путіна вже немає інших варіантів, окрім капітуляції – Олександр Коваленко // Главред. – 2022, 20 серпня. – URL: https://bit.ly/3e24qXo

[256] По всьому Кримському узбережжю викриваються позиції ППО рашистів // Мілітарний. – 2022, 21 серпня. – URL: https://bit.ly/3fujn4D

[257] Stern D.L., Sly L, Timsit A. Russia blames 'sabotage' as Ukraine special forces strike again in Crimea // The Washington Post. – 2022, August 16. – URL: https://wapo.st/3fGJ6H4

Головнокомандувач Збройних Сил України генерал В. Залужний і перший заступник Голови Комітету Верховної Ради України генерал-лейтенант М. Забродський у своїй статті "Перспективи забезпечення воєнної кампанії 2023 року: український погляд", опублікованій 7 вересня, вперше оголосили, що вибухи на російських військових об'єктах у Криму сталися в результаті ударів ЗС України: "Переконливим прикладом правильності такого підходу в поточному році є успішні зусилля ЗС України з фізичного перенесення бойових дій на тимчасово окуповану територію АР Крим. Йдеться про серію успішних ракетних ударів по кримським авіабазам противника, перш за все – по аеродрому Саки[258]".

Як наслідок ураження ППО противника, особливо у Південно-Західній операційній зоні, з'являлися умови для реалізації спроможностей бойової авіації Сил оборони України. Так, у повідомленнях ПвК "Південь", починаючи від донесення за 06 серпня 2022 року[259], упродовж місяця регулярно з'являлася інформація про виконання бойових завдань в тактичній і найближчій оперативній глибині силами і засобами авіації Повітряних Сил та Армійської авіації СВ ЗС України. Основні зусилля бойової авіації зосереджувалися на нанесенні ракетно-авіаційних ударів по опорних пунктах, скупченнях живої сили і ОВТ, складах боєприпасів противника.

Бойові заслуги особового складу авіації Повітряних Сил ЗС України були гідно відзначені в День Незалежності України. Указом Президента України

[258] Залужний В., Забродський М. Перспективи забезпечення воєнної кампанії 2023 року: український погляд // Укрінформ. – 2022, 07 вересня. – URL: https://bit.ly/3Rzu4jQ
[259] Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок а 06.08.2022 / Повітряне командування "Південь" // facebook. – 2022, 07 серпня. – URL: https://bit.ly/3V2eyjg

№ 608/2022 з метою вшанування мужності та героїзму, виявлених під час захисту державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності України, почесною відзнакою “За мужність та відвагу” було відзначено 7 брта імені Петра Франка, 39 брта, 114 брта, 299 брта імені генерал-лейтенанта Василя Нікіфорова, 138 Дніпровську зрбр, 156 зрп, 301 зрп[260].

Висновки

Аналіз повітряної обстановки у серпні 2022 року, завдань авіації та ППО сторін, особливостей їх виконання та досягнутих результатів дозволяє сформулювати такі висновки:

як противник, так і Сили оборони України продовжували активно застосовувати сили і засоби бойової авіації та ППО в ході воєнних дій у серпні 2022 року;

противник продовжував завдавати ракетних ударів по важливих об’єктах по всій території України, зосереджував зусилля по враженню військових та цивільних об’єктів засобами високоточної зброї у Харківській, Одеській, Миколаївській, Дніпропетровській, Запорізькій областях, завдавав масованих ракетних ударів з ПУ ЗРК С-300 по об’єктах у Харкові та Миколаєві;

з метою зниження рішучості українського народу у відсічі російській агресії, порушуючи міжнародне гуманітарне право, противник завдавав ракетних та ракетно-авіаційних ударів по цивільних об’єктах, завдав втрат цивільному населенню України;

з метою недопущення подальших втрат сил і засобів авіації та ППО, противник проводив передислокацію військової техніки на тилові бази та аеродроми на ТОТ Криму;

з метою нарощування сил і засобів авіації та ППО, противник перекидав резерви на окуповані території;

Сили оборони України, застосовуючи імітаційні макети ОВТ, успішно вводили в оману противника, змусивши його використовувати ВТЗ, запаси якої вичерпуються;

Сили оборони України знизили бойовий потенціал ППО противника, застосовуючи новітнє протирадіолокаційне озброєння, отримане від країн-партнерів, що створило умови для реалізації бойових спроможностей авіації ПС та Армійської авіації СВ ЗС України;

ракетні удари ЗС України по військових об’єктах рф на ТОТ Криму продемонстрували вразливість протиповітряної та протиракетної оборони противника.

---

[260] Указ Президента України № 608/2022 Про відзначення почесною відзнакою “За мужність та відвагу” // Президент України Володимир Зеленський. – 2022, 24 серпня. – URL: https://www.president.gov.ua/documents/6082022-43741

2.5. ДІЇ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ СТОРІН У ЧОРНОМОРСЬКІЙ ТА АЗОВСЬКІЙ ОПЕРАЦІЙНИХ ЗОНАХ У СЕРПНІ 2022 РОКУ

Характеристика морської обстановки

В Чорному та Азовському морях у серпні 2022 року сили флоту противника зосереджували основні зусилля на сприянні військам, що діяли у приморських районах, зокрема в Херсонській, Запорізькій та Донецькій областях, та участі в нанесенні ракетних ударів з морських районів по важливих об'єктах цивільної і військової інфраструктури на території України.

Водночас, в Азовській операційній зоні противник, використовуючи захоплені ним українські порти Бердянськ та Маріуполь, зосередив основні зусилля на забезпеченні безпеки морських комунікацій та вивезенні морем вкраденого українського зерна і металопрокату. Також ворог продовжував здійснення перевезень морем боєприпасів, озброєння та інших матеріальних засобів в інтересах військ, що діяли в приморських районах.

Угруповання сил (військ) Сил оборони України, розгорнуті для боротьби з противником в Чорноморській операційній зоні, основні зусилля у серпні 2022 року зосередили на досягненні стратегічних цілей оборони держави, зокрема щодо захисту економічних інтересів України на морі, у першу чергу із забезпечення безпеки морських перевезень зерна на експорт до іноземних держав, а також перехоплення ініціативи та переходу до звільнення раніше окупованих противником приморських районів.

Завдання ВМС сторін. Склад угруповань ВМС

Для досягнення визначених цілей угрупованням сил противника у Чорному морі в серпні 2022 року виконувались такі оперативні завдання:

ведення розвідки у межах визначеного району бойових дій на морі;

підтримання сприятливого оперативного режиму у визначених морських районах;

здійснення постійного чергування групи винищувачів-бомбардувальників у повітрі на рубежі острів Зміїний – мис Тарханкут у готовності до нанесення раптових ударів по виявлених у морі кораблях та здійснення винищувального прикриття своїх сил, розгорнутих у морських районах;

нанесення ударів по кораблях, катерах і суднах у Дніпро-Бузькому лимані та військах, що ведуть бойові дії на його узбережжі;

здійснення перевезень морем військових підрозділів, озброєння, боєприпасів, інших матеріальних засобів з порту Новоросійськ до пунктів базування і портів Севастополь, Новоозерне, Феодосія, Керч та у зворотному напрямку;

ведення оборони районів базування своїх сил.

В результаті аналізу дій угруповання різнорідних сил ВМС ЗС України встановлено, що у серпні 2022 року воно виконувало такі завдання:

сприяння військам, що діють на приморському напрямку та на узбережжі лиманів;

забезпечення безпеки судноплавства у визначених районах, безпеки портової діяльності й важливих перевезень на морі та річках;

оборона районів базування.

Також з метою нанесення ураження ударним та іншим силам противника у морі, військові частини берегових ракетно-артилерійських військ, надводних сил та морської авіації угруповання різнорідних сил знаходились у готовності до застосування та розгортались до районів бойового призначення.

Окрім того, з метою уникнення ураження силами противника, військові частини та підрозділи зі складу угруповання різнорідних сил ВМС ЗС України здійснювали заходи щодо:

розосередження сил у морі та приморських районах;

усунення демаскуючих ознак місць розташування сил;

посилення заходів протидиверсійної і протипідводно-диверсійної оборони;

посилення протиповітряної оборони;

виконання заходів щодо використання захисних властивостей високих берегів, мисів та островів у ході виконання завдань у морі та лиманах, гирлах річок.

Склад ударних сил противника, який перебував у морі в готовності до нанесення ракетних ударів, періодично змінювався. Загалом, противник одночасно використовував до 3 надводних кораблів та до 2 підводних човнів – носіїв крилатих ракет “Калибр” із сумарним залпом до 32 ракет. До нанесення ударів залучались фрегати пр. 11356Р, малі ракетні кораблі пр. 21631 та підводні човни пр. 636.3.

У діях щодо оборони держави з морських напрямків у Чорноморській операційній зоні головну роль продовжувало відігравати угруповання різнорідних сил, утворене з військових частин (підрозділів) Військово-Морських Сил ЗС України та Морської охорони Держприкордонслужби України.

Особливості виконання завдань ВМС ЗС України у Чорноморській операційній зоні

Упродовж місяця противник неодноразово порушував Міжнародну конвенцію з охорони людського життя на морі 1974 року (SOLAS), вимикаючи системи автоматичної ідентифікації (AIS) на цивільних кораблях в акваторії Азовського моря. Так, 16 серпня російський паром “Лаврентій” прибув до Маріупольського порту з вимкненими системами ідентифікації[261].

[261] У Маріупольський порт пришвартувався російський пором “Лаврентій” // Фокус. – 2022, 17 серпня. – URL: https://bit.ly/3S0gE0C

Також, у серпні 2022 року угруповання сил противника із залученням корабельних груп (малого протичовнового корабля пр. 1124М “Суздалец”; морських тральщиків пр. 02668 “Віце-адмірал Захар’їн”, пр. 266МЭ “Валентин Пікуль”) та сил Берегової охорони ФСБ рф здійснювало захист морських комунікацій в Азовському морі в інтересах вивезення із портів України викраденої агропродукції і металопрокату.

Противник продовжував зберігати панування в повітрі над районом бойових дій на морі. Так, авіація противника виконувала завдання з контролю надводної обстановки та ведення повітряної розвідки у північно-західній частині Чорного моря, у тому числі і в районі острова Зміїний та прибережних районах Одеської і Миколаївської областей. До виконання завдань залучалося щонайменше 20 літаків винищувальної, бомбардувальної, протичовнової та безпілотної авіації.

У серпні сили флоту противника активно залучались до нанесення ракетних ударів по військових та цивільних об’єктах на усю глибину території України. Проте, внаслідок загрози ураження протикорабельними ракетами берегових ракетних комплексів “Нептун” та “Гарпун” угруповання різнорідних сил ВМС ЗС України, противник розгортав свої бойові кораблі виключно поблизу узбережжя Криму.

Результати

З урахуванням втрат, дефіциту ракет та усвідомлення нарощування спроможностей ВМС ЗС України з нанесення ударів по надводних цілях, противник завдавав ракетні удари із безпечної відстані, зокрема:

08 серпня 2022 року, близько 10.00, чотирма КРМБ “Калибр” – імовірно з борту фр пр. 11356 “Макаров” – з району мису Херсонес. Одну ракету було збито над Одещиною зенітним ракетним підрозділом ПвК “Південь”, решта три – збито в центральній Україні зенітними ракетними підрозділами ПвК “Центр”[262];

11 серпня 2022 року, близько 13.30, двома КРМБ “Калибр” з носія, що знаходився в акваторії Чорного моря, ракети були знищені силами ППО над Харківською областю[263];

17 серпня 2022 року, з 02.51 по 03.26, ракетами Х-22 з літаків стратегічної авіації Ту-22М3 по об’єктах в районі н. п. Затока, зазнав пошкодження міст, зруйновано базу відпочинку та декілька приватних будівель, чотири цивільні особи отримали поранення[264];

---

[262] Сьогодні. 8 серпня, близько 10:00, із акваторії Чорного моря російські окупанти випустили чотири крилаті ракети морського базування типу “Калібр” / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 08 серпня. – URL: https://bit.ly/3g2qGkp

[263] 11.08 знищено дві крилаті ракети типу “Калібр” / Командування Повітряних Сил ЗСУ // Facebook. – 2022, 11 серпня. – URL: https://bit.ly/3CY1XXu

[264] Офіційне повідомлення ОК “Південь” / Оперативне командування “Південь” // Facebook. – 2022, 17 серпня. – URL: https://bit.ly/3Cqk4nu

21 серпня 2022 року, близько 03.00, п’ятьма КРМБ “Калибр”, імовірно з мрк пр. 21631 “Інгушетія” з акваторії Чорного моря. Дві ракети було збито на Одещині зенітним ракетним підрозділом ПвК “Південь”, інші три влучили в об’єкти на території с. Майори у Біляївській громаді[265].

Одним з найбільш важливих завдань угруповання різнорідних сил ВМС ЗС України у серпні була боротьба з мінною небезпекою, першочергово пов’язаною з диверсійними діями противника.

Так, 2 серпня 2022 року на виході в Чорне море з гирла Бистре річки Дунай на невідомому вибуховому пристрої підірвався український плавучий кран. Силами екіпажу була організована боротьба за живучість. Критичних пошкоджень та поранених не було. За допомогою портового штовхача кран повернуто до пункту основного базування[266].

Для знищення річкового мінного загородження було сплановано та проведено протимінні дії із залученням сил і засобів угруповання різнорідних сил та підприємств з національної економіки, зокрема з ПрАТ “Українське дунайське пароплавство”. Мінну загрозу було ліквідовано.

Окрім того, угрупованням різнорідних сил здійснювались протимінні дії зі знешкодження мін, виявлених на поверхні моря. У першу чергу, це було пов’язано з необхідністю забезпечення умов експорту аграрної продукції морським шляхом з портів Одеса, Чорноморськ, Південний.

Так, 8 серпня на узбережжі Одеської області було знищено морську міну, яку зірвало з якоря. Міну було знешкоджено шляхом контрольованого підриву фахівцями морської підривної команди ВМС ЗС України[267].

[265] На півдні України зенітники збили дві ворожі крилаті ракети // Думська. – 2022, 21 вересня. – URL: https://bit.ly/3g6QmMK

[266] Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 02.08.2022 / Повітряне командування “Південь” // Facebook. – 2022, 03 серпня. – URL: https://bit.ly/3erEDbj

[267] Військово-Морські Сили Збройних Сил України продовжують виявляти та знешкоджувати в Чорному морі міни, які дрейфують / Військово-Морські Сили ЗС України // Telegram. – 2022, 08 серпня. – URL: t.me/ukrainian_navy/829

21 серпня в акваторії Одеської затоки також підрозділом спеціального призначення ВМС ЗС України виявлено та шляхом підриву знищено 2 плаваючі на поверхні моря якірні міни[268].

Для нарощування спроможностей з виконання завдань протимінної боротьби, 27 серпня 2022 року було досягнуто домовленості з Міністерством оборони Великої Британії щодо отримання безекіпажних підводних апаратів та здійснення відповідної підготовки особового складу ВМС ЗС України. Передбачено, що до ВМС ЗС України буде передано три безекіпажні підводні апарати “Remus-100”, а ще три одиниці будуть замовлені у виробника.

Безекіпажний підводний апарат “Remus-100” має довжину 1,6 м, діаметр 19 см та вагу 37 кг, що дозволяє їх застосування з малорозмірних плавзасобів. За допомогою цього апарату пошук мін у визначеному районі виконується в автономному режимі протягом щонайменше 10 год з максимальною швидкістю до 5 вузлів (близько 9 км/год) та глибинах до 100 м. У разі виявлення підозрілих об’єктів, за визначеними координатами направляється інший безекіпажний підводний апарат з камерою або водолаз[269].

До підготовки операторів цих безекіпажних підводних апаратів було залучено не тільки британських військовослужбовців, але й групу інструкторів 6-го флоту ВМС США[270].

Висновки

У ході воєнних дій на морі, що тривали упродовж серпня 2022 року, найважливішими завданнями Сил оборони України було недопущення відновлення панування противника у Чорноморській операційній зоні,

[268] На Одещині силами оборони України було виявлено чергову морську дрейфуючу міну / Військово-Морські Сили ЗС України // Telegram. – 2022, 08 серпня. – URL: https://t.me/ukrainian_navy/726

[269] Bahtic, F. UK sending underwater drones to Ukraine to help detect Russian mines // Naval Today. – 2022, August 29. – URL: https://bit.ly/3S2bp0l; Підводні дрони від Великобританії для України: британці назвали модель - Remus-100 і на що він здатний // Defense Express. – 2022, 27 серпня. –URL: https://bit.ly/3RXNa3f

[270] Велика Британія передасть шість підводних дронів – мисливців за мінами, а також забезпечить відповідне навчання, щоб допомогти Україні очистити берегову лінію / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 01 вересня. – URL: https://bit.ly/3T3U4Fp

забезпечення експорту українського зерна. До головних висновків з аналізу дій на морі слід віднести наступні:

силами угруповання сил і засобів Військово-Морських Сил Збройних Сил України було забезпечено виконання завдання щодо відновлення і захисту судноплавства в акваторіях трьох українських портів – Одеси, Чорноморськ, Південний, а також на підходах до них та на рекомендованих шляхах до іноземних портів у межах вод України для забезпечення вивезення українського збіжжя;

ворогу не вдалось відновити панування на морі у межах північно-західної частини Чорноморської операційної зони та, водночас, за відсутності в України засобів ураження дальньої дії, він продовжує нанесення ударів крилатими ракетами морського базування з надводних і підводних носіїв з морських районів поблизу узбережжя Криму по важливих державних і військових об’єктах на усю глибину території України;

ВМС ЗС України продовжували нарощувати спроможності з виконання завдань з протимінної боротьби за допомогою закордонних партнерів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Воєнно-політична обстановка протягом серпня 2022 року розвивалася доволі динамічно, що характерно в умовах війни, проте цілком прогнозовано і була переважно сприятливою для бойових дій ЗС України.

Події, що відбувалися у світі, різною мірою впливали на розвиток воєнно-політичної обстановки в Україні. Західні держави продовжували надавати істотну політичну, військову та фінансову підтримку Україні, усвідомлюючи що від цього залежить доля всієї Європи та міжнародного порядку, заснованого на правилах. У своїй переважній більшості європейські держави та США сформували консолідований підхід щодо підтримки України у її боротьбі за свободу та ставлення до росії як до держави-агресора.

Натомість, рф опинилася в дедалі серйознішій міжнародній ізоляції з сумнівними перспективами на майбутнє. Своєю деструктивною та агресивною політикою щодо України та західних держав росія поступово стає політичним вигнанцем у світі, а замість розколу колективного Заходу, вона отримала консолідовану і потужну відповідь у вигляді санкцій, військової допомоги Україні, власної ізоляції на міжнародній арені.

Разом з тим, широкомасштабна російська агресія продовжує здійснювати негативний вплив на світову економіку. Світова економіка знаходиться в стагнації, а інфляційні процеси та сповільнення темпів зростання ВВП стали загальносвітовою проблемою. Проте країни ЄС протягом серпня планомірно та узгоджено проводили заходи з послаблення впливу газової кризи, що в перспективі позитивно має вплинути на зниження ціни на енергоносії.

Незважаючи на газовий шантаж росії і власні національні та загальноєвропейські проблеми, країни ЄС продовжували надавати економічну підтримку Україні. Завдяки цьому українська економіка, після стрімкого падіння майже всіх економічних показників, почала стабілізуватись, а у окремих галузях відновлюватись.

Протягом серпня 2022 року воєнно-стратегічна обстановка навколо України залишалася складною, проте у цьому місяці, вперше від початку повномасштабного вторгнення рф на територію України, загарбникам не вдалося захопити жодного стратегічно важливого району або великого населеного пункту. Більше того, за вмілих і рішучих дій командування ОСУВ “Олександрія”, підрозділам ЗС України вдалося стабілізувати обстановку та розпочати наступ, в ході якого було знищено низку ключових командних і логістичних об’єктів зс рф та встановлено контроль над 8 раніше окупованими населеними пунктами.

У Північно-Західній операційній зоні ймовірність нападу зс рф на Україну з території білорусі залишалася мінімальною, ознак формування противником ударного угруповання для відновлення наступальних дій зоні не було виявлено. Реальною загрозою було нанесення ракетних ударів по північних областях нашої держави, а також ведення противником повітряної розвідки для виявлення залізничних рухомих складів, якими доставляються озброєння й боєприпаси для ЗС України. Сили оборони України у Північно-Західній операційній зоні не допустили дестабілізації обстановки, продовжували нарощувати оборонні спроможності на визначених напрямках.

Воєнні дії у Південно-Західній операційній зоні продемонстрували нездатність російських військ оперативно реагувати на виклики сучасних підходів до ведення бойових дій. Не віднайшовши дієвих інструментів протидії українським військам на полі бою, ворог здійснював акти терору проти мирного населення України, завдаючи масованих ракетно-артилерійських ударів населених пунктах.

Сили оборони України у Південно-Західній операційній зоні досягли переваги в кількості озброєння та військової техніки над російськими окупантами на визначених ділянках лінії зіткнення. Ракетні та артилерійські системи, отримані в рамках військової допомоги від партнерів, мали кращі якісні параметри, для визволення окупованих ворогом частин що дозволило провести в серпні 2022 року операцію зі знищення комунікацій і матеріально-технічного забезпечення зс рф та розпочати наступ.

Воєнні дії у Східній операційній зоні також продемонстрували нездатність російських військ розвинути тактичні успіхи, досягнуті ними на попередніх етапах воєнних дій. Внаслідок стійкої оборони ЗС України, недоукомплектованості власних підрозділів, противник виявився неспроможним вести масштабні та скоординовані наступальні операції на н. п. Бахмут, Сіверськ, Слов'янськ, Краматорськ і Костянтинівка. Оперативно-тактичні угруповання ЗС України "Лиман", "Соледар" і "Донецьк" повністю виконали поставлені завдання. На Запорізькому операційному напрямку противник здійснював лише оборонні заходи. В Слобожанському операційному районі зс рф до кінця серпня втратили спроможності до активних наступальних дій, обмежуючись позиційним протистоянням з підрозділами Сил оборони України. Це відкрило перед українськими військами можливість підготовки до наступальної операції у Слобожанському операційному районі Східної операційної зони.

Загалом, упродовж серпня 2022 року Силам оборони України вдалося шляхом стійкої оборони утримувати лінію зіткнення, продовжувати оборонну операцію зі створенням сприятливих умов для переходу до наступальних дій на

території Харківської, Запорізької областей та Херсонської областей, знищувати логістичні спроможності, склади та командні пункти противника вогнем далекобійних РСЗВ й високоточної ствольної артилерії західного виробництва.

У серпні 2022 року, як противник, так і Сили оборони України продовжували активно застосовувати сили і засоби бойової авіації та ППО в ході воєнних дій. Противник продовжував завдавати ракетних ударів по важливих об'єктах по всій території України, зосереджував зусилля по враженню військових та цивільних об'єктів засобами високоточної зброї у Харківській, Одеській, Миколаївській, Дніпропетровській, Запорізькій областях, завдавав масованих ракетних ударів з ПУ ЗРК С-300 по об'єктах у Харкові та Миколаєві.

Сили оборони України знизили бойовий потенціал ППО противника, застосовуючи новітнє протирадіолокаційне озброєння, отримане від країн-партнерів, що створило умови для реалізації бойових спроможностей авіації ПС та Армійської авіації СВ ЗС України. Ракетні удари ЗС України по військових об'єктах рф на ТОТ Криму продемонстрували вразливість протиповітряної та протиракетної оборони противника.

У ході воєнних дій на морі, що тривали упродовж серпня 2022 року, найважливішими завданнями Сил оборони України було недопущення відновлення панування противника у Чорноморській операційній зоні, забезпечення експорту українського зерна.

ВМС ЗС України продовжували нарощувати спроможності з виконання завдань з протимінної боротьби за допомогою закордонних партнерів.

ДОДАТОК 1

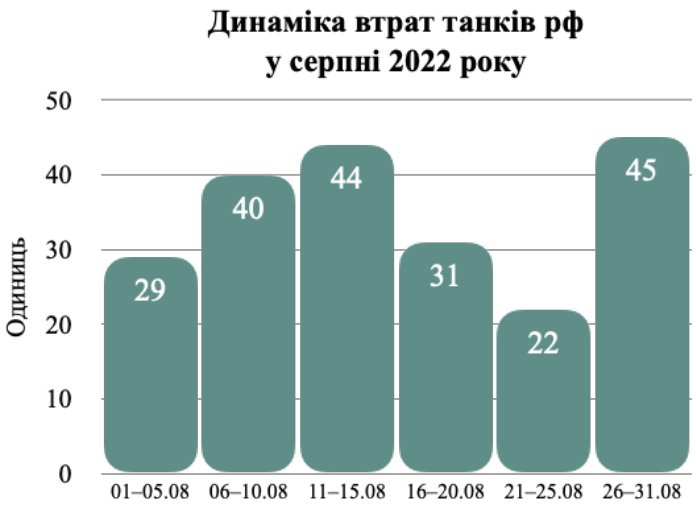
ВТРАТИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ РФ У СЕРПНІ 2022 РОКУ

Загальні втрати особового складу рф склали:

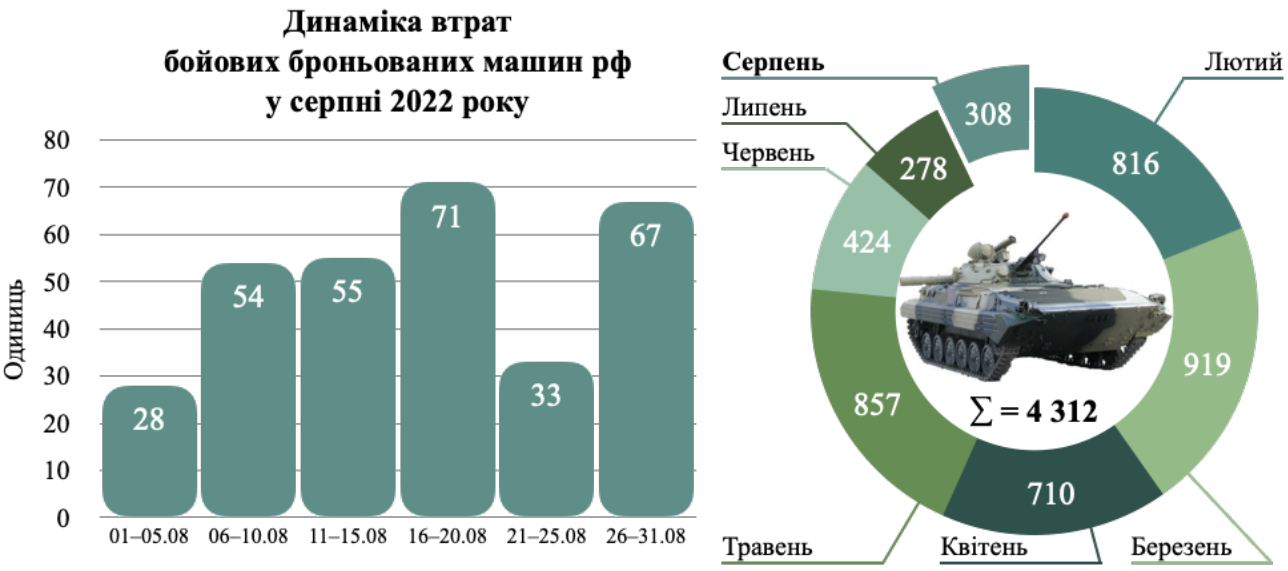
а) за серпень — **7 070** осіб б) з 24.02 по 31.08.2022 року — близько **47 900** осіб

Загальні втрати танків рф склали:

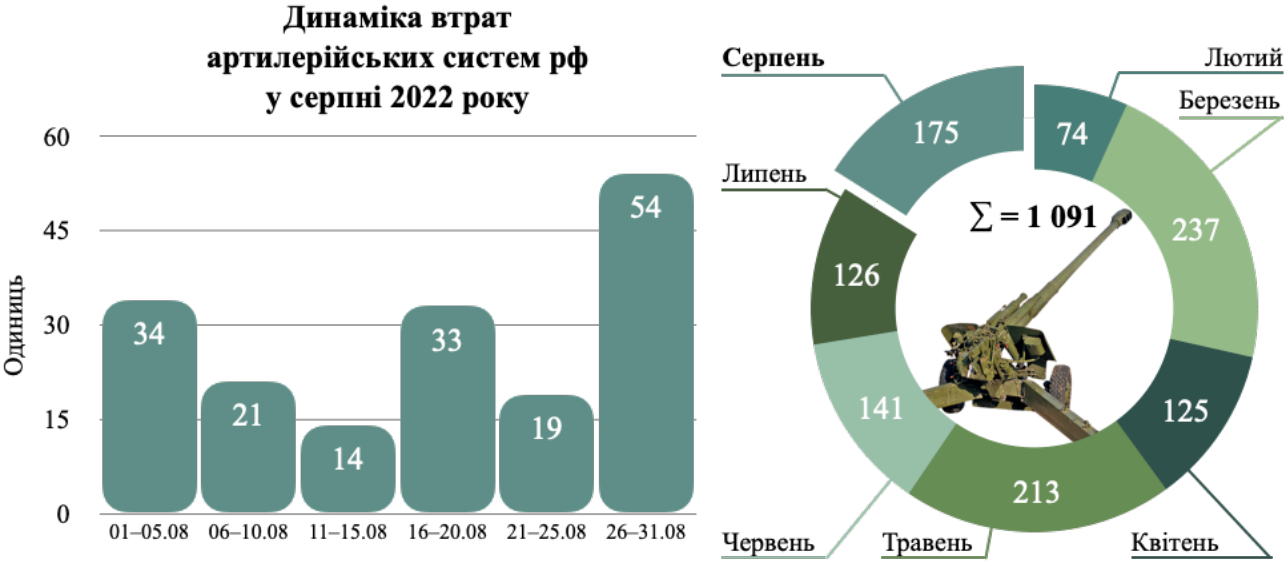
а) за серпень — **211** одиниць б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **1 974** одиниці

Загальні втрати ББМ рф склали:

а) за серпень — **308** одиниць

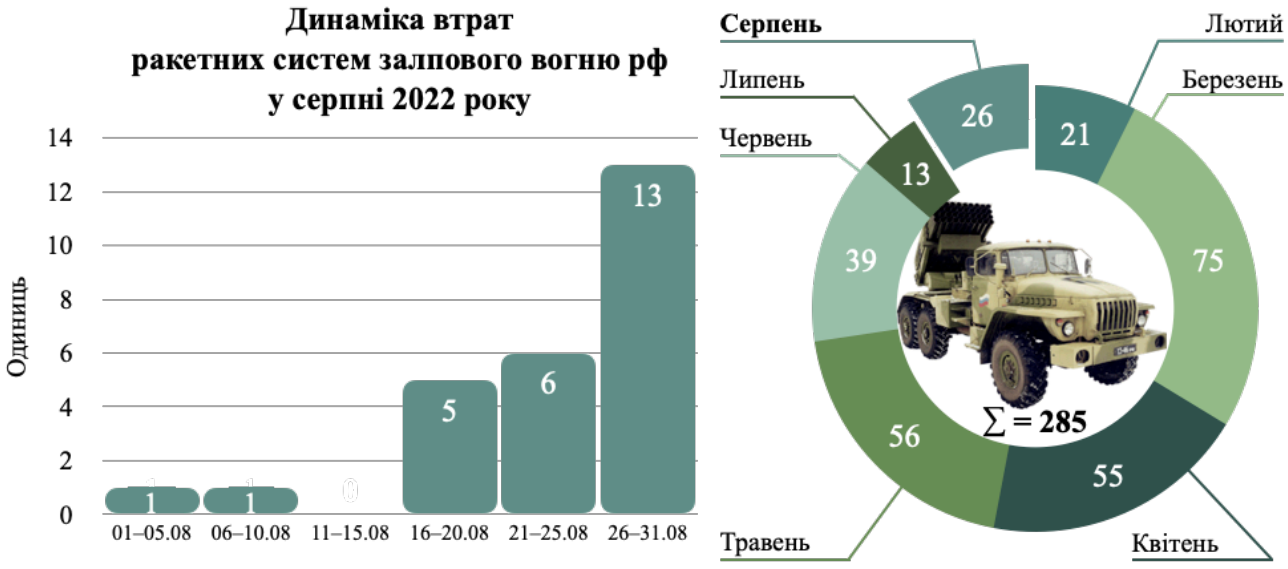
б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **4 312** одиниці

Загальні втрати артсистем рф склали:

а) за серпень — **175** одиниць

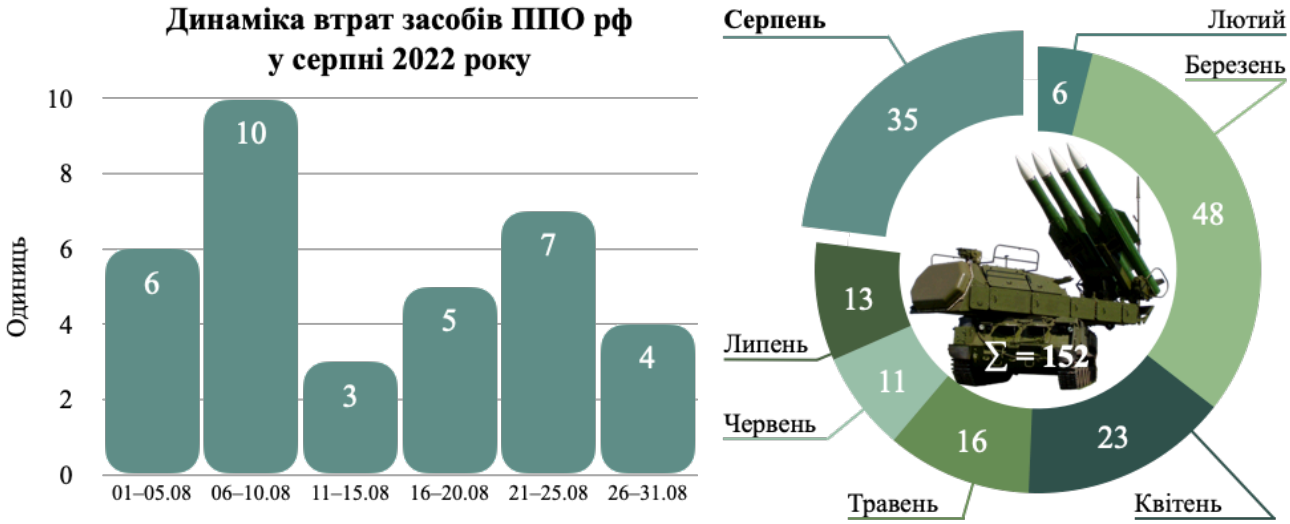
б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **1 091** одиниця

Загальні втрати РСЗВ рф склали:

а) за серпень — **26** одиниць

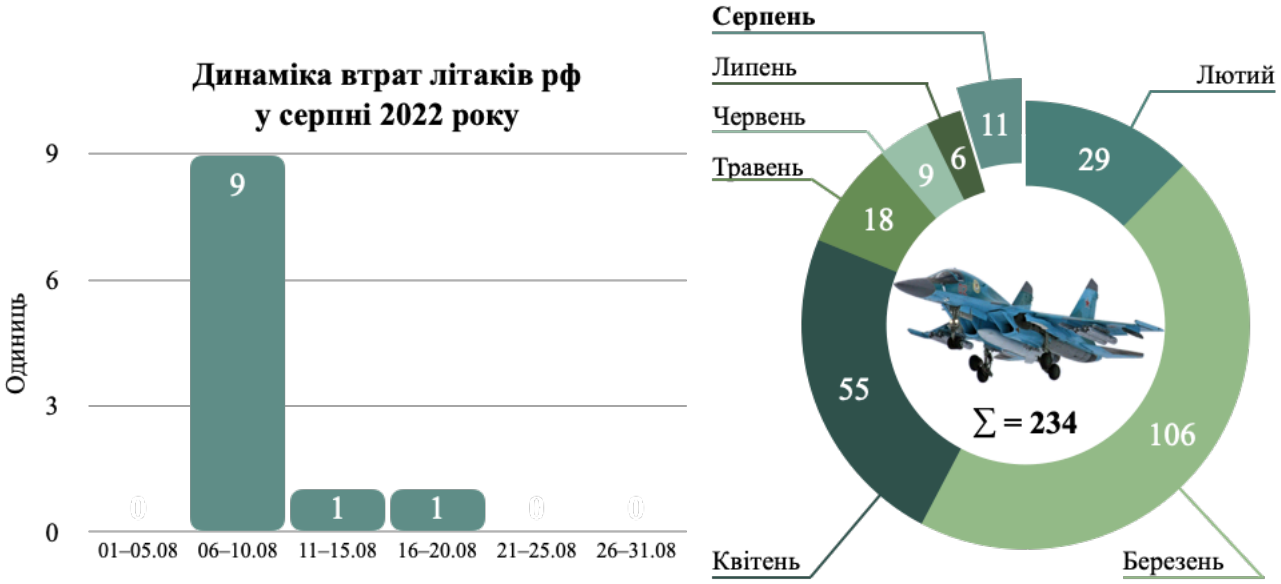
б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **285** одиниць

Загальні втрати засобів ППО рф склали:

а) за серпень — **35** одиниць

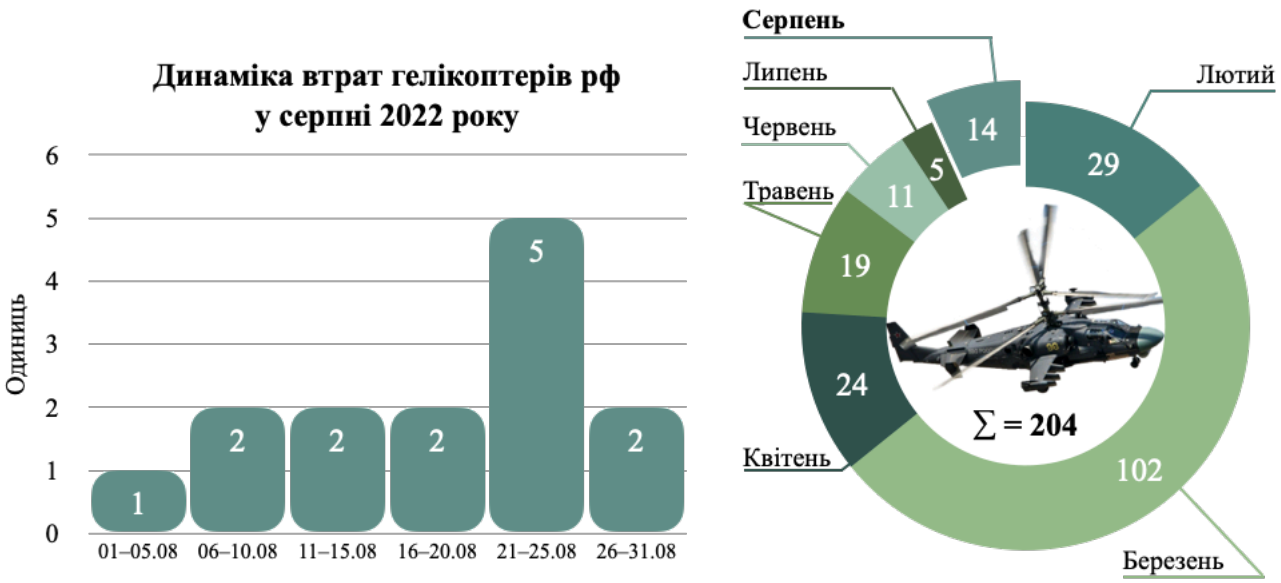
б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **152** одиниці

Загальні втрати літаків рф склали:

а) за серпень — **11** одиниць

б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **234** одиниці

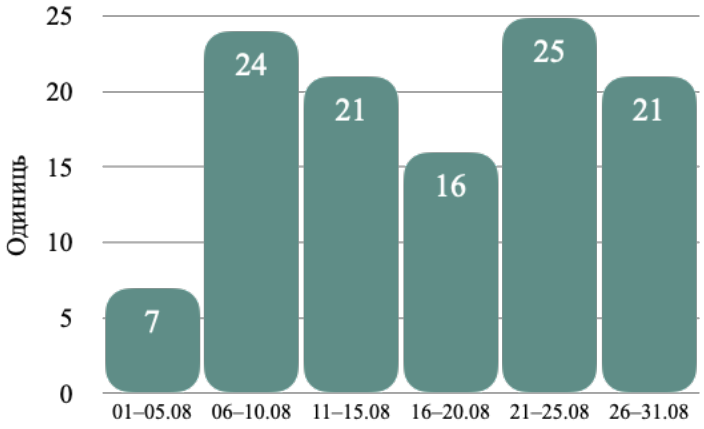

Загальні втрати гелікоптерів рф склали:

а) за серпень — **14** одиниць

б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **204** одиниці

Динаміка втрат БПЛА оперативно-тактичного рівня рф у серпні 2022 року

Загальні втрати БПЛА ОТР рф склали:

а) за серпень — **114** одиниці

б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **849** одиниць

Втрати крилатих ракет рф збитими помісячно з 24.02.2022

Загальні втрати крилатих ракет рф склали:

а) за серпень — **22** одиниці

б) з 24.02 по 31.08.2022 — **196** одиниць

Втрати кораблів та катерів рф помісячно з 24.02.2022

Загальні втрати кораблів та катерів рф склали:

а) за серпень втрати відсутні

б) з 24.02 по 31.08.2022 — **15** одиниць

Загальні втрати автомобільної техніки та автоцистерн рф склали:

а) за серпень — **334** одиниці

б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **3 236** одиниць

Загальні втрати спеціальної техніки рф склали:

а) за серпень — **23** одиниці

б) з 24.02 по 31.08.2022 року — **103** одиниці

ДОДАТОК 2

МІЖНАРОДНІ САНКЦІЇ ТА ВОЄННА, ЕКОНОМІЧНА І ПОЛІТИЧНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ З БОКУ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ

Назва заходу, дата	Зміст воєнно-політичного заходу (рішення)	Характеристика заходу	Очікуваний результат
Заходи санкційного характеру			
Європейський Союз			
Сьомий пакет санкцій проти росії, запроваджений у відповідь на її повномасштабне вторгнення в Україну, 21.08.2022 р.	Пакет містить ембарго на золото, яке після енергоносіїв для росії є другим за обсягом експортним матеріалом. Рішення одночасно посилює контроль над експортом подвійного використання та передових технологій, розширюючи перелік контрольованих товарів, які можуть сприяти військово-технічному зміцненню рф або розвитку її оборонного сектору. До списку підсанкційних осіб додали 48 людей і організацій.	Сьомий пакет санкцій, ухвалений Європейською комісією після відповідного узгодження всіма 27 країнами-членами	Санкції, що накладаються мають створити умови, за яких, ведення бойових дій для країни-агресора буде економічно непідйомним тягарем та призвести до їх припинення.
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від ЄС, 03.08.2022 р.	Запроваджено нові обмежувальні заходи щодо колишнього президента України Віктора Януковича “за зв’язки із звинуваченими у незаконному привласненні та розтраті державних коштів України” та його сина Олександра через “їхню роль у підриві або загрозу територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України та стабільності та безпеці держави”.	Рішення Європейського Союзу	Заходи, спрямовані на обмеження використання фінансових коштів, незаконно привласнених під час перебування на посаді президента України
Нова Зеландія			
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від ЄС, 01.08.2022 р.	Розширили перелік санкцій проти росії, які включають велику мережу організацій, що підтримують її збройні сили, серед них: види та окремі роди військ, у тому числі матеріально-технічне забезпечення; оборонні підприємства відповідальні за постачання зброї та спорядження збройним силам; страхову компанію СОГАЗ, транспортне підприємство “Російські	Рішення уряду Нової Зеландії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України

	залізниці” та оборонні підприємства, що займаються розробкою, виробництвом і випробуванням військової техніки.		
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу, 23.08.2022 р.	Запроваджено санкції проти 48 російських фізичних та 1 юридичної особи, додаткові санкції проти політичних і військових керівників самопроголошених “ДНР” і “ЛНР”	Рішення уряду Нової Зеландії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Латвія			
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу, 01.08.2022 р.	Призупинила угоду про економічне співробітництво з росією, угоду про спрощений порядок поїздок між жителями прикордонних районів з росією та припинила угоду з рф про створення міжурядової комісії у сферах економічного, науково-технічного, гуманітарного та культурного співробітництва	Рішення уряду Латвії	Заходи мають на меті викликати невдоволення діяльністю російського керівництва
Сполучені штати Америки			
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу, 02.08.2022 р.	Ввели санкції проти 13 фізичних осіб, серед яких: передбачувана коханка президента володимира путіна Аліна Кабаєва; колишній генеральний директор компанії “Фосагро” Андрій Григорович Гур'єв та його син Андрій Гур'єв; голова Магнітогорського металургійного комбінату Віктор Рашніков; екс-глава міжнародного виробника добрив “Єврохім” та вугільно-енергетичної компанії СУЕК Андрій Мельниченко; екс-голова ради директорів Трубної металургійної компанії, власник та голова ЗАТ “Група “Сінара” Дмитро Пумп'янський; призначені росією голова та заступник голови окупаційної адміністрації Херсонської області Володимир Сальдо, Кирило Стремоусов та “мер” Маріуполя Костянтин Іващенко, призначений на цю посаду владою рф після окупації; екс-голова ради директорів ВАТ “Новоросійський морський	Рішення уряду США	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України

	торговельний порт” та АТ “Міжнародний аеропорт Шереметьєво” Олександр Пономаренко; гендиректор АТ “Перспективні промислові та інфраструктурні технології” Антон Урусов; президент Всеросійської федерації самбо Сергій Єлісєєв; дружина глави російського фонду прямих інвестицій Кирила Дмитрієва Наталія Попова, яка відома як “ініціатор проєктів” в організації “Іннопрактика”, яку очолює дочка путіна Катерина Тихонова; фонд та технопарк “Сколково”, Сколківський інститут науки і технології “Сколтех”, “Державна транспортна лізингова компанія” та її чотири дочірніх підприємств; АТ “Перспективні промислові та інфраструктурні технології”; “Комітет з порятунку за мир та порядок”; яхти Пумп'янського “Аксіома”.		
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу, 09.08.2022 р.	Запроваджено візові обмеження проти 100 білоруських чиновників і пов'язаних з ними осіб	Рішення уряду Сполучених Штатів Америки	Заходи направлені на обмеження пересування державних осіб Білорусі
Додаткові заходи до раніше прийнятих, 02.08.2022 р.	Додатково додано 25 літаків Airbus, які використовуються російськими авіакомпаніями “Уральські авіалінії”, S7 Airlines, Red Wings, Yamal Airlines, Nordwind та I-Fly, до списку порушників заходів експортного контролю.	Рішення уряду США	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Канада			
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу, 02.08.2022 р.	Санкції проти 43 фізичних осіб і 17 юридичних, серед яких: науково-виробничі компанії “Алмаз” та “Салют”; акціонерне товариство “Обрій”; пермський завод “Машинобудівник”.	Рішення уряду Канади	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України

Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу,23.08.2022р.	Запроваджено санкції проти 62 російських фізичних осіб, серед яких: 27 керівників російських регіонів і члени їхніх сімей та високопосадовці підприємств оборонного сектору; колишній міністр оборони Анатолій Сердюков; уповноважена при президентові Росії з прав дитини Марія Львова-Бєлова; прем'єр-міністр так званої "ДНР" Віталій Хоценко; концерн "Автоматика", що входить у "Ростех".	Рішення уряду Канади	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Бельгія			
Додаткові заходи до раніше прийнятих, 02.08.2022 р.	Введено фінансові обмеження (заморожування) на суму 50,5 млрд. євро коштів, що належать людям, компаніям та іншим юридичним особам, які потрапили під санкції після вторгнення росії в Україну. Ці кошти включають усі види фінансових активів, які перебувають у Бельгії та якими володіють 1229 осіб та 110 інших організацій, таких як російські політики, олігархи, банки та компанії, на які накладено санкції.	Рішення уряду Бельгії	Заходи направлені на обмеження використання російських фінансових коштів, які можуть бути використані у воєнних цілях в Україні
Швейцарія			
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу,02.08.2022р.	До 1 вересня 2022 року продовжено раніше введені обмежувальні заходи щодо цюріхської філії російського банку "Ощадбанк" (Sberbank Switzerland)	Рішення уряду Швейцарії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу,03.08.2022р.	Увела санкції проти 54 російських фізичних та 9 юридичних осіб, а також: ввела заборону на купівлю, імпорт або транспортування золота та золотих виробів з Росії; заморозила активи "Ощадбанку", якому заборонено надавати кошти, економічні ресурси та технічні послуги; дзеркально відобразила винятки, зроблені раніше ЄС – з-під санкцій виводяться операції державних компаній, пов'язаних із постачанням на світовий ринок продовольства і добрив і транспортуванням нафти до третіх країн	Рішення уряду Швейцарії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України

Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу 01.08.2022р.	Країна приєдналась до нових санкцій Європейського Союзу проти Віктора Януковича та його сина Олександра	Рішення уряду Швейцарії	Заходи направлені на обмеження використання фінансових коштів, незаконно привласнених в Україні
Норвегія			
Додаткові заходи до прийнятого сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу 26.08.2022р.	Країна приєдналась до сьомого пакету санкцій від Європейського Союзу прийнятого 21 липня 2022 року	Рішення уряду Норвегії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Заходи економічної та політичної підтримки України			
Конференція північноєвропейських союзників з підтримки України, Копенгаген, Данія, 11.08.2022 р.	Представництво: 26 країн на рівні міністрів оборони. На конференції погодили виділення додаткової допомоги Україні у розмірі **1,5 мільярда євро**	Прийняті рішення, передбачають умови надання допомоги Україні у середньо- та довгостроковій перспективі	Заходи спрямовані на підвищення рівня спроможності Збройних сил України у війні з росією
Військово-технічна допомога Україні			
Сполучені Штати Америки			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 01.08.2022 р.	Пентагон виділив пакет допомоги на суму 550 млн. доларів, що включав боєприпаси для РСЗВ HIMARS та снаряди для 155-міліметрових гаубиць.	Рішення президента США	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії
Допомога в галузі безпеки та оборони, 09.08.2022 р.	Адміністрація США оголосило про надання Україні на 1 млрд. доларів безпекової допомоги. Пакет включає 75 тис. артилерійських снарядів калібру 155 мм, міномети та 20 тисяч снарядів до них, ракети до ЗРК NASAMS, 1 тисяча переносних ПТРК Javelin, кількасот одноразових	Рішення президента США	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії

	протитанкових гранатометів AT4, додаткові боєприпаси для РСЗВ HIMARS, 50 транспортних засобів для військових медиків, вибухівка, медичні препарати та обладнання.		
Допомога в галузі безпеки та оборони, 19.08.2022	Міністерство оборони США виділило новий пакет військової допомоги на суму 775 млн. доларів. Він включає боєприпаси для РСЗВ HIMARS, 16 105-міліметрових гаубиць і 36 тис. артилерійських снарядів для них, 15 безпілотників-розвідників ScanEagle, 40 бронемашин MaxxPro з протимінним захистом, протирадіолокаційні ракети, США додатково поставили в Україну високошвидкісні протирадіолокаційні ракети (HARM) для знищення радарів і високоточні боєприпаси M982 Excalibur.	Рішення президента США	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії
Допомога в галузі безпеки та оборони, 23.08.2022 р.	Адміністрація США оголосило про надання Україні на 3 млрд. доларів безпекової допомоги Україні. До нового пакету увійшли зокрема шість додаткових національних передових зенітно-ракетних систем (NASAMS) з додатковими боєприпасами, до 245 тис. снарядів 155-мм калібру і до 65 тис. снарядів до 120-мм мінометів.	Рішення президента США	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії
Північна Македонія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 04.08.2022 р.	До нового пакету допомоги включено 4 штурмовики СУ-25 і 31 танк Т-72	Рішення уряду Північної Македонії	Посилення обороноздатності України
Канада			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 08.08.2022 р.	Уряд оголосив про надання Україні нелетальної допомоги на загальну суму 4,5 млн. канадських доларів. До нового пакету включено: 32 тони гуманітарної допомоги (шоломи, бронежилети, медичні аптечки, спальні мішки та палатки)	Рішення уряду Канади	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії
Естонія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 18.08.2022 р.	Естонський уряд схвалив пакет військової допомоги Україні, у рамках якого країна передала міномети та протитанкових засоби, а також польовий шпиталь.	Рішення уряду Естонії	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії

Латвія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 15 .08. 2022	Міністерство оборони Латвії повідомило про передачу Україні додаткового озброєння та техніки. Допомога зокрема включає транспортні вертольоти Мі-8 та Мі-2, а також 6 гаубиць М109.	Рішення уряду Латвії	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії
Іспанія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 25 .08. 2022	Міністерство оборони Іспанії повідомило про передачу Україні додаткового озброєння та техніки. Пакет включає: 20 броньованих машин, 75 контейнерів артилерійських боєприпасів, батарею ППО та 1000 тон дизельного пального вартістю 2,5 млн. євро.	Рішення уряду Іспанії	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії
Польща			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 26 .08. 2022	Уряд оголосив про надання Україні 320 тон нелетальної допомоги Україні. До нового пакету допомоги включено: 320 тон гуманітарної допомоги (продукти харчування, матраци, ковдри та постільні приналежності).	Рішення уряду Польщі	Посилення обороноздатності України у протидії російській агресії

ДОДАТОК 3

РІШЕННЯ КЕРІВНИЦТВА УКРАЇНИ, НАПРАВЛЕНІ НА ПІДТРИМАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Назва документу	Зміст воєнно-політичного рішення	Очікуваний результат виконання воєнно-політичного рішення
Рішення Президента України		
Указ Президента України від 15 серпня 2022 року № 5798/2022 "Про Консультативну раду з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя" (далі – Консультативна рада)	Рішенням Президента України утворено Консультативну раду, як дорадчого органу при Президентові України.	Консультативна рада забезпечить координацію заходів з питань деокупації, реінтеграції та відновлення територіальної цілісності України, захисту прав та інтересів громадян України, подолання наслідків і відшкодування шкоди, завданої державі Україна, її громадянам та юридичним особам у зв'язку зі збройною агресією рф.
Законодавчі ініціативи Верховної Ради України		
Закон України від 15 серпня 2022 року № 2519-IX "Про внесення змін до Закону України "Про волонтерську діяльність" щодо підтримки волонтерської діяльності"	Внесені зміни стосуються таких напрямків волонтерської діяльності, як: надання допомоги з підтримки малозабезпечених, багатодітних, бездомних, осіб, які потребують соціальної реабілітації; здійснення догляду за хворими, особами з інвалідністю, одинокими, людьми похилого віку; надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру; надання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів.	Внесені зміни дозволять забезпечити надання допомоги громадянам, які в результаті війни потребують підтримки з боку держави.
Закон України від 15 серпня 2022 року№ 2510-IX "Про	Внесені зміни направлені на виконання Угоди про	Виконання визначених заходів з адаптації

внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань виконання глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони”	асоціацію між Україною та Європейським Союзом з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони.	законодавства України до положень права Європейського Союзу прискорить поступальні дії України на шляху до вступу до Європейського Союзу.
Закон України від 15 серпня 2022 року № 2502-IX “Про Звернення Верховної Ради України до ООН, інституцій ЄС, ОБСЄ, Міжнародного агентства з атомної енергії та парламентів і урядів його держав-членів щодо засудження акту ядерного тероризму, який здійснює держава-агресор - Російська Федерація на Запорізькій атомній електростанції у м. Енергодар Запорізької області, Україна”	Законом України прийнято звернення Верховної Ради України до Організації Об’єднаних Націй, держав-членів Європейського Союзу, Європейської Ради, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Міжнародного агентства з атомної енергії та парламентів і урядів його держав-членів щодо засудження акту ядерного тероризму, який здійснює держава-агресор - російська федерація на ЗАЕС у м. Енергодар, Запорізької області, Україна.	Україна рішуче засуджує неспровоковану та невиправдану окупацію російською федерацією Запорізької атомної електростанції у місті Енергодар Запорізької області та визнає такі дії неприпустимими та такими, що містять серйозну загрозу для безпеки Європи і світу.
Закон України від 15 серпня 2022 року № 2501-IX “Про затвердження Указу Президента України “Про продовження строку проведення загальної мобілізації”	Законом України затверджено Указ Президента України від 12 серпня 20 року № 574/2022 “Про продовження строку проведення загальної мобілізації”.	Строки проведення загальної мобілізації продовжено з 23 серпня 2022 року на 90 діб.
Закон України від 15 серпня 2022 року № 2500-IX “Про затвердження Указу Президента України “Про продовження строку дії воєнного стану в Україні”	Законом України затверджено Указ Президента України від 12 серпня 20 року № 573/2022 “Про продовження строку дії воєнного стану в Україні”.	Строки дії воєнного стану в Україні продовжено з 23 серпня 2022 року на 90 діб.
Закон України від 30 серпня 2022 року № 2555-IX “Про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту”	З прийняттям Закону, Україна приєднується до Конвенції про процедуру спільного транзиту, учиненої 20 травня 1987 року в м. Інтерлакен, Швейцарія.	Україна відповідно до пункту 5 статті 15a Конвенції приймає всі рекомендації та рішення Спільного комітету відповідно до статті 15(2) і 15(3) Конвенції, прийняті між датою запрошення і датою,

		коли приєднання набере чинності.
Закон України від 30 серпня 2022 року№ 2547-IX “Про Звернення Верховної Ради України до ООН, держав - членів ЄС, Європейської Ради, ОБСЄ, парламентів та урядів держав - членів НАТО, Міжнародного комітету Червоного Хреста, Незалежної міжнародної медичної гуманітарної організації "Лікарі без кордонів" щодо засудження факту масової страти українських військовополонених державою-агресором в Оленівці 29 липня 2022 року”	Законом України прийнято Звернення Верховної Ради України до Організації Об’єднаних Націй, держав - членів Європейського Союзу, Європейської Ради, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, парламентів та урядів держав - членів НАТО, Міжнародного комітету Червоного Хреста, Незалежної міжнародної медичної гуманітарної організації "Лікарі без кордонів" щодо засудження факту масової страти українських військовополонених.	Україна висловлює своє обурення цинічним вбивством українських військовополонених, закликає ООН і Міжнародний комітет Червоного Хреста негайно відреагувати на терористичний акт та направити своїх представників на територію виправної колонії в смт. Оленівка для проведення інспекційної місії.
Закон України від 30 серпня 2022 року№ 2546-IX “Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об’єднаних Націй, інституцій Ради Європи, Європейського Союзу, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Міжнародного комітету Червоного Хреста, парламентів та урядів іноземних держав щодо порушення Російською Федерацією та підконтрольними їй де-факто окупаційними органами норм міжнародного гуманітарного права стосовно військовополонених захисників та захисниць України”	Законом України прийнято Звернення Верховної Ради України до ООН, інституцій РЄ, ЄС, ОБСЄ, Міжнародного комітету Червоного Хреста, парламентів та урядів іноземних держав щодо порушення російською федерацією та підконтрольними їй де-факто окупаційними органами норм міжнародного гуманітарного права стосовно військовополонених захисників та захисниць України.	Україна висловлює своє обурення цинічним вбивством українських військовополонених, закликає ООН і Міжнародний комітет Червоного Хреста негайно засудити дії російської федерації, яка, порушуючи свої зобов’язання перед Організацією Об’єднаних Націй та Міжнародним комітетом Червоного Хреста щодо військовополонених України.
Акти Кабінету Міністрів України		
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 р. № 770-р “Про делегацію Уряду України для участі у Восьмому засіданні Ради асоціації між Україною та ЄС”	Розпорядженням визначається порядок представництва делегації Уряду України для участі у Восьмому засіданні Ради асоціації між Україною та ЄС та затверджується відповідна директива делегації Уряду	Участь у Восьмому засіданні Ради асоціації між Україною та ЄС дозволить підвищити рівень розуміння вимог ЄС на членство та прискорить поступальні дії України на шляху до

	України.	вступу Європейського Союзу.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 р. № 766р, № 767-р та № 768-р “Про внесення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”	Розпорядженням розширено список осіб, на яких пропонується застосувати персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) до фізичної та юридичної осіб строком на п’ять років.	Застосування обмежувальних заходів (санкцій) до фізичних (юридичних) осіб призведе до створення умов за яких, ведення бойових дій для країни-агресора буде економічно непідйомним тягарем і призведе до їх припинення.
Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2022 р. № 961 “Про внесення зміни до пункту 1 переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов’язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях”	Постановою вносяться зміни до пункту 1 переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов’язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 р. № 1371 “Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна”.	Прийняття зазначених змін врегулює порядок відповідальності національних державних органів, відповідальних за виконання зобов’язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях.
Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2022 р. № 957 “Про припинення дії Угоди між Урядом України і Урядом Російської Федерації про науково-технічне та економічне співробітництво в галузі атомної енергетики”	У зв’язку з докорінною зміною обставин Кабінетом Міністрів України визначено провести заходи з Денонсування (припинення) дії Угоди між Урядом України і урядом росії про науково-технічне та економічне співробітництво в галузі атомної енергетики.	Постанова припиняє дію Угоди між Урядом України і урядом росії про науково-технічне та економічне співробітництво в галузі атомної енергетики.
Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2022 р. № 948 “Про затвердження Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція щодо співробітництва у сфері оборони”	Затвердити Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція щодо співробітництва у сфері оборони	Прийняття Угоди дозволить розширити можливості оборонного співробітництва між двома країнами.

Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2022 р. № 946 “Про припинення дії Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про заходи щодо забезпечення паралельної роботи Об’єднаної енергетичної системи України і Єдиної енергетичної системи Російської Федерації”	У зв’язку з докорінною зміною обставин, Кабінетом Міністрів України визначено провести заходи з Денонсування (припинення) дії Угоди про заходи щодо забезпечення паралельної роботи Об’єднаної енергетичної системи України і Єдиної енергетичної системи російської федерації.	Постанова припиняє дію Угоди між Урядом України і урядом росії про заходи щодо забезпечення паралельної роботи Об’єднаної енергетичної системи України і Єдиної енергетичної системи російської федерації.
Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2022 р. № 945 “Про затвердження переліку об’єктів нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України, які є окупованими Російською Федерацією”	Постановою затверджено перелік об’єктів нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України, які є окупованими російською федерацією.	Окупація російською федерацією об’єктів нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України призвела до значних втрат в економіці України.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2022 р. № 733-р “Про внесення пропозицій щодо внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”	Розпорядженням схвалено пропозиції щодо внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) на розгляд Ради національної безпеки і оборони України.	Застосування обмежувальних заходів (санкцій) до фізичних (юридичних) осіб призведе до створення умов за яких, ведення бойових дій для країни-агресора буде економічно непідйомним тягарем і призведе до їх припинення.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2022 р. № 732-р “Про внесення пропозицій щодо внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”	Розпорядженням схвалено пропозиції щодо внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) на розгляд Ради національної безпеки і оборони України.	Застосування обмежувальних заходів (санкцій) до фізичних (юридичних) осіб призведе до створення умов за яких, ведення бойових дій для країни-агресора буде економічно непідйомним тягарем і призведе до їх припинення.
Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2022 р. № 923 “Про внесення змін до Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам”	Постановою вносяться зміни до Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332 “Деякі	Внесення змін дозволить створити умови для проживання внутрішньо переміщених осіб.

	питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам”.	
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2022 р. № 739-р ”Про затвердження плану заходів з організації виставок знищеної військової техніки і озброєння збройних формувань Російської Федерації”	Затверджений план заходів з організації виставок знищеної військової техніки і озброєння збройних формувань російської федерації.	Планом передбачено проведення заходів з організації та проведення виставок знищеної військової техніки і озброєння збройних формувань російської федерації на території України.
Постанова Кабінету Міністрів України від 09 серпня 2022 р. № 885 “Про внесення змін до Порядку подання інформаційного повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації”	Постановою вносяться зміни до Порядку подання інформаційного повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією російської федерації.	Внесені зміни дозволять забезпечити належну організацію та проведення заходів з відновлення пошкодженого та нерухомого майна внаслідок бойових дій спричинених військовою агресією російської федерації.
Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2022 р. № 884 “Про припинення дії Угоди про співробітництво між МВС України та МВС Республіки Білорусь”	У зв’язку з докорінною зміною обставин Кабінетом Міністрів України визначено провести заходи з Денонсування (припинення) дії Угоди про співробітництво між МВС України та білорусі.	Постанова припиняє дію Угоду про співробітництво МВС України та республіки білорусь.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2022 р. № 700-р “Про підписання Імплементаційного протоколу між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорщини про виконання Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб, учиненої 18 червня 2007 р. у м. Люксембурзі”	Розпорядженням схвалено проєкт Імплементаційного протоколу між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорщини про виконання Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб.	Надано повноваження Голові Державної міграційної служби щодо підписання зазначеного Імплементаційного протоколу.
Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2022 р. № 876	У зв’язку з докорінною зміною обставин Кабінетом Міністрів України визначено	Постанова припиняє дію Угоду про виробничу і науково-

“Про припинення дії Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про виробничу і науково-технічну кооперацію підприємств і організацій оборонних галузей промисловості”	провести заходи з Денонсування (припинення) дії Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про виробничу і науково-технічну кооперацію підприємств і організацій оборонних галузей промисловості.	технічну кооперацію підприємств і організацій оборонних галузей промисловості.
Постанова Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2022 р. № 680-р **“**Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 495”	Постановою вносяться зміни до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 495 “Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету для забезпечення розвитку та модернізації системи кіберзахисту, мереж державної системи урядового зв’язку та Національної телекомунікаційної мережі, безперервної роботи, захисту та розвитку об’єктів критичної інформаційної інфраструктури”.	Внесені зміни дозволять забезпечити розвиток та модернізацію національної системи кіберзахисту.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 серпня 2022 р. № 679-р “Про проведення обов’язкової евакуації населення Донецької області”	Розпорядженням визначено порядок організації та проведення обов’язкової евакуацію населення Донецької області відповідно до Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841.	Розпорядженням надано повноваження органам державної влади при вирішенні питань з обов’язкової евакуацію населення Донецької області.

Додаток 4

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАСОБІВ РАКЕТНОГО НАПАДУ ЗС РФ

З початку широкомасштабної агресії рф проти України, ворог наносив систематичні та масовані ракетні удари по пунктам управління та командним центрам, важливим адміністративно-політичним, економічним і воєнним об'єктам, елементам критичної цивільної інфраструктури, підрозділам ППО, угрупуванням Сил оборони України.

У Додатку 4 розглянуто типи ракетних комплексів зс рф та носії ракет за видами їх базування, що застосовувались в ході ведення бойових дій (Схема 1).

Узагальнено кількість ракетних ударів по окремим регіонам України, напрямки здійснення ракетних ударів з районів базування (пуску) носіїв засобів ракетного нападу (Схема 2).

Проведений підрахунок загальної кількості ракет застосованих зс рф по території України за період з 24 лютого по 31 серпня 2022 року вказує на те, що інтенсивність нанесення ракетних ударів у серпні значно збільшилась, за причини намагання ворогом протидіяти успішним контрнаступальним діям Збройних Сил України в Харківській та Херсонській областях. Кількість ракет, застосованих противником у серпні склала 38% (1325 одиниць) від загальної чисельності ракет, застосованих окупантами (3505 одиниць) з початку широкомасштабного вторгнення. За публікацією сайту Defense Express розрахунковий залишок високоточних ракет наземного, морського та повітряного базування у ворога на кінець серпня складав 43% (784 одиниці) від загальної кількості у 1844 одиниці на початку війни (Схема 3).

Наведено загальний перелік, характеристики, роки прийняття на озброєння та модернізації наявних балістичних й крилатих ракет, їх носіїв (Таблиці 1-2), що класифікуються по видам наземного, повітряного та морського базування (Таблиці 2.1-2.3).

Терміни та визначення:

Райони базування (пусків) *– території розгортання, визначені акваторії та райони повітряного простору для чергування та здійснення пусків носіями керованих ракет.*

Носії засобів ракетного нападу *– типи ракетних комплексів наземного, повітряного або морського базування для транспортування та пуску ракет.*

Напрямок ракетного удару *– визначений відносно об'єкту ураження сектор повітряного простору для імовірного прольоту керованих ракет.*

Дальність застосування засобу ракетного нападу *(км) – відстань між районом (точкою) пуску ракети та місцем знаходження об'єкта ураження.*

Маса бойової частини *(кг) – загальна маса вибухової речовини та вражаючих елементів керованої ракети.*

Точність ураження цілі *(м) – усереднене розрахункове відхилення від заданої точки прицілювання до точки ураження цілі бойовою частиною ракети.*

Швидкість польоту *(м/с) – заданий швидкісний параметр переміщення ракети вздовж траєкторії руху до об'єкту ураження.*

Схема 1

ТИПИ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ ЗАСТОСОВАНИХ ЗС РФ

НАЗЕМНЕ БАЗУВАННЯ

Носії балістичних ракет:

Тактичний ракетний комплекс **“Точка/Точка-У”.**

Ракети: 9М79 /9М79М – інерціальна система наведення.

Оперативно-тактичний ракетний комплекс **“Искандер-М”.**

Ракети: *9М723 – квазібалістична, з кореляційною системою наведення.*

Носії крилатих ракет:

Оперативно-тактичний ракетний комплекс **“Искандер-К”.**

Ракети: *9М728 (експериментальна) та 9М729 (основа “Калібр”).*

Береговий мобільний ракетний комплекс **“Бал”.**

Ракети: Х-35 “Зірка” – турбореактивна.

Береговий мобільний ракетний комплекс **“Бастион”**

Ракети: П-800 “Онікс” – надзвукова універсальна.

Носії зенітних керованих ракет:

Зенітно-ракетний комплекс **С-300** (різних модифікацій), адаптований для ведення вогню по наземним цілям.

Ракети: 9М83, 9М82, 5В55, 48Н6, 9М96 (різних індексів).

ПОВІТРЯНЕ БАЗУВАННЯ

Носії крилатих ракет:

СТРАТЕГІЧНА АВІАЦІЯ

Ту-22М, Ту-95, Ту-160

ТАКТИЧНА АВІАЦІЯ

Су-24М, Су-27, Су-30, Су-34, МіГ-29; МІГ-35.

Ракети: Х-22 “Буря”, Х-31, Х-32, Х-55, Х-59 “Овод”, Х-555, Х-101

Носії аеробалістичних ракет:

МіГ-31К (1 ракета) та Ту-22М3 (4 ракети).

Гіперзвукова ракета Х-47М2 **“Кинджал”**.

МОРСЬКЕ БАЗУВАННЯ

Носії крилатих ракет:

Надводні кораблі: фрегати проекту 22350 “Адмирал Горшков”, 11356 “Буревестник”; корвети проекту 20385 “Гремящий”; малі артилерійські кораблі проекту 21631 “Буян-М”; патрульні кораблі проекту 22160 **“**Василий Быков”; ракетні кораблі проекту 1241 “Молния”.

Підводні човни: проекту 877 “Палтус”, 633 “Варшавянка”.

Ракетний комплекс **“Калибр”.** *Ракети: 3М54 (протикорабельні) та 3М14 (по наземним цілям).*

Схема 2

ІНТЕНСИВНІСТЬ РАКЕТНИХ УДАРІВ ЗС РФ ПО ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У СЕРПНІ 2022 РОКУ

Схема 3

КІЛЬКІСТЬ РАКЕТ ЗАСТОСОВАНИХ ЗС РФ ПО ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ З 24.02.2022 ПО 31.08.2022

ТИПИ РАКЕТ В УДАРАХ

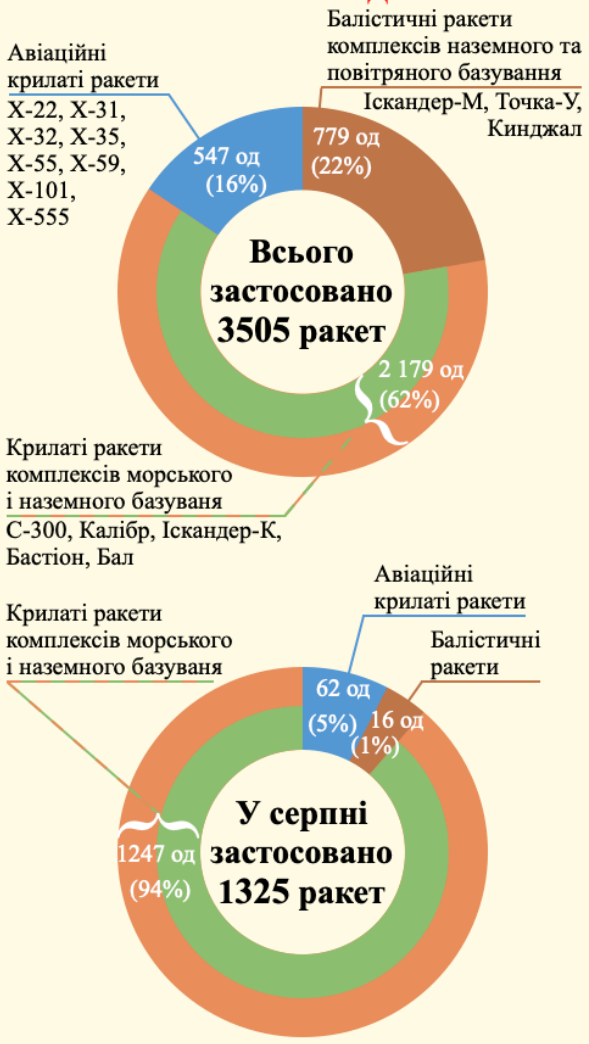

Схема 3 складена за матеріалами сайту: Defence Express

ЗАСТОСОВАНО ВИСОКОТОЧНИХ ракет на 31.08.2022

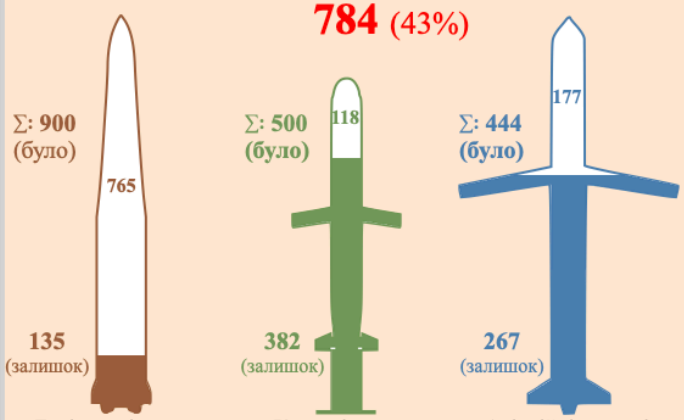

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ВИСОКОТОЧНИХ ракет на 24.02.2022

1844

ЗАЛИШОК ВИСОКОТОЧНИХ ракет на 31.08.2022

784 (43%)

Балістичні ракети здійснюють рух за балістичною траєкторією польоту.
Швидкості польоту: 1100–2100 м/с, гіперзвукові ракети ≥ 4080 м/с
Точність ураження цілі: 50–250 м, сучасні модифікації: 5–7 м, гіперзвукові: до 1 м
Дальність застосування: до 500 км
Маса бойової частини: біля 480 кг

Авіаційні крилаті ракети застосовуються в повітряному просторі з літальних апаратів для ураження наземних (морських) об'єктів.
Швидкості польоту:
дозвукові крилаті ракети: 190–270 м/с,
надзвукові крилаті ракети: 1000–1500 м/с
Точність ураження цілі: 2–10 м,
у застарілих модифікацій: 20–200 м
Дальність застосування: 100–300 км,
сучасних модифікацій: 2000–5500 км
Маса бойової частини: 100–400 кг

Крилаті ракети здійснюють рух за польотними завданнями з використанням інерціальних та супутникових навігаційнних систем, можуть виконувати політ на гранично малих висотах уздовж вигинів рельєфу, що ускладнює їх ураження засобами ППО.
Швидкість польоту: 325–855 м/с
Точність ураження цілі: 4–10 м
сучасних модифікацій: 2–5 м
Дальність застосування: до 2500 км.
Маса бойової частини: 145–450 кг.

Таблиця 1

Класифікація засобів ракетного нападу військових формувань зс рф

1.1. Характеристика балістичних ракет

9М723 “Искандер-М” *(на озброєнні з 2011 р.)*

Тип: балістична
Довжина ракети: 7,3 м
Діаметр: 0,92 м
Дальність ураження: 500 км
Швидкість: 2100 м/с
Бойова частина: 480 кг

9М79М “Точка-У” *(на озброєнні з 1975 р.)*

Тип: балістична
Довжина ракети: 640 м
Діаметр: 0,65 м
Дальність ураження: 70-120 км
Швидкість: 1100 м/с
Бойова частина: 480 кг

5В55Р С-300 *(на озброєнні з 1981 р.)*

Тип: балістична
Зенітно-ракетний комплекс ППО, переобладнаний для враження наземних цілей.
Довжина ракети: 7 м
Дальність ураження: 90-200 км
Швидкість: 1800-2500 м/с
Бойова частина: 130-150 кг

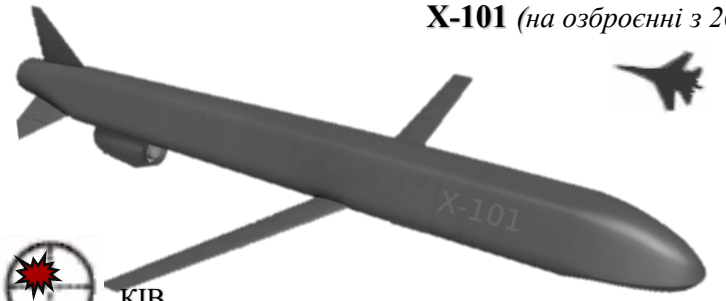
1.2. Характеристика крилатих ракет авіаційного базування

Х-47М2 “Кинжал” *(на озброєнні з 2018 р.)*

Тип: крилата
Довжина ракети: ~
Діаметр: ~
Дальність ураження: 2000-3000 км
Швидкість: 4080 м/с
Бойова частина: 500 кг

Х-101 *(на озброєнні з 2013 р.)*

КІВ
10 м

Тип: крилата
Довжина ракети: 7,45 м
Діаметр: 0,742 м
Дальність ураження: 5500 км
Швидкість: 190-270 м/с
Бойова частина: 400 кг

Х-555 *(остання модифікація у 2010 р.)*

(Х-55 на озброєнні з 1983 р., подальші модифікації: Х55ОК, Х55СМ, Х65, Х65СЕ)

КІВ
20-100 м

Тип: крилата
Довжина ракети: 5,88-6,04 м
Діаметр: 0,5-0,77 м
Дальність ураження: 2500-3500 км
Швидкість: 200-230 м/с
Бойова частина: 200-500 кг

Х-32 *(на озброєнні з2016 р.)*

КІВ
10 м

Тип: крилата
Довжина ракети: 11,65 м
Діаметр: 0,92 м
Дальність ураження: 1000 км
Швидкість: 1500 м/с
Бойова частина: 500 кг

Х-22М *(остання модифікація у 1976 р.)*

(Х22 на озброєнні з 1968 р., подальші модифікації: Х22ПГ, Х22ПСІ, Х22МА, Х22МП, Х22П)

КІВ
5000-200 м

Тип: крилата
Довжина ракети: 11,62 м
Діаметр: 0,9 м
Дальність ураження: 300 км
Швидкість: 1032 м/с
Бойова частина: 1000 кг

Х-59МК *(остання модифікація у 2001 р.)*

(Х59 на озброєнні з 1980 р., подальші модифікації: Х59М, Х59М2)

КІВ
2-5 м

Тип: крилата
Довжина ракети: 4,02-5,37 м
Діаметр: 0,38-0,4 м
Дальність ураження: 40-290 км
Швидкість: 250-277 м/с
Бойова частина: 148-310 кг

Х-31АД (*остання модифікація у 2014 р.*)

(Х-31 на озброєнні з 1980 р., подальші модифікації: Х31П, Х31ПД, Х31ПК, Х31А)

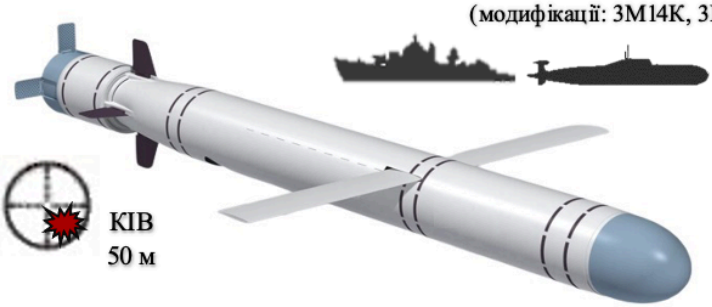
КІВ
5-8 м

Тип: крилата
Довжина ракети: 4,7-5,3 м
Діаметр: 0,36 м
Дальність ураження: 110-250 км
Швидкість: 1000 м/с
Бойова частина: 87-110 кг

1.3. Характеристика крилатих ракет морського базування

3М-14 "Калібр" (*остання модифікація у 2012 р.*)

(модифікації: 3М14К, 3М14Т)

КІВ
50 м

Тип: крилата
Довжина: 8,9 м
Діаметр: 0,53 м
Дальність ураження: 1500-2500 км
Швидкість: 325-855 м/с
Бойова частина: 450 кг

1.4. Характеристика крилатих ракет міжвидового базування

П-800 "Онікс-М" *(остання модифікація у 2019 р.)*

(П-800 "Онікс" на озброєнні з 2022 р.)

КІВ
10 м

Тип: крилата
Довжина ракети: 6.1-8 м
Діаметр: 0,67 м
Дальність ураження: 300-800 км
Швидкість: 750 м/с
Бойова частина: 200-300 кг

Х-35У *(остання модифікація у 2015 р.)*

(Х-35 на озброєнні 2003 р., подальші модифікації: Х35В)

КІВ
4-8 м

Довжина ракети: 3,8-4,4 м
Тип: крилата
Діаметр: 0,42 м
Дальність ураження: 130-260 км
Швидкість: 235-250 м/с
Бойова частина: 145 кг

Умовні позначення носіїв керованих ракет:

 – наземне базування – повітряне базування – морське базуванн

Таблиця 2

Класифікація носіїв ракетного нападу військових формувань зс рф

2.1. Носії ракет наземного базування та їх можливості

ОТРК 9К720 “Искандер-М” *(на озброєнні з 2006 р.)*

ТРК 9К79-1 “Точка У” *(на озброєнні з 1975 р.)*

С-300 *(на озброєнні з 1979 р.)*

3К60 “Бал” *(на озброєнні з 2008 р.)*

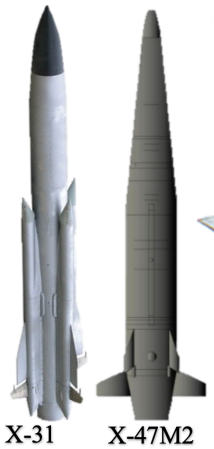
3К55 “Бастіон” *(на озброєнні з 2010 р.)*

2.2. Носії ракет авіаційного базування та їх можливості

МіГ-31К *(остання модифікація у 2018 р.)*

(МіГ-31 на озброєнні з 1981 р., подальші модифікації: МіГ-31Б, МіГ-31БМ, МіГ-31М, МіГ-31Ф)

Х-31 Х-47М2 “Кінжал”

Тривалість польоту: 3,3 год

Маса корисного навантаження: 5 т

Екіпаж: 2 особи

Практична стеля польоту: 21,5 км

Практична дальність польоту: 1,45 тис. км

Макс. швидкість польоту: 3 100 км/год

Ту-95МСМ *(остання модифікація у 2015 р.)*

(Ту-95 на озброєнні з 1956 р., подальші модифікації: Ту-95А, Ту-95М, Ту-95КМ, Ту-95К-22, Ту-95МС)

Х-22 Х-101 Х-55

Практична стеля польоту: 10,5-11,9 км

Екіпаж: 7-9 осіб

Маса корисного навантаження: 12-20,8 т

Практична дальність польоту: 10,5-13,46 тис. км

Макс. швидкість польоту: 830-910 км/год

Ту-160М2 *(остання модифікація у 2022 р.)*

(Ту-160 на озброєнні з 1981 р., подальші модифікації: Ту-160В, Ту-160М)

Х-101 Х-55

Тривалість польоту: 25 год

Практична стеля польоту: 16 км

Екіпаж: 4 особи

Маса корисного навантаження: 45 т

Практична дальність польоту: 12,3 тис. км

Макс. швидкість польоту: 2 200 км/год

Ту-22М3М *(остання модифікація у 2018 р.)*

(Ту-22 на озброєнні з 1983 р., подальші модифікації: Ту-22М3)

Су-24М2 *(остання модифікація у 1999 р.)*

(Су-22М на озброєнні з 1983 р., подальші модифікації: Су-24МР)

Су-34 *(на озброєнні з 2014 р.)*

Су-30СМ2 *(остання модифікація у 2021 р.)*

(Су-30 на озброєнні з 1990 р., подальші модифікації: Су-30М2, Су-30СМ, Су-30СМД)

Су-27СМ3 *(остання модифікація у 2009 р.)*

(Су-27 на озброєнні з 1985 р., подальші модифікації: Су-27ІБ, Су-27М, Су-27СМ)

МіГ-35 *(на озброєнні з 2019 р.)*

МіГ-29СМТ1 *(остання модифікація у 1998 р.)*

(МіГ-29 на озброєнні з 1983 р.)

2.3. Носії ракет морського базування та їх можливості

Фрегати проєкту 22350 “Адмирал Горшков”

(спуск на воду головного корабля – 2010 р.)

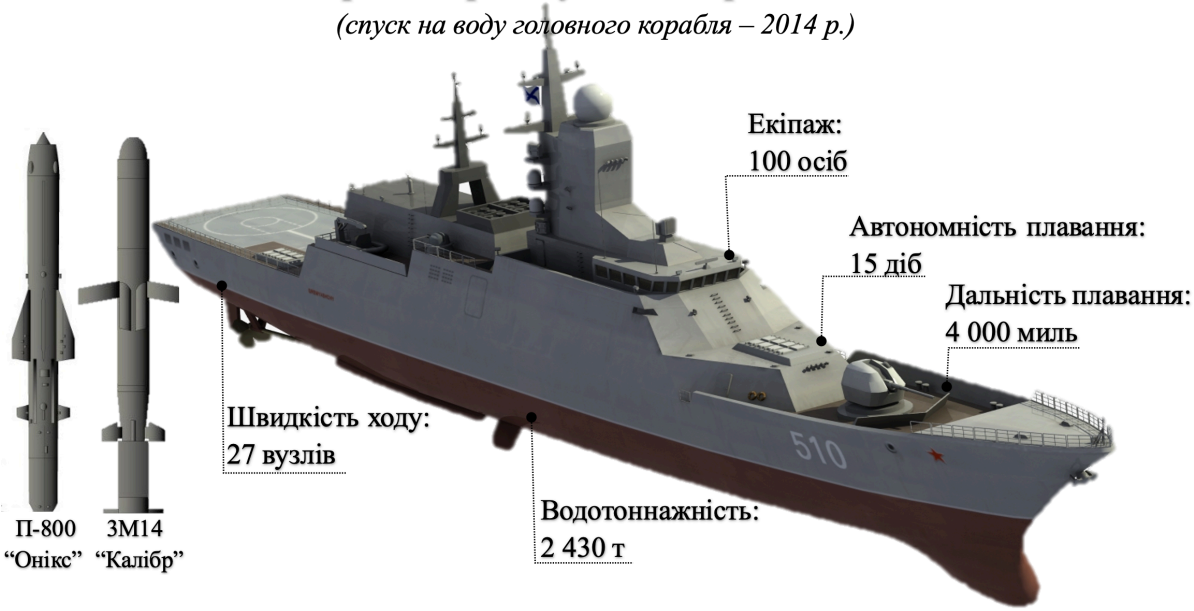
Фрегати проєкту 11356 “Буревестник”

(спуск на воду головного корабля – 2014 р.)

Корвети проєкту 20385 “Гремящий”

(спуск на воду головного корабля – 2014 р.)

Малі ракетні кораблі проєкту 21631 “Буян-М”

(спуск на воду головного корабля – 2014 р.)

Патрульні кораблі проєкту 22160 “Василий Быков”

(спуск на воду головного корабля – 2017 р.)

Ракетні катери проєкту 1241 “Молния”

(спуск на воду головного корабля – 1977 р.)

Підводні човни проєкту 877 “Палтус”

(спуск на воду головного човна – 1980 р.)

ВИСНОВКИ

Загроза здійснення ворожих ракетних ударів з боку зс рф у серпні 2022 року залишалась високою. Збільшення кількості та динаміки застосування ракет всіх типів по території України було зумовлено необхідністю протидії противником активності українських військ та перешкоджанню надходження Силам оборони зростаючих обсягів матеріально-технічної допомоги від країн-партнерів.

Таким чином, за час від початку агресії та станом на кінець серпня, ворог вже витратив 57% (1060 одиниць) високоточних ракет від загальної чисельності у 1844 одиниць ракет, в тому числі, 85% балістичних ракет типу “Іскандер”, 24% крилатих ракет морського базування типу “Калібр” та 40% крилатих ракет різного типу авіаційного базування.

Завдяки зростаючим бойовим можливостям Сил оборони України з метою уникнення ураження, противник був змушений застосовувати засоби ракетного нападу з районів базування носіїв ракетного озброєння поза межами досяжності зенітно-ракетних, берегових ракетних комплексів та засобів ППО ЗС України.

Тенденції розвитку форм та способів сучасної збройної боротьби підкреслювали нагальну потребу удосконалення ефективності функціонування системи ППО ЗС України щодо протидії засобам повітряного нападу противника, як визначальної складової в боротьбі за панування в повітрі.

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(серпень 2022 року)

Міністерство оборони України, 2022
Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022

Надруковано:
Київ, вул. Шолуденка, 27/6
Свідоцтво про реєстрацію № 38 від 29.04.2016 р.
e-mail: v.a.bidnyi@mil.gov.ua; тел.: (044) 271-34-37

Наклад 140 прим.

www.mil.gov.ua

175